

İRAN’DA TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİ

Mihriban Tarifci

YÜKSEK LİSANS TEZİ

**TÜRKÇE VE SOSYAL BİLİMLER EĞİTİMİ ANABİLİM DALI
YURT DIŞINDAKİ TÜRK ÇOCUKLARINA TÜRKÇENİN ÖĞRETİMİ
BİLİM DALI**

**GAZİ ÜNİVERSİTESİ
EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ**

EYLÜL, 2019

TELİF HAKKI VE TEZ FOTOKOPİ İZİN FORMU

Bu tezin tüm hakları saklıdır. Kaynak göstermek koşuluyla tezin teslim tarihinden itibaren 12 ay sonra tezden fotokopi çekilebilir.

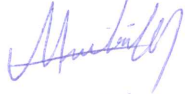
YAZARIN

Adı: Mihriban

Soyadı: Tarıfci

Bölümü: Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçenin Öğretimi Bilim Dalı

İmza:

Teslim Tarihi: 17.09.2019

TEZİN

Türkçe Adı: İran'da Türkiye Türkçesi Öğretimi

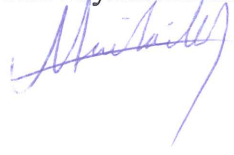
İngilizce Adı: Teaching Turkish Language in Iran

ETİK İLKELERE UYGUNLUK BEYANI

Tez yazma sürecinde bilimsel ve etik ilkelere uyduğumu, yararlandığım tüm kaynakları kaynak gösterme ilkelerine uygun olarak kaynakçada belirttiğimi ve bu bölümler dışındaki tüm ifadelerin şahsıma ait olduğunu beyan ederim.

Yazar Adı Soyadı: Mihriban Tarifci

İmza:

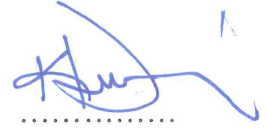

JÜRİ ONAY SAYFASI

Mihriban Tarifci tarafından hazırlanan “İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimi” adlı tez çalışması jüri tarafından oy birliği / ~~oy çokluğu~~ ile Gazi Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçenin Öğretimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olarak kabul edilmiştir.

Danışman: Doç. Dr. Kemalettin Deniz

(Türkçe Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Üye: Doç. Dr. Başak Uysal

(Türkçe Eğitimi, Gazi Üniversitesi)

Üye: Dr. Öğr. Üyesi Serdar Odacı (Başkan)

(Türk Dili ve Edebiyatı, Hacettepe Üniversitesi)

Tez Savunma Tarihi: 17/09/2019

Bu tezin Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçenin Öğretimi Anabilim Dalı’nda Yüksek Lisans tezi olması için şartları yerine getirdiğini onaylıyorum.

Prof. Dr. Selma Yel

Eğitim Bilimleri Enstitüsü Müdürü

.....

TEŞEKKÜR

İran’da Türkçeye olan ilgiyi fark ettim ve tez çalışmamı bu alanda yapmaya karar verdim. “İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimi” adlı çalışmamın alan araştırmasını yapmak için altı ay İran’da ikamet ettim. Bu süre zarfında bana ve eşime her bakımdan yardım eden Tebriz Üniversitesi öğretim elemanlarından Doç. Dr. Nasır Sıtkı ve ailesine, Prof. Dr. Esedullah Vahid ve ailesine teşekkürü bir borç bilirim.

Araştırmam kapsamında ziyaret ettiğim Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü akademisyenleri ve öğrencilerine, Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü akademisyenleri ve öğrencilerine, Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde verilen seçmeli Türkçe dersine giren okutman ve dersi alan öğrencilerine, Tahran Yunus Emre Enstitüsü yöneticisi, öğretmenleri ve kursiyerlerine, Tebriz, Tahran, Zencan Urmiye şehirlerinde gitmiş olduğum Özel Dil Eğitim Merkezleri yöneticileri, öğretmenleri ve kursiyerlerine göstermiş oldukları içtenlik ve araştırmama yaptıkları katkılardan dolayı teşekkür ederim.

Çalışmama yön veren, olgunlaşmasında emeği olan ve daima desteğini hissettiğim değerli hocam ve danışmanım Doç. Dr. Kemalettin Deniz’e sonsuz teşekkürlerimi sunuyorum.

Son olarak çalışmamın her aşamasında manevi ve maddi desteğini esirgemeyen değerli eşim Sinan Tarıfci’ye ve aileme çok teşekkür ederim.

İRAN’DA TÜRKİYE TÜRKÇESİ ÖĞRETİMİ

(Yüksek Lisans)

Mihriban Tarifci

GAZİ ÜNİVERSİTESİ

EĞİTİM BİLİMLERİ ENSTİTÜSÜ

Eylül 2019

ÖZ

Dil yaşayan, gelişen ve değişen bir canlıdır. Dili öğrenme ortamları, amaçları, materyalleri, öğretene ve öğrenen ayrı ayrı dil öğrenimi üzerinde etkilidir. Türkçenin dünya üzerinde birçok ülkede öğretimi yapılmaktadır. Bu ülkelerden biri İran’dır. Coğrafi yakınlık ve kültürel bağlar başta olmak üzere sosyal, siyasi, ekonomik ve eğitimsel sebepler Türkiye Türkçesi öğretimine zemin hazırlamaktadır. İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan çok sayıda resmî ve özel kurum bulunmaktadır. İran’da üniversiteler bünyesindeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde (Allame Tabatabai Üniversitesi ve Urmiye Üniversitesi), bir üniversitede seçmeli ders olarak (Tahran Üniversitesi), Tahran Yunus Emre Enstitüsünde ve özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim elemanlarına ve öğrencilerine; Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim elemanlarına ve öğrencilerine, Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesindeki seçmeli Türkçe dersini veren öğretim elemanına ve dersi alan öğrencilere; Tahran Yunus Emre Enstitüsü yöneticisine, öğretmenlerine ve kursiyerlerine; Tebriz, Tahran, Zencan Urmiye şehirlerinde araştırma yapılan özel dil eğitim merkezleri yöneticilerine, öğretmenlerine ve kursiyerlerine sorulan sorularla öğreticilerin eğitimleri ve Türk dilline katkıları, kullandıkları materyaller ve materyallerin olumlu ve olumsuz yönleri, Türkçe öğrenenlerin dil öğrenme amaçları, dil öğrenme durumları, kurumların genel durumunu ortaya koymak, Türkçe öğretimin imkânları ve karşılaşılan zorlukları tespit edip ihtiyaçlarını belirlemek amacıyla bu çalışma yapılmıştır. Çalışma grubunu Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı

bölümünün 4 öğretim elemanı ve 50 öğrencisi, Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün 2 öğretim elemanı ve 26 öğrencisi, Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde seçmeli olarak verilen Türkçe dersine giren 1 öğretim elemanı ve dersi alan 15 öğrenci, Tahran Yunus Emre Enstitüsünün yöneticisi, 5 Türkçe öğretmeni ve 138 kursiyeri, 6'sı Tebriz'de, 6'sı Tahran'da, 1'i Zencan'da ve 1'i de Urmiye'de olmak üzere 14 özel dil eğitim merkezinin 14 yöneticisi, 16 Türkçe öğretmeni ve 186 kursiyeri, Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde bulunan ilköğretim okulu müdürü oluşturmaktadır. Literatürden hareketle çeşitli yöntemlere ilişkin sorular geliştirilmiştir. Bu sorular, uzman görüşü alınarak ve ön uygulama yapılarak son haline getirilmiştir. Çalışma gruplarının niteliğine göre nitel araştırma tekniklerinden doküman analizi, gözlem, görüşme ve anket yöntemleri kullanılmıştır. Bu yöntemler vasıtasıyla veriler toplanmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim elemanlarının Türk Dili ve Edebiyatı alanında aldıkları eğitimler ve bu alanda yaptıkları yayınlar, bölümün dersleri ve ders işleme süreci, bu süreçte ortaya çıkan sorunlar hakkında bilgiler elde edilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin İran'da Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ve Türk Dili ile ilgili görüşlerine ulaşılmıştır. Bunların yanında seçmeli olarak Türkçe dersini veren Türkçe öğretmeni ve seçmeli Türkçe dersini alan öğrencilere, Tahran Yunus Emre Enstitüsü yöneticisi, öğretmenleri ve kursiyelerine; Türkçe öğretimi yapılan özel dil kursları yöneticisi, Türkçe öğretmeni ve kursiyelerine yapılan uygulamalar sonucunda alan hakkında geniş bilgilere ulaşılmıştır. Araştırmada elde edilen verilerin analizi için içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizi yöntemiyle elde edilen bulgular gruplandırılarak katılımcı görüşleri ve yorumlarla birlikte sıralanmıştır. Çalışmada öncelikle kodlar tespit edilmiş, ardından kategori ve temalara ulaşılmıştır. Türkçe öğretiminin saç ayağını oluşturan öğretici, öğretim programı, öğrenci, ders materyali ve öğrenme ortamı temalar olarak belirlenmiştir. Çalışmada katılımcıların kod isimleri kullanılmıştır. Araştırmanın sonuçları doğrultusunda birtakım önerilere yer verilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İran, Türkçe, Türk Dili ve Edebiyatı, İran'da Türkçe, Türkçe Öğretimi

Sayfa Adedi: 187

Danışman: Doç. Dr. Kemalettin Deniz

TEACHING TURKISH LANGUAGE IN IRAN

(M.S. Thesis)

Mihriban Tarifci

GAZI UNIVERSITY

GRADUATE SCHOOL OF EDUCATIONAL SCIENCES

September 2019

ABSTRACT

Language is a living, developing and changing thing. Environment, goals, materials for language learning and teachers and learners are separately effective on the language learning. Turkish language is taught in many countries around the world. One of these countries is Iran. Many social, political, economic and educational reasons especially geographical proximity and cultural ties pave the way for Turkish language training. There are wide range of official and private institutions teaching Turkish in Iran. Turkish language is taught in the Turkish Language and Literature Departments in the Iranian universities (Allameh Tabataba'i University and Urmia University), in a university as a elective course (University of Tehran) and in the Tehran Yunus Emre Institute and in private language centers. In this research, these areas is looked from a broad perspective. In this study, through the questions asked to the administrators, teachers and students who form the working group, it is aimed to reveal the academicians and the Turkish teachers' educational background and their contributions to Turkish language, the materials they use and positive and negative aspects of the materials, the students' language learning objectives, language learning situations and the general situation of the institutions, to identify the needs and difficulties of Turkish teaching. The study group consists of 4 academicians and 50 undergraduate of Allameh Tabataba'i University Turkish Language and Literature Department, 2 academicians and 26 undergraduate of Urmia University Turkish Language and Literature Department, 1 lecturer and 15 undergraduate who take elective Turkish course within Tehran University Faculty of Foreign Languages and Literatures, the administrator and 5 Turkish teachers and 138 course attendees of the Tehran Yunus Emre Institute, 14 administrators and 16 Turkish teachers and 186 course attendees of private language centers located in Tabriz, Tehran, Zanjan and

Urmia, the administrator of elementary school within Republic of Turkey Turkish Embassy in Tehran. Based on the literature, questions related various methods were developed. These questions were finalized by taking the expert opinion and pre-application. Document analysis, observation, interview and questionnaire methods, which are qualitative research techniques, were used according to the nature of the study groups. Data were collected through these methods. Information about Turkish Language and Literature department academicians' educational background in the field of Turkish Language and Literature and their publications in this field and training process and problems that arise during this process was obtained. The views of Turkish Language and Literature department students about the Turkish Language and Literature department and Turkish Language in Iran were reached. In addition to these, as a result of the interviews conducted with lecturer who gives elective Turkish course and the administrator and Turkish teachers of Tehran Yunus Emre Institute and the administrators and Turkish teachers of private language centers and as a result of questionnaire conducted to the students who take elective Turkish course and course attendees of Tehran Yunus Emre Institute and course attendees of private language centers, extensive information was obtained about the field. Content analysis method was used for the analysis of the data obtained in the study. The findings obtained by the content analysis method were grouped and listed with the participants' opinions and comments. In the study, codes were first determined, then categories and themes were reached. Code names of the participants were used in the study. Some suggestions have been made in the direction of the research results.

Key Words: Iran, Turkish Language, Turkish Language and Literature, Turkish Language in the Iran, Teaching Turkish

Page Number: 187

Supervisor: Assoc. Prof. Kemalettin Deniz

İÇİNDEKİLER

TEŞEKKÜR	iv
ÖZ	v
ABSTRACT	vii
İÇİNDEKİLER	ix
TABLolar LİSTESİ	xiii
ŞEKİLLER LİSTESİ	xvii
SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ	xviii
BÖLÜM 1	1
GİRİŞ	1
1.1. Problem Durumu	1
1.2. Araştırmanın Amacı	3
1.3. Araştırmanın Önemi	4
1.4. Varsayımlar	5
1.5. Sınırlılıklar	5
1.6. Tanımlar	5
BÖLÜM 2	6
KAVRAMSAL ÇERÇEVE	6
2.1. Tarihsel Süreçte İran	6

2.2. İran'ın Coğrafi Özellikleri	8
2.3. İran'ın Nüfus Yapısı	9
2.4. İran'da Ekonomi, Ticaret ve Ulaşım	10
2.5. İran'da Din	13
2.6. İran'ın Siyasi ve İdari Yapısı	13
2.7. İran'da Eğitim Sistemi	14
2.7.1. Okulöncesi	16
2.7.2. İlköğretim ve Ortaöğretim	16
2.7.3. Yükseköğretim	17
2.8. İran'da Kullanılan Diller	19
2.9. İlgili Araştırmalar	19
BÖLÜM 3	22
YÖNTEM	22
3.1. Araştırmanın Modeli	22
3.2. Çalışma Grubu	24
3.2.1. İran Üniversiteleri Bünyesindeki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri	29
3.2.1.1. <i>Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü</i>	29
3.2.1.2. <i>Urmîye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü</i>	31
3.2.2. Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi Bünyesinde Verilen Seçmeli Türkçe Dersi Sınıfları	31
3.2.3. Tahran Yunus Emre Enstitüsü	32
3.2.4. İran'daki Özel Dil Eğitim Merkezleri	33
3.2.5. Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu	35
3.2.6. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri	35
3.3. Veri Toplama Aracı	50
3.4. Verilerin Toplanması	52

3.5. Verilerin Analizi	54
BÖLÜM 4	58
BULGULAR VE YORUM	58
4.1. Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmenine Yönelik Bulgular ve Yorum	58
4.2. Öğretim Programına Yönelik Bulgular ve Yorum	77
4.3. Öğrenci ve Kursiyerlere Yönelik Bulgular ve Yorum	83
4.4. Ders Materyaline Yönelik Bulgular ve Yorum	110
4.5. Öğrenme Ortamına Yönelik Bulgular ve Yorum	118
BÖLÜM 5	151
SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER	151
5.1. Sonuç ve Tartışma	151
5.1.1. Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmeni	151
5.1.2. Öğretim Programı	154
5.1.3. Öğrenci	155
5.1.4. Ders Materyali	157
5.1.5. Öğrenme Ortamları	158
5.2. Öneriler	161
KAYNAKLAR	164
EKLER	169
EK 1. Akademisyenlere Yönelik Görüşme Formu	170
EK 2. Üniversite Öğrencilerine Yönelik Anket Formu	173
EK 3. Seçmeli Türkçe Dersi Alan Üniversite Öğrencilerine Yönelik Anket Formu	177
EK 4. Türkçe Öğretmenlerine Yönelik Görüşme Formu	180
EK 5. Kurum Yöneticilerine Yönelik Görüşme Formu	184

EK 6. Dil Eğitim Merkezi Kursiyerlerine Yönelik Anket Formu	186
--	------------

TABLÖLAR LİSTESİ

Tablo 1. <i>Türkiye Cumhuriyeti Devleti Tarafından İran Uyruklulara Verilen Çalışma İzin Sayısı (2012-2017)</i>	11
Tablo 2. <i>Sınır Giriş-Çıkış İstatistiklerine Göre İran'dan Türkiye'ye Gelen Ziyaretçi Sayısı</i>	12
Tablo 3. <i>Araştırma Yapılan Özel Dil Eğitim Merkezleri Sayısı</i>	34
Tablo 4. <i>Öğretim Elemanlarının Demografik Bilgileri</i>	36
Tablo 5. <i>Üniversite Öğrencilerinin Demografik Bilgileri</i>	37
Tablo 6. <i>Tahran Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri</i>	41
Tablo 7. <i>Tahran Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Demografik Bilgileri</i>	42
Tablo 8. <i>Özel Dil Eğitim Merkezlerinin Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri</i>	45
Tablo 9. <i>Özel Dil Eğitim Merkezlerinin Kursiyerlerinin Demografik Bilgileri</i>	46
Tablo 10. <i>Üniversite Öğrencilerinin Türkiye'den Gelmiş Bir Hocadan Ders Alma Durumları</i>	65
Tablo 11. <i>Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Lisans ve Lisansüstü Eğitimleri</i>	69
Tablo 12. <i>Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Bildikleri Diller</i>	69
Tablo 13. <i>Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin İran Dışında Başka Ülkede Bulunup Bulunmadıklarına İlişkin Kod ve Frekans Dağılımı</i>	70
Tablo 14. <i>Özel Dil Eğitim Merkezi Öğretmenlerinin Ana Dili Özellikleri</i>	71
Tablo 15. <i>Özel Dil Eğitim Merkezi Türkçe Öğretmenlerinin Lisans, Lisansüstü Eğitimleri ve İkinci İşleri</i>	72

Tablo 16. <i>Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Zorunlu Dersleri</i>	77
Tablo 17. <i>Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Uzmanlık Alan Dersleri</i>	78
Tablo 18. <i>Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seçmeli Dersleri</i>	79
Tablo 19. <i>Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dersleri</i>	80
Tablo 20. <i>Üniversite Öğrencilerinin Meslekleri</i>	83
Tablo 21. <i>Üniversite Öğrencilerinin Ana Dili Özellikleri</i>	84
Tablo 22. <i>Üniversite Öğrencilerinin Günlük Hayatlarında Kullandıkları Diller</i>	84
Tablo 23. <i>Üniversite Öğrencilerinin Anne Meslekleri</i>	85
Tablo 24. <i>Üniversite Öğrencilerinin Baba Meslekleri</i>	85
Tablo 25. <i>Üniversite Öğrencilerinin Kardeş Sayıları</i>	86
Tablo 26. <i>Üniversite Öğrencilerinin Türkçeyi Öğrenme Nedenleri</i>	87
Tablo 27. <i>Üniversite Öğrencilerinin Farsça Dışında Bildikleri Diller</i>	88
Tablo 28. <i>Üniversite Öğrencilerinin İran Dışında Bulundukları Ülkeler</i>	89
Tablo 29. <i>Üniversite Öğrencilerinin Daha Önce Türkiye'ye Gidip, Gitmeme Durumları</i> ..	89
Tablo 30. <i>Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü Seçme Nedenleri</i> ..	90
Tablo 31. <i>Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Mezun Olunca Yapmayı Planladıkları Şeyler</i>	91
Tablo 32. <i>Üniversite Öğrencilerinin Lisans Eğitiminden Sonra Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Lisansüstü Eğitime Devam Etme Durumları</i>	92
Tablo 33. <i>Üniversite Öğrencilerinin Türkçe Dört Dil Becerisinden (Okuma, Yazma, Dinleme, Konuşma) Kendisini Başarılı ve Başarısız Buldukları Beceri</i>	93
Tablo 34. <i>Üniversite Öğrencilerinin Üniversitede Aldıkları Dersler Arasında En Sevdiği Ders</i>	94
Tablo 35. <i>Üniversite Öğrencilerinin Ana Dili Özellikleri</i>	95

Tablo 36. <i>Üniversite Öğrencilerinin Günlük Hayatta Kullandıkları Diller</i>	95
Tablo 37. <i>Üniversite Öğrencilerinin Annelerinin Meslekleri</i>	96
Tablo 38. <i>Üniversite Öğrencilerinin Babalarının Meslekleri</i>	96
Tablo 39. <i>Üniversite Öğrencilerinin Kardeş Sayıları</i>	97
Tablo 40. <i>Üniversite Öğrencilerinin Türkiye Türkçesi Öğrenme Nedenleri</i>	97
Tablo 41. <i>Üniversite Öğrencilerinin Türkçe Dört Dil Becerisinden Kendisini Başarılı ve Başarısız Bulduğu Beceriler</i>	98
Tablo 42. <i>Üniversite Öğrencilerin Bildikleri Dil Özellikleri</i>	99
Tablo 43. <i>Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Günlük Hayatlarında Kullandıkları Diller</i>	100
Tablo 44. <i>Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Eğitim Durumları</i>	101
Tablo 45. <i>Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Meslekleri</i>	102
Tablo 46. <i>Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Türkçeyi Öğrenme Nedenleri</i>	103
Tablo 47. <i>Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Günlük Hayatlarında Kullandıkları Diller</i>	106
Tablo 48. <i>Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Eğitim Durumları</i>	106
Tablo 49. <i>Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Meslekleri</i>	107
Tablo 50. <i>Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Türkçeyi Öğrenme Nedenleri</i> ...	108
Tablo 51. <i>Özel Dil Eğitim Merkezleri Türkçe Öğretmenleri Göre Kursiyerlerin Başarılı Olduğu Konular ve Zorlandığı Konular</i>	109
Tablo 52. <i>Üniversite Öğrencilerinin Sevdiği Türk Şair ve Yazarlar</i>	112
Tablo 53. <i>Üniversite Öğrencilerinin Okudukları Türkçe Kitaplar</i>	113
Tablo 54. <i>Özel Dil Eğitim Merkezleri Türkçe Öğretmenlerine Göre Hitit Türkçe Öğretim Setinin Olumlu ve Olumsuz Yönleri</i>	117
Tablo 55. <i>Üniversite Öğrencilerinin Farsça ve Türkçe Arasındaki Benzerliklere ve Farklılıklara İlişkin Görüşleri</i>	124

Tablo 56. Üniversite Öğrencilerinin Göre Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezunlarının İran'da Çalışma Alanları	125
Tablo 57. Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Okurken Karşılaştığı Zorluklar.....	126
Tablo 58. Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili Alanında Yapmak İstedikleri Şeyler	127
Tablo 59. Üniversite Öğrencilerinin Türkçe Öğrenirken Karşılaştığı Zorluklara İlişkin Kod ve Frekans Dağılımı	130
Tablo 60. Üniversite Öğrencilerinin İran Dışında Başka Ülkede Bulunma Durumları ...	131
Tablo 61. Üniversite Öğrencilerine Göre Farsça ve Türkçe Arasında Benzerlikler ve Farklılıklar	131
Tablo 62. Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili Alanında Yapmak İstedikleri Şeyler	132
Tablo 63. Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı	134
Tablo 64. Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Öğrenci Seviyeleri ...	134
Tablo 65. Özel Dil Eğitim Merkezlerinde Türkçe Dil Eğitimi Verilmesinin Nedenleri ..	145
Tablo 66. Türkçe Kurslarının Yönelik Olduğu Öğrenci Grubu	146
Tablo 67 Kurumlara Türkçe Öğretmenlerini Seçilirken Dikkat Edilen Özellikler	146
Tablo 68. Kurs Sonunda Kursiyerlere Sertifika Veren Özel Dil Eğitim Merkezleri	147
Tablo 69. Özel Dil Eğitim Merkezi Genelinde Türkçe Dersi Veren Kaç Öğretmen, Türkçe Dersi Alan Kaç Öğrenci Sayısı Kod ve Frekans Dağılımı	147

ŞEKİLLER LİSTESİ

<i>Şekil 1.</i> İran haritası	8
<i>Şekil 2.</i> 2015 yılı istatistiklerine göre İran’da yükseköğrenim gören öğrenci sayısı	18
<i>Şekil 3.</i> Türkiye üniversitelerinde görev yapan İran uyruklu öğretim elemanlarının unvanlara göre sayısı	19
<i>Şekil 4.</i> Araştırma süreci	24
<i>Şekil 5.</i> İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan kurum ve kuruluşlar	25
<i>Şekil 6.</i> İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri ve bu bölümlerdeki çalışma grupları	26
<i>Şekil 7.</i> İran’da öğrencilerine seçmeli olarak Türkiye Türkçesi dersi veren üniversite çalışma grubu	27
<i>Şekil 8.</i> İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan Tahran Yunus Emre Enstitüsü çalışma grubu	27
<i>Şekil 9.</i> İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan özel dil eğitim merkezleri ve bu bölümlerdeki çalışma grubu	28
<i>Şekil 10.</i> Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu grubu	28
<i>Şekil 11.</i> Görüşme ve anket uygulanan gruplar	51
<i>Şekil 12.</i> Verilerin analizi aşamaları	55

SİMGELER VE KISALTMALAR LİSTESİ

f	Frekans
TYS	Türkçe Yeterlik Sınavı
TÖMER	Türkçe Öğretim Merkezi
YÖS	Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavı

BÖLÜM 1

GİRİŞ

Araştırmanın gerekçeleri üzerinde durulan bu bölümde, araştırmanın problemine, amacına, önemine, varsayımlarına, sınırlılıklarına ve tanımlarına ilişkin bilgiler bulunmaktadır.

1.1. Problem Durumu

Dil insanları birbirine yaklaştıran unsurlardan biridir. Çeşitli nedenlerle dil öğretimi yapılır. Türkçenin de dünya üzerinde farklı ülkelerde öğretimi yapılmaktadır. Dünyayı asıl küreselleştiren bir iletişim aracı olan dildir. Türkçenin yabancı dil olarak öğretimi birikimli bir şekilde artış göstererek son yıllarda daha da geniş bir coğrafyada kendini göstermiştir. Bu durum beraberinde öğretmen yetiştirilmesi, materyal hazırlanması gibi konuları gündeme getirmektedir. Yurt dışında yaygın bir şekilde Türkçenin öğretiminin yapıldığı yerlerden biri de İran'dır. İran'daki Türkçe öğretiminin durumunu bilmek ve hem bu ülkedeki hem de diğer ülkelerdeki Türkçe öğretimine katkı sağlayacaktır.

Dil öğretimi belirlenmiş bazı kuralların öğretici tarafından öğrenene aktarılmasından daha fazlasıdır (Güzel & Barın, 2019, s. 299). Dil yaşayan, gelişen ve değişen bir canlıdır. Dili öğrenme ortamları, amaçları, materyalleri, öğreten ve öğrenen tek tek dil öğrenimi üzerinde etkilidir.

Dil, toplumun temelini oluşturan ve bireyler arasında anlaşmayı sağlayan kendine özgü kuralları olan bir kurum veya varlıktır. Dil eğitimi ise tamlamayı oluşturan her iki kavramın izlerini taşımaktadır. Bireylerin dile ait bilgiyi (konuşma, okuma, dinleme, yazma) kazanmaları için yapılan etkinliklerin tamamına dil eğitimi denilmektedir (Şen, 2019). Dil eğitimi konuşma, okuma, dinleme ve yazma temelinde gelişme göstermektedir.

Türkçe öğretiminin yapıldığı ülkelerden biri İran'dır. Coğrafi yakınlık ve kültürel bağlar başta olmak üzere birçok sosyal, siyasî, ekonomik ve eğitimsel sebepler Türkiye Türkçesi öğretimine zemin hazırlamaktadır. Yabancı dil olarak Türkçe'nin öğretildiği coğrafyanın içerisinde, Orta Doğu ve Orta Asya'da Türkçe öğrenimine talebin daha yoğun olduğu görülmektedir. Bunun nedenlerinin en önemlisi Türkiye'nin ekonomik ve kültürel olarak hızla gelişmekte olan bir ülke olmasıdır. Bunun etkileri kendini her alanda göstermektedir. Ekonomi olarak iş imkânlarının gelişmekte olan diğer ülkelere oranla daha iyi olması, ticaret ve turizm alanlarının giderek büyümesi gibi nedenler Türkiye'yi cazip hâle getirmektedir (İnan, 2013, s. 73). Bununla birlikte kültürel yakınlık, dini yakınlık, coğrafi yakınlık ve Türk dizilerine, filmlerine ve şarkılarına duyulan ilgi Türkçenin yabancı dil olarak öğrenilmesini etkilemektedir.

İran'da Türkçe öğretimine bakıldığında zaman Türkçe öğrenme nedenleri olarak birçok etken vardır:

- Coğrafi yakınlık
- Dinî benzerlik
- Kültürel benzerlik
- Ortak tarihî olgular
- Ortak kelimeler
- İran'da Türk soylu nüfusun çok olması
- Türkiye'deki üniversitelerdeki burs imkânları
- Türkiye'de iş imkânlarının ve hayat şartlarının daha iyi olması
- Ticaret ve eğitim anlaşmaları
- Turistlik amaçlı seyahatler
- Türk televizyon programları, dizileri, filmleri ve sosyal medya

gibi nedenler İran'da Türkçe öğretimini olumlu yönde etkilemektedir.

İran'da Türkçe öğretimi yapılırken kültürden yararlanmak dil öğretiminin daha etkili olmasını sağlayacaktır. Öğrenenlere iki kültür arasındaki benzerliğin en somut şekli olan kelime, deyim ve atasözleri benzerlikleri öğretici tarafından fark ettirilmelidir. Öğrencilere iki kültür ve dil arasındaki ortaklığın hissettirilmesi dil öğrenme motivasyonunu artırır

(Boylu, 2014). Ortak bir tarihin getirisi olan kültür ortaklığın sonucunda iki dilin bağları ortak kelimelerin varlığı ile pekiştirilmelidir.

İran’da Türkçe öğretimini beş çalışma alanında incelendi:

- İran üniversiteleri bünyesindeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki Türkçe öğretimi
- Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde seçmeli ders olarak verilen Türkçe dersindeki Türkçe öğretimi
- Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe öğretimi
- Özel dil eğitim merkezlerindeki Türkçe öğretimi
- Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde yer alan Türk okulundaki Türkçe öğretimi

Yukarıda sıralamış olduğumuz ortamlarda Türkçe öğretimi; Yabancılar Türkçe Öğretimi, Türk Soylulara Türkçe Öğretimi ve Yurt Dışında Yaşayan Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi alanlarının hepsini kapsamaktadır. Bu yüzden çok yönlü bir araştırma yapılmıştır. İlgili alanyazın incelendiğinde İran’da Türkçe öğretimi hakkında yapılan çalışmaların genellikle Tahran’da yer alan Yunus Emre Enstitüsü kapsamında yapıldığı görülmektedir.

İlgili alanyazına bakıldığında Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik öğrenme ortamlarında uygulama yapılarak bilgilerin toplandığı bir çalışma tespit edilememiştir. Bu tespite YÖK Ulusal Tez Merkezi, DergiPark Akademik, Ulusal TR Dizin veri tabanlarında “İran, İran’da Türkçe Öğretimi, Yabancılar Türkçe Öğretimi, Türk Soylulara Türkçe Öğretimi, Türkçe Öğretimi” anahtar kelimeleriyle yapılan tarama sonucunda ulaşılmıştır.

1.2. Araştırmanın Amacı

Bu araştırmanın amacı İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapan resmi ve özel kurum ve kuruluşları belirleyip öğretmen, öğrenci, materyal ve ortam açılarından durumlarını tespit etmektir.

Bu amaç doğrultusunda daha ayrıntılı sonuçlara ulaşmak için şu alt problemler belirlenmiştir:

- 1- İran’da Türkiye Türkçesi öğretenlerin özellikleri nelerdir?

- 2- İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi programının özellikleri nedir?
- 3- İran’da Türkiye Türkçesi öğrenenlerin özellikleri nelerdir?
- 4- İran’da Türkiye Türkçesi öğretiminde kullanılan ders materyallerinin özellikleri nelerdir?
- 5- İran’da Türkiye Türkçesi öğrenme ortamlarının özellikleri nelerdir?

1.3. Araştırmanın Önemi

İran, Türkçenin konuşulduğu ve yabancı dil olarak öğrenildiği ülkelerden biridir. Türkçe öğrenme isteği olan ve Türkiye’yi ilgiyle takip eden bir kesimin yaşadığı bölgenin akademik araştırmalara konu olması doğal bir sonuçtur. İran’ı konu alan akademik araştırmalar tarih, ekonomi, hukuk, edebiyat ve sosyoloji alanlarında yoğunlaşırken dil alanındaki araştırmaların tek yönlü bir şekilde geliştiği dikkati çekmiştir. Dil çalışmaları Türk soyluların yaşadığı ana dili problemlerinin üzerinde gelişme göstermiştir. Fakat dil öğrenme ortamları ve bu ortamların sorunları, ihtiyaçları, dil öğrenme düzeyleri, dil öğrenme materyalleri gibi mevcut duruma ilişkin araştırmaların dilin öğrenme oranına kıyasla daha az olduğu dikkat çekmektedir. İran’da Türkçe öğretimi ile ilgili araştırmalara bakıldığı zaman araştırmaların alanın bir bölümüne ilişkin olduğu görülmektedir. Araştırmanın sonuçları İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi bünyesinde görev alanlara ve dünya üzerinde yabancı dil olarak Türkçe öğretimi yapılan ülkelere ve bu alanda çalışanlara mevcut durumun net bir şekilde görülmesi, eksikliklerin fark edilmesi ve yeni araştırmalara zemin hazırlaması bakımından fayda sağlayacaktır.

İran’da üniversiteler bünyesindeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde, bir üniversitede seçmeli ders olarak, Tahran Yunus Emre Enstitüsünde ve özel dil eğitim kurumlarında Türkçe öğretimi yapılmaktadır. Araştırmanın kapsamında Türkçe öğretiminin hangi amaçla, ne düzeyde yapıldığı ve hangi sorunlarla karşı karşıya olduğu tespit edilmiştir. Bu tespitler sorunların çözümü yönünde atılmış adımlar da olabilir. Türkçe öğretiminin yapıldığı ortamların, Türkçe öğretenlerin ve öğrenenlerin kurum çeşitliliğine göre en az bir bölümüne bazı kurumlarda ise tümüne ulaşılmıştır. Çalışmanın diğer çalışmalardan farkı daha geniş bir yelpazede araştırmalarda bulunulması ve yerinde ve birinci kişilerden verilere ulaşılmış olmasıdır. Bu doğrultuda alanda yapılacak olan çalışmalara zemin hazırlayabilir ve yön vermesi açısından önem teşkil edebilir.

1.4. Varsayımlar

1. Katılımcılar kendilerine yöneltilen soruları samimiyetle ve doğru cevaplamıştır.

1.5. Sınırlılıklar

- 1- Araştırma veri toplama aracı olan yapılandırılmış görüşme ve anket sorularıyla sınırlıdır.
- 2- Araştırma İran'ın Tahran, Tebriz, Zencan ve Urmiye şehirleriyle sınırlıdır.
- 3- Allame Tabatabai Üniversitesi, Urmiye Üniversitesi ve Tahran Üniversitesi, Tahran Yunus Emre Enstitüsü ile sınırlıdır.
- 4- Araştırma Tebriz'de, Tahran'da, Zencan'da Urmiye'deki özel dil merkezleri ve Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde bulunan Türk Okulu ile sınırlıdır.

1.6. Tanımlar

Azerbaycan Türkçesi: Azerbaycan Cumhuriyetinin resmi dil olmak suretiyle, Azerbaycan Cumhuriyetinde ve İran'ın kuzeybatısında İran Azerbaycan'ı olarak da bilinen bölgede yaşayan Azeri Türklerinin konuştuğu dildir. (TDK, 2005)

Türk Soylu: Anayurdu Orta Asya olan, buradan çeşitli yönlerle yayılarak büyük devletler kuran, Türkçenin değişik lehçeleri ile konuşan Türk milletinden olan kimse (Ayverdi, 2011).

Fars: Hint-Avrupa ırkından olan İran milletinin adı ve bu milletten olan kimse (Ayverdi, 2011).

Farsça: İran'ın resmi dili, Fars dili, Acemce, Farisi (Ayverdi, 2011).

BÖLÜM 2

KAVRAMSAL ÇERÇEVE

2.1. Tarihsel Süreçte İran

Ari soyuna mensup olan İranlılar, İran platosuna gelmeden önce Avrupa'nın kuzeyinde Hint Arileriyle birlikte yaşamaktaydılar. Sonraları M.Ö. 14. yüzyıl ortalarından itibaren büyük kitleler hâlinde bulundukları yerden göç ederek İran'a gelip yerleştiler. İki bin yıldan fazla süren bu göçler sonucunda İran'da egemenliği ele geçirerek ilk defa devlet kuran kavim Ari soyundan gelen Medlerdir. Medler, ülkenin zengin ve verimli topraklarının yer aldığı kuzeybatı bölgesinde yaşıyorlardı. Diğer bir Ari kavim olan Persler ise İran'ın güneyine yerleşmişlerdi. Bugünkü İran halkı bu iki kavmin birleşiminden oluşmuştur. Medler M.Ö. 708-550 yılları arasında hüküm sürmüşlerdir. Önceleri Medlerin yönetimi altında yaşayan Persleri, Akamenit sülalesinden Cyrus adlı bir prens yönetimi altında topladı ve Med kralını mağlup etti. Böylece İran'da Medlerin yerini Persler almış oldu. Persler İran'a MÖ. 550-331 yılları arasında hâkim olmuşlardır. Pers İmparatorluğunun sınırları büyük hükümdarları zamanlarında Anadolu topraklarını da içine alarak Yunanistan'a kadar genişlemiştir. Persler ve Yunanlılar arasında tarihte Pers-Yunan savaşları olarak bilinen pek çok savaş yapılmıştır. Bu savaşların sonunda Büyük İskender İran üzerine yürüyerek M.Ö. 331 yılında Persleri büyük bir mağlubiyete uğrattı. Bu yenilgiden sonra İran Makedonyalıların egemenliğine girdi. Büyük İskender'in ölümünden sonra generalleri onun mirasını paylaşmak için iktidar mücadelesine girdi. Bunlardan Selevkos İran'a hâkim oldu. Selevkos'tan sonra oğulları yönetimi ele aldı. Böylece İran'da M.Ö. 331-250 yılları arasında Selevkoslar devri yaşandı. Bundan sonra yine Ari ırka mensup bir hanedan olan Partlar M.Ö.250 ve M.S. 226 yılları arasında İran'da egemenlik kurmuşlardır. Romalılarla uzun süren savaşlar yapmışlardır. M.S. 226'da ise İran'da Sasaniler devri başlamıştır. Bu devletin hükümdarları Fars dili ve

edebiyatının ve Fars kültürünün canlanıp gelişmesi için gayret etmişlerdir. Persler döneminden sonra Zerdüştlük dini yeniden resmi din haline gelmiş ve Zerdüştlüğün kutsal kitabı olan Avesta yine bu dönemde yazıya geçirilmiştir. Sasani devri 7. yüzyıl ortalarından itibaren İslâmiyet'in yayılmaya başlaması, İran'ın halife Hz. Ömer'in orduları tarafından ele geçirilmesiyle sona ermiştir. Bundan sonra İran, İslâm halifelerine bağlanmış ve iki yüzyıla yakın bir süre İslâm devletinin valileri tarafından idare edilmiştir. Böylece İslâm'dan sonraki İran tarihi başlamıştır. 9. yüzyılın ortalarından itibaren Abbasi devletinin giderek zayıflamasıyla İran'da Tahiriler, Saffariler, Samaniler ve Büveyhiler gibi birçok Fars asıllı yerel devletler ortaya çıkmıştır. Bu dönemden sonra yaklaşık bin yıl sürecek olan İran'da Türk yönetimi başlamıştır. Gazneliler (963-1186) İran'ın büyük bir kısmı ile Hindistan ve Afganistan'ın bir kısmına hâkim olmuşlardır. Daha sonra 1040 yılında Dandanakan Savaşı ile Gaznelileri mağlup eden Selçuklular dönemi başlamıştır. 1157 yılında Selçukluların tarih sahnesinden çekilmesiyle İran'da siyasi hâkimiyet küçük hanedanların eline geçmiştir. Selçuklu mirasının paylaşımı için başlayan uzun mücadelelerden sonra Harezmşahlar en önemli aday olarak iş başına gelmiştir (1097-1231). Harezmşah ile Moğollar arasındaki anlaşmazlık üzerine harekete geçen Cengiz Han 1220 yılında İran'a girerek ülkeyi yağma ve talan etmiştir. Cengiz Han soyundan gelen Hülagu Han 1255 yılında İran'a gelerek burada siyasi birliği ve hâkimiyeti sağladı. Böylece İran'da İlhanlılar devri başladı (1258-1335). İlhanlı siyasi birliğinin sona ermesinin ardından ise İran'da egemenlik birtakım küçük hanedanlar arasında paylaşıldı. İran'da İlhanlıların varisi olma iddiasıyla ortaya çıkan güçlerden Celayirliler (1340-1431), Karakoyunlular (1351-1469) ve Akkoyunlular (1340-1514) ülkenin muhtelif bölgelerinde hüküm sürdüler. Ardından Şah İsmail 1501 yılında Türkmen oymaklarının desteğiyle Akkoyunlulara karşı kazandığı zaferlerin neticesinde Tebriz'de tahta çıkarak Safevi devletini kurmuş ve kısa sürede İran'ın tamamını ele geçirmiştir. Safevilerden sonra Afşar hanedanı (1736-1804) ve Kaçar hanedanı (1796-1925) İran'ı yönetmiştir. Eski çağlar boyunca büyük imparatorlukların bir parçası durumunda ya da küçük hanedanların elinde bölünmüş bir hâlde bulunan İran coğrafyasının Safevilerle birlikte İslâm tarihinde ilk defa müstakil bir siyasi kimliğe kavuştuğu, bu kimliğin Kaçarlar dönemiyle pekiştiği ve günümüz İran İslâm Cumhuriyeti'nin sınırlarının da bu zaman dilimlerinde teşekkül ettiği söylenebilir. Bu süreçteki en temel faktör Şiiğin devlet politikası olarak benimsenmesi ve empoze edilmesidir (Üstün, 2000). 1923'te Ahmet Şah'ı tahttan indiren Rıza Şah Pehlevi yönetimi ele geçirerek 1925'te kendisini İran şahı ilân etti. Böylece İran'da Kaçarlar dönemi kapanmış, Pehlevi dönemi (1925-1979) başlamış oldu. Bu

dönemde İran'da dini liderlerle yönetim arasında yoğun bir mücadele başladı. Ekonomik durumun yanı sıra dinî düşüncedeki birtakım gelişmelere müteakip ülkede yaşanan karışıklıklar sonucunda İran şahı Muhammed Rıza Şah Pehlevi ülkeyi terk etti. Hemen sonrasında Fransa'da sürgün hayatı yaşayan ülkenin dini lideri İmam Ayetullah Humeyni İran'a döndü. 1979'da İran İslâm Cumhuriyeti ilân edildi. Humeyni, İran İslâm Devriminin önderi ve İran İslâm Cumhuriyetinin kurucusudur. İslâm devriminin ardından İran'da Batı yanlısı laik sistem yerine teokratik bir rejim oluşturulmuştur.

2.2. İran'ın Coğrafi Özellikleri

Şekil 1. İran haritası, <http://ulkeharitasi.blogspot.com/2013/03/iran-haritas.html> adresinden erişilmiştir.

İran Güneybatı Asya'da yer alan bir ülkedir. İran'ın günümüzdeki sınırları şöyledir: Doğuda Afganistan, batıda Türkiye ve Irak, kuzeyde Hazar Denizi, Türkmenistan, Azerbaycan ve Ermenistan, güneyde ise Basra Körfezi ve Umman Denizi. Ülkenin yüz ölçümü 1.643.000 km²'dir. Türkiye-İran sınırı 560 km uzunluğundadır. İran'ın başkenti Tahran'dır. Halkın %15'i burada yaşamaktadır. Tahran dışında Meşhed, Isfahan ve Tebriz diğer büyük şehirleridir. Şehirlerin ve köylerin tamamına yakını dağ eteklerinde yer alır. Deştikevir Çölü ile Deştikut Çölü dünyanın en önemli çöllerindendir. İran'da yazları sıcak, kışları soğuk geçen karasal iklim etkilidir. Buna karşın Hazar Denizi kıyılarında ılık ve bol miktarda yağmurlu bir iklim görülür. Ülkenin güney kesimlerinde ise kışları ılık, yazları çok sıcak ve

nemli bir iklim etkilidir. Toprakların büyük bir kısmı (%67) suları okyanuslara ulaşmayan kapalı havza durumundadır. Ormanlar ise ülkenin topraklarının %11'ini kaplar (Hourcade, 2000). Ülkenin en büyük bölümünü genel itibariyle dağlık olan İran Platosu oluşturmaktadır. İran Platosunun genel özelliklerinin belirlenmesinde aşırı uçlarda gezinen sıcaklık değerleri, yükseklik ve yağışla birlikte önemli rol oynar. Deniz seviyesinden yaklaşık 3000 metre yükseklikte erozyon sonucu oluşmuş çöller ve bozkırlar, daha yüksekteki sıradağlar, yağmur sularının akmasıyla oluşan büyük tuz havzalarıyla göller platonun karakterini belirler. Sıcaklık farkları aşırıdır; yazın çok sıcak, kışın çok soğuktur. Yağışlar genelde seyrek olup, bilhassa sonbahar sonu, kış ve bahar başında görülür (Garthwaite, 2011, s. 3). İran genelinde farklı iklim tipleri görülmektedir.

2.3. İran'ın Nüfus Yapısı

Ülkenin nüfusu 1956 yılı istatistiklerine göre 18,9 milyon (Hourcade, 2000), 1976 yılı istatistiklerine göre 34,1 milyon, 1978 yılı istatistiklerine göre 36,2 milyon (Nadim, 1996), 1998 istatistiklerine göre 61,8 milyon (Hourcade, 2000), 2011 yılı istatistiklerine göre 76,9 milyon (Atalay, 2011, s. 30). İran, nüfus artışı fazla olan ülkeler arasındadır. Doğal nüfus artış hızı %1.14'dür (SESRIC, 2019). 2017 yılı verilerine göre ortalama yaşam süresi erkeklerde 75,06 kadınlarda ise 77,33'yıldır (SESRIC, 2019). İran'ın doğal şartlarına bağlı olarak nüfus dağılımı bir düzensizlik arz etmektedir. Nüfusun çoğunluğu Tahran ve civarı ile kuzeyde Hazar Denizi kıyılarında, Zagros Dağları vadilerinde olmak üzere kuzeybatıda ve batıda toplanmıştır. İran'da yakın zamanlara kadar kırsal yerleşme hâkim durumda iken son yıllarda kentsel yerleşimde de önemli gelişmeler kaydedilmiştir. Beşeri coğrafya, gelişmiş kırsal kesimlerle nüfusun yarıdan fazlasının yaşadığı şehirler arasında büyük bir zıtlık göstermektedir (Hourcade, 2000). İran etnik bakımdan çok çeşitlilik gösteren bir ülkedir. Ülkede yaşayan en büyük etnik topluluklar Fars, Türk, Kürt, Arap ve Belûcî'dir. En büyük kitleyi Farslar oluşturmaktadır. Fars asıllı olmayan etnik gruplar ülkenin merkezine uzak yerlerde, daha çok sınır bölgelerinde yaşamaktadır. İran'daki başlıca etnik grupların oranı şu şekildedir: Farslar (%65), Azerbaycan Türkleri (%16), Kürtler (%7), Lurlar (%6), Araplar (%2), Beluçlar (%2), Türkmenler (%1), Kaşkay Türkleri ve diğer Türkler (%1), Ermeniler, Aşuriler ve Gürcüler (%1'den az) (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası, t.y., s. 25).

Türk gruplarını temelde Azeri Türkleri, Türkmenler ve Kaşkay Türkleri oluşturmaktadır. Ülkenin kuzeybatısında; Doğu Azerbaycan Eyaleti, Batı Azerbaycan Eyaleti, Erdebil Eyaleti, Hemedan Eyaleti ve Zencan Eyaletinde yaşayan Azeri Türkleri, İran'da Farslarla beraber en büyük etnik kitleyi teşkil etmektedir. 19. yüzyılda Azerbaycan toprakları İran ve Rusya arasında paylaşılmıştır. Böylece yaklaşık iki asır boyunca Azerbaycan Cumhuriyetinde yaşayan Azeri Türkleri Rusya'ya; İran'ın kuzeybatısında İran Azerbaycan'ı olarak da bilinen bölgede yaşayan Azeri Türkleri ise İran'a bağlı kalmıştır. Bu iki ülke halkı arasındaki benzerlik dil ve kültür bakımından oldukça kuvvetlidir. Fakat bu iki topluluk farklı iki medeniyetin tesiri altında kalmışlardır (Devlet, 1993, s. 438). Azeri Türklerinden başka Fars Eyaletinin Isfahan, Kazerun ve Şiraz şehirleri civarlarında yaşayan ve aralarında konar-göçer hayat tarzını devam ettiren grupların da olduğu Kaşkaylar ile Gülistan Eyaletinin muhtelif bölgelerinde yaşayan Türkmenler diğer Türk soylu topluluklardır. Bunlardan başka Halac Türkleri, Afşar Türkleri ve Şahseven Türkleri daha küçük Türk soylu topluluklardır.

2.4. İran'da Ekonomi, Ticaret ve Ulaşım

İran dünyanın önde gelen petrol ve doğalgaz üreticileri arasındadır. Ülkenin ekonomik geliri esas itibarıyla petrol ve doğalgaz ihracatına dayanmaktadır. Abadan'daki dünyanın en büyük petrol rafinerisi İran-Irak savaşında zarar görmüştür. Bu olayın sonucunda bütün işletim tesisleri iç bölgelere inşa edilmeye başlanmıştır. Petrol, İran'ın önemli sanayi kuruluşlarının bulunduğu Tahran, Kirmanşah, Şiraz ve Tebriz'deki rafinerilerde işlenmektedir. İran'ın petrole dayalı olmayan işletmelerinin en büyük kısmı tarım ürünleri üzerinedir. Ülke genelinde yetiştirilen başlıca tarım ürünleri; buğday, arpa, pamuk ve şeker pancarıdır. Hazar denizi kıyılarında; turunçgiller, tütün, çay, pirinç ve fındık yetişmektedir. Güney bölgelerinde ise bilhassa hurma ve karpuz yetiştiriciliği vardır. İran hayvancılık bakımından özellikle küçükbaş hayvancılıkta dünyada Moğolistan'dan sonra ikinci sırada yer almaktadır. Göçebe hayvancılık Zagros Dağlarında yapılmakta olup Hazar kıyılarında balık avlanmakta ve havyar üretilmektedir. İran'ın ihraç ürünlerini petrol, doğalgaz, hurma, sebze, meyve, fındık ve deri; ithal ürünlerini ise makine, askeri malzeme, gıda, ilaçlardan oluşturmaktadır. Madencilik ve değerli taş üretiminde de dünyanın önemli ülkeleri arasında yer almaktadır (Atalay 2011, s. 31; Hourcade, 2000). 1980'li yıllardan itibaren ülkenin

maruz kaldığı Amerikan ve diğer uluslararası ambargolar ekonomiyi her bakımdan olumsuz etkilemektedir.

İran'ın dış borcu 2010 yılındaki yaklaşık 20 milyar dolar seviyesinden, 2016 yılında 5,4 milyar dolara kadar gerilemiş, ancak 2017 yılında 6,2 milyar dolara yükselmiştir (Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2019). İran'ın Gayri Safi Yurtiçi Hasılası (GSYİH) 2000 yılında 110 milyar dolar iken, 2017 yılında 439,5 milyar dolara yükselmiştir. Satın alma gücü paritesine göre, kişi başına GSYİH son 40 yılda 6.400 dolardan 20.200 dolara yükselmiştir. İşsizlik oranı genellikle %10 civarında seyretmektedir (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası, t.y., s. 17).

2017 yılında İran'ın toplam ihracatı 108,332 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Aynı yılda İran'ın toplam ithalatı ise 73,358 milyar dolardır. Yine 2017 yılında Türkiye-İran ticaret hacmi 10,42 milyar dolardır. İki ülke arasındaki ticaret hacmi genellikle 12 milyar civarında seyretmektedir. Bu ticaret dengesi üçte iki oranında İran lehinedir (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası, t.y., s. 38). Türkiye ile İran arasındaki ticari ilişkiler iyi durumdadır. İki ülke arasında sınır ticareti gelişmiştir. Türkiye İran'da başlıca petrol, doğalgaz, petrokimya ürünleri, deri, sebze ve meyve ithal etmektedir. İran'a ise demir-çelik ve plastik ürünler, tekstil ürünleri ve oto lastiği ihraç etmektedir. İran ve Türkiye arasında ekonomik ve ticari ilişkilerin geliştirilmesi için iki ülke arasında Çifte Vergilendirmeyi Önleme Anlaşması, Tercihli Ticaret Anlaşması, Yatırımların Karşılıklı Teşviki ve Korunması Anlaşması gibi ikili anlaşmalar imzalanmıştır (Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı, 2019).

Tablo 1

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Tarafından İran Uyruklulara Verilen Çalışma İzin Sayısı (2012-2017)

Yıllar	Çalışma İzin Sayısı
2017	1930
2016	1785
2015	1522
2014	1284
2013	1154
2012	716

Türkiye Cumhuriyeti Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığının 2017 yılı istatistiklerine göre, 1930 İran uyruklu kişiye Türkiye’de çalışma izni verilmiştir. Bu kişilerin tamamı süreli çalışma iznine sahiptir. Yine bunların 1224’ü kadın, 706’sı erkektir (Çalışma Hayatı İstatistikleri, 2017). 2016 yılında bu sayı 1785, 2015 yılında 1522, 2014 yılında 1284, 2013 yılında 1154, 2012 yılında ise 716’dır (Türkiye Cumhuriyeti Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, 2019). Görüldüğü gibi, İran’dan Türkiye’ye çalışmaya gelen kişi sayısı her geçen yıl artmaktadır.

Ülkede 54 adet sivil havaalanı, 20 adet ticari liman, 19 aktif kara sınır kapısı, 13,5 bin km demiryolu ve 88 bin km şehirlerarası karayolu bulunmaktadır (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası, t.y., s. 35). İran’da ulaşım genel itibariyle kolay ve ucuzdur. İç ulaşım genelde karayolu ile sağlanmaktadır. En büyük uluslararası karayolu bağlantısı Türkiye’den gelmektedir. Türkiye-İran sınır kapılarına bakıldığında ise işlem hacmi bakımından en büyük pay Gürbulak Sınır kapısına aittir. Bunun yanında Gürbulak Sınır Kapısı Türkiye’nin en büyük üçüncü sınır kapısıdır. Bunun sebebi olarak kapının Türkiye’yi Orta Asya’ya ve İran’ı da Avrupa’ya bağlamasıdır.

Tablo 2

Sınır Giriş-Çıkış İstatistiklerine Göre İran’dan Türkiye’ye Gelen Ziyaretçi Sayısı

Yıllar	Ziyaretçi Sayısı
2017	2,501,948
2016	1,665,160
2015	1,700,385
2014	1,590,664
2013	1,196,801
2012	1,186,343
2011	1,879,304
2010	1,885,097
2009	1,383,261
2008	1.134,965
2007	1.058,256
2006	865,941
2005	957,244
2004	628,725
2003	497,282
2002	432,287

Türkiye Cumhuriyeti Kültür ve Turizm Bakanlığı sınır giriş-çıkış istatistiklerine bakıldığında İran'dan ülkemize gelen ziyaretçi sayısı genel itibariyle her yıl artmaktadır: 2002 yılı (432,287 kişi), 2003 yılı (497,282 kişi), 2004 yılı (628,725 kişi), 2005 yılı (957,244 kişi), 2006 yılı (865,941 kişi), 2007 yılı (1.058,256 kişi), 2008 yılı (1.134,965 kişi), 2009 yılı (1,383,261 kişi), 2010 yılı (1,885,097 kişi), 2011 yılı (1,879,304 kişi), 2012 yılı (1,186,343 kişi), 2013 yılı (1,196,801 kişi), 2014 yılı (1,590,664 kişi), 2015 yılı (1,700,385), 2016 yılı (1,665,160 kişi), 2017 yılı (2,501,948). Türkiye-İran sınır kapıları haricinde İran'ın en aktif diğer sınır kapıları da Mehran (Irak), Şelemçe (Irak), Doğarun (Afganistan) ve Bile Savar (Azerbaycan) olarak sıralanabilir.

2.5. İran'da Din

İran halkının %90'ı Şii Müslüman, %8'i Sünni Müslümandır ve %2'si ise Hristiyanlık, Musevilik, Zerdüştlük, Bahailik, Sabiilik gibi diğer dinlere mensuptur. Ülkenin özellikle orta ve kuzey kısımlarında Şiilik inancı kuvvetli iken, Sünnilik inancına mensup topluluklar daha ziyade sınır bölgelerinde yaşamaktadır. Ülkenin Sünni halkı, çoğunlukla etnik olarak da Şii Fars halkından farklılık göstermektedir. Kürtlerin ve Arapların bir kısmı ile Türkmenler, Belûciler ve bazı mahalli halklar Sünnidir. İran anayasası Hanefi ve Şafii mezheplerini tanımış, kendi dini eğitimlerini gerçekleştirmelerine izin vermiş, evlilik, boşanma, miras gibi konularda kendi hukuklarına yasal geçerlilik kazandırmış, mezheplerden birinin mensuplarının çoğunluğu oluşturduğu bölgelerde, yerel konseylerin yetkisi dâhilinde bulunan mahalli düzenlemelerin çoğunluğun mezhebine göre yapılması gerektiğini vurgulamıştır (Algar, 2000). Bu durum halkın daha huzurlu olmasına olanak sağlamıştır.

2.6. İran'ın Siyasi ve İdari Yapısı

İran'da teokratik bir sistem mevcuttur. En yüksek siyasi makamı temsil eden Rehber (ülke lideri hem dinî hem de siyasî yetkilerin sahibi) halk tarafından seçilen Uzmanlar Meclisi tarafından seçilmektedir. Rehber, aynı zamanda dinî bir figür olmak zorundadır. İran Anayasasına göre dini liderden sonraki en yüksek siyasi makam sahibi olan cumhurbaşkanı, Meclis ve Uzmanlar Meclisi de halk tarafından seçilmektedir. İran'da 18 Bakanlık bulunmaktadır. Bakanlar, cumhurbaşkanı tarafından meclise önerilmekte, meclis bakan adayını kabul ya da reddedebilmektedir. Bakanlar meclisin onayı ile bakanlık görevine

atanmaktadırlar. Meclis tarafından onaylanan kararlar, 12 kişilik Anayasa Koruma Konseyi adındaki din âlimleri ve hukukçulardan oluşan bir kurulun onayından geçtikten sonra yürürlüğe girmektedir. Bu konseydeki hukukçular yargı başkanı tarafından meclise sunulur ve meclis onayı ile atanır. Konseydeki din âlimleri ise Rehber tarafından atanmaktadırlar. Ayrıca, yargı başkanı, ordu başkomutanları, devlete ait radyo ve televizyon üst kurulu genel müdürü doğrudan Rehber'e bağlıdır (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası, t.y., s. 14).

İran idari olarak eyaletlere (ostan), şehirlere (şehristan) ve bölgelere (bahş) ayrılmaktadır. Bölgeler de kendi içerisinde daha küçük idari birimlere ayrılır. Eyalet merkezleri genelde eyaletin en büyük şehri olmaktadır. Eyaletin (ostan) en üst yöneticisi ostandardır ve merkezi hükûmet tarafından tayin edilmektedir. Şehirlerin (şehristan) en üst yöneticisi fermanlar, bölgelerin (bahş) en üst yöneticisi ise bahşdardır. Bu yöneticiler eyalet (ostan) valisi olan ostandarın teklifi ile merkezî hükûmet tarafından atanmaktadır. İran 31 eyalete (ostan) ayrılmıştır: Tahran, Kum, Merkezi, Kazvin, Gilan, Erdebil, Zencan, Doğu Azerbaycan, Batı Azerbaycan, Kürdistan, Hemedan, Kirmanşah, İlam, Luristan, Huzistan, Çaharmahal ve Bahtiyari, Kohkiluyeh ve Buyer Ahmed, Buşehr, Fars, Hürmüzgan, Sistan ve Belûcistan, Kirman, Yezd, Isfahan, Semnan, Mazenderan, Gülistan, Kuzey Horasan, Razavi Horasan, Güney Horasan, Elburz.

2.7. İran'da Eğitim Sistemi

İran'da okuma-yazma bilenlerin oranı 1980'e kadar %60 iken İslam devriminden sonra %85'e kadar yükselmiştir (Kisai, 2000). Son verilere göre ise ülkenin genel okuma yazma oranı % 87,6'dır (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası, t.y., s. 37).

Modern eğitim Kaçarlar döneminden itibaren Batı'nın eğitim tarzı ve anlayışından hareketle ortaya çıkmıştır. Günümüz eğitim sisteminin temeli, 1898'de kurulan Millî Eğitim Konseyinin, Fransa eğitim sistemini model almaya karar vermesine dayanmaktadır. Bununla beraber Batı eğitimi, Amerikan okulları vasıtasıyla İran'a Fransa eğitiminden daha önce ulaşmıştı. 1830 yılından başlamak üzere Urmiye, Hemedan, Tebriz ve Tahran'da birçok Amerikan okulu açıldı. Amerikan okullarının yanında onu örnek alarak ülkenin farklı şehirlerinde Alman, Rus, Fransız ve İngiliz okulları da eğitim-öğretime başladı. Bu yabancı okullar 1940 yılına gelindiğinde İran hükûmeti tarafından kaldırılmıştır (Nadim, 1996).

İran’da batılı anlamdaki eğitim kurumlarının ve eğitim sisteminin kurulup geliştirilmesinin yabancıların ülkeye gelişiyle ve okullar kurmasıyla başladığını söylemek mümkündür.

Hükûmet ülkede bir okul ağı kurmak için 1898’de Milli Eğitim Konseyini oluşturdu. 1910 yılında da Eğitim Bakanlığı kuruldu. Bir yıl sonra parlamento kabul ettiği bir yasa ile Eğitim Bakanlığını genel eğitim sisteminin düzenlenmesi konusunda görevlendirdi. İran’da devlet eliyle kurulan ve Avrupa tarzı eğitim veren ilk eğitim kurumu olan Darülfünun, ilk mezunlarını 1858 yılında verdi. Kaçarlar döneminde başlayan eğitimdeki reform ve yenilikler Pehlevi Hanedanı’nın İran’ın başına geçmesiyle daha da hızlanarak devam etmiştir. İslam devriminin ardından İran, “laikleşerek modernleşme”yi hedefleyen eğitim politikasını terk ederek dinî anlayışın merkezde olduğu bir eğitim sistemine geçmiştir. İran İslam Cumhuriyeti ilan edildikten sonra Humeyni, kültürel bir devriminin gerekliliğinden bahsederek eğitim uzmanlarına Şah’ın laik ve Batı taraftarı kültürünün İran eğitim sistemi üzerindeki etki ve tesirlerini ortadan kaldırmak için çağrıda bulundu. Nisan 1980’de yayınlanan fetva ile “Eğitimle alakalı bütün program ve problemleri araştırmak, İslami kültür üzerine kurulu eğilimi yönlendiren strateji ve politikaları formüle etmek, toplumun ihtiyaçları doğrultusunda farklı çalışma alanları için müfredat hazırlamak, devrim davasına kendisini adanmış seçkin eğitim kadroları yetiştirmek ve atamak” üzere çalışma başlatıldı (Muhsinpur, 1991).

İslam devriminin hemen ardından 1981 yılında İran’da eğitim harcamaları için ayrılan bütçe %7,1’dir. Gelirinin önemli bir bölümünü eğitime ayıran ülke, muhtemelen ekonomik nedenlerle eğitime harcanan bütçeyi oldukça azaltmıştır. Mesela bütçe hemen bir yıl sonra, 1982’te %5,8’e, 1983’te %4,1’e, 1985’te ise 3,46’ya düşmüştür. Bu oranda 2015 yılında %2,9, 2016’da %3,3, 2017’de ise 3,79 olarak görülmektedir (The World Bank, 2019). Bu bütçe oranı diğer birçok ülkeye kıyasla oldukça düşüktür.

İran’da iki farklı eğitim sistemi uygulanmaktadır. Birincisi okul öncesi, ilköğretim, ortaöğretim ve yükseköğretimden oluşan resmî eğitim sistemidir. İkincisi ise İslam kültürü ve medeniyetini muhafaza etmeye ve yaymayı amaçlayan ve bunu sağlayacak olan Şii Müslüman din adamlarını yetiştirmeyi hedefleyen, medreselerde gerçekleştirilen dini eğitimidir. İran’da tarihsel anlamda geleneksel dini okullarla modern eğitim veren okullar arasında bir rekabetten bahsetmek mümkündür. Şii Müslüman din adamlarının yetiştiği okula Havza adı verilmektedir. İran İslâm devrimi başarılı olduktan sonra Ayetullah Humeyni, Havza ile üniversitelerin birbirinden ayrı olmasının bir tehdit unsuru olduğunu

düşünmüş ve bilim dünyasıyla Havzanın birlikte hareket etmesini amaçlayan bir yaklaşımı benimsemiştir. Bu bağlamda da Havza okullarının ülke kalkınması için önemli birer bilim merkezi olduğu vurgulanmış ve bilimin tek başına faydadan çok zarar getireceği esas kabul edilmiştir (Domazeti, 2018). Üniversitelerle din okulları arasında bilimsel ve fikişel bağlar oluşturulmaya çalışılmıştır.

İran eğitim sistemi üniversiteden önce dört aşamada yürütölmektedir: Okulöncesi, ilkokul, ortaokul ve lise. Okulöncesinden başlamak suretiyle ortaöğretimin sonuna kadar devlet okullarında eğitim-öğretim ücretsizdir. Yükseköğretimde de devlet üniversitelerinde eğitim-öğretim görmek ücretsizdir. Okullarda sosyoloji, felsefe, edebiyat, coğrafya, tarih, iktisat gibi derslerde İslâmiyet ve Şii mezhebi ile ilgili konulara değinilmektedir. İslam tarihine, Farsçılığa ve İran İslami kültürünün zenginliğine daima vurgu yapılmaktadır. Bu bağlamda İran'da eğitim sisteminde, eğitimin tüm aşamalarında din derslerinin temel alındığı ve din derslerinin zorunlu olduğu görölmektedir (Semin, 2011). Din olgusu eğitimin her aşamasında kendini göstermektedir.

2.7.1. Okulöncesi

İran'daki okulöncesi eğitimde, İslâmi prensipler çerçevesinde bir kişilik oluşturma ve fiziki gelişime yardımcı olmak ana hedeftir. Devlet eliyle açılan okulöncesi eğitim kurumları dört-beş yaş grubundaki çocuklara eğitim vermektedir. Okulöncesi eğitim zorunlu değildir (Demir, 1996, s. 59). Okulöncesi eğitim altı-yedi yaşına kadar, bir ya da iki yıl sürmektedir. Devlet kurumlarının yanında özel kurumlar da bulunmaktadır. 2015 yılı istatistiklerine göre okulöncesinde 672,021 öğrenci vardır (SESRIC, 2019). Okulöncesi, ilköğretim ve ortaöğretim Eğitim Öğretim Bakanlığına bağlı bulunmaktadır (Özlük, 2016, s. 19). Okulöncesi eğitimi ile çocukların ruhsal ve fiziksel gelişimleri desteklenmektedir.

2.7.2. İlköğretim ve Ortaöğretim

İran'da 1943 yılında zorunlu eğitim başlamıştır. Zorunlu ilköğretime altı-yedi yaşında başlanmaktadır. İlköğretim düzeyinde ilkokul altı yıl sürmektedir ve zorunludur. Ortaokul ise üç yıl sürmektedir ve zorunlu değildir. 2017 yılı istatistiklerine göre ilköğretim seviyesinde 8,171,667 öğrenci vardır (SESRIC, 2019). Lise üç yıl sürmektedir ve zorunlu değildir. 2016 yılı istatistiklerine göre ortaöğretim seviyesinde 4,348,383 öğrenci vardır

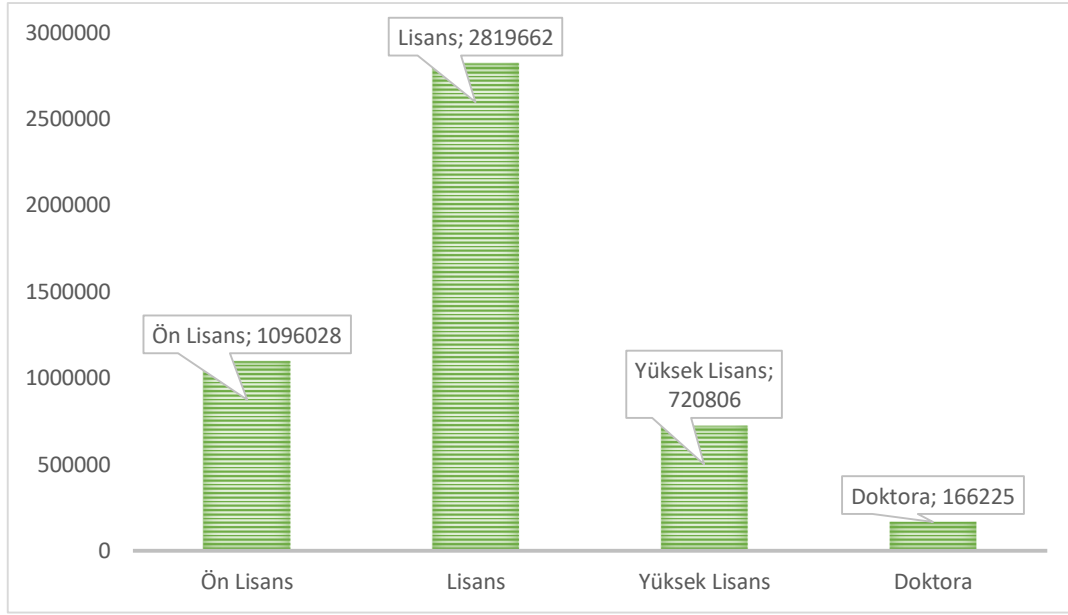
(SESRIC, 2019). Lise ve ortaokulun zorunlu olmaması öğrenci sayısının zorunlu olan ilköğretime göre daha az olmasına neden olmuştur.

2.7.3. Yükseköğretim

Yükseköğretim kurumları bünyesindeki öğretim programlarının 2-6 yıl arası değişen öğrenim süreleri mevcuttur. Mesleki ve teknik eğitim-öğretim faaliyeti sürdüren yükseköğretim kurumları ön lisans mahiyetinde iki yıllık eğitim vermektedir. Lisans eğitimi dört yıldır. Bunun yanında tıp, mühendislik gibi programlarda eğitim süresi 5-6 yıldır.

Yükseköğretim iki ayrı bakanlığın yetki ve sorumluluğundadır: Tıp fakülteleri ve tıp üniversiteleri Sağlık Tedavi ve Tıp Eğitimi Bakanlığına; bunların dışındaki yükseköğretim kurumları ise Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığına bağlıdır. Bunun dışında farklı bakanlıklara bağlı mesleki yükseköğretim kurumları da vardır (Özlük, 2016, s. 19).

İran’da yaklaşık 150 devlet üniversitesi ve özel üniversite bulunmaktadır. İran’da bulunan en büyük ve en önemli üniversiteler başta Tahran olmak üzere büyük şehirlerde yer almaktadır. Bunlar arasında Tahran Üniversitesi, Allame Tabatabai Üniversitesi, Emir Kebir Üniversitesi, Firdevsi Üniversitesi, Şehit Beheşti Üniversitesi, Isfahan Üniversitesi, Tebriz Üniversitesi, Şiraz Üniversitesi, Şerif Üniversitesi, Hoca Nasreddin Tusi Üniversitesi gibi üniversiteler sayılabilir. Devlet üniversitelerinin yanı sıra özel yükseköğretim faaliyeti Azad-i İslami (Özgür İslâm) Üniversitesi tarafından yürütülmektedir. Ülkenin birçok şehrinde üniversitenin birimleri bulunmaktadır. Azad-i İslami (Özgür İslâm) Üniversitesi İslam devrimine müteakip 21 Mayıs 1982’de Tahran’da kurulmuştur. Aynı yılın aralık ayında kamu hizmeti olarak faaliyet göstermesini ve tüm gelirlerinin üniversiteyle alakalı işlerde harcanılmasını öngören kanuni düzenlemeler yapıldı. İlk giriş sınavı 32 bin katılımcı ile 1983 yılının ikinci ayında yapıldı. İlk aşamada yaklaşık üç bin öğrenci öğrenim görmeye hak kazandı. Azad-i İslami (Özgür İslam) Üniversitesinin 2015-2016 akademik yılında ise 334,852’si ön lisans, 897,029’u lisans, 437,725’i, yüksek lisans ve 36,827’si doktora olmak üzere 1,706,433 kayıtlı öğrencisi bulunmaktadır (Özlük, 2016, s. 73). Bunlardan başka yükseköğretime bütün ülke sathına yaymak amacıyla açık öğretim sistemi de uygulanmaktadır. Peyam-i Nur Üniversitesi vasıtasıyla bu sistem sürdürülmektedir. Üniversite 1988 yılında kurulmuştur ve son akademik yıl itibarıyla 940.515 öğrencisi bulunmaktadır. Peyam-i Nur Üniversitesinin ülkenin 31 eyaletine dağılmış olan ve eyalet merkez şubelerine bağlı olarak faaliyet gösteren 502 yerel merkezi mevcuttur.

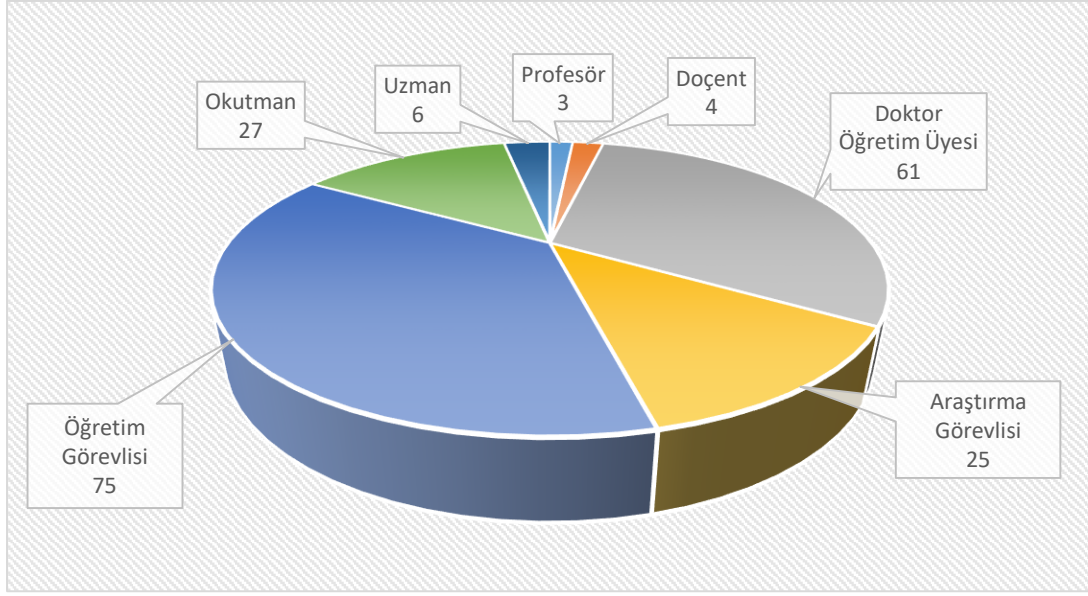

Şekil 2. 2015 yılı istatistiklerine göre İran’da yükseköğrenim gören öğrenci sayısı, İran İslam Cumhuriyeti Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı, 2019, <https://www.msrt.ir/en/page/20/statistics> adresinden erişilmiştir.

İran İslam Cumhuriyeti Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığının son ilan ettiği verilere göre (2015 yılı verileri), İran’da yükseköğrenim gören öğrenci sayısı 4,802,724’dir. Bunların 1,096,028’i ön lisans, 2,819,662’si lisans, 720,806’sı yüksek lisans ve 166,225’i doktora düzeyinde eğitim görmektedir.

2015-2016 eğitim öğretim yılı sonunda 183,541’i ön lisans, 445,125’i lisans, 97,293’ü yüksek lisans ve 12,301’i doktora düzeyinde olmak üzere 738,260 öğrenci yükseköğretim kurumlarından mezun olmuştur. 1980 yılında 175,675 olan yükseköğretim kurumlarındaki öğrenci sayısı, 2015 yılı itibarıyla yirmi yedi kat büyüme oranıyla 4,802,724 sayısına ulaşmıştır. Yine 2015-2016 akademik yılında yükseköğretim kurumlarında 76,129 akademisyen görev yapmıştır. Bu rakam 1978’de 5580, 2013’de ise 70,840 idi. Bunların 43,544’ü devlet üniversiteleri, 32,585’i ise özel üniversiteler mensubudur. 57,648 erkek akademisyen bulunurken, 18,481 kadın akademisyen mevcuttur (İran İslam Cumhuriyeti Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı, 2019).

Türkiye Cumhuriyeti Yükseköğretim Kurulu verilerine göre 2017-2018 eğitim-öğretim yılı içerisinde Türkiye’deki üniversiteler bünyesinde çeşitli bölümlerde toplamda 6418 İran uyruklu öğrenci bulunmaktadır. Bunların 3667’si erkek, 2751’i kadındır (Yükseköğretim Kurulu, 2019).

Şekil 3. Türkiye üniversitelerinde görev yapan İran uyruklu öğretim elemanlarının unvanlara göre sayısı, Yükseköğretim Kurulu, 2019, <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.

Yine Yükseköğretim Kurulu istatistiklerinde uyruğa göre unvan bazlı öğretim elemanı sayılarına bakıldığında Türkiye genelinde 3 profesör, 4 doçent, 61 doktor öğretim üyesi, 25 araştırma görevlisi, 108 öğretim görevlisi olmak üzere toplamda 201 İran uyruklu öğretim elemanı görev yapmaktadır (Yükseköğretim Kurulu, 2019).

2.8. İran’da Kullanılan Diller

Resmi dil Farsçadır. Ülkede yaşayanların yarısından fazlası Farsça konuşmaktadır. Nüfusun yaklaşık %20’si ise Türkçe konuşmaktadır (Hourcade, 2000). Kürtçe (%10), Mazenderan ve Gilan dilleri (%7), Luri dili (%6), Arapça (%2) ve Beluçça (%2) gibi pek çok dil konuşulmaktadır. Bu dillere ek olarak başka dilleri konuşanlar da toplumun yaklaşık %1’ine tekabül etmektedir. Bunların haricinde ülkede 75 yerli dil bulunmaktadır (Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası, t.y., s. 25).

2.9. İlgili Araştırmalar

Alanyazın taraması, üzerinde çalışılan konuda diğer araştırmacıların ve uygulayıcıların ürettikleri bilgilerin bulunması, değerlendirilmesi ve sentezlenmesi için gerekli olan bir süreçtir. Mevcut durumun tespiti için yapılması gerekmektedir (Karasar, 2017, s. 94).

Mevcut durumun tespiti çalışma alanının belirlenmesinde ve eksikliklerin görülmesinde etkilidir. Eğitim araştırması birikimli bir şekilde yürütülen bir süreçtir. Burada amaç, yapılacak olan çalışmadan önce yapılmış araştırmaların bilgilerinden yararlanıp onun eksik kaldığı yerleri tespit ederek var olan bilgileri artırmaktır, daha ileriye taşımaktır. Alanyazın incelemesinde okuyucuya aşağıdaki mesajlar verilmelidir:

- Tüm alanyazına ulaşmaya çalışıldı.
- Yapılmış çalışmaların alanın nerelerine ışık tuttuğu ve nerede eksik kaldığı saptanmalıdır.
- Yapılacak olan araştırmanın alandaki yeri ve alana katkısı belirtilmelidir.

Bu araştırma hakkında Türkiye’de yapılan çalışmalar tarandığı zaman araştırmanın içeriğine yönelik doğrudan olmasa da dolaylı çalışmaların varlığı görülmektedir.

Türkçe eğitimi alanında yapılan bu çalışmalardan biri 2013 yılında Kayhan İnan tarafından kaleme alınan *Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlıların Yazılı Anlatımları Üzerine Bir İnceleme* adlı yüksek lisans tez çalışmasıdır. Çalışma Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımlarını değerlendirmeyi amaçlamaktadır. Çalışmanın evreni 2012-2013 eğitim-öğretim yılında Tahran Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe öğrenen 71 öğrenciden oluşmaktadır. Çalışma yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımda, orta düzeyde bir başarı sergiledikleri ve bu başarının ana dili değişkeni ve cinsiyet açısından farklılık gösterdiği sonucuna varmıştır. Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımlarında yazım, noktalama ve ses bilimsel, sözcük anlamsal, biçim-söz dizimsel ve süreç temelli yanlışlar yaptıklarını belirtmiştir.

Bu alanda yapılmış diğer yüksek lisans tez çalışması 2013 yılında Haluk Güngör tarafından hazırlanmış olan *Doğrudan Öğretim Stratejilerinin Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğrenen İranlı Öğrencilerin Metin Özetleme Becerilerine Etkisi* adlı çalışmadır. Çalışmada yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlı öğrencilerin Türkçe metin özetleme becerileri incelenmiştir. Çalışma Tahran Yunus Emre Enstitüsünde, 2012-2013 eğitim-öğretim yılı, Nisan-Haziran 2013 kur döneminde B2 ve C1 düzeyinde 43 öğrenci ile yürütülmüştür. Araştırmanın sonucunda öğrencilerin metin özetleme becerileri üzerinde nelerin etkili olduğu tespit edilmiştir.

Bu alanda kaleme alınan son tez çalışması Umut Başar’ın 2019 yılının Nisan ayında hazırladığı *İran’da Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi* adlı doktora tez çalışmasıdır.

Çalışmanın içeriğine bakıldığı zaman geçmiş bilgiler ve mevcut bilgiler tarama metodu ile toplanmıştır. İran’da Türkçe öğretiminin tarihi hakkında geniş bilgiler verilmiştir. Çalışmanın ikinci bölümünde bulunan öğrenme ortamları kısmı çalışma ile dolaylı olarak alakalıdır. Başar çalışmasında bu ortamlar hakkında genel bilgiler vermektedir. Bizim çalışmamızın uygulama bölümünü söz konusu bu çalışmada bahsedilen ortamlar ve bu ortamlara eklenen diğer ortamlar oluşturmaktadır. Başar çalışmasında esas olarak yabancı dil olarak Türkçe öğretiminde dört dil becerisinde karşılaşılan zorlukları tespit etmiştir. Bu amaçla Yunus Emre Enstitüsünde 2017-2018 eğitim-öğretim yılında temel ve orta seviyelerde yabancı dil olarak Türkçe öğrenen kursiyerlere uygulama yaparak dört dil becerisinde karşılaşılan zorlukları belirlemiştir. Başar’ın çalışması yakın dönemde yapılması açısından önemlidir. Söz konusu üç çalışma da yeni gerçekleştirilecek çalışmalara ışık tutması bakımından yol gösterici olmuştur.

Tez çalışmalarının haricinde bu araştırma çalışmasının ihtiva ettiği konulara doğrudan veya dolaylı olarak değinen Türkiye’de yapılan çeşitli çalışmalar da alanyazın taraması kapsamında tespit edilmiştir. Müstakil kitaplardan, çeşitli bilimsel dergilerde yayınlanan makalelerden ve uluslararası sempozyumlarda sunulan tebliğlerden oluşan bu çalışmaların bir listesi şu şekilde verilebilir: Akpınar, 2001; Barın & Başar, 2016; Başar, 2017; Başar & Boylu, 2015; Başar & Boylu, 2015; Başar & Coşgun, 2015; Boylu, 2014; Boylu & Başar, 2018; Boylu & Çangal, 2014; Gökdağ & Doğan, 2016; Özden & Boylu & Başar, 2017; Şen & Boylu, 2015; Temizel, 2007; Temizel, 2011; Temizyürek & Boylu, 2015.

BÖLÜM 3

YÖNTEM

3.1. Araştırmanın Modeli

Bu çalışmada nitel araştırma yöntemi kullanılmıştır. İran'da Türkiye Türkçesi öğretimi hakkında yazılan eserler ve Türkçe eğitim merkezlerinin öğretim stratejileri, ders materyalleri, öğrenci yapısı, öğretmen kadrosu; nitel araştırma yöntemlerinden genel tarama modeli ile doküman analizi metodu kullanılarak incelenmiştir. Daha sonrasında ise katılımlı gözlem, görüşme ve anket teknikleri kullanılmıştır.

Nitel araştırma, algı ve olayların doğal ortamda gerçekçi ve bütünlüğü bozulmadan gözlenmesine odaklanan nitel bir sürecin izlendiği araştırmadır (Balcı, 2018 s. 304). Konuyla ilgili mevcut durumu saptamak amacıyla ilk önce doküman analizi yapılmıştır.

Doküman analizi, araştırılacak olan her türlü olgu veya olgular hakkında bilgi içeren yazılı materyallerin analizini kapsar (Sönmez & Alacapınar, 2011). Tarama modelleri, geçmişte veya o anda var olan bir durumu tanımlamayı amaçlayan bir yaklaşımdır (Karasar, 2006, s. 109). Karasar'a göre (2017, s. 114) iki ya da daha çok değişen arasında, birlikte yaşanan bir değişim olup olmadığını belirlemeye çalışan tarama modeli ilişkisel taramadır. Çalışmada farklı gruplar vardır ve aralarındaki ilişki bu yöntem yardımıyla açıklanacaktır.

Araştırmanın bir bölümü İran İslam Cumhuriyetinin başkenti Tahran'da bulunan Allame Tabatabai Üniversitesi Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü ile ülkenin batısındaki sınır şehirlerinden biri olan Urmiye'deki Urmiye Üniversitesi Edebiyat ve Beşeri Bilimler Fakültesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde gerçekleştirilmiştir. Bu bölümde nitel araştırma yöntemine başvurulmuştur. Araştırmada yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılarak akademisyenlerle yüz yüze bireysel

görüşmeler yapılmıştır. Görüşme, sözlü iletişim yoluyla veri toplama tekniğidir (Karasar, 2017, s. 210). Yarı yapılandırılmış görüşme türü, önceden belirlenmiş bir dizi soruların sorulmasını ve özel bazı konulara değinilmesini içermektedir. Bu sorular genellikle her katılımcıya sistematik ve tutarlı bir sırada sorulur, fakat görüşmecilerin bunların dışına çıkma özgürlüğü vardır (Berg & Lune, 2015, s. 381). Katılımcıların, mensubu bulunduğu üniversite bünyesinde görev yaptığı Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün eğitim sistemi, imkân ve olanakları hususunda görüş bildirmeleri ve kendi eğitim ve akademik hayatları hakkında bilgi vermeleri beklenmiştir. Daha sonrasında üniversite öğrencilerine anket tekniği uygulanmıştır. Anket çalışması hangi soruların sorulacağını, hangi verilerin toplanacağını önceden ayrıntılı biçimde planlandığı ve aynen uygulandığı çalışma tekniğidir. Görüşme sorularında aranan nitelik yazışma soruları için de geçerlidir (Karasar, 2017, s. 221). Öğrencilere uygulanacak olan çalışmanın, zamanın sınırlı olması nedeniyle anket çalışması olması daha uygun görülmüştür.

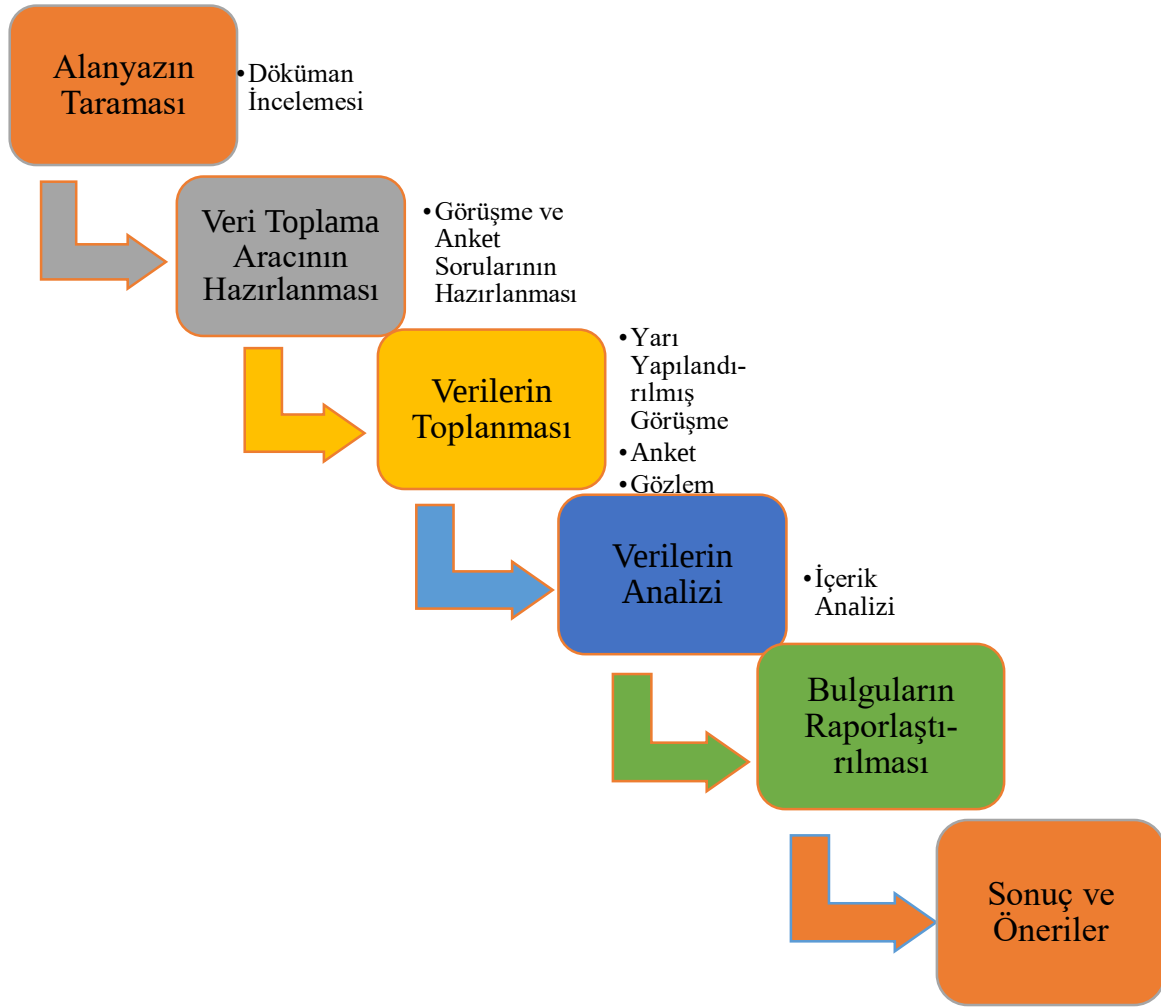
Araştırmanın bölümleri kapsamında, Tahran Yunus Emre Enstitüsü yöneticisi, öğretmenleri; özel dil eğitim merkezleri yöneticileri, öğretmenleri; Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu müdürü ile yapılan görüşmelerde de yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır.

Tahran Yunus Emre Enstitüsü kursiyerleri ve özel dil eğitim merkezi kursiyerlerine anket tekniği uygulanmıştır. Bu yöntemin seçilmesinin temel amacı, hem zaman olarak uygulama sürelerini kısaltmak ve böylece kurum içindeki ders saatlerinin aksamasını engellemek hem de Türkçe seviyesi düşük olan kursiyerlerin zorlanmasının önüne geçmektir.

Üniversite öğrencilerine ve kursiyerlere yapılacak uygulama kurumlar tarafından belirlenen uygun zamanlarda dersliklerde yapılmıştır. Bazı akademisyenler ve öğretmenler uygulamayı ders sonlarına bırakmışlar ve tarafımızın derslere katılmasına müsaade etmişlerdir. Böylelikle katılarak gözlem tekniğiyle de bilgilere ulaşma imkânı sağlanmıştır. Katılarak gözlem, gözlemci ile gözlenenlerin birlikte oldukları; gözlemcinin gözlenenlerce kendilerinden biri gibi kabul edildiği gözlemdir. Bir tür “katılma, beraber yaşama ve paylaşmadır (Karasar, 2017, s. 202).” Gözlem daha samimi bir ortamda gerçekleşir.

İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimi adlı bu tez çalışmasında nitel araştırma tekniğinin sırasıyla doküman analizi, gözlem, görüşme ve anket yöntemleri kullanılarak alanda derinlemesine bir çalışma yapılması sağlanmıştır. Görüşme yönteminin üç farklı türü bulunmaktadır. Çalışmada bu üç türün içinden yarı yapılandırılmış görüşme tekniği

kullanılmıştır. Gözlem tekniğinin de iki çeşidi vardır. Bu tekniğin de katılımlı gözlem çeşidi kullanılmıştır. Anket tekniğinde şekil bakımından iki tür soru şekli vardır. Kişisel bilgiler kısmında çoktan seçmeli soru şekli; diğer bölümlerde ise açık uçlu soru modeli kullanılmıştır.

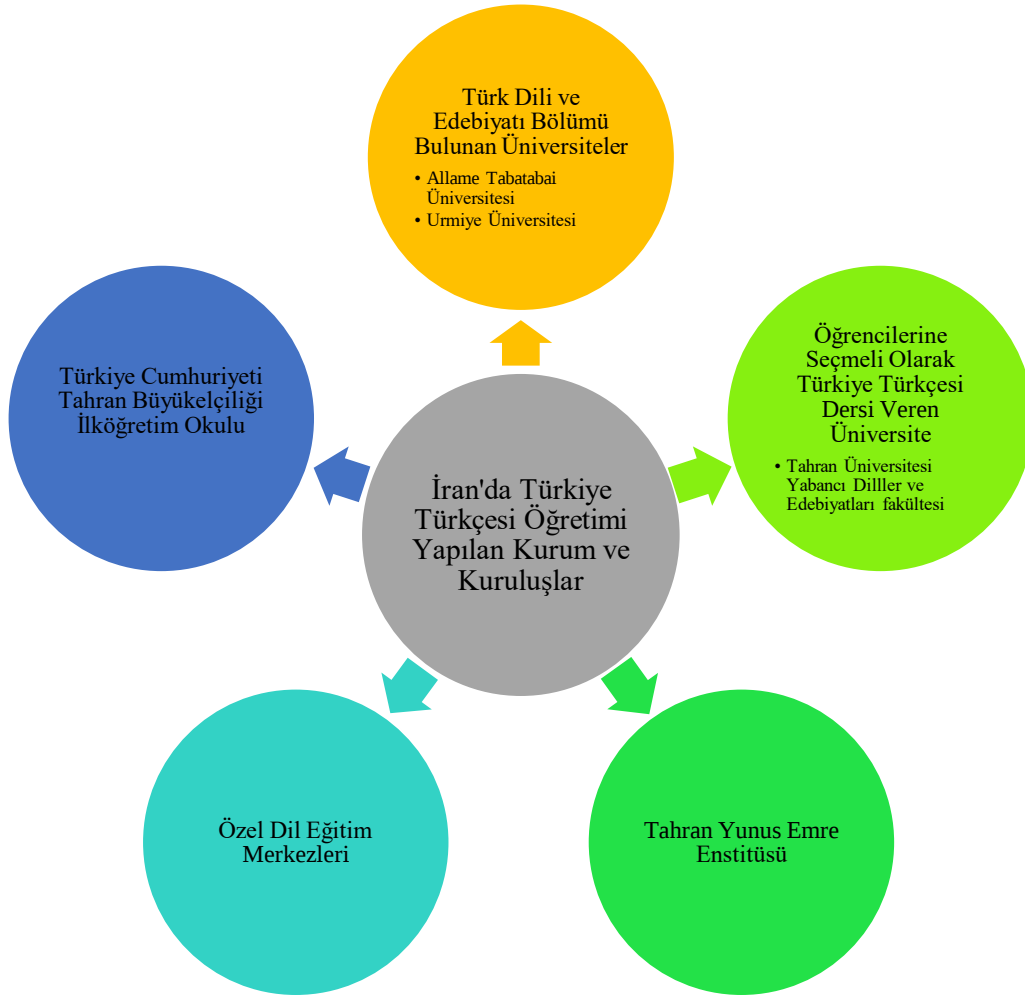

Şekil 4. Araştırma süreci

3.2. Çalışma Grubu

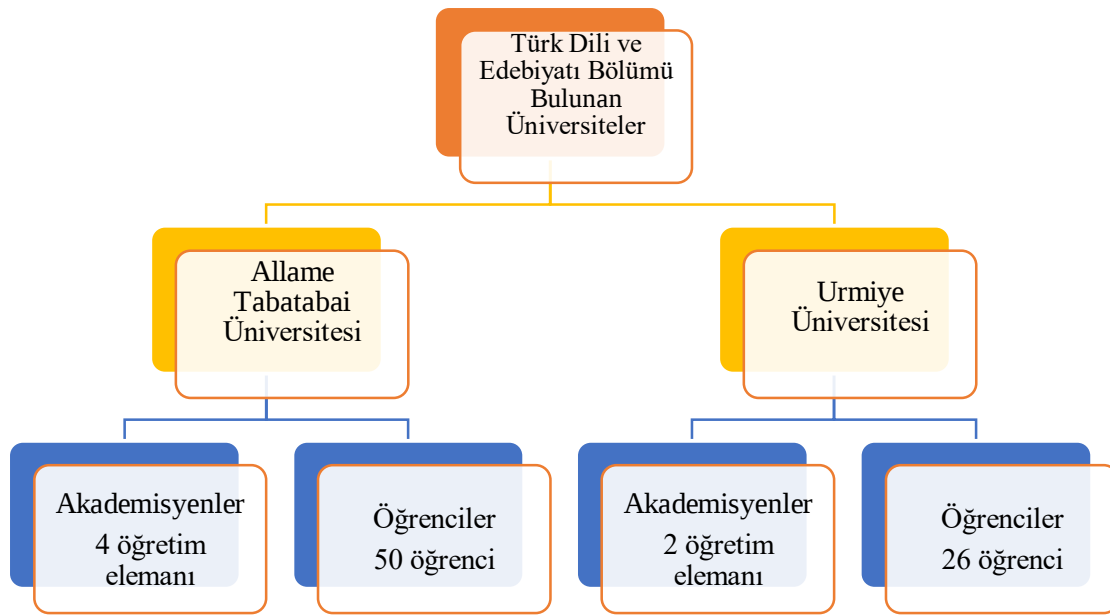
Çalışma grubu beş çalışma alanından oluşmaktadır. Birinci çalışma alanı İran’da Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine sahip iki üniversite olan Allame Tabatabai Üniversitesi ve Urmîye Üniversitesidir. Bu iki üniversitede görev yapan akademisyenler ve bölümlerde eğitime

devam eden öğrenciler çalışmamız kapsamındadır. İkinci çalışma alanını seçmeli ders olarak Türkiye Türkçesi eğitimi verilen Tahran Üniversitesi teşkil etmektedir. Seçmeli Türkiye Türkçesi dersi okutmanı ve bu dersi alan öğrenciler çalışmamız kapsamındadır. Üçüncü çalışma alanı Türkiye Cumhuriyeti devletine bağlı olarak İran’da eğitim-öğretim faaliyeti gösteren Tahran Yunus Emre Enstitüsüdür. Tahran Yunus Emre Enstitüsü yöneticisi, Türkçe öğretmenleri ve kursiyerleri çalışma dâhilindedir. Dördüncü çalışma alanı ise İran devletine bağlı olarak resmî izinli bir şekilde faaliyet gösteren dil eğitim merkezleridir. Bu merkezlerin yöneticileri, Türkçe öğretmenleri ve Türkçe dersi alan kursiyerleri araştırma dâhilindedir. Son çalışma alanı ise Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde Türkiye Cumhuriyeti devletine bağlı olarak İran’da eğitim-öğretim faaliyetlerini sürdüren Türk okuludur.

Şekil 5. İran'da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan kurum ve kuruluşlar

1- İran üniversiteleri bünyesinde iki Türk Dili ve Edebiyatı bölümü vardır. İlki Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü burada 4 öğretim elemanı ile görüşme yapılmış 50 öğrenci araştırmaya dâhil olmuştur. İkincisi Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüdür. Burada 2 öğretim elemanı ile görüşme yapılmış ve 26 öğrenciye anket uygulanmıştır. Bu bölüm için iki ayrı şehre gidilmiş, 6 öğretim elemanı ile görüşme yapılmış ve 76 öğrenciye anket uygulanmıştır.

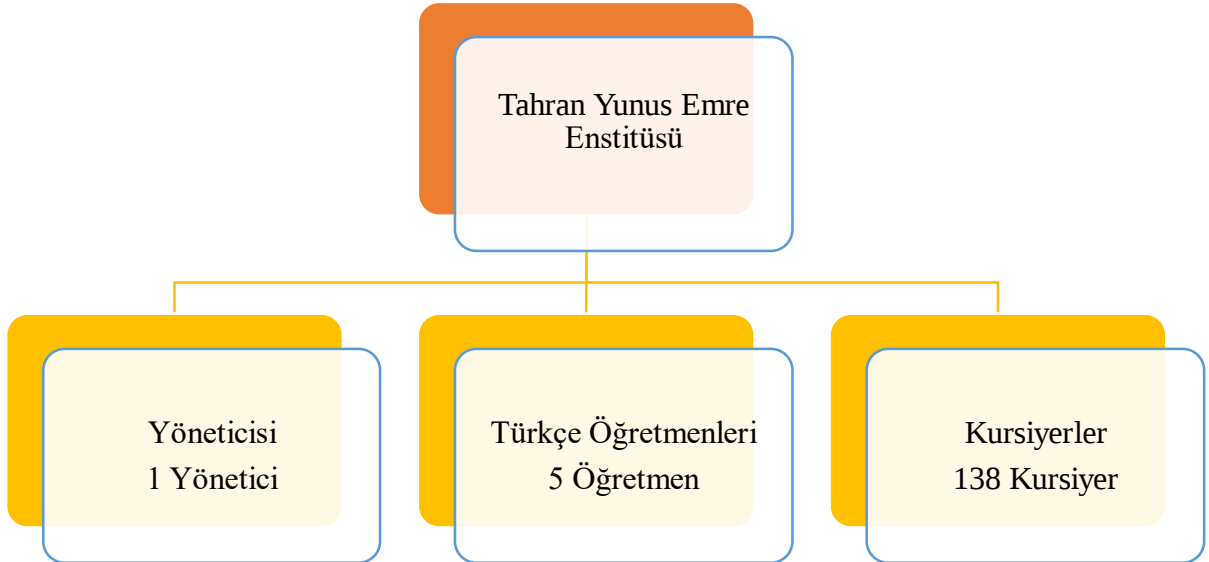
Şekil 6. İran'da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri ve bu bölümlerdeki çalışma grupları.

2- Tahran Üniversitesinde öğrencilerine seçmeli olarak Türkçe dersi verilmektedir. Ders Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde verilmektedir. Bu bölüm için 1 öğretim elemanı ile görüşme yapılmış 15 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Şekil 7. İran’da öğrencilerine seçmeli olarak Türkiye Türkçesi dersi veren üniversite çalışma grubu.

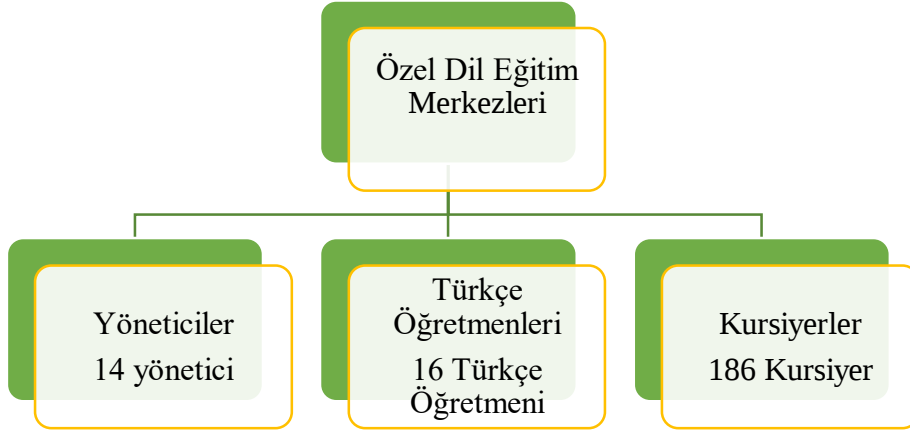
- 3- Çalışma grubunun üçüncü bölümü Tahran Yunus Emre Enstitüsüdür. Burada 1 yönetici ve 5 Türkçe öğretmeni ile görüşme yapılmış ve 138 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Şekil 8. İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan Tahran Yunus Emre Enstitüsü çalışma grubu.

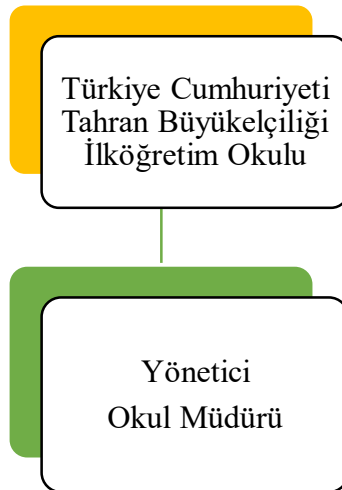
- 4- Çalışma grubunun dördüncü bölümü özel dil eğitim merkezleri oluşturmaktadır. 6’sı Tebriz’de, 6’sı Tahran’da, 1’i Zencan’da, 1’si Urmiye’de olmak üzere dört farklı

şehirde 14 kuruma gidilmiştir. 14 yönetici ve 16 Türkçe öğretmeni ile görüşme yapılmış ve 186 kursiyer çalışmaya dahil edilmiştir.

Şekil 9. İran'da Türkiye Türkçesi öğretimi yapılan özel dil eğitim merkezleri ve bu bölümlerdeki çalışma grubu.

- 5- Çalışma grubunun beşinci bölümü Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okuludur. Bu bölümde yönetici olarak okul müdürü ile görüşme yapılmıştır.

Şekil 10. Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu grubu.

3.2.1. İran Üniversiteleri Bünyesindeki Türk Dili ve Edebiyatı Bölümleri

İran üniversitelerine bakıldığı zaman iki üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü olduğu görülmektedir. Bunlardan ilki 2003 yılında açılan ve Tahran'da bulunan Allame Tabatabai Üniversitesidir. Allame Tabatabai Üniversitesi Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi içerisinde yer alan bölümde kadrolu dört öğretim elemanı ve ders ücreti karşılığı çalışan bir öğretim elemanı görev yapmaktadır. Araştırma dâhilinde kadrolu dört öğretim elemandan bilgi alınmıştır. Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü öğrencileri de çalışmaya dâhil edilmiştir. Her sınıf düzeyinde öğrenciye ulaşılmıştır.

Bünyesinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümü olan diğer bir üniversite ise Urmiye'de bulunan Urmiye Üniversitesidir. Urmiye Üniversitesi Edebiyat ve Beşeri Bilimler Fakültesi içerisinde yer alan Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 2015 yılında açılmıştır. İlk mezunlarını 2018-2019 eğitim öğretim yılında vermiştir. Bölümde kadrolu öğretim elemanı yoktur. Ders ücreti karşılığı derse giren öğretim elemanları vardır. Bölümde birinci sınıf yoktur. Öğrenci tercihlerindeki azlık gerekçesiyle bölüme öğrenci alınmamıştır. Birinci sınıf olmadığı için o düzey araştırmaya dâhil değildir. Onun haricinde diğer düzeylerde tüm öğrencilere ulaşılmış ve araştırmaya dâhil edilmiştir ve ders içi gözlemle bilgiler pekiştirilmiştir.

3.2.1.1. Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Allâme Tabatabai Üniversitesi 1983 yılında başkent Tahran'da kurulmuş ve üniversite adını önemli âlimlerin ve devlet adamların yetiştiği Tabatabai ailesine mensup olan; tefsir, felsefe ve Şia tarihine dair Farsça ve Arapça eserler kaleme alan meşhur filozof Muhammed Hüseyin Tabatabai'den almıştır. Muhammed Hüseyin Tabatabai 16 Mart 1904 tarihinde Tebriz'de dünyaya gelmiştir. Tabatabai, yaşadığı dönemin sosyal ve entelektüel problemlerine ilgi gösterip özellikle modern materyalist akımlardan etkilenen İranlı yeni nesillere ya da çeşitli felsefî ve teolojik sorular soran Batılılara yönelik klasik felsefe birikimine dayanan çalışmalar yapması kendisine ayrı bir şöhret kazandırmıştır. Yaygın bir okur kitlesine sahip olan eserlerinin yanı sıra yetiştirdiği öğrencilerle de günümüzde Şii dünyasının en etkili şahsiyetleri arasında yer alır (Mertoğlu, 2007). 16 Kasım 1981'de Kum'da hayata veda etmiştir. Allame Tabatabai Üniversitesi 16 bine yakın öğrencisi ve 450 civarındaki öğretim üyesiyle İran'da beşeri ve sosyal bilimler eğitimi ve araştırmalarıyla öne çıkan en önemli devlet üniversitesidir. Üniversitede bir akademik yıl, her biri 16 hafta devam eden iki dönemden oluşmaktadır.

Allame Tabatabai Üniversitesinde; Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi, Teoloji ve İslamî İlimler Fakültesi, İktisat Fakültesi, Matematik Bilimleri ve Bilgisayar Fakültesi, İşletme ve Muhasebe Fakültesi, Hukuk ve Siyasi Bilimler Fakültesi, Psikoloji ve Eğitim Bilimleri Fakültesi, Sosyal Bilimler Fakültesi, Beden Eğitimi ve Spor Bilimleri Fakültesi ve İletişim Bilimleri Fakültesi olmak üzere on fakülte bulunmaktadır. Bunların yanı sıra çok sayıda eğitim, araştırma ve uygulama merkezine sahip olan üniversitede, fakülte ve merkezlere bağlı muhtelif birimlerde 41 akademik dergi periyodik olarak yayın hayatına devam etmektedir.

Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi Mayıs 1983'te kurulmuştur. Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi, Teoloji ve İslamî İlimler Fakültesi ile aynı kampüste yer almaktadır. Fakülte, lisans seviyesinde 11 bölüm ile eğitim-öğretim faaliyetlerini devam ettirmektedir: Türk Dili ve Edebiyatı, Arap Dili ve Edebiyatı, Çin Dili, İngiliz Dili ve Edebiyatı, Fransızca Tercümanlık, Fars Dili ve Edebiyatı, Rus Dili, İspanyol Dili, Felsefe, Dilbilim, İngilizce Tercümanlık. Fakülte; lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde toplam 2368 öğrenciye ev sahipliği yapmaktadır. Adı geçen bölümler arasında Fars Dili ve Edebiyatı ile Arap Dili ve Edebiyatı bölümlerinde lisans, yüksek lisans ve doktora programları bulunmaktadır. Diğer bazı bölümler ise sadece lisans ya da lisans ve yüksek lisans seviyelerinde eğitim-öğretim faaliyeti göstermektedir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü yalnız lisans seviyesinde eğitim vermektedir.

Alleme Tabatabai Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü 18 Haziran 2002 tarihinde dönemin Cumhurbaşkanı Ahmet Necdet Sezer'in resmî ziyareti ile açılmıştır. 2003 yılında öğrenci alınmaya başlanmıştır. Bölümün kuruluşundan sonra Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından bölümdeki eğitim ve öğretime katkı saylamak amacıyla öğretmenler ve akademisyenler görevlendirilmiştir. İlk görevlendirilenler arasında yer alan Hatice Toprak, Ankara Üniversitesi tarafından görevlendirilen Prof. Dr. Hicabi Kırlangıç, İran uyruklu Türk Yrd. Doç. Dr. Farzaneh Dovletabadi, yine Millî Eğitim Bakanlığı tarafından görevlendirilen Prof. Dr. Ali Temizel, Akdeniz Üniversitesinden Yrd. Doç. Dr. Ali CİN yine Milli Eğitim Bakanlığı öğretmenlerinden Yasemin Akkuş, Şadi Aydın (Temizel, 2007; Temizel, 2012, s. 189) son dönemlerde ise Mehmet Günen ve Dr. Umut Başar görev yapmıştır. 2018-2019 eğitim öğretim yılı içinde ise Türkiye tarafından görevlendirilmiş bir akademisyen bulunmamaktadır.

3.2.1.2. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü

Türkiye, Irak ve Nahcivan Özerk Cumhuriyeti olmak üzere üç ülkeyle sınırı olan Urmiye şehrindeki modern yükseköğretim, İran'daki ilk tıp fakültesinin şimdiki Urmiye Üniversitesinin bulunduğu mekânda kurulduğu dönemden 120 yıl öncesine dayanmaktadır. İran'ın en büyük on beş üniversitesinden biridir. Geçen yıl üniversitede 17 binden fazla öğrenci, 532 akademik personel ve 637 idari personel bulunmaktadır.

Urmiye Üniversitesinin içinde çeşitli fakülteler vardır. Ziraat, Mimarlık ve Sanat, Kimya, İktisat ve İşletme, Mühendislik, Elektrik ve Bilgisayar Mühendisliği, Doğal Kaynaklar, Edebiyat ve Beşeri Bilimler, Bilim, Spor Bilimi, Veterinerlik fakültelerinin yanında birçok eğitim, araştırma ve uygulama merkezleri vardır.

Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü içerisinde barındıran fakülte 1988 yılında kuruldu. Fakültenin adı Edebiyat ve Beşeri Bilimler Fakültesidir. Yaklaşık 75 akademisyeni ve lisans, yüksek lisans, doktora seviyesinde 1500 aşkın öğrencisi bulunmaktadır. Araştırmanın bu bölümün Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Akademisyenleriyle yapılan görüşmeler doğrultusunda edinilen bilgilerden oluşmaktadır.

3.2.2. Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi Bünyesinde Verilen Seçmeli Türkçe Dersi Sınıfları

Tahran Üniversitesi'nin kuruluşu, İranlı ıslahatçı devlet adamı olan Emîr-i Kebîr Muhammed Takî Han'ın (1807-1852) Kaçar hanedanında sadrazamlık (başbakanlık) yaptığı döneme kadar gider. Bu devlet adamı başbakanlık makamına ulaştıktan sonra ülkede bilhassa maliye ve eğitim alanlarında bir dizi ıslahata girişti. Yaptığı en önemli hizmetlerden biri, ülkede Avrupa tarzında ilköğretim kurumu olan Tahran Darülfünunu'nu kurmasıdır (1851). Bu okulda özellikle Avusturyalı ve Fransız akademisyenler tıp ve teknoloji alanında dersler vermekteydi. Bu eğitim kurumu Tahran Üniversitesi adıyla 1934 yılında İran parlamentosunda resmî olarak onaylanmıştır. Üniversitenin eğitim alanlarının yayıldığı saha bir milyon metrekarenin üzerindedir. Ülkenin en büyük ve en eski üniversitesi olan Tahran Üniversitesi, merkezi Tahran olmak üzere, sekiz şehirde sekiz ayrı kampüste eğitim-öğretim hizmeti vermektedir. 48 kolej ve fakültede 160 bölüme sahiptir. Ayrıca 55 araştırma merkezi ile 550 laboratuvara sahiptir. Öte yandan, 485'ten fazla uluslararası antlaşma imzalanmış

olup, 25'ten fazla uluslararası kurum ve kuruluşlarla iş birlikleri mevcuttur. Üniversite bünyesindeki çeşitli birimlerde 137 akademik dergi yayınlanmaktadır. 2018 yılı rakamlarına göre, üniversitede 2190 akademisyen görev yapmaktadır. Bunun 507'si profesör, 660'ı doçent, 978'si doktor öğretim üyesi ve 45'i de okutmandır. Lisans, yüksek lisans ve doktora seviyelerinde 52588 öğrenciye sahiptir.

Bağımsız bir fakülte kimliğine 1988 yılında kavuşan Yabancı Diller ve Edebiyatlar Fakültesinde; İngiliz Dili ve Edebiyatı, Fransız Dili ve Edebiyatı, Alman Dili ve Edebiyatı, Rus Dili ve Edebiyatı, Japon Dili ve Edebiyatı, Urdu Dili ve Edebiyatı, İtalyan Dili ve Edebiyatı, İspanya Dili ve Edebiyatı olmak üzere sekiz bölüm vardır. 2019 yılı itibariyle 60 civarında akademik personele ve 1000'e yakın öğrenciye sahiptir.

Fakültenin beş yıllık gelişim planında Çin Dili ve Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin de açılması vardır. 19 Mayıs 2019 tarihinde Türkiye'nin Tahran Büyükelçisi Prof. Dr. Derya Örs, Eğitim Müşaviri Hasan Ekinci ile birlikte Tahran Üniversitesi Rektörü Nili Ahmedabadi'yi ziyaret ederek, burada bir Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün kurulması konusu gündeme getirilmiştir. Türk tarafı bu konuda gerekli resmî başvuruları yaptıktan sonra, her türlü yardıma ve desteğe hazır olduklarını ifade etmişlerdir. Fakültede bir Türk Dili ve Edebiyatı bölümü olmasa da seçmeli bir şekilde Türkçe dersleri verilmektedir. Araştırmamızın içeriğine giren Türkçe Seçmeli dersini farklı açılardan ele alıp incelendi. Dersi veren Türkiye tarafından gönderilmiş okutman ve dersi alan öğrencilerden bilgiler toplandı.

3.2.3. Tahran Yunus Emre Enstitüsü

Yunus Emre Vakfı; Türk tarihini, kültürünü, sanatını ve dilini dünyaya tanıtmak ve bu alanda eğitim almak isteyenlere hizmet vermek, bununla birlikte Türkiye'nin diğer dünya ülkeleri ile bağlantısını artırıp dostane ilişkiler geliştirmek üzere yurtdışında hizmet vermek amacıyla kurulmuş bir kamu vakfıdır. Yunus Emre Enstitüsü ise Yunus Emre Vakfına bağlı olarak yurt dışında kurulmuş merkezlerde yabancılara Türkçe öğretimi faaliyetlerini devam ettirmekte ve Türkiye'nin tanıtımı için kültür ve sanat etkinliklerini yürütmektedir. 2009 yılında çalışmalarına başlayan Yunus Emre Enstitüsünün yurt dışında 58 kültür merkezi bulunmaktadır (Yunus Emre Enstitüsü, 2019). Bu kültür merkezlerinden biri de Tahran Yunus Emre Enstitüsüdür. Enstitü, 28 Mart 2012 tarihinde açılmıştır. Kurumun yöneticisiyle yapılan görüşmenin sonucunda kurumun fiziki şartları, öğrenci kapasitesi, derslerde

kullanılan materyaller, dil seviyeleri, kurumda çalışan öğretmenler vb. hakkında bilgiler edinilmiştir.

3.2.4. İran'daki Özel Dil Eğitim Merkezleri

Türkiye Türkçesi, İran içinde özellikle son yıllarda çok talep gören bir yabancı dildir. Büyük yaş guruplarından küçük yaş gurplarına kadar her kesim Türkçe öğrenme çabası içindedir. Özellikle Türk soyluların Türkçe öğrenimine yoğun bir ilgisi vardır. Bunun yanında televizyonda izlenen Türkiye kanalları dinleme yoluyla dil gelişimine katkı sağlamaktadır. Zaman ilerledikçe giderek artan bir Türkiye Türkçesi öğrenme isteği vardır. Bu duruma özel dil eğitim merkezleri de kayıtsız kalmamıştır. Farklı diller öğretilen merkezler ya Türkçe sınıfları da açmıştır ya da sadece Türkçe öğretimi yapılan kurumlar kurulmuştur. Bu kurumların hepsine ulaşmak bir hayli zordur. Araştırmamız kapsamında İran'da bulunan Türkçe dil eğitimi yapılan özel dil eğitim merkezi evreni içinden bir örneklem seçilmiştir. Bu örneklem seçilirken ilk dikkat edilen husus İran İslam Cumhuriyeti Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı tarafından izinli bir şekilde faaliyetlerini sürdürüyor olmasıdır.

Yurt dışına öğrenci göndermek üzere dil eğitim-öğretim faaliyetleri sürdürecekt özel dil eğitim merkezlerinin açılabilmesi için Bakanlığın belirli şartları vardır. Nitekim kurum yöneticisinin; evli olması, lisansüstü eğitiminin olması, en az beş yıl devlet kurumunda hizmet tecrübesi olması ve herhangi bir siyasi bağlantısının olmaması şartları aranmaktadır. Bu şartlar sağlanıp başvuru kabul edildikten sonra mülakata aşaması gelmektedir. Bu şartları sağlayanlar daha sonrasında ise mülakat aşamasına geçmektedir. Mülakat sırasında “Neden bu işi yapmak istiyorsunuz?” sorusu sorulmaktadır. Her aşama olumlu bir şekilde tamamlanıp Bakanlık tarafından izin çıkınca kurum resmî olarak kursiyer alımı yapabilmektedir. Merkeze kayıt yaptıran tüm kursiyerlerin bilgileri ve kayıt yaptıрма amaçları her yıl düzenli olarak Bakanlığına bildirilmesi gerekmektedir.

Görüşme yapılan kurum yöneticilerinden birisi yöneticiliğin yanında söz konusu Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı Müfettişliğini de yapmaktadır. Çalışma kapsamında bir önceki yılın verilerine ulaşıldı. Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığında izinli 133 kurum vardır ve kurumlardan 16'sında Türkiye Türkçesi öğretimi yapılmaktadır ve bu kurumlar Türkiye'ye öğrenci gönderebilmektedir. Bakanlık müfettişi ile yapılan görüşmede ise izinli kurum sayısının bu yıl itibarıyla 180'e ulaştığı bilgisi edinilmiştir. Bu oran

doğrultusunda izinli olarak Türkçe öğretimi yapılan kurumların sayısının da arttığı tahmin edilebilir.

İzinli kurumlardan başka gayriresmî bir şekilde faaliyet gösteren kurumların da olduğu tespit edilmiştir. İzin almak için şartları sağlayamayan küçük merkezler bu yolla dil öğretimi yapmaktadır. Bu sebeple Türkçe öğretimi yapılan özel dil eğitim merkezlerinin net bir sayısına ulaşmak mümkün değildir.

Özel dil eğitim merkezlerinde yapılan araştırmanın bu bölümünde aşağıdaki tablodaki belirtilen şehirlerdeki kurumlara ulaşılmıştır. Özel dil eğitim merkezleri içinde her çeşit kursa ulaşılmaya çalışılmıştır. İlk olarak yurt dışına öğrenci gönderme izni olan kurumlar tespit edilmiştir. 2018-2019 verilerine 133 kurumun içinden 16'sının Türkiye'ye öğrenci gönderme izni vardır. Bu kurumlar Isfahan, Tahran, Tebriz, Reşt, Urmiye, Karaj ve Zencan şehirlerindedir. Kursların en yoğun olduğu iki şehir Tahran ve Tebriz'dir. Kursiyer sayıları olarak da bu şehirlerin yoğunluğu fazladır. Bu 16 kurumun amacı Türkiye'nin düzenlemiş olduğu Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavlarına öğrenci hazırlamaktır. Öğrencinin sınavda başarı elde edebilmesi için belirli bir seviyede Türkçe biliyor olması gerekmektedir. Daha sonrasında kursiyer sınavdan başarılı olursa hem Türkiye'deki hayata adapte olma için hem de Türkçe öğrenmek amacıyla ayrı bir yıl ayırmaması için Türkçe dersleri almaktadırlar. Aşağıdaki tabloda, özel dil merkezi kurslarına kaç farklı şehirde gidildiği, gidilen şehirler içinde kaç farklı kuruma uygulama yapıldığı, kurum içinde görüşme yapılan yönetici, öğretmen ve anket uygulanan kursiyerlerin kaç kişi olduğunu bilgilerine ulaşılabilir.

Tablo 3

Araştırma Yapılan Özel Dil Eğitim Merkezleri Sayısı

Araştırma Yapılan Şehirler	Ulaşılan Özel Dil Eğitim Merkezi Sayısı	Görüşme Yapılan Yöneticisi Sayısı	Görüşme Yapılan Öğretmen Sayısı	Anket Uygulanan Kursiyer Sayısı
Tebriz	6	6	6	141
Tahran	6	6	9	37
Zencan	1	1	1	3
Urmiye	1	1	1	5
Toplam	14	14	17	186

Tebriz, Zencan, Tahran ve Urmiye olmak üzere dört farklı şehirde bulunan 14 farklı özel dil eğitim merkezinde araştırma yapılmıştır. Tebriz’de 6, Tahran’da 6, Zencan’da 1, Urmiye’de 1 merkeze ulaşılmıştır. Her merkezin yöneticisi ve bir öğretmeniyle görüşme sağlanmıştır. Öte yandan Tahran’da bir merkezde üç ayrı öğretmenle görüşme imkânı sağlanmıştır. Özel dil eğitim merkezlerinde en az bir sınıfın dersine girilmiş ve öğrencilerine anket uygulanmıştır.

3.2.5. Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu

İran’ın başkenti Tahran’da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çocuklarının eğitim-öğretim ihtiyaçlarını Millî Eğitim Temel Amaçları doğrultusunda milli ve manevi değerlerini özümseyerek, Türk vatandaşlarının çocuklarına ana dilde eğitim alma imkânı sağlayan, örgün eğitim veren bir Türkiye Cumhuriyeti devlet okuludur. Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu, 11 Eylül 2011 tarihinde faaliyete geçmiştir. Eğitim dili Türkçe olan okulda yabancı dil olarak İngilizce ve Farsça dersleri okutulmaktadır. Resmî açılışı 5 Ocak 2012 tarihinde dönemin Dışişleri Bakanı Prof. Dr. Ahmet Davutoğlu ile dönemin İran Dışişleri Bakanı Dr. Salehi tarafından yapılmıştır. Okul 9 Eylül 2012 tarihinde 2012-2013 eğitim-öğretim dönemine başlamıştır (Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı, 2019; Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği, 2017). 2019-2020 eğitim öğretim yılında eğitim ve öğretim devam etmektedir.

3.2.6. Çalışma Grubunun Demografik Bilgileri

Alan araştırması sırasında Türkçe öğretimi yapılan her çeşit kurumdan bilgi edinilmeye çalışılmıştır. Kurum çeşitliliği göz önünde tutularak elde edilen bilgiler bu çeşitlilik ekseninde ayrıştırılmıştır.

Çalışma grubuna ilişkin demografik bilgiler 5 farklı tabloda gösterilmiştir: 4. tabloda akademisyenlerin demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 4

Öğretim Elemanlarının Demografik Bilgileri

Cinsiyet		Yaş	Medeni Hâli		Doğum Yeri	Görev Süresi	Görev Yaptığı Üniversite
Erkek	Kadın		Evli	Bekâr			
A1		44			Mergishan	7	Alleme Tabatabai Üniversitesi
A2		36			Zencân	3	Alleme Tabatabai Üniversitesi
A3		35			Meşkîn	1	Alleme Tabatabai Üniversitesi
A4		50			Halhal	15	Alleme Tabatabai Üniversitesi
A5		47			Trabzon	9	Tahran Üniversitesi
A6		44			Mergishan	7	Urmiye Üniversitesi

Araştırmada akademisyen örnekleme 6 kişiden oluşmaktadır. Bu 6 kişinin 4'ü Allame Tabatabai Üniversitesinde, biri Tahran Üniversitesinde, biri de Urmiye Üniversitesinde görev yapmaktadır. 6 akademisyen de erkek ve evlidir. Meslekteki çalışma sürelerine bakıldığında en kıdemlisi 15 yıldır görev yapmakta iken en az süredir görev yapan 1 yıldır çalışmaktadır. Yaş aralıklarına bakıldığında ise en genci 35 yaşındadır, en yaşlısı ise 50 yaşındadır. Bir tane Türkiye'de gelen öğretim elemanı vardır. Diğer akademisyenler İranlıdır; hepsi Türk bölgelerinde doğmuşlardır ve Türk soyludurlar.

5. tabloda üniversite öğrencilerinin demografik özellikleri yer almaktadır

Tablo 5

Üniversite Öğrencilerinin Demografik Bilgileri

No	Cinsiyet		Yaş Aralığı				Medeni Hali		Doğum Yeri	Üniversite	Bölüm	Sınıf
	Kadın	Erkek	20 ve Altı	21-30	31-40	41 ve Üstü	Evli	Bekâr				
ÜÖ1	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ2	✓			✓				✓	Melikan	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ3	✓			✓				✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ4		✓		✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ5	✓			✓				✓	İsfahan	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ6		✓		✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ7	✓			✓			✓		Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ8	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ9	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ10	✓			✓				✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ11		✓		✓				✓	Şemiranat	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ12	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ13	✓			✓				✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ14		✓			✓			✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ15	✓			✓				✓	Sebzever	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ16	✓			✓			✓		Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ17	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ18	✓			✓				✓	Zencan	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ19	✓		✓					✓	Meşhed	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ20	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ21	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ22	✓			✓				✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3

ÜÖ23	✓	✓	✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ24	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ25	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ26	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ27	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ28	✓	✓	✓	Tebriz	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ29	✓	✓	✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ30	✓	✓	✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ31	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ32	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ33	✓	✓	✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ34	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ35	✓	✓	✓	Kırmanşah	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ36	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ37	✓	✓	✓	Hemedan	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ38	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ39	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ40	✓	✓	✓	Hemedan	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ41	✓	✓	✓	Tebriz	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ42	✓	✓	✓	Cüveyn	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ43	✓	✓	✓	Tebriz	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ44	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ45	✓	✓	✓	Humeyn	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ46	✓	✓	✓		Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	1
ÜÖ47	✓	✓	✓	Şahindej	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	1
ÜÖ48	✓	✓	✓	Şahindej	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	1
ÜÖ49	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	1
ÜÖ50	✓	✓	✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	1
ÜÖ51	✓	✓	✓	Zencan	Urmıye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4

ÜÖ52	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ53	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ54	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ55	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ56	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ57	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ58	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ59	✓	✓	✓	Isfahan	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ60	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ61	✓	✓	✓	Maralan	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ62	✓	✓	✓	Şahindej	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ63	✓	✓	✓	Tebriz	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ64	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ65	✓	✓	✓	Miyane	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ66	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ67	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ68	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ69	✓	✓	✓	Zencan	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ70	✓	✓	✓	Salmas	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ71	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ72	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ73	✓	✓	✓	Miyane	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ74	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ75	✓	✓	✓	Urmiye	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2

ÜÖ76	✓	✓	✓	Bunab	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ77	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	Fransızca Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ78	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	İngiliz Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ79	✓	✓	✓	Kazvin	Tahran Üniversitesi	Fizik	3
ÜÖ80	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	Rus Dili Ve Edebiyatı	2
ÜÖ81	✓	✓	✓	Kerec	Tahran Üniversitesi	Rus Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ82	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	İspanyol Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ83	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	Alman Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ84	✓	✓	✓	Urmiye	Tahran Üniversitesi	İspanyol Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ85	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	İspanyol Dili ve Edebiyatı	2
ÜÖ86	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	İspanyol Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ87	✓	✓	✓	Kirmanşah	Tahran Üniversitesi	Japon Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ88	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	Japon Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ89	✓	✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	Fransız Dili ve Edebiyatı	3
ÜÖ90	✓	✓	✓	Tebriz	Tahran Üniversitesi	Urdu Dili ve Edebiyatı	4
ÜÖ91	✓	✓	✓	Kum	Tahran Üniversitesi	Urdu Dili ve Edebiyatı	2

Katılımcı üniversite öğrencilerinin demografik bilgilerine bakıldığı zaman Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde okuyanların ve seçmeli bir şekilde Türkçe dersi alanların çoğunluğunun kadın ve 21-30 yaş aralığında olduğu görülmektedir. Doğum yerlerine bakıldığında ise Tahran, Melikan, Isfahan, Şemiranat, Sebzevar, Zencan, Meşhed, Tebriz, Kirmanşah, Hemedan, Cüveyn, Humeyn, Şahindej, Urmiye, Maralan, Miyane, Salmas Bunab, Kazvin, Kerec, Kum doğumlu öğrenciler bulunmaktadır.

6. tabloda Tahran Yunus Emre Enstitüsü öğretmenlerinin demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 6

Tahran Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

No	Cinsiyet	Yaş	Mede ni Hali	Doğum Yeri	Üniversite	Bölüm	Görev Yaptığı Ülkeler/ Süreleri
	Kadın Erkek	20 ve altı 21-30 31-40 41 ve üstü	Evli Bekâr				
YÖ1	✓	✓	✓	Yozgat	Gazi Üniversitesi	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatı	Lübnan/4 yıl Tahran/2Yıl
YÖ2	✓	✓	✓	Tahran	Alleme Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/4 yıl
YÖ3	✓	✓	✓	Sivas	Gazi Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/4 yıl
YÖ4	✓	✓	✓	Erdebil	Alleme Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/3yıl
YÖ5	✓	✓	✓	Antalya	Hacettepe Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Kazakistan/3 yıl Fas/7 ay Tahran/4

Yunus Emre Enstitüsünün öğretmenlerinin demografik bilgilerinin yer aldığı tablodan anlaşılacağı üzere, beş öğretmenden dördü kadın biri erkektir. 21-30 yaş aralığında 3, 31-40 yaş aralığında 2 öğretmen vardır. Öğretmenlerden ikisi İran uyruklu olup Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunudur. Diğer üç öğretmen Türkiye'nin Sivas, Yozgat, Antalya şehirlerindendir. Tahran'dan başka Lübnan, Kazakistan ve Fas'ta görev yapmış öğretmenler vardır.

7. tabloda Tahran Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe kurslarına katılan kursiyerlerin demografik özellikleri yer almaktadır.

Tablo 7

Tahran Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Demografik Bilgileri

No	Cinsiyet		Yaş Aralığı				Medeni Hali		Doğum Yeri
	Kadın	Erkek	20 ve altı	21-30	31-40	41 ve üstü	Evli	Bekâr	
YK1		✓				✓	✓		Tefriş
YK2	✓			✓				✓	Tahran
YK3		✓			✓		✓		Gürgan
YK4	✓				✓		✓		Tahran
YK5		✓				✓	✓		Tahran
YK6	✓			✓				✓	Tahran
YK7		✓		✓				✓	Tahran
YK8	✓					✓	✓		Tahran
YK9	✓				✓			✓	Tahran
YK10	✓					✓		✓	Tahran
YK11	✓					✓	✓		Tahran
YK12		✓				✓	✓		Tahran
YK13	✓					✓	✓		Bicar
YK14	✓				✓		✓		Tahran
YK15	✓				✓			✓	Tahran
YK16		✓			✓		✓		Tahran
YK17	✓				✓			✓	Tahran
YK18	✓				✓			✓	Tahran
YK19	✓			✓				✓	Tahran
YK20	✓			✓				✓	Tahran
YK21		✓			✓			✓	Tahran
YK22		✓			✓			✓	Tahran
YK23		✓			✓			✓	Tahran
YK24	✓					✓	✓		Tahran
YK25	✓			✓			✓		Tahran
YK26	✓							✓	Tahran
YK27	✓				✓		✓		Zencan
YK28	✓				✓			✓	Tahran
YK29	✓					✓	✓		Tahran
YK30	✓			✓				✓	Kirmanşah
YK31	✓			✓				✓	Sari
YK32		✓			✓			✓	Tahran
YK33		✓		✓				✓	Tahran
YK34	✓			✓				✓	Tahran
YK35	✓			✓			✓		Tahran
YK36	✓			✓				✓	Tahran
YK37	✓			✓				✓	Tahran
YK38		✓		✓				✓	Tahran
YK39		✓			✓			✓	Zencan
YK40	✓				✓			✓	Tahran
YK41		✓				✓	✓		Tahran
YK42	✓				✓			✓	Tahran
YK43	✓				✓			✓	Ahvaz
YK44	✓				✓			✓	Tahran
YK45	✓			✓			✓		Tahran

YK46		✓			✓	✓		Tahran
YK47		✓			✓	✓		Tahran
YK48	✓			✓		✓		Tahran
YK49	✓				✓	✓		Tahran
YK50	✓			✓		✓		Tahran
YK51	✓				✓	✓		Tahran
YK52	✓			✓		✓		Tahran
YK53	✓				✓		✓	Tahran
YK54	✓			✓		✓		Tahran
YK55		✓			✓	✓		Tahran
YK56	✓				✓	✓		Tahran
YK57	✓				✓	✓		Tahran
YK58	✓			✓		✓		Tahran
YK59		✓		✓			✓	Tahran
YK60	✓			✓			✓	Hamburg
YK61		✓			✓	✓		Tahran
YK62	✓			✓		✓		Tahran
YK63	✓				✓	✓		Tahran
YK64		✓			✓	✓		Meşhed
YK65	✓		✓				✓	Kümbet
YK66	✓		✓				✓	Tahran
YK67	✓			✓			✓	Tahran
YK68	✓			✓			✓	Isfahan
YK69	✓			✓			✓	Tahran
YK70	✓				✓	✓		Tahran
YK71	✓		✓				✓	Tahran
YK72	✓				✓		✓	Tahran
YK73	✓				✓	✓		Erdebil
YK74		✓			✓	✓		Tebriz
YK75	✓		✓				✓	Erdebil
YK76	✓		✓				✓	Tahran
YK77	✓		✓				✓	Tahran
YK78	✓			✓		✓		Tahran
YK79	✓				✓		✓	Tahran
YK80		✓		✓			✓	Erdebil
YK81	✓		✓				✓	Tahran
YK82	✓				✓	✓		Tahran
YK83	✓		✓				✓	Tahran
YK84	✓			✓		✓		Tahran
YK85	✓			✓		✓		Tahran
YK86	✓		✓			✓		Tebriz
YK87	✓		✓				✓	Tahran
YK88		✓			✓		✓	Tahran
YK89	✓			✓			✓	Tebriz
YK90	✓		✓				✓	Maku
YK91		✓		✓		✓		Tahran
YK92	✓				✓		✓	Tahran
YK93	✓		✓				✓	Tahran
YK94	✓		✓				✓	Tahran
YK95		✓		✓			✓	Tahran
YK96	✓		✓				✓	Tahran
YK97		✓			✓		✓	Tahran
YK98	✓			✓			✓	Tahran
YK99	✓			✓		✓		Tahran
YK100	✓			✓		✓		Tahran
YK101	✓			✓		✓		Tahran
YK102	✓		✓			✓		Tahran

YK103	✓			✓	✓		Tahran
YK104	✓			✓	✓		Tahran
YK105	✓		✓			✓	Tahran
YK106		✓		✓		✓	Tahran
YK107		✓		✓		✓	Hoy
YK108	✓			✓		✓	Tahran
YK109	✓			✓		✓	Tahran
YK110	✓			✓		✓	Tahran
YK111	✓			✓		✓	Tahran
YK112	✓			✓		✓	Tahran
YK113	✓				✓	✓	Miyandoab
YK114	✓			✓		✓	Tahran
YK115	✓			✓		✓	Tahran
YK116		✓		✓		✓	Tahran
YK117	✓				✓	✓	Tahran
YK118	✓			✓		✓	Tahran
YK119		✓		✓		✓	Tahran
YK120	✓			✓		✓	Tahran
YK121	✓			✓		✓	Tebriz
YK122	✓			✓		✓	Tahran
YK123	✓			✓		✓	Tahran
YK124	✓				✓	✓	Tahran
YK125		✓		✓		✓	Tebriz
YK126	✓			✓		✓	Tahran
YK127	✓			✓		✓	Tahran
YK128	✓			✓		✓	Tahran
YK129	✓			✓		✓	Tebriz
YK130	✓			✓		✓	Tahran
YK131	✓			✓		✓	Tahran
YK132		✓			✓	✓	Lahican
YK133		✓		✓		✓	Tahran
YK134	✓				✓	✓	Tahran
YK135	✓			✓		✓	Kirman
YK136		✓			✓	✓	Tahran
YK137	✓			✓		✓	Tahran
YK138	✓			✓		✓	Tahran

Çalışma kapsamında Yunus Emre Enstitüsünde Türkçe kurslarına devam etmekte olan 138 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 104'ü kadın 34'ü erkektir. Yaşları 20 ve altı aralığında 2, 21-30 aralığında 44, 31-40 aralığında 55, 41 ve üstü olan 36 öğrenci vardır. Öğrencilerin 55'i evli 83'ü bekârdır. Kursiyerler İran'ın Tahran, Gürkan, Bicar, Zencan, Sari, Ahvaz, Meşhed, Kümbet, Isfahan, Erdebil, Hoy, Miyandoab, Lahican, Kirman şehirleri ve Almanya'nın Hamburg şehri doğumludur.

8. tabloda özel dil eğitim merkezleri öğretmenlerinin demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 8

Özel Dil Eğitim Merkezlerinin Öğretmenlerinin Demografik Bilgileri

No	Cinsiyet	Yaş Aralığı				Medeni Hali	Doğum Yeri	Üniversite	Bölüm	Çalıştığı Şehir/Kurum
	Kadın Erkek	20 ve Altı	21-30	31-40	41 ve üstü	Evli Bekâr				
Ö1	✓			✓		✓	Tebriz	-	İnşaat Mühendisliği	Tebriz/ Puzu Academy
Ö2	✓			✓		✓	Tebriz	Anadolu Üniversitesi	Endüstriyel Tasarım	Tebriz/ Şebeke-yi Danış
Ö3	✓				✓	✓	Tebriz	Tebriz Üniversitesi	Kentsel Planlama	Tebriz/Taba Elm
Ö4	✓				✓	✓	Tebriz	-	İngilizce Tercümanlık	Tebriz/İran YÖS
Ö5	✓			✓		✓	Tebriz	Azad Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	Tebriz/Erike-yi Danesh Pajoohan
Ö6	✓			✓		✓	Tebriz	Azad Üniversitesi	Gıda Mühendisliği	Tebriz/Müesseyi İzam-i Danişcu-yi Guher Endişan-i Gelem
Ö7	✓				✓	✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	Ziraat Mühendisliği	Zencan/Ferdosi Faradanış
Ö8	✓			✓		✓	Tebriz	Tahran Üniversitesi	Fransız Dili ve Edebiyatı	Tahran/Ava Mand Tand Tadbir
Ö9	✓	✓				✓	Meşhed	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/ Hekmat
Ö10	✓		✓			✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/ İran Cambridge
Ö11	✓	✓				✓	Meşhed	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/ İran Mehr
Ö12	✓		✓			✓	Tahran	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/ Marefat Dil Akademisi
Ö13	✓				✓	✓	Trabzon	Gazi Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Tahran/ Tahran Üniversitesi Yabancı Diller Okulu
Ö14	✓		✓			✓	Ankara	Fırat Üniversitesi	Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Tahran/ Tahran Üniversitesi Yabancı Diller Okulu
Ö15	✓		✓			✓	Tahran	Tahran Üniversitesi	Ticaret İşletmeciliği	Tahran/ Tahran Üniversitesi

							Yabancı Diller Okulu
Ö16	✓	✓	✓	Urmîye	Urmîye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Urmîye/Uranüs

Özel dil eğitim merkezlerinin öğretmenlerinin 9'u kadın 7'si erkektir. Katılımcılardan ikisinin yaşı 20 ve altındadır; dördünün yaşı 21-30 aralığında, altısının yaşı 31-40 aralığında ve dördünün yaşı 41'den fazladır. Katılımcılardan 5'i evli 11'i bekârdır. Anadolu Üniversitesi, Tebriz Üniversitesi, Azad Üniversitesi, Tahran Üniversitesi, Gazi Üniversitesi, Fırat Üniversitesi ve Urmîye Üniversitesinin farklı bölümlerinden lisans eğitimlerini tamamladıktan sonra Türkçe öğretmenliğine başlamışlardır. Katılımcı öğretmenlerin ikisinin ana dili Türkiye Türkçesidir. Lisans eğitimlerini Türkiye'de yapmışlardır. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunu 6 öğretmen vardır. Diğerleri farklı farklı bölümlerden mezun olmuşlardır. Türkçeyi kendi çabalarıyla ya da Türkiye'de lisans veya lisansüstü eğitim sürecinde öğrenmişlerdir.

9. tabloda özel dil eğitim merkezlerinde eğitim alan kursiyerlerin demografik bilgileri yer almaktadır.

Tablo 9

Özel Dil Eğitim Merkezlerinin Kursiyerlerinin Demografik Bilgileri

No	Cinsiyet		Yaş Aralığı				Medeni Hali		Doğum Yeri
	Kadın	Erkek	20 ve Altı	21-30	31-40	41 ve üstü	Evli	Bekâr	
MÖ1	✓		✓					✓	Miyane
MÖ2	✓		✓					✓	Tebriz
MÖ3	✓			✓				✓	Tebriz
MÖ4	✓			✓			✓		Tebriz
MÖ5	✓			✓				✓	Tebriz
MÖ6	✓				✓			✓	Tebriz
MÖ7		✓		✓				✓	Tebriz
MÖ8		✓	✓					✓	Tebriz
MÖ9	✓		✓					✓	İslamabad
MÖ10	✓		✓					✓	Maku
MÖ11	✓		✓					✓	Zencan
MÖ12		✓	✓					✓	Tebriz
MÖ13		✓	✓					✓	Tebriz
MÖ14		✓	✓					✓	Tebriz
MÖ15		✓		✓				✓	Tebriz

MÖ16	✓		✓		✓	Tahran
MÖ17	✓		✓		✓	Zencan
MÖ18	✓			✓	✓	Sari
MÖ19	✓		✓		✓	Tebriz
MÖ20	✓		✓		✓	Tebriz
MÖ21		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ22		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ23	✓		✓		✓	Tebriz
MÖ24	✓		✓		✓	Tebriz
MÖ25		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ26		✓		✓	✓	Merend
MÖ27		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ28		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ29		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ30		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ31		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ32	✓		✓		✓	Tebriz
MÖ33	✓			✓	✓	Urmiye
MÖ34	✓			✓	✓	Tebriz
MÖ35	✓			✓	✓	Tebriz
MÖ36	✓			✓	✓	Meşhed
MÖ37	✓			✓	✓	Tebriz
MÖ38	✓		✓		✓	Tebriz
MÖ39	✓			✓	✓	Merend
MÖ40		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ41		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ42		✓		✓	✓	Merend
MÖ43		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ44		✓		✓	✓	Hoy
MÖ45		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ46		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ47		✓			✓	Tebriz
MÖ48		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ49		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ50	✓			✓	✓	Tebriz
MÖ51		✓	✓		✓	Hoy
MÖ52		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ53		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ54		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ55		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ56		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ57		✓	✓		✓	Merend
MÖ58		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ59		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ60		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ61		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ62		✓		✓	✓	Erdebil
MÖ63		✓	✓		✓	Hoy
MÖ64		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ65		✓		✓	✓	Melikan
MÖ66		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ67		✓		✓	✓	Tebriz
MÖ68		✓	✓		✓	Tebriz
MÖ69	✓				✓	Tebriz
MÖ70	✓		✓		✓	Tebriz
MÖ71	✓			✓	✓	Tebriz
MÖ72	✓		✓		✓	Tebriz

MÖ73	✓		✓			✓	Erdebil
MÖ74	✓				✓	✓	Tebriz
MÖ75	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ76		✓		✓		✓	Erdebil
MÖ77		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ78	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ79	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ80	✓			✓		✓	Gülistan
MÖ81		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ82		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ83	✓			✓		✓	Busehr
MÖ84	✓				✓	✓	Tebriz
MÖ85	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ86	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ87		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ88		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ89		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ90	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ91	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ92	✓				✓	✓	Tebriz
MÖ93	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ94		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ95		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ96		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ97	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ98		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ99		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ100	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ101	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ102	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ103	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ104	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ105	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ106	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ107	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ108	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ109		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ110		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ111		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ112		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ113	✓			✓		✓	Eher
MÖ114	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ115		✓		✓		✓	Hoy
MÖ116		✓		✓		✓	Hoy
MÖ117		✓		✓		✓	Miyandoab
MÖ118	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ119	✓		✓			✓	Meşkinşehr
MÖ120	✓			✓		✓	Şehrikürt
MÖ121	✓			✓		✓	Miyandoab
MÖ122	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ123	✓		✓			✓	Salmas
MÖ124		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ125		✓	✓			✓	Tebriz
MÖ126	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ127		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ128	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ129	✓		✓			✓	Tebriz

MÖ130	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ131	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ132	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ133	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ134		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ135	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ136		✓		✓		✓	Tebriz
MÖ137	✓			✓		✓	Tebriz
MÖ138	✓			✓		✓	Erdebil
MÖ139	✓		✓			✓	Tebriz
MÖ140	✓			✓		✓	Hoy
MÖ141	✓		✓			✓	Bukan
MÖ142	✓				✓	✓	Zencan
MÖ143	✓				✓	✓	Zencan
MÖ144	✓				✓	✓	Meşkinşehr
MÖ145	✓			✓		✓	Tahran
MÖ146		✓			✓	✓	Tahran
MÖ147	✓			✓		✓	Kerec
MÖ148	✓			✓		✓	Tahran
MÖ149	✓			✓		✓	Tahran
MÖ150		✓		✓		✓	Tahran
MÖ151	✓				✓	✓	Hemedan
MÖ152	✓			✓		✓	Melaye
MÖ153	✓			✓		✓	Tahran
MÖ154	✓				✓	✓	Tahran
MÖ155		✓			✓	✓	Tahran
MÖ156	✓			✓		✓	Tahran
MÖ157	✓				✓	✓	Zencan
MÖ158	✓				✓	✓	Tahran
MÖ159	✓				✓	✓	Miyane
MÖ160	✓				✓	✓	Tahran
MÖ161	✓			✓		✓	Gümbet
MÖ162	✓				✓	✓	Tahran
MÖ163	✓		✓			✓	Tahran
MÖ164	✓		✓			✓	Tahran
MÖ165	✓		✓			✓	Tahran
MÖ166	✓		✓			✓	Tahran
MÖ167	✓		✓			✓	Tahran
MÖ168	✓				✓	✓	Reşt
MÖ169	✓				✓	✓	Tahran
MÖ170	✓				✓	✓	Tahran
MÖ171		✓			✓	✓	Tebriz
MÖ172	✓				✓	✓	Geçsaran
MÖ173		✓			✓	✓	Tahran
MÖ174	✓			✓		✓	Tahran
MÖ175	✓		✓			✓	Tahran
MÖ176		✓		✓		✓	Tahran
MÖ177	✓			✓		✓	Tahran
MÖ178	✓					✓	Tahran
MÖ179	✓			✓		✓	Tahran
MÖ180		✓			✓	✓	Tahran
MÖ181	✓				✓	✓	Babol
MÖ182		✓			✓	✓	Urmiye
MÖ183		✓	✓			✓	Urmiye
MÖ184	✓				✓	✓	Urmiye
MÖ185		✓			✓	✓	Urmiye
MÖ186		✓		✓		✓	Culfa

Araştırma kapsamında özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe öğrenmekte olan 186 öğrenciye ulaşılmıştır. Bu öğrencilerden 114'ü kadın 72'si erkektir. Öğrencilerin büyük bir bölümünün yaşları 20 altı ve 21-30 aralığındadır. Öğrencilerin 25'i evli 161'i bekârdır. İran'ın Miyane, Tebriz, İslamabad, Maku, Zencan, Merend, Meşhed, Hoy, Erdebil, Melikan, Gülistan, Busehr, Eher, Merend, Meşhed, Miyandoab, Salmas, Şehrikürt, Meşkinşehr, Tahran, Kerec, Hemedan, Melayer, Kümbet, Reşt, Geçsaran, Babol, Culfa, Bukan şehirleri doğumlu öğrenciler araştırmanın özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe öğrenen öğrenciler bölümünü oluşturmaktadır.

3.3. Veri Toplama Aracı

Araştırmanın amacı doğrultusunda İran üniversiteleri bünyesinde görev yapan akademisyenler ile Yunus Emre Enstitüsünde ve özel dil eğitim merkezlerinde görev yapan Türkçe öğretmenlerinin Türkçe öğretimine yönelik görüşlerini belirlemek için yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme ve anket sorularının hazırlanmasında Yıldız (2012, s. 275-294), Arhan (2007, s. 189-195), Akkaya (2009, s. 118), Çelik (2018, s. 130-133) ve Dinçel'den (2016, s. 297-307) yararlanılmıştır. Veri toplama aracının ilk bölümünde kişisel bilgi formu vardır. Araştırmaya katılan katılımcıların demografik bilgilerine bu bölüm ile ulaşılmıştır. Daha sonrasında görüşme havuzunda biriktirilen sorular araştırmaya dâhil edilmiş ya da elenmiştir. Daha sonra araştırmacı tarafından eleme gerçekleştirilmiştir. Altı gruba görüşme uygulanmıştır.

Şekil 11. Görüşme ve anket uygulanan gruplar

Öğretim elemanları yapılan görüşmelerde mevcut sorular olsa da soruları sormak yerine onların anlatması beklenmiştir. Gerektiği yerde sorularla küçük hatırlatmalar yapılmıştır. Kurum yöneticilerine ve Türkçe öğretmenlerine sorulacak soruların İranlı iki öğretmenle ön uygulaması yapılmıştır. Gerekli görülen yerler düzeltilmiştir. Üniversite öğrencilerine uygulanacak olan anket sorular için İran’da üniversitede görevli bir öğretim elemanından uzman görüşü alınmıştır. Bu doğrultuda üniversite öğrencilerine ve kursiyerlere sorular yeniden düzenlenmiştir.

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün 108 öğrencisi vardır. Öğrencilerin anket çalışması uygulanmıştır. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde öğrencilerine anket çalışması uygulanmıştır. Anket çalışması uygun vakitlerde öğretim elemanından izin alınarak yapılmıştır. Genel olarak açık uçlu sorular uygulanmıştır. Araştırmada kullanılan anket formlarının bir örneği araştırmanın ekler bölümünde yer almaktadır. Görüşme sonucunda elde edilen veriler içerik analizine tabi tutularak işlenmiştir.

Tahran Üniversitesi bünyesinde yaklaşık olarak beş yıldır seçmeli bir şekilde Türkçe dersi verilmektedir. Burada dört yıldır seçmeli Türkçe dersini veren öğretim elemanı ile görüşüldü. Öğretim elemanının kişisel bilgilerini, eğitim bilgilerine ulaşıldı. Bunun yanında

ders materyalleri, öğrenci durumları, Türkçe öğretimin zor ve kolay tarafları, kimlerin ve ne sebeple Türkçe öğrenmek istedikleri gibi belirlediğimiz konularda kendisine sorular soruldu. Alınan cevaplar doğrultusunda Tahran Üniversitesi bünyesinde verilen Türkçe seçmeli dersinin içeriği ve işleyişi hakkında bilgi toplanılmıştır.

Tahran Üniversitesinde farklı bölümlerde eğitim alan ve seçmeli Türkçe dersini seçerek Türkçe derslerine katılan öğrencilerden oluşmuş 15 kişilik örnekleme anket uygulandı. Onlardan aldığımız bilgiler doğrultusunda Türkçenin İran'daki başka bir öğretim kolu olan seçmeli ders olarak Türkçe öğretimi durumuyla ilgili bilgi toplandı.

Tahran Yunus Emre Enstitüsünde 1 yönetici ve 5 Türkçe öğretmeni ile görüşme yapılmış ve 138 öğrenciye anket uygulanmıştır.

Tebriz, Zencan, Tahran ve Urmiye olmak üzere dört farklı şehirde bulunan 14 farklı özel dil eğitim merkezinde araştırma yapılmıştır. Tebriz'de 6, Tahran'da 6, Zencan'da 1, Urmiye'de 1 merkeze ulaşılmıştır. Her merkezin yöneticisi ve bir öğretmeniyle görüşme sağlanmıştır. Öte yandan Tahran'da bir merkezde üç ayrı öğretmenle görüşme imkânı sağlanmıştır. Özel dil eğitim merkezlerinde en az bir sınıfın dersine girilmiş ve öğrencilerine anket uygulanmıştır.

Son çalışma alanımız olan Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdüren Türk okuludur. Eğitim dilinin Türkçe olması açısından çalışmamız için önem teşkil etmektedir. Okulun müdürü ile görüşme yapılarak kurum hakkında bilgiler edinilmiştir.

3.4. Verilerin Toplanması

Verileri toplaması sürecinde öğretim elemanları, kurum yöneticileri ve Türkçe öğretmenlerinden veri toplamak için görüşme yöntemi kullanılmıştır. Görüşme bireylerin çeşitli konulardaki düşünce tutum ve davranışları ile bunların olası nedenlerinin öğrenilmesinin en kestirme yoludur. Görüşmede söylenenlerin yüzeysel anlamlarının yanında derinliği de ortaya çıkarılabilir. Görüşme ile veri toplamanın geniş uygulama alanı vardır (Karasar, 2017, s. 211). Görüşmenin olumlu yönlerinin yanında dikkat edilmesi gereken kısımları vardır.

- Görüşmeye soğuk başlama,
- Amacını unutma,

- Doğal bir duruş sergile,
- Söylenenlerin farkında ol ve bunu göster,
- Dış görünüşüne dikkat et,
- Görüşme için rahat bir ortam seç,
- Tek heceli cevapların derinleşmesi için çalış,
- Görüşme esnasında nazik ve saygılı ol,
- Yönlendirici sorulardan kaçın,
- Soruların cevapları tam olarak bitmeden diğer soruya geçme,
- Süreyi iyi ayarla,
- Soruların dışında eklemek istediklerini de önemse,
- Nazik bir şekilde konuşmayı bitir (Berg & Lune, 2015, s. 142-143; Karasar, 2017, s. 210-216; Balcı, 2018, s. 168-173).

kuralları dikkate alınarak görüşmeler gerçekleştirilmiştir. Görüşmeler öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, araştırma sonuçlarının sağlayacağı olası faydalar, araştırmada ilgili katılımcıların yeri ve önemi hakkında sözlü olarak bilgiler verilmiştir. Katılımcılar, çalışmaya gönüllülük esasında iştirak etmişlerdir. Katılımcıların izinleri ve onayları doğrultusunda görüşmeler ses kayıt cihazı ile kayıt altına alınmıştır. Görüşmeler, katılımcılar için uygun olan vakitlerde, kendilerini rahat hissettikleri bir ortamda bir sohbet havasında gerçekleştirilmiştir.

Görüşmenin özel bir ortam ve uzun bir zaman istemesi nedeniyle daha geniş bir kitleye sahip olan üniversite öğrencileri ve Türkçe öğrenen kursiyerler için anket tekniği tercih edilmiştir. Anket geniş gruptan çok miktarda veriyi, kısa zamanda kolay toplanmasını sağlar (Karasar, 2017, s. 228). Ankette dört tür soru şekli vardır:

- Olgusal sorular
- Davranış soruları
- Tutum inanç kanı soruları
- Bilgi soruları (Karasar, 2017, s. 99; Balcı, 2018, s. 151).

Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerindeki öğrencilere uygulanan ankette bütün soru şekilleri kullanılmıştır. Fakat seçmeli bir şekilde Türkçe dersi alan üniversite öğrencileri ile Yunus Emre Enstitüsünde ve özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe eğitimi alan kursiyerlerin Türkçe dil bilgi ve beceri seviyeleri düşünülerek bu gruplara daha az ve karmaşık olmayan sorular sorulmuştur.

Anket sorularını hazırlanırken kısa, basit ve anlaşılır olmasına dikkat edilmiştir. Anket araştırmacı tarafından uygulanmıştır. Bu sebeple yönerge açıklamaları araştırmacı tarafından yapılmıştır. Anket çalışması öncesinde katılımcılara araştırmanın amacı, araştırma sonuçlarının sağlayacağı olası faydalar, araştırmada ilgili katılımcıların yeri ve önemi hakkında sözlü olarak bilgiler verilmiştir. Katılımcılar, çalışmaya gönüllülük esasına göre katılmışlardır. Katılımcıların izinleri ve onayları doğrultusunda anket çalışmaları uygulanmıştır.

Son olarak da sınıflarda bulunma ve derslere katılma imkânlarının elde edildiği durumlarda gözlem tekniği ile bilgiler toplanmıştır.

3.5. Verilerin Analizi

Üç yolla veri elde edilmiştir: Görüşme, anket ve gözlem. Bu üç farklı yolla elde edilen verilerin analizinde içerik analizi yöntemi kullanılmıştır. İçerik analizinde temelde yapılan işlem, birbirine benzeyen verileri belirli kavramlar ve temalar çerçevesinde bir araya getirmek ve bunları okuyucunun anlayabileceği bir biçimde düzenleyerek yorumlamaktır (Yıldırım & Şimşek, 2008). Ortaya çıkan bulgular tematik olarak gruplandırılarak yorumlanmaya çalışılmıştır. İçerik analizi esas olarak bir kodlama ve veri yorumlama işidir (Berg & Lune, 2015, s. 381). Görüşme, anket ve gözlem teknikleriyle elde edilen veriler içerik analizi ile işlenmiştir.

Bütün görüşmeler ses kayıt cihazı ile kaydedildikten sonra bilgisayar ortamına aktarılmıştır. Bilgisayar ortamına geçirme süreci görüşme sürecinden iki-üç kat daha uzun bir zamanda gerçekleşmektedir. Daha sonra bu metinler üzerinde analiz çalışmalarına girişilmiştir. Çalışmada katılımcıların kod isimleri kullanılmıştır. Öğretim Elemanları için “A” kodu, üniversite öğrencileri için “ÜÖ” kodu, Tahran Yunus Emre Enstitüsü öğretmenleri için “YÖ” kodu, Tahran Yunus Emre Enstitüsü kursiyerleri için “YK” kodu, özel dil eğitim merkezi öğretmenleri için “Ö” kodu, özel dil eğitim merkezi kursiyerleri için “MÖ” kodu kullanılmıştır. Daha sonrasında işlenen veriler kodlara ve temalara göre ayrıştırılmıştır.

Anket yöntemi uygulandıktan sonra toplanan anket formlarının üzerine numaralar verildi görüşmede yapıldığı gibi içerik analizi uygulandı. Her soru için kodlama yapıldı ve temalar oluşturuldu.

Gözlem sırasında ve sonrasında notlar alındı; her ortam için ayrı gözlem notları tutuldu. Bu notların analizleri yapılırken de içerik analizi yöntemi kullanıldı ve bulgular elde edildi. Gözlem sonucunda elde edilen bulgular rapor içinde gerekli bölümlere eklendi.

1- Verilerin Kodlanması	• Her soru için bütün cevaplar tek tek okunur. • Cevaplar için kodlar çıkarıldı.
2- Temaların Oluşturulması	• Bütün kodlamalar bittikten sonra belirlenir. • Kodların ortak noktaları temaya ulaştırıldı.
3- Kodlamaların Temalara Göre Düzenlenmesi	• Her temanın altına uygun kodlar yerleştirilir. • Temalar bilgi hiyerarşiye göre sıralandı.
4- Bulguların Yorumlanması	• Kodların içindeki örtülü anlamlar bulunur. • Çalışma raporu hazırlandı.

Şekil 12. Verilerin analizi aşamaları

Araştırmanın analiz aşamaları yukarıdaki tabloda gösterilmiştir. İlk aşama verilerin kodlanmasıdır. Elde edilen veriler boyutlarına göre klasörlere toplanır. Araştırmanın boyutları:

1- Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmeni

- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Elemanı
- Seçmeli Türkçe Dersi Öğretim Elemanı
- Tahran Yunus Emre Enstitüsü Türkçe Öğretmeni
- Özel Dil Eğitim Merkezleri Türkçe Öğretmeni

2- Öğretim Programı

- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğretim Programı
- Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi Seçmeli Türkçe Dersi Öğretim Programı

- Tahran Yunus Emre Enstitüsü Öğretim Programı
- Özel Dil Eğitim Merkezleri Öğretim Programı

3- Öğrenci

- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Öğrencisi
- Seçmeli Türkçe Dersi Öğrencisi
- Tahran Yunus Emre Enstitüsü Öğrencisi
- Özel Dil Eğitim Merkezleri Öğrencisi

4- Ders Materyali

- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Ders Materyali
- Seçmeli Türkçe Dersi Ders Materyali
- Tahran Yunus Emre Enstitüsü Ders Materyali
- Özel Dil Eğitim Merkezleri Ders Materyali

5- Öğrenme Ortamları

- Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü
- Seçmeli Türkçe Dersi Öğrenme Ortamları
- Tahran Yunus Emre Enstitüsü Öğrenme Ortamları
- Özel Dil Eğitim Merkezleri Öğrenme Ortamları

Her boyutun kendi içerisinde kodlaması yapılır. Kodlamada amaçlanan şey metin içindeki mevcut ya da desteklenen anlamı bulmaktır (Berg & Lune, 2015, s. 396). Cümleler odak noktadır. Örtülü anlamların bulunup çıkarılması gerekmektedir. Kodlamadan sonra temalar bulunmuştur. Beş tema belirlenmiştir:

1- Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmeni,

2- Öğretim Programı,

3- Öğrenci,

4- Ders Materyali,

5- Öğrenme Ortamı.

Kodlar ortak noktalarına göre birleştirilip temalar ortaya çıkarılmıştır. Sonrasında temalara uygun kodlar ilgili yerlere yerleştirilmiş ve belirli bir düzen içerisinde temalar sıralanmak

suretiyle bir bütün olarak bulgulara ulaşılmıştır. Son olarak bu bütün yorumlanmış, neden-sonuç ilişkileri çıkarılmış ve araştırma raporlaştırılmıştır.

BÖLÜM 4

BULGULAR VE YORUM

Alt problemlerden hareketle Bulgular ve Yorum bölümü beş ana başlık altında toplanmıştır. Bu başlıklar şu şekildedir: “Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmenine Yönelik Bulgular ve Yorum”, “Öğretim Programına Yönelik Bulgular ve Yorum”, “Öğrenci ve Kursiyerlere Yönelik Bulgular ve Yorum”, “Ders Materyaline Yönelik Bulgular ve Yorum”, “Öğrenme Ortamına Yönelik Bulgular ve Yorum.”

4.1. Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmenine Yönelik Bulgular ve Yorum

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde kadrolu olarak çalışan dört öğretim elemanı vardır. Öğretim elemanlarının ana dili Azerbaycan Türkçesidir. A1 Tebriz Üniversitesinde ön lisans seviyesinde İngilizce bölümünden mezun olduktan sonra lisans seviyesinde Tahran Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatı bölümüne devam etmiştir. Daha sonra yüksek lisans eğitimini Dilbilim alanında tamamlamıştır. Yüksek lisans tezinde İran’daki Türklerin ve Azerbaycan Cumhuriyetindeki Türklerin dillerinde yer alan yabancı kelimelerin oranı ve türü üzerine bir karşılaştırma çalışması yapmıştır. Doktora çalışması için Türkiye’ye gelmiştir. Doktora eğitimini Ankara Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde tamamlamıştır. Çalışmasında İran’da bir bölgenin ağız özelliklerini ele almıştır.

“Ön lisans eğitimimi Tebriz Üniversitesi İngilizce bölümünde tamamladım. Lisansımı Tahran Üniversitesi Fransız Dili ve Edebiyatından aldım. Yüksek lisansım Dilbilim alanındadır. Yüksek lisans tezimde İran’daki Türklerin ve Kuzey Azerbaycan’daki Türklerin dillerinde yer alan yabancı kelimelerin oranı ve türü üzerine bir karşılaştırma çalışması yaptım. Doktoramı da Ankara Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde tamamladım. Doktora tezim ağız çalışmasıydı.” (A1)

Bölümde kadrolu olarak çalışan diğer bir öğretim elemanı olan A2, lisans eğitimine 2004 yılında Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde başlamıştır. 2008 yılında mezun olmuştur. Bölümün ikinci mezunlarından. Lisansüstü eğitim almak için Türkiye'ye gitmiştir. 2008 yılında Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yüksek lisans eğitimine başlamıştır. Yüksek lisans tezinde İran sahasında 1872 yılında kaleme alınan ve Türkçenin gramerinin anlatıldığı bir el yazması üzerine çalışmıştır. Yüksek lisans eğitimini tamamladıktan sonra 2010 yılında aynı üniversitede ve aynı bölümde doktora eğitimine başlamıştır. Doktora tezinde İran'da yetiştiği bölge olan Zencan'ın Kayder bölgesi ağızı üzerine çalışmıştır. 2015 yılında doktora eğitimini tamamlayıp İran'a dönmüştür.

“Türkiye’de Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde 2008 yılında yüksek lisansa 2010 yılında da doktora başladım ve doktorayı 2015’te bitirdim. Yüksek lisansta el yazması çalıştım. 1872 yılında İran sahasında Türkçenin gramerini anlatmışlar. Tam ismi Türk Dilinin Grameri’dir. Çetin Pekacar hoca ile çalıştım. Doktora çalışmam Zencan’ın Kayder bölgesi ağızıdır.” (A2)

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün ilk öğrencilerinden olan A3, 2003 yılında başladığı bölümden 2007 yılında mezun olmuştur. Yüksek lisansını Ankara Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde yapmıştır. Yüksek lisans tezi iki dilli bir sözlüktür. Doktora çalışmasına da Ankara Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları bölümünde devam etmiştir. Doktora tez çalışmasında Hindistan sahasında yazılan bir Türkçe sözlüğün ünlüler bölümünü çalışmıştır.

“Doktorada Hindistan sahası Türk sözlükçülüğü çalıştım. Sözlüğün adı Ferheng-i Türki’dir. Onun bütün çevirisini yaptım ama ünlüler kısmını tez olarak seçtim. 2016’da savundum.” (A3)

A4 lisans eğitimini Allame Tabatabai Üniversitesi İngilizce Çeviri bölümünde tamamlamış, yüksek lisansa Tebriz Üniversitesinde İngilizce dil eğitimi alanında devam etmiştir. Daha sonra görevlendirme ile geldiği İstanbul’da İstanbul Üniversitesinde İngilizce Dil Eğitimi üzerinde doktorasını yapmıştır.

“2000’de İstanbul Üniversitesine girdim doktoramı orada yaptım; İngilizce dil eğitimi üzerinde. Hasan Ali Yücel Eğitim Fakültesinde... 2005’te de tezimi savundum ve İran’a döndüm.” (A4)

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü akademisyenlerine sorulan uzmanlık alanlarına yönelik soruların cevaplarına bakıldığında lisans eğitiminden itibaren Türk dili üzerine çalışan iki akademisyenin olduğunu görüldü. Diğer iki akademisyenin de birinin lisansı Türk dili üzerine değildir; ama yüksek lisansı Türk dili üzerinedir. Doktora çalışmasını da Türkiye’de yapmıştır. Diğer öğretim elemanı ise yüksek lisans ve doktora çalışmasını Türk Dili ya da Edebiyatı üzerine yapmamıştır; ama doktora eğitimini Türkiye’de almış olmasından dolayı bölümde derslere girmektedir. Bölümde akademisyen ihtiyacı vardır. Bu ihtiyacı karşılamak için ders ücreti karşılığı çalışan okutmanlara yer verilmektedir. Ders ücreti karşılığında çalışan okutmanların seçimleri yapılırken dikkat edilen özellikler vardır. Türk Dili ve Edebiyatı mezunu olması ve aynı zamanda Türkiye’de yüksek lisansını yapmış sonrasında doktora eğitimine devam ediyor ya da bitirmiş olması özellikleri aranmaktadır.

Öğretim elemanlarının, “Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?” sorusuna verdikleri cevaplara bakıldığında A1 yedi, A2 dört, A3 iki, A4 on beş yıldır bu mesleği yaptığını ifade etmiştir. Bölümün on altı yıldır eğitime devam ettiği biliniyor. Bölümde olan öğretim elemanlarının devamlı bir değişim içinde olduğu görülmektedir. Bölümün açılmasından bu yana bölümde yer alan tek bir öğretim elemanı olduğunu görüyoruz. Akademik kadrodaki yaşanan hızlı değişimler bölümün eğitiminin istikrarını olumsuz etkilemiştir. Bu değişimin temel sebebi ise alanda yetişmiş uzmanların az olmasıdır. Son yıllarda bir uzmanlaşma görülmeye başlanmıştır.

“2003 yılında bölümü kazanıp eğitime başladıktan bir-iki dönem sonra dershanelerde Türkçe öğretmenliği yapmaya başladım. Daha sonra askerde de askerî öğretmen olarak görev yaptım. Türkiye’de bazı kurumlarda Osmanlı Türkçesi ve Farsça kursları verdim. Üniversitede 2017’den itibaren çalışmaya başladım.” (A3)

“2003 yılında bölüm açıldı; ben 2004 yılında çalışmaya başladım.” (A4)

Akademisyenler Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde derslere girmenin yanında, bu sahada yayınlar yaparak da Türkoloji’ye hizmet vermektedirler.

“Benim Türkçe ile ilgili on tane makalem var; bunlar ya yayınlanmış ya da yayın aşamasındadır. Bunun yanında Türkoloji’nin temel kitaplarının çevirisini yaptım ama daha basılmadı.” (A1)

“İran’da Türk dili öğretmenlerin sıkıntıları üzerine bir makalem yayınlandı. Gazi Üniversitesinin bir sempozyumunda tebliğ olarak sunmuştum. Türkçe Kolay Metinler adlı bir kitap yayınladım. Daha sonra bir sözlük çalışması yaptım. Oxford’un Türkçe-İngilizce sözlüğünü üç dilli bir şekilde yayınladım. Ufak bir Farsça-Türkçe sözlük çalıştım. Türkçe Konuşalım adlı bir eserim basıldı; bu eser yabancılara Türkçe öğretmek amaçlı yazılmıştır.” (A4)

A1 ve A4 birlikte hazırladıkları “İran’da Türkoloji Eğitiminin Karşılaştığı Engeller ve Zorluklar” adlı bildirilerini Gazi Üniversitesinde 2017 yılında düzenlenen bir sempozyumda sunmuşlardır.

“Doktora tezimi yayınlattırdım. On iki tane makalem yayınlandı.” (A2)

“İki üç dilli sözlüklerle ilgili birkaç makalem oldu. On bir taneye yakın makalem var ama burada sözleşmeli olarak çalıştığım için bunları yayınlamıyorum eğer kadroya geçersem yayınlatacağım. Türkiye’de İstanbul’da “Medeniyetlerin Buluştuğu Tebriz ve Çevresi” adında bir kitap yazdık. Bu kitap bir ekip çalışmasıyla oluşturuldu. Ben lisans dönemimde Peyami Safa’nın Dokuzuncu Hariciye Koğuşu’nu Farsçaya çevirmiştim. Kültür ve Turizm Bakanlığının TEDA yani Türk Edebiyatının Dışa Açılım Projesi kapsamında ilk eser olarak basıldı.” (A3)

Akademisyenlerin Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili planları çalışmamıza iki yönden ışık tutmaktadır: Birincisi İran’da Türkoloji’nin bazı sorunlarla ve eksikliklerle karşı karşıya olduğunu göstermektedir. İkincisi ise bu sorunların çözülmesi ve eksiklerin giderilmesi için yapılması gerekenlerle ilgili ipuçları vermektedir. Bu düşünce süzgeçlerini göz önünde tutarak cevapları değerlendirildi A1’in söylemlerinden bölümün ve öğrencilerin başarılarını göstermeleri için yeterli imkânlarının olmadığı sonucuna varılabilmektedir. A2’nin cevabına bakıldığı zaman, son dönem Türk yazarlarından olan özellikle iki ismin romanları İran’da Farsçaya çevrilmiş bulunurken, Türk edebiyatının klasikleri arasına giren romanların çevirisi yapılmamıştır yorumu yapılabilmektedir. Bu Türk edebiyatının eksik tanınmasına zemin hazırlamaktadır. A3’ün cevabına bakıldığında ise Türk dünyasını kapsayıcı bir çalışma planının olduğu görülmektedir. Bu planın temelinde Türkçe vardır. Bunun yanında Tahran Yunus Emre Enstitüsünden çalışmasına destek vermesi yönünde beklentisinin olduğunu ama bu beklentinin olumsuz sonuçlanacağı gibi bir öngörüsünün olduğu tespit edilmiştir. Son akademisyen olan A4 ise bölümün önemli sorunlarından biri olan akademisyen eksikliğini farklı bir açıdan değerlendirmiştir. Bölümde var olan akademik kadronun lisansüstü program

açma kriterlerini sağlamadığından dolayı lisansüstü eğitim için öğrencilerin Türkiye'ye gitmek zorunda kaldığını ve lisansüstü eğitim için anlaşmanın da sadece birkaç üniversite ile sınırlı olduğunu belirtmiştir. Ve bunun için de çözüm olarak bazı üniversiteler ile ortak bir lisansüstü eğitim programı önerisinde bulunmuştur. Öte yandan, her iki ülkedeki Fars Dili ve Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri arasında lisans düzeyinde öğrenci değişim programları ihdas edilebilir. Hem İran'da eğitimine devam etmekte olan Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin, hem de Türkiye'de eğitim alan Fars Dili ve Edebiyatı öğrencilerinin kalitesini artırmak için böyle bir program geliştirilebilir ve uygulanabilir.

Bölümde bulunan akademisyenlere sorulan, *“Hangi derslere giriyorsunuz, herkesin bir uzmanlık alanı var mı?”* sorusuna alınan cevaplara bakıldığında akademisyen sayısının eksikliği burada da kendini göstermektedir.

“Doktora öğrencisiyken ders ücreti karşılığında göreve başladım. O tarihten beri birçok derse girdim. O tarihlerde hoca olmadığından boşta kalan derslere giriyorduk. Şimdi A2 ve A3 isimli hocaların gelmesiyle biraz daha uzmanlaşmaya gidilmiştir. Eğitim derslerini, okuma, yazma, dinleme gibi dersleri yoğunluklarımıza göre aramızda paylaşıyoruz. Yüksek lisansım dilbilim üzerine olduğu için dilbilim derslerine giriyorum. Ama iki tane ders var ki şimdiye kadar hep ben onlara girdim; bunlardan biri halk edebiyatıdır. Şimdiye kadar hiç halk edebiyatı dersi almamama rağmen anlatım tarzımı öğrenciler seviyor, diğeri ise tercüme dersleridir.” (A1)

“Burada uzmanlık alanı etkili değil, bölüm hangi dersi verirse ona giriyorsun. Ben dilden mezun oldum ama eleştiri derslerine de girdim. Türk Lehçeleri, Dil Bilgisi, Söz Dizimi gibi derslere giriyorum.” (A2)

“Tanzimat Edebiyatı 1 ve 2, Osmanlı Türkçesi, Genel Metin Tahlili, Söylev Tahlili, Yeni Türk Edebiyatı, Yaratıcı Yazarlık derslerine giriyorum. Çağatay Türkçesi dersi açıldı; onu da ben vereceğim. Bir de Okuma ve Anlama dersine gireceğim.” (A3)

“Konuşma, Kolay Metinler ve Dinleme derslerine girdim.”(A4)

Cevaplarda akademisyenlerin de belirttiği gibi uzmanlık alanları doğrultusunda derslere girmeleri, akademisyen sayısı eksikliğinden dolayı mümkün değildir. Her akademisyen kendi alan derslerini vermekte ve ayrıca geriye kalan dersleri de aralarında paylaşmaktadırlar. Daha sonrasında arda kalan dersler için de ders ücreti karşılığı çalışacak okutmanlar istihdam edilmektedir.

Akademisyenlerin gelecek ile ilgili planlarını ve amaçlarını kaydedildi sonra son olarak eklemek istedikleri şeylerin olup olmadığı soruldu. Her akademisyen kendi önceliklerine göre bu soruyu yanıtladı:

“Diğer yabancı dil bölümleri ile karşılaştırdığım zaman Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün başarısı hepsinden daha iyi. Öğrenciler genellikle bölümü sevmeyerek geliyorlar. Başka bölüme gidemeyenler buraya geliyor. Ama bir yıl içerisinde bunu bölümün akademisyenleri olarak ortak özveri ile tam tersine çeviriyoruz. Bölüm öğretim elemanları olarak ortak bir noktada birleşebiliyoruz ve ekip olarak çalışma yapabiliyoruz.” (A1)

“Türkoloji bölümünden mezun olan ilk kuşak olarak, biz İran’a döndük, birçoğu dönmedi. Biz bu bölümü geliştirmeyi ve daha kaliteli öğrenci yetiştirmeyi amaçlamaktayız. Burada yayın yapmak istiyoruz. Bizim lisans dönemimiz çok verimli geçmedi. Kaliteli insanlardan ders alamadık. Ama Türkiye’ye geldiğimiz zaman Türkoloji’nin ne kadar değerli bir bilim dalı olduğunu kavradık. Görüşlerimiz bile değişti. Ve ben her sınıfta geleceği parlak, bu alana hizmet verebilecek olan üç dört öğrenci görüyorum. Türkiye’ye göndermeyi planlıyoruz ya da burada yüksek lisans bölümü açılırsa onları bu bilimde yetiştirmeyi amaçlıyoruz. Türkiye’de Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne bir meslek olarak bakıyorlar ama burada bu durum biraz daha farklı. Özellikle Türk soylular bu işi severek yapıyor, bir sevgi ile bölüme geliyorlar. İran’da Türkoloji’nin geleceğinin parlak olduğunu düşünüyorum.” (A2)

“2005’te Türkiye’den döndüğüm zaman bölüm daha yeni kurulmuştu. Hocası bile yoktu. Benim doktoramı Türkiye’de yapmam ve orada TÖMER sertifikası almam sebebiyle yardım istediler; birkaç ders vermemi istediler. Konuşma ve Kolay Metinler derslerine girdim ve böylelikle Türk Dili ve Edebiyatı bölümüyle iş birliğimiz başladı. Bu güne kadar çalışmalarımız devam etti. Biz bunu sadece bir meslek olarak yapmıyoruz. Aynı zamanda gönül olarak da bölüme hizmet verdik ve vermekteyiz.” (A4)

Bölüm akademisyenlerinin diğer bölümlere göre daha zor şartlarda çalıştıklarını düşünülürse bu zorluk onları işlerine ve öğrencilerine karşı daha duyarlı yapmıştır. Son soruya verdikleri yanıtlardan yaptıkları işi öncelikle kendilerinin sevdiklerini daha sonrasında da sevdiği işi yapmanın enerji ile öğrencilerin de bu bölüme olan ilgisini artırdıkları söylenebilmektedir.

İran’da bulunan ikinci Türk Dili ve Edebiyatı bölümü Urmiye’de bulunmaktadır. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde dört öğretim elemanı vardır. Bunlardan ikisi ile tanışılmış ve görüşülmüştür. Mevcut akademisyenler kadrolu değildir. Hepsi ders ücreti

karşılığı Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde derslere girmektedirler. Akademisyenlerin biri Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde kadrolu olarak çalışmakta, iki haftada bir gelip dersleri seminer şeklinde yapmaktadır. Diğer akademisyenler ise lisansüstü eğitimlerini Türkiye’de tamamlamış ya da hâlen devam etmektedirler.

Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne kadrolu akademisyen olmak için belirli şartlar vardır: Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmak, yüksek lisans ve doktora Türkiye’de yapmak. Yüksek lisans ve doktora eğitimlerini Türkiye’de tamamlamış olma şartının nedeni, Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün henüz İran’da lisansüstü eğitiminin olmamasıdır. Bu şartlar Allame Tabatabai Üniversitesi akademisyen alımı için de gerekli olan şartlardır. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümündeki ders ücreti karşılığı çalışan üç akademisyen bu şartları sağlayamadığı için kadroya alınamamaktadır. Bir akademisyen sadece yüksek lisans yapmış ve doktora eğitimini tamamlamamıştır. Bu sebeple bölüme öğretim üyesi olarak alınmak için gerekli olan “doktorasını tamamlamış olma” şartını taşıyamamaktadır. Diğer akademisyen ise lisans ve yüksek lisans eğitimini İran’da tamamlamış ve Türkiye’den yetmiş kredilik ders almıştır. Bu durumda bölümün kadrolu akademisyen alım şartlarına uygun değildir. Son akademisyen tüm şartları taşımakla birlikte şu an doktora tezi savunma aşamasındadır.

“İki endişeden dolayı üniversite bölümü devam ettirmek istemiyor. Bu yıl öğrenci alımı yapılmadı. Sanırım bölümün adı kalacak ama öğrenci alımı yapılmayacak. Üniversitenin birinci endişesi hocamız yok. Ben olduğunu söyledim, ‘siz yeter ki öğrenci alın’ dedim. Ama İran şartlarına uygun bir hoca istiyorlar; lisansı, yüksek lisansı ve doktorası Türkçe olan bir hoca istiyorlar. Bir hocamız var, onun böyle bir kriterinin olması mümkün değil; lisansı ve yüksek lisansı Farsça ama Türkiye’de 70 kredi ders almış. Başka bir hocamızın kriterleri uyuyor ama mezun olmamış, şu an Türkiye’de savunmasını veriyor. Türkçenin burada siyasi bir yeri olduğu için de endişeler var, biraz da bundan kaynaklanıyor. Diğer sebepleri de öğrenci sayılarının az olmasıdır. Bence bir derste 15 kişi az değildir, ama yönetimin ölçütüne göre azdır. Hocaların alanının Türk Dili ve Edebiyatı olması lazım. Şu an burada birinci sınıf yok. İkinci sınıf 14 kişi, üçüncü sınıf 11 kişi, dördüncü sınıf 4 kişi... Ve toplamda dört hocası var... Hiç biri bölümün resmî hocası değil... Bölüm ilk mezunları bu sene verecek.” (A5)

Bölümün kapatılmak istenmesinin sebeplerine bakıldığı zaman, ilk sırada bölümdeki mevcut akademisyenlerin ders ücreti karşılığı çalışıyor olması ve kadrolu akademisyen olmaması yer almaktadır. Daha sonrasında ise bölümü tercih eden öğrenci sayısının azlığı geliyor. Ama bu sorunların çözüme kavuşmasını engelleyen etkin güç ise Türkçenin, Türk soyluların fazla olduğu bölgelerde siyasî yönünün olmasıdır. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin tamamına yakını Türk'tür. Bu bölüme de Türkçeye ve Türklüğe olan sevgilerinden dolayı gelmişlerdir. Birinci sınıf için yeni eğitim-öğretim yılında kontenjan açılmamasının sebebi, adı geçen problemlerin yanında siyasi bir etki olarak da görülebilir.

Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün, öğrenciler tarafından az tercih edilmesinin sebepleri ise 1) Dört yıldır bölümün var olması fakat hâlâ bölümün geleceği ile ilgili kaygıların devam etmesi, 2) Urmiye'deki iş imkânları düşünüldüğü zaman bölüm mezunlarının Tahran'daki kadar bu şehirde istihdam olanaklarının bulunmamasıdır.

“Urmiye’de çalışma alanları daha azdır. Tahran’da şirketlerde çalışma alanları fazladır. Urmiye’de bazı kurslarda çalışan öğrencilerimiz var.” (A5)

Allame Tabatabai ve Urmiye Üniversiteleri Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim elamanlarıyla yapılan görüşmelerin sonucunda öğretim elemanı eksikliğinin iki bölümün de sorunlarından olduğu tespit edilmiştir. Öğretim elemanı eksikliği yüzünden Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü kapanma tehlikesi ile karşı karşıyadır. Türkiye’den Türk Dili ve edebiyatı bölümlerine farklı zamanlarda öğretim elemanı gönderilmektedir. Bu bilgidan yola çıkarak öğrencilere *“Türkiye’den gelmiş bir hocadan ders aldınız mı? Aldıysanız kimden aldınız?”* sorusu yöneltmiştir.

Tablo 10

Üniversite Öğrencilerinin Türkiye’den Gelmiş Bir Hocadan Ders Alma Durumları

No	Kod	f
1	Umut Başar’dan Tanzimat Edebiyatı dersini aldık.	10
2	Mehmet Günen’den okuma, yazma ve sade metinler dersini aldık.	14
3	Nurettin Demir’in bir seminerine katıldım.	3
4	Hayır almadım.	44

Tablodan da anlaşılacağı gibi, öğrencilerin büyük bir bölümü, *“Türkiye’den gelmiş bir hocadan ders aldınız mı? Aldıysanız kimden aldınız?”* sorusuna *“Hayır”* cevabını vermiştir.

“Hayır” kodunun frekans değeri 44’tür. Öğrencilerin sadece küçük bir bölümü Türkiye’den gelen bir hocadan ders alabilmiştir.

“ Hayır... Şu ana kadar yabancı hocamız yoktur. ” (ÜÖ44)

“Bir kere Allame Tabatabai Üniversitesinde Dr. Nurettin Demir’in bir seminerinde bulundum. ” (ÜÖ69)

“Evet, ders aldık. Umut Başar hocadan Tanzimat dersi aldık ve Mehmet Günen hocadan Sade Metinler derslerini aldık. ” (ÜÖ16)

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü son sınıf öğrencileri Türkiye’den gelen iki hocadan ders aldıklarını ifade etmişlerdir. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde de bazı öğrenciler Türkiye’den gelen bir hocaının seminerine katılmışlardır.

Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde yaklaşık dört yıldır Türkçe dersi seçmeli olarak verilmektedir. Dört yıldır seçmeli Türkçe dersine giren akademisyen ile yapılan görüşmeler sonucunda şu bilgilere ulaşıldı: A5, 47 yaşında ve Trabzon doğumlu olup evli ve üç çocuk sahibidir. Lisans mezuniyeti Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü, yüksek lisans mezuniyeti de Karadeniz Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüdür. Doktora çalışmasına ise Kırıkkale Üniversitesi ve Ankara Üniversitesi Fars Dili ve Edebiyatı Ortak Programı kapsamında devam etmektedir. Asıl mesleği Türkçe öğretmenliğidir. Yurt dışı öğretmenlik sınavına girerek 2004 yılında İran’a görevlendirilmiştir. Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde yer alan ve şu anda faaliyet gösteren Türk okulunun da temelini oluşturan kültür merkezinde çalışmıştır. A5 görev süresi bitince Türkiye’ye dönmüştür. Beş yıl kadar öğretmenliğe devam etmiş ve tekrar sınava girmiş bu kez Tahran Üniversitesi bünyesinde okutman olarak görevlendirilmiştir. A5 görevlendirilmeden bir yıl önce adı geçen üniversitede Türkçe seçmeli ders uygulaması başlamıştır. Bu bir yıllık sürede başka bir okutman burada görev yapmıştır. A5 dört yıldır Tahran Üniversitesi bünyesinde seçmeli Türkçe dersini vermektedir.

“Ben buraya gelmeden önce başlayan Türkçe dersine karşı ilgi ve alaka her geçen gün büyüyerek devam etmektedir. Türkiye’ye turizm, ticaret, eğitim ve alışveriş odaklı bir yöneliş ve buna paralel olarak artan bir Türkçe öğretimi vardır. İran’da birçok özel kurs var. Yabancılar Türkçe öğretimi kapsamında açılmıştır ve sistemli bir şekilde çalışan Yunus

Emre Enstitüsü adıyla bir kurumumuz vardır. Yunus Emre Enstitüsü ve İran'da bulunan diğer Türkçe eğitim merkezleri arasında bir bağlantı kurulması İran'da Türkçe öğretimini olumlu yönde etkileyebilir.” (A5)

A5 İran'daki Türkiye Türkçesi öğretimini yakından takip etme imkânı bulmuştur. Görüşmeden yola çıkarak 2004 yılından bu yana Türkçeye karşı olan ilgi belirgin bir şekilde artmaktadır. Başta eğitim ve ticaret amaçlı olmak üzere İran'dan Türkiye'ye bir yöneliş vardır ve bu yönelişle birlikte Türkçe öğretimini de artırmıştır.

A5 22 yıldır Türkçe öğretmenliği yapmaktadır. Bu sürenin 13 yılını Türkiye'de diğer kalan 9 yılını da İran'da geçirmiştir. Dokuz yılın ilk beş yılında Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde yer alan kültür merkezinde görev almıştır. Kalan dört yılında ise Tahran Üniversitesinde okutman olarak görev yapmıştır. İngilizce, Farsça, Fransızca ve Rumca dillerini bilmektedir. Ana dili Türkçedir. İran'dan başka Azerbaycan ve Gürcistan'da da tatil amaçlı bulunmuştur. İran'da dokuz yıl yaşaması ve bu dokuz yıl içinde Türkçe öğretimine hizmet vermiş olması doğrultusunda A5'e Türkçe öğretimi ile ilgili birtakım sorular yönetildi. Bu soruların cevaplarından yola çıkarak Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde seçmeli Türkçe dersi alan öğrenciler ve ders hakkında bilgi elde edildi.

Öğretim elemanı teması, Allame Tabatabai ve Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ile Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi seçmeli Türkçe dersi öğretim elemanları ile yapılan görüşmelerle elde edilen bilgiler doğrultusunda oluşturuldu. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim elemanlarının iki üniversite içinde sayı olarak yetersiz olduğu tespit edildi. Urmiye Üniversitesi öğretim elemanı yetersizliği nedeniyle 2018-2019 öğretim yılında birinci sınıfa öğrenci alamamıştır. Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümün de bu tarz sorunlarla farklı dönemlerde karşı karşıya kalmıştır. Urmiye'deki bölümün Türk devleti tarafından desteklenmesine ihtiyacı vardır. Urmiye Türk nüfusun daha yoğun olduğu bir bölge olduğu için Türkçe alanındaki gelişmeler bölgenin siyasî güç dengelerini etkilemektedir. Bu sebeple devlet politikası gereği Türkçe eğitiminin önü kesilmektedir. Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne farklı dönemlerde Türkiye'den öğretim elemanları gönderilirken Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü için bu destek henüz yapılmamıştır. İran'da Türk Dili ve Edebiyatı alanında yetişmiş öğretim elemanlarının sayısının az olması, yeni

yetişenlerin ise Türkiye’de kalmaya çalışması alanın istenilen başarıya ulaşmasını engellenmiştir.

Tahran Üniversitesinde verilen Türkçe seçmeli dersi için Türkiye tarafından gönderilmiş öğretim elemanı, ihtiyacı karşılamaktadır ve alanında eğitim almıştır. Bu seçmeli dersler uygulamasının özellikle Tebriz Üniversitesinde ve diğer Türkçeye ilgi olan bölgelerde de yaygınlaşması Türk dili açısından önem teşkil etmektedir. Üniversitelerin yanında Yunus Emre Enstitüsünde de Türkçe öğretmenleri ile görüşülmüştür.

Tahran Yunus Emre Enstitüsünde 2019 Aralık ayı itibariyle beş Türkçe öğretmeni bulunmaktadır. Araştırmamız kapsamında beş öğretmenle de görüşme yapılmıştır. Elde edilen bilgiler analiz edilmiştir. İlk olarak öğretmenlerin eğitim hayatlarına ilişkin sorular yöneltilmiş ve sonrasında mesleki birikimleri incelenmiştir. Daha sonrasında kurum içerisinde yapılan Türkçe öğretim ortamlarına, ders içerisinde kullanılan materyallere ve müfredata ilişkin bilgiler toplanılmıştır. Türkçe ile Farsça arasında olan benzerliklerin dil eğitimine etkisi araştırılmış ve Türk kültürü ile İran kültürünün kesişim noktaları üzerinde durulmuştur. Son olarak da İran’da Türkiye Türkçesi öğretiminin yaşadığı sorunlar ve bu sorunlara ilişkin çözüm önerileri dinlenmiştir ve öğrenme ortamları hakkında bilgiler toplanmıştır. İran devletinden ya da Türkiye Cumhuriyeti devletinden talepler üzerine konuşulmuş ve görüşme sonlandırılmıştır. Öğretmen görüşmeleri bu çerçevede içinde planlanmış, gerçekleştirilmiş ve analiz edilmiştir ve analiz sonuçlarına göre bilgiler ilgili temaların içerisinde verilmiştir.

Enstitüde beş Türkçe öğretmeni vardır. Öğretmenlerin ikisi İranlı olup Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunudur. Yunus Emre Enstitüsünde yerel öğretmenlerin çalışması için bazı şartlar vardır:

“İran’da iki üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı bölümü var. Bu üniversitelerden mezun olması lazım. Ayrıca kurum içinde yapılan yeterlilik sınavında C1 düzeyinde başarı sağlaması gerekir. Sonrasında Ankara’ya gider ve orada genel merkezde Yabancılar Türkçe Öğretimi eğitimlerine katılır ve sertifika alır.” (Kurum yöneticisi)

Yunus Emre Enstitüsünde görevli öğretmenler ile yapılan görüşmelerde kurumda olan üç öğretmenin Türkiye Türk’ü olduğu ve ana dillerinin Türkçe olduğu öğrenildi. Diğer iki öğretmen ise İran Türk’üdür. Birinin ana dili Azerbaycan Türkçesidir. Diğer öğretmen kendisini iki dilli olarak tanımlamıştır. Daha sonrasında eğitim hayatlarıyla ilgili soruyla

devam edilmiştir. Yunus Emre Enstitüsü öğretmenlerinin mezun oldukları üniversite ve bölüm bilgileri aşağıdaki tabloda verilmiştir.

Tablo 11

Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Lisans ve Lisansüstü Eğitimleri

NO	Üniversite	Bölüm	Lisansüstü
YÖ1	Gazi Üniversitesi	Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları	Gazi Üniversitesi Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları Yüksek Lisans Tez Aşaması
YÖ2	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Allame Tabatabai Üniversitesi Yabancılar Farsça Öğretimi Yüksek Lisans Tez Aşaması
YÖ3	Gazi Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Yüksek Lisans Mezunu
YÖ4	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	-
YÖ5	Hacettepe Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	-

Tabloya bakıldığında Yunus Emre Enstitüsü öğretmenlerinin dördü Türk Dili ve Edebiyatı mezunu, biri Çağdaş Türk Lehçeleri ve Edebiyatları mezunudur. YÖ3 Gazi Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde yüksek lisans eğitimini tamamlamıştır. YÖ1, YÖ2 ise yüksek lisans eğitiminin tez aşamasındadır.

Türkçe öğretmenlerine “*Ne kadar zamandır Türkçe öğretmenliği yapıyorsunuz?*” sorusu soruldu. Alınan cevaplara göre, YÖ1 beş yıldır, YÖ2 üç buçuk yıldır, YÖ3 üç yıl Türkiye’de dört yıl İran’da olmak üzere yedi yıldır, YÖ4 üç yıldır, YÖ5 ise sekiz yıldır Türkçe öğretmenliği yapmaktadır.

Tablo 12

Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Bildikleri Diller

NO	Diller	Toplam
YÖ1	İngilizce, Farsça	2
YÖ2	İngilizce, Türkiye Türkçesi	2
YÖ3	Farsça	1
YÖ4	İngilizce, Farsça, Türkiye Türkçesi	3
YÖ5	Rusça, Farsça, Fransızca	3

Katılımcı Yunus Emre Enstitüsü öğretmenlerinin ana dilleri dışında bildikleri diller tabloda verilmiştir. YÖ2’i iki dillidir. Farsça ve Azerbaycan Türkçesi ana dilidir. Bu yüzden Farsça yabancı dil olarak değerlendirilmemiştir. YÖ4’ün ana dili Azerbaycan Türkçesidir. Bu sebeple Türkçe ve Farsça yabancı dil olarak değerlendirilmiştir.

Tablo 13

Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin İran Dışında Başka Ülkede Bulunup Bulunmadıklarına İlişkin Kod ve Frekans Dağılımı

NO	Ülkeler	Bulunma Amaçları	Süre
YÖ1	Lübnan	İş İçin	4 Yıl
	Sırbistan	Tatil İçin	1 Hafta
YÖ2	Türkiye	1. Eğitim Amaçlı 2. Tatil Amaçlı	➤ Eğitim İçin 1 Ay ➤ Her Yıl Bir Hafta Tatil İçin
YÖ4	Türkiye	Eğitim	2 Ay
YÖ5	Kazakistan	İş İçin	3 Yıl
	Sırbistan	İş İçin	7 Ay
	İspanya	Tatil İçin	4 Gün

Yunus Emre Enstitüsü öğretmenlerinin cevaplarına bakıldığında YÖ1 Lübnan’da dört yıl iş, Sırbistan’da bir hafta tatil amaçlı bulunmuştur. YÖ2 yerli bir okutmandır. Bu sebeple eğitim almak için Türkiye’de bir ay bulunmuştur ve her yıl da Türkiye’ye tatil amaçlı bir hafta süreyle gitmektedir. YÖ3 Türkiyeli bir öğretmendir ve 4 yıldır İran’da görev yapmaktadır. YÖ4 yerli bir okutmandır. Türkiye’de 2 ay eğitim almıştır. YÖ5 sekiz yıldır Yunus Emre Enstitüsünde çalıştığı için farklı ülkelerde görev almıştır. Kazakistan’da 3 yıl, Sırbistan’da da 7 ay iş amaçlı bulunmuştur. İspanya’da tatil amaçlı 4 gün bulunmuştur.

Öğretmenlere “*Türkçe öğretirken nasıl bir yöntem kullanıyorsunuz?*” sorusunu soruldu. Alınan cevaplar şöyle oldu: “*Öğrenci odaklı bir yöntem kullanıyorum.*” (YÖ1) “*Yunus Emre Enstitüsünün bir yöntemi var. Biz onu uyguluyoruz; iletişimsel yöntem.*” (YÖ2) “*Biz burada okuma, yazma, konuşma ve dinleme etkinlikleri yaptırıyoruz. Yani tüm becerileri kullanıyoruz. Daha çok iletişimsel yöntemi uyguluyorum.*” (YÖ3) “*Farsça konuşmadan*

kelimeleri anlatmaya çalışıyorum. Kelimelere ait resimler göstererek öğretiyorum.” (YÖ4)
“Biz kitabı esas alarak ders anlatıyoruz. İlk başlarda daha çok ezber ağırlıklı ders işliyorum. Sonrasında sezdirme metoduyla devam ediyorum.” (YÖ5)

Alınan cevaplara bakıldığı zaman şu söylenebilir: Yunus Emre Enstitüsünde esas alınan yöntem iletişimsel yaklaşımdır. Bunun dışında dört dil becerisini de etkin kullanmaya yönelik bir sınıf ortamı oluşturulmaya çalışılmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü öğretmenlerinin ardından İran’da özel dil eğitim merkezi Türkçe öğretmenleri ile yapılan görüşmelerde elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

Dört farklı şehirde gidilen özel dil eğitim merkezlerinde on altı öğretmenle görüşme yapılmıştır. Öğretmenlerin ana dilleri, lisans ve lisansüstü eğitim hayatları, mesleki tecrübeleri, Türkçe öğretmenliği dışında başka bir meslekle uğraşıp uğraşmadıkları, kaç dil bildikleri ve Türkiye’de daha önce bulunup bulunmadıkları hakkında ulaşılan bilgiler kodlama tekniği kullanarak tablolar halinde gösterilmiştir.

Tablo 14

Özel Dil Eğitim Merkezi Öğretmenlerinin Ana Dili Özellikleri

	Kod	F
Türkçe Öğretmenlerinin Ana Dilleri	Azerbaycan Türkçesi	7
	Farsça	6
	Türkiye Türkçesi	3

Özel dil eğitim merkezi öğretmenlerinin ana dillerine bakıldığı zaman yedi öğretmenin ana dilinin Azerbaycan Türkçesi, altı öğretmenin Farsça ve üç öğretmenin de Türkiye Türkçesi olduğunu görmekteyiz.

Tablo 15

Özel Dil Eğitim Merkezi Türkçe Öğretmenlerinin Lisans, Lisansüstü Eğitimleri ve İkinci İşleri

NO	Üniversite	Bölüm	Lisansüstü	İkinci İşleri
Ö1	Tebriz Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	-	Yeminli Mütercim
Ö2	Eskişehir Anadolu Üniversitesi	Mimarlık	Yüksek Lisans Tebriz Üniversitesi Mimarlık Bölümü Tez Aşaması	Tasarımcı
Ö3	Tebriz Üniversitesi	Kentsel Planlama	Yüksek Lisans Tebriz Üniversitesi Kentsel Planlama	-
Ö4	Tebriz Üniversitesi	İngilizce Tercümanlık	-	-
Ö5	Azad Üniversitesi	İnşaat Mühendisliği	Yüksek Lisans İstanbul Üniversitesi İnşaat Mühendisliği	-
Ö6	Azad Üniversitesi	Gıda Mühendisliği	Yüksek Lisans Ege Üniversitesi Biyoteknoloji	Anaokulu Sahibi ve Yöneticisi
Ö7	Tahran Üniversitesi	Ziraat Mühendisliği	Yüksek Lisans Tahran Üniversitesi Ziraat Mühendisliği Doktora Ankara Üniversitesi Ziraat Fakültesi Zootečni Anabilim dalı	Akademisyen
Ö8	Tahran Üniversitesi	Fransız Dili ve Edebiyatı	-	-
Ö9	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı 3. Sınıf Öğrencisi	-	-
Ö10	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı 3. Sınıf Öğrencisi	-	-
Ö11	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı 3.Sınıf Öğrencisi	-	-
Ö12	Allame Tabatabai Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı 3. Sınıf Öğrencisi	-	İngilizce Öğretmenliği
Ö13	Gazi Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	Yüksek Lisans Karadeniz Teknik Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Doktora Kırıkkale-Ankara Üniversitesi Ortak Program Fars Dili ve Edebiyatı Tez Aşaması	-
Ö14	Fırat Üniversitesi		Yüksek Lisans Tahran Üniversitesi Fars Dili ve	-

		Sosyal Bilgiler Öğretmenliği	Edebiyatı 2. Yüksek Lisans Tahran Üniversitesi Uluslararası İlişkiler Doktora Tahran Üniversitesi Uluslar Arası İlişkiler	
Ö15	Tahran Üniversitesi	Ticaret İşletmeciliği	-	-
Ö16	Urmiye Üniversitesi	Türk Dili ve Edebiyatı	-	İngilizce Öğretmenliği

Öğretmenlerin lisans eğitimlerine bakıldığında birinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunu, beşinin ise İran'da Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde lisans düzeyinde eğitim almakta oldukları görülmektedir. Diğer on iki öğretmenin Türk diline yönelik bir lisans eğitimi yoktur. Bir öğretmen lisans eğitimini, iki öğretmen yüksek lisans eğitimini ve bir öğretmen de doktora eğitimini Türkiye'de tamamlamıştır. Ama Türk dili üzerine sadece TÖMER eğitimi almışlardır. Altı öğretmen Türkçe öğretmenliği dışında başka bir meslekte ikinci bir işi vardır. Tablodan da anlaşılacağı gibi İran'da özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe öğretmenliği yapmak için Türkçe alanında eğitim alma şartı yoktur. Türkiye'de lisans ya da lisansüstü eğitim almak veya bu alanda kendini yetiştirmek yeterlidir.

Öğretmenlerden ikisi Türkiyeli olduğu için lisans eğitimlerini Türkiye'de almışlardır. Bir diğer öğretmenin ise annesi Türkiyeli ve babası Türk soyludur. Diğer yedi öğretmenin ana dili Azerbaycan Türkçesidir. Bu sebeplerden dolayı Türkçenin konuşulduğu bir ortamda olmuşlardır. İran'da yaşayan birçok Türk soylu gibi Türk dizileri ve filmleri, onların Türkiye Türkçesine olan ilgisini artırmış ve bu alanda çalışmak için onları teşvik etmiştir. Türk dizileri ve filmleri sadece Türk soyluları değil aynı zamanda Farsları da Türkçeye karşı ilgi duymaya itmiştir. Bu ilgiden dolayı dört öğretmen Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü tercih etmiş ve henüz lisanstan mezun olmadan öğretmenlik yapmaya başlamışlardır. Öğrencilik dönemlerinde bu yolla maddi gelir elde etme imkânı bulmuşlardır. Bunun yanında İngilizce dil bilgi ve becerisini geliştirip İngilizce öğretmenliği de yapan iki Türk Dili ve Edebiyatı öğrencisi vardır. İki dilin birden öğretmenliğini yaptığı için daha çok derse girmekte ve maddi geliri daha yüksek olmaktadır. İran'da özel dil eğitim merkezlerinde öğretmenlik yapan öğretmenler girdikleri ders saatine göre ücretlendirilmektedir. Bu durum bir bakıma öğretmenleri ikinci bir meslek yapmaya itmektedir.

Türkçe öğretmenlerinin ne kadar süredir çalıştıklarına bakılınca 1,5-24 yıl arasında değişen cevaplar alınmıştır. Bu cevapların içinde yirmi dört yıldır çalıştığını söyleyen İranlı, Türk

soylu bir öğretmendir. Buradan yirmi dört yıl öncesinde de özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe dil eğitimi yapıldığı sonucu çıkarılmaktadır. Öğretmenlerin ikisi Türkiyeli ve birinin de annesi Türkiyelidir. Diğer öğretmenlerden bazısı lisans, lisansüstü veya TÖMER'deki eğitimini Türkiye'de almışlardır. Bunun yanında herhangi bir eğitim sebebi ile değil, tatil ve alışveriş amacıyla ya da iş amacıyla Türkiye'ye gelen öğretmenler de bulunmaktadır. On altı öğretmenin içinden sadece bir öğretmen daha önce Türkiye'de hiç bulunmamıştır. Türkiye Türkçesi öğreten bir öğretmenin Türkiye'de bulunmuş olması dil eğitimi açısından aktarımlara olanak sağlamaktadır.

Öğretmenlere sorulan *“Kurs dışında özel olarak Türkçe dersi verdiğiniz öğrenciler oluyor mu?”* sorusuna on altı öğretmenin on beşi “evet” cevabını vermiştir. Özellikle YÖS'ü kazanan öğrenciler TÖMER sınavına girmeden önce yoğun bir şekilde Türkçe dersi almak istemektedir. Türkiye'den iş daveti alanlar ve çeşitli nedenlerle Türkiye'de yaşamaya karar verenler Türkiye'ye gitmeden önce bir süre özel olarak Türkçe dersi almak için kurslara gitmekte ya da öğretmenlerden yardım almaktadırlar. Öğretmen için özel derslerin maddi getirisi daha iyi olmaktadır.

“Evet, var... Genellikle Türkiye'ye çalışmak için gidecekler geliyor. Bunlardan sadece bir aile üyesi geliyor. Baba alıyor dersi ve sonra diğer bireylere o anlatıyor. Böylelikle hem baba pratik yapmış oluyor hem de diğer bireyler için ayrı para ödememiş oluyor. İngilizce gibi değil. Boş vaktim var öğreneyim diye gelen olmaz. Bir amaç için Türkçe öğrenirler.” (Ö5)

“Var... Aslında para kazandığımız yer burasıdır. Yaz döneminde YÖS'ü kazandığını öğrenen öğrenciler hemen ‘Türkçeyi ne yapacağım’ demeye başlıyor ve bana, ‘iki haftada, bir ayda Türkçeyi öğret’ diyen çok çıkıyor.” (Ö5)

Öğretmenlere sorulan *“Türkçe öğretmenliği yapan öğreticileri bu alanda yeterli buluyor musunuz?”* sorusunu on altı öğretmenin on beşi hepsini çok da yeterli bulmadıkları ifade eden cümleler kurmuşlardır. Özellikle İranlı öğretmenlerin bu alanda eğitim almadan kendi imkânları ile Türkçe öğrenmeleri bu sorunun temelinde bulunmaktadır. Son yıllarda kendini göstermekte olan Türk Dili ve Edebiyatı mezunları, alandaki sorunları az da olsa kapayabilmektedir. Fakat Türkçe eğitimi yapılan kurumlarda hala herhangi bir denetim yoktur. Kursu alınacak öğretmeni kurs yönetimi kendi kurallarına göre belirlemektedir.

“Ben kendimi de yeterli bulmuyorum. Maalesef biz bilimsel olarak Türkçe öğrenmedik. Bazen Türkiye'den gelen hocalardan bazen de sadece kurslara katılmış olanlardan ders

aldık. Bazen ise sadece internet vasıtasıyla çeşitli hocaların derslerini dinleyerek Türkçemizi geliştirdik. Sistematik bir eğitim almadık. Ama yine de İran'ın şimdiki durumu içinde fena sayılmaz” (Ö1)

“Bazılarında eksiklikler olabiliyor. Bazı sınıflarda öğrenciler ‘bu sayfayı diğer dershanedeki öğretmen geçti, kendiniz okuyun dedi’ gibi şeyler söylüyor. Ben sınıfımda her şeyi işliyorum. Bilmedikleri kelimelerin anlamlarını hep Türkçe anlatıyorum. Asla Azerbaycan Türkçesi ya da Farsça karşılıklarını vermiyorum. Ama başka dershanelerde kelimenin Farsça manasını verip geçiyor. Biz burada tercümanlık öğretmiyoruz; dil öğretiyoruz. Bu yüzden bu yöntem doğru bir yöntem değil.” (Ö4)

“Hayır... Bence, Türk devleti İran'da daha fazla bulunmalı, bizlere tekrar tekrar eğitim vermeli, bizlere güncel dersler vermelidir. Benim öğrendiklerimin hepsi yıllar önce ve kendi kendime öğrendiğim bilgilerdir.” (Ö7)

“Bence yeterli değil. Benim kurumumda çalışan bir arkadaşım vardı. Üniversitede İspanyolca okuyordu. Ve Türk dilinin gramer kurallarını bilmeden öğretmeye çalışıyordu. Düz yuvarlak ünlüleri ayırt edemiyordu.” (Ö10)

“Hayır, yeterli bulmuyorum. Çünkü sınıf içerisinde gelen sorulara dilin inceliklerini bilmeden cevap veremezsin.” (Ö12)

“Buradaki kurslarda genelde İranlılar çalışıyor. Bizim kurumumuzda kurs alıyor ve sonra da Türkçe öğretmenliği yapıyor. Bunların çok fazla eksiklikleri vardır. Yanlış bilgi verenler bile var. Sosyal medyada bu işi bir gelir olarak gören çok insan var. Bu sebeple yeterli bulmuyorum.” (Ö14)

Özel dil eğitim merkezlerinde öğretmenlik yapan Türkçe öğretmenlerinin sorunlarından birincisi kaynak sorunudur. Kursiyer seviyelerine uygun kitaplara, kelime kartlarına, dinleme ve izleme metinlerine vb. ihtiyaç vardır. Sadece kitap üzerinden yapılan dil eğitimi istenilen hedeflere ulaşmayı engellemektedir.

Özel kurumlarda Türkçe öğretimi sorunlarının dikkat çekenlerinin bir diğeri ise öğretmenlerin herhangi bir sertifika ya da öğretmenlik belgesine ihtiyaç duyulmadan Türkçe öğretmesidir. Kendini geliştirmiş olduğunu kurum yöneticisine kanıtlaması veya bu konuda onu ikna etmesi yeterli olmaktadır. Fakat dört dil becerisinden sadece konuşmada başarılı olan herkesten Türkiye Türkçesinin gramer kurallarını ve dil kaidelerini de iyi bilmesi beklenmemelidir. Hatta dil bilgi ve becerisine sahip olsa bile eğitici formasyonuna sahip

olmayabilir. Bunun için kurumlarda çalışan Türkçe öğretmenlerinin işe alınmasında birtakım ölçütlerin oluşması gerekmektedir.

Üzerinde durulması gereken sorunlardan bir diğeri ise mevcut öğretmenlerin bilgilerinin güncellikten uzak olmasıdır. Yılın bazı dönemlerinde öğretmenlerin bilgilerini güncellemek amacıyla seminerlerin verilmesi gerekmektedir. Aşağıda bazı öğretmenlerin bu konu üzerine belirtmiş olduğu görüşleri bulunmaktadır:

“İran ve Türkiye arasında iletişimin daha iyi olması lazım. Çünkü bu iletişim eğitim alanına etki ediyor. Türkçe için yatırımların yapılması gerekiyor. Bir de Türkiye’nin İran’ı tanınması gerekiyor. Türkiye’de insanların İran hakkında yeterli ilgisi olmadığını düşünüyorum. Buradaki insanlar Türkiye’yi çok iyi biliyor. Ama Türkiye’de İran’a karşı yeterli ilgi yok. Bunun daha karşılıklı olması gerektiğini düşünüyorum.” (Ö2)

“Tebriiz Üniversitesi içerisinde TÖMER temsilciliği istiyoruz. Gerekli başvurularımızı yaptık. Ama bir türlü işler ilerlemiyor; bir yerde tıkanıyor. Ve tıkanan kısmı, bunun nedenini belirleyemiyoruz.” (Ö4)

“Öğretmenlik sertifikası verilmesi gerekiyor ve kurumların bu sertifikası olanları çalıştırılması gerekiyor.” (Ö14)

“Keşke bir kurum olsa... Bu kurum on beş gün İran’ın her tarafındaki Türkçe öğretmenlerini toplasa ve bunlara ders verse... Çünkü Türkçe bölümünden mezun olmuş Türkçe öğretmenliği yapan arkadaşlarımız çok azdır. Bu yüzden eğitime ihtiyacımız var. Burada bir Yunus Emre Enstitüsü var. Birkaç defa kitaplarımı göstermeye gittim; ama ilgilenmediler. ‘Bizim kendi kitaplarımız var’ dediler. Bir resmi kurumdan daha çok beklentim vardı; en azından kitaplara bir bakabilirlerdi. İki kültürü birbirine tanıtan insanların teşvik edilmesi gerekiyor. En önemli sorunlardan biri de Türkçe öğretimi yapan kurumlarda çalışan arkadaşların Türkçe alanından uzak, bu alanda lisans veya lisansüstü seviyede bir eğitim almamış olmaları ve güncel bilgilerden uzak kalmalarıdır. Çözüm önerim bu alanda çalışan arkadaşlarımızın yılda bir kez bile olsa isteyenlerin on, on beş günlüğüne bir eğitime tabi tutulmasıdır.” (Ö7)

Öğretmenlerin cevaplarından özellikle öğretmen yetiştirme hususunda zorunlu bir ihtiyaç kendini göstermektedir. Yunus Emre Enstitüsü bu konuda hem kaynak hem de öğretmen hem de verilen eğitim açısından olması gerektiği şartları sağlarken diğer kurumlar için bu durum söz konusu değildir. Diğer kurumların öğretmenlerinin çoğu lisans ya da yüksek

lisans seviyelerinde Türk dili üzerine eğitim almamışlardır. Bazıları Türkiye’de lisans ya da Yüksek lisans eğitimi almaya gittikleri için Türkçeyi öğrenmişlerdir. Bazıları ise kendi çabasıyla ve hiçbir eğitim almadan öğrenmişlerdir. Yunus Emre Enstitüsünde çalışan öğretmenlerin aldıkları ücretler de tatmin edicidir. Fakat diğer kurumlarda bu durum böyle değildir. Bu sebeple diğer kurumlardaki öğretmenlerimiz kendilerine ikinci bir iş sahası bulmak zorunda kalmışlardır. Türkçe öğretiminin İran sahasında desteğe ihtiyacı vardır. Türkçe öğrenmeye istekli bir toplumun daha çok teşvik edilmesi gerekmektedir.

4.2. Öğretim Programına Yönelik Bulgular ve Yorum

Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim programına dair verilere Allame Tabatabai Üniversitesi ve Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri öğretim elemanları ile yapılan görüşmenin sonucunda ulaşılmıştır.

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı öğretim elemanlarıyla yapılan görüşmelerin sonucunda bölümde uygulanan bir önceki programın öğrenci yetiştirmek adına yetersiz kaldığı bilgisine ulaşılmıştır. Derslerin bölüm açılmadan önce acelece belirlendiğini ve bazı eksik taraflarının olduğunu, bu sebeple 2017 yılından itibaren uygulanmaya konulan yeni bir öğretim programı oluşturduklarını belirttiler. Bakanlığa sunulan ve sonrasında kabul edilen müfredat uygulanmaya başlandı. İran İslam Cumhuriyeti Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığına sunulan ve kabul gören yeni müfredata bakıldığında dersler aşağıdaki tablodaki gibidir:

Tablo 16

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Zorunlu Dersleri

No	Ders Adı
1	Yazma ve Yazım Kuralları
2	Dil Bilgisi
3	Dinleme -Anlama
4	Okuma-Anlama
5	Konuşma
6	Yazma
7	Kolay Edebi Metinler
8	Dikte ve Telaffuz
9	Osmanlı Türkçesi Grameri
10	Edebi Sanatlar
11	Metin Tahlilleri

12	Türk Roman ve Hikâyesi
13	Şiir
14	Türk Dili Tarihi
15	Klasik Türk Edebiyatına Giriş
16	Klasik Türk Edebiyatında Nesir
17	Edebi Mektepler

Not: 17 tane zorunlu ders vardır. Derslerin bazıları bir dönem bazıları iki dönem ve bazıları üç dönem veya daha fazla dönemlerde verilmektedir. Her yıl bazı derslerin isimlerinde, dönemlerinde ve kredilerinde birtakım değişiklikler yapılabilmektedir.

Tablo 17

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Uzmanlık Alan Dersleri

No	Ders Adı
1	Farsçadan Türkçeye Çeviri
2	Türkçe Cümle Tahlili
3	Türk Edebiyatında Eleştiri
4	Yeni Eleştiri Nazariyesi
5	Klasik Türk Edebiyatı
6	Türk Hikâye Yazarlığı
7	Çağdaş Türk Lehçelerine Genel Bakış
8	Gazete Yazarlığı Dili
9	Türkoloji Araştırmaları, Usul ve Kaynaklar
9	Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatı
11	Eski Türk Lehçelerine Genel Bakış
12	Çağdaş Türk Şiiri
13	Türk Halk Edebiyatı
14	Türkçe Yazım Kuralları
15	Türkçe Konuşma

Not: 15 tane uzmanlık alan dersi vardır. Derslerin bazıları bir dönem bazıları iki dönem ve bazıları üç dönem veya daha fazla dönemlerde verilmektedir. Her yıl bazı derslerin isimlerinde, dönemlerinde ve kredilerinde birtakım değişiklikler yapılabilmektedir.

Tablo 18

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Seçmeli Dersleri

No	Ders Adı
1	Kelime Bilgisi ve Kelime Yapımı
2	Yaratıcı Yazarlık
3	Edebi Sanatlar
4	Türkçeden Farsçaya Çeviri
5	Türkçe Cümle Tahlili
6	Türk Hikâye Yazarlığı

Not: 15 tane seçmeli ders vardır. Derslerin bazıları bir dönem bazıları iki dönem ve bazıları üç dönem veya daha fazla dönemlerde verilmektedir. Her yıl bazı derslerin isimlerinde, dönemlerinde ve kredilerinde birtakım değişiklikler yapılabilmektedir.

Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığına sunulan müfredat programında dersler üç temel başlıkta hazırlanmıştır. Derslerde genellikle her yıl bazı değişiklikler olmaktadır. Kimisinin ismi, kimisinin de kredisi değişmektedir. Bu değişme bazen akademisyenlerin istekleri doğrultusunda, bazen de Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı isteği doğrultusunda olmaktadır.

Bölüm dört yıllık bir bölümdür ve bölüme bir dil sınavına girilmeden sadece üniversite sınavlarına girilerek sözel puan ile öğrenci alınmaktadır. Öğrenciler içerisinde Türk soylular olduğu gibi Fars olanlar da vardır. Bu da bölümde ilk sınıfta seviye farkına neden olmaktadır. Öğrencilerin bir kısmı anadili Azerbaycan Türkçesi olduğu için belirli bir seviyede de olsa Türkiye Türkçesi bilirken; bir kısmı Türkiye Türkçesini hiç bilmeyerek bölüme başlamaktadır. Akademisyenlerle yapılan görüşmelerde bu durum ilk başlarda sorun gibi görülse de daha sonrasında hiç Türkçe bilmeyenlerin aradaki açığı kapattıkları belirtilmiştir.

Bölümün eğitiminin beş yıllık olması ve ilk yılın hazırlık olması, eğitim kalitesini artırabilir. Türkiye Türkçesi bilgi ve becerisine sahip olan öğrenciler için hazırlık sınıflarını atlamalarını sağlayan muafiyet sınavları yapılması sınıfların daha eşit düzeylerde olmasını sağlayabilir. Ancak böyle bir uygulamaya geçmek mevcut şartlar göz önüne alındığında şimdilik oldukça zor görülmektedir.

Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünün dersleri ve işleyişi Allame Tabatabai Üniversitesi ile benzerlik göstermektedir. Bölüm dört yıllıktır. Urmiye daha çok Türk soyluların yaşadığı bir şehir olduğu için bu üniversiteyi tercih eden öğrencilerin birçoğu Türkçe dil bilgi ve becerisine daha aşinadır. Zira çocukluktan itibaren aile içinde ve sosyal

ortamlarda Türkçe ile iç içe büyümektedirler. Bu bölgede konuşulan Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasında farklılıklar olsa da benzerlikler de bulunmaktadır. Gözlem için girilen derslerde bu durumun öğrenmeyi kolaylaştırıcı olumlu etkileri görülmüştür. Öğretim programları aşağıdaki gibidir:

Tablo 19

Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Dersleri

1. Dönem			2. Dönem		
No	Ders Adı	Kredi	No	Ders Adı	Kredi
1	Yazım Kuralları	2	10	Türkiye Türkçesi Grameri	4
2	Türkiye Türkçesi-1	4	11	Dinleme- Anlama-2	2
3	Dinleme Anlama-1	2	12	Okuma Anlama-2	2
4	Okuma Anlama-1	2	13	Konuşma	2
5	Konuşma-1	2	14	Yazma-2	2
6	Yazma-1	2	15	Basit Edebi Metinler-2	2
7	Basit Edebi Metinler	2	16	Dikte ve Telaffuz	2
8	Yabancı Dil	3	17	İslam Düşüncesi-1	2
9	Beden Eğitimi	1	18	Beden Eğitimi-2	1
3. Dönem			4. Dönem		
No	Ders Adı	Kredi	No	Ders Adı	Kredi
19	Osmanlı Türkçesi Grameri-1	2	28	Osmanlı Türkçesigrameri-2	2
20	Türkoloji'nin Kaynakları	2	29	Türk Halk Edebiyatı-2	2
21	Türk Halk Edebiyatı-1	2	30	Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatı-2	2
22	Edebi Sanatlar-1	2	31	Şiir Tahlili	2
23	Tanzimat Sonrası Türk Edebiyatı-1	2	32	Türk Dili Tarihi	2
24	Türk Edebiyatında Roman ve Hikâye	2	33	Klasik Türk Edebiyatına Giriş	2
25	Türkçeden Farsçaya Tercüme	2	34	Türkçe Yazım Kuralları-2	2
26	Türkçe Yazım Kuralları-1	2	35	Farsçadan Türkçeye Tercüme	2
27	İslam Düşüncesi-2	2	36	Kur'an Tefsiri	2
5. Dönem			6. Dönem		
No	Ders Adı	Kredi	No	Ders Adı	Kredi
37	Eski Türk Lehçelerine Genel Bakış	2	46	Klasik Türk Edebiyatı -2	2
38	Klasik Türk Edebiyatı -1	2	47	Türk Halk Edebiyatı-4	2
39	Türk Halk Edebiyatı-3	2	48	Metin Tahlil-2	2
40	Şekil Bilgisi -1	2	49	Yaratıcı Yazma-2	2
41	Cümle Bilgisi-1	2	50	Edebi Sanatlar-2	2
42	Metin Tahlil-1	2	51	Klasik Türk Edebiyatında Nesir	2
43	Yaratıcı Yazma-1	2	52	Türkçe Sözlü Anlatım	2

44	İran İslam İnkılabı	2	53	Toplum ve Aile	2
45	Genel Farsça	3			
7.Dönem			8.Dönem		
No	Ders Adı	Kredi	No	Ders Adı	Kredi
54	Şekil Bilgisi-2	2	62	Klasik Türk Edebiyatı-4	2
55	Klasik Türk Edebiyatı-3	2	63	Çağdaş Türk Şiiri-2	2
56	Çağdaş Türk Şiiri-1	2	64	Edebi Akımlar-2	2
57	Cümle Bilgisi-2	2	65	Çağdaş Türk Lehçelerine Giriş	2
58	Edebi Akımlar-1	2	66	Türkçe Basın Dili	2
59	Türkçe Hikâye Yazarlığı-1	2	67	Türkçe Hikâye Yazarlığı-2	2
60	Türk Edebiyatında Eleştiri	2	68	Türk Edebiyatında Modern Akımlar	2
61	Ahlak Felsefesi	2	69	İslam Tarihi ve Medeniyeti	2
Toplam 69 Ders ve 142 Kredi Vardır					

Kaynak: Başar, 2019

Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünde 69 ders vardır ve 142 kredi değerindedir. Dersler ve içerikleri hazırlanırken Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü örnek alınmıştır. Hatta akademisyenlerin söylemlerine göre bu yıl Urmiye Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde kullanılan müfredat, Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün bir önceki yıl kullandığı müfredattır.

Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde seçmeli Türkçe dersi öğretim programına bakıldığında seçmeli Türkçe dersi üç dönem olarak alınmaktadır. Ders bazen bir sınıf, bazen iki sınıf, bazı dönemlerde ise üç sınıf olarak açılmaktadır. Sınıf mevcudu 15-20 öğrenci arasında olmaktadır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılının ikinci dönemi itibarıyla iki seçmeli Türkçe dersi sınıfı bulunmaktadır. Bunların birinde 15, diğerinde 13 öğrenci vardır. Haftalık üç saat ders olmaktadır. Otuz saatte üç ünite, yani bir kur bitirilmektedir. Öğretim programını öğrenmek için öğretim elemanına sorulan soruya herhangi bir öğretim programının olmadığı yönünde cevap alınmıştır.

Üniversitede yapılan Türkçe öğretimin öğretim programlarına dair verilere Türkçe öğretimin yapıldığı üç üniversitede yapılan araştırma sonucunda ulaşıldı. Allame Tabatabai Üniversitesi ve Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ile Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde seçmeli Türkçe dersi öğretim programları tespit edildi. İran'da 2019 yılı içerisinde iki üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı bölümü bulunmaktadır. Bu iki bölümün de öğretim programlarını birbirine yakındır. Hatta edinilen bilgiler doğrultusunda bazı yıllarda aynı programların kullanıldığı görülmüştür.

Aynı programın kullanılması eğitim ve öğretim birliği açısından olumlu etki göstermektedir. Bunun yanında iki bölümün hâlihazırda tam olarak oturmuş bir programı yoktur. Bakanlıktan gelen istek doğrultusunda bazı derslerin saatleri, isimleri değişmekte ve bazen dersler programdan kaldırılmaktadır. Bazı durumlarda ise üniversitenin ve öğretim elemanlarının görüşleri ve istekleri doğrultusunda bu değişiklikler yapılmaktadır. Bölümün geleceği ve öğrencilerin yararı için yapılan değişiklikler öğretim programının kalitesini artırmaktadır.

Tahran Yunus Emre Enstitüsünde yönetici ve öğretmenlerle yapılan görüşmenin sonucunda elde edilen bilgiye göre bir öğretim programı bulunmamaktadır. Kurum içinde ders kitabı üzerinden ders planlaması yapılmaktadır. Bu planlamaya göre 24 ders saatinde 4 ünite bitmesi gerekmektedir. Okutmanlar haftalık toplamda 24 saat derse girmektedirler. Her kur için ise haftalık 6 saat ders konmaktadır.

Özel dil eğitim merkezlerinde yapılan yönetici ve öğretmen görüşmelerinin sonucunda elde edilen bilgiye göre hâlihazırda hazırlanmış kurum içinde ya da kurumlar arası ortak kullanılan Türkçe öğretim programı yoktur. Öğretmenler ve kurum ortak bir plan hazırlamaktadır. Bu plan da genelde ders kitabı üzerinden yapılmaktadır.

“Hitit ders kitabındaki her üç dersi altı haftada bitirmemiz lazım. Bu, kurum olarak alınmış bir karar.” (Ö10)

“Benim çalıştığım kurumda her ay bir dönem oluyor ve her ay iki ünite bitirilmesi gerekiyor. Her kitap on iki ünite yani her kitap altı ay işleniyor” (Ö12)

“Bir kurda otuz saat ders yapılır ve üç ünite bitirilir. Sınıfın seviyesine göre bazen otuz saatte iki ünite de bitirilebiliyor. Üst kurlarda ise dört ünite olabiliyor.” (Ö14)

İran’da özel dil eğitim merkezlerinde yapılan Türkçe eğitimi için geliştirilmiş bir öğretim programı bulunmamaktadır. Bu durum Türkçe eğitimde birliğin sayılanmasını engellemektedir. Kurumlar arası farklar ortaya çıkmaktadır. Bu farklar Türkçe eğitim kalitesini olumsuz yönde etkilemektedir. Her kurumun kendi içinde bir eğitim planı bulunmaktadır. Aynı zaman dilimlerinde verilen derslerde hem farklı ücretler alınmakta hem de alınan ücretlere ve ders saatlerine göre verilen eğitim bir standartta bulunmamaktadır. Bu durumunun öne geçilip kurumlar arasında birliğin sağlanması için İran genelinde kullanılabilecek bir öğretim programının hazırlanması gerekmektedir. Başta Tahran Yunus Emre Enstitüsü olmak üzere İran’da bulunan Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri ile özel dil

eğitim merkezlerinin bir araya gelmesi ve konunun çözüme kavuşması için gerekli çalışmaları yapması gerekmektedir.

4.3. Öğrenci ve Kursiyerlere Yönelik Bulgular ve Yorum

Allame Tabatabai Üniversitesi ve Urmîye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı öğrencilerinden anket yoluyla bilgiler elde edildi. Anket formunda genelde açık uçlu sorulara yer verildi. Az da olsa çoktan seçmeli sorular da öğrencilere yöneltildi. Bu yöntem sayesinde öğrencilerin meslekleri, ana dilleri ve günlük hayatta kullandıkları diller, anne ve babalarının meslekleri, kardeş sayıları hakkında bilgiler toplandı ve öğrencinin genel bilgilerine ulaşıldı.

Öğrencilere sorulan ilk soru, “*Mesleğiniz nedir?*” olmuştur. Soruya alınan cevapların kod ve frekans dağılımı aşağıdaki tablodadır:

Tablo 20

Üniversite Öğrencilerinin Meslekleri

	Kod	<i>f</i>
Meslek	Öğrenciyim.	55
	Türkçe Öğretmeniyim.	3
	İngilizce Öğretmeniyim.	4
	Hem İngilizce hem de Türkçe öğretmeniyim.	1
	Öğretmen ve antrenörüm.	1
	Kitap mağazasında çalışıyorum.	1
	Tercümanım.	4
	Kafe işletiyorum.	1
	Satış elemanıyım.	1
	Dans Öğretmenliği yapıyorum.	1
	Bilgisayar uzmanıyım.	1
	Elektronik mühendisiyim.	1
	Emekli İngilizce öğretmeniyim.	1
	Emekli Bankacıyım.	1

Bu sorunun yöneltildiği 76 öğrencinin 55’i öğrenci olduğunu söylemiştir. Kalanının içinden 3’ü Türkçe öğretmenliği, 4’ü İngilizce öğretmenliği, bir tanesi ise hem İngilizce hem Türkçe öğretmenliği yaptığını söylemiştir. Bir öğrenci hem öğretmenlik hem de antrenörlük yaptığını, 4’ü ise tercümanlık yaptığını söylemiştir. Kitap mağazası çalışanı, kafe işleticisi, satış elemanı, dans öğretmeni, bilgisayar uzmanı, elektronik mühendisi, emekli bankacı,

emekli İngilizce öğretmeni olan birer kişi vardır. Öğrencilik dışında bir işte çalışanlara baktığımızda, sekiz kişinin eğitim aldıkları alana yönelik bir işte çalıştıkları görülmektedir.

Tablo 21

Üniversite Öğrencilerinin Ana Dili Özellikleri

	Tespit Edilen Diller	<i>f</i>
Ana dili Özellikleri	Azerbaycan Türkçesi	36
	Farsça	37
	Türkmen Türkçesi	1
	Kürtçe	2

İran’da Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri öğrencilerine yöneltilen “*Ana diliniz nedir?*” sorusunun yanıtlarına bakıldığı zaman, 36 kişi Azerbaycan Türkçesi, 37 kişi Farsça, 1 kişi Türkmen Türkçesi, 2 kişi de Kürtçe cevabını vermiştir. Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinden 50 kişinin içinde 36’sının ana dili Farsça, 11’inin Azerbaycan Türkçesi, birinin Türkmen Türkçesi, ikisinin de Kürtçedir. Urmıye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinden 26’sının 25’inin ana dili Azerbaycan Türkçesi, birinin ise Farsçadır. Yapılan görüşmeler esnasında şöyle bir durum tespit edilmiştir: Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin bazıları anne ve babasının Türk soylu olduğunu ve evde Türkçe konuşulduğunu belirtmesinin yanında “*Ana diliniz nedir?*” sorusuna Farsça yanıtını vermişlerdir. Aynı şekilde annesi ya da babası Türk soylu olan öğrenciler de soruya Farsça cevabını vermişlerdir.

Tablo 22

Üniversite Öğrencilerinin Günlük Hayatlarında Kullandıkları Diller

Kullanılan Dil	<i>f</i>
Farsça	35
Azerbaycan Türkçesi	17
Azerbaycan Türkçesi-Farsça	20
Kürtçe-Farsça	4

Dil ortamına bakıldığı zaman çok dilli bir dil ortamı olduğu görülmektedir. 35 kişi Farsça, 17 kişi Azerbaycan Türkçesi, 20 kişi Azerbaycan Türkçesi-Farsça, 4 kişi de Kürtçe-Farsça, dillerini günlük hayatta kullandıklarını belirtmişlerdir.

Tablo 23

Üniversite Öğrencilerinin Anne Meslekleri

	Tespit Edilen Meslekler	<i>f</i>
Anne Mesleği	Ev Hanımı	58
	Öğretmen	8
	Kuaför	1
	Memur	2
	Okul Müdürü	1
	Sigorta Danışmanı	1
	Sağlık Memuru	1
	Tercüman	1
	Terzi	1
	İşletmeci	1
	Mühendis	1

Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinden elde edilen anne mesleklerine ilişkin bilgilere bakıldığında, 58 öğrencinin annesinin mesleği ev hanımı iken diğerlerinin ise 8'i öğretmen, 1'i kuaför, 2'si memur, 1'i okul müdürü, 1'i sigorta memuru, 1'i tercüman, 1'i terzi, 1'i işletmeci ve 1'i de mühendistir. Çalışan anne sayısının az olduğu görülmektedir.

Tablo 24

Üniversite Öğrencilerinin Baba Meslekleri

	Tespit Edilen Meslekler	<i>f</i>
	Emekli	15
	Serbest Meslek	15
	Özel Sektör	3
	Memur	6
	Öğretmen	3
	Şoför	3
	Yazar ve Tiyatrocu	1
	Subay	1
	Bankacı	1
	Doktor	1
	İşletme Sahibi	4

Baba Mesleği	İnşaat Sektörü	1
	Elektrik mühendisi	2
	İlk Yardım Özel Ambulans Müdürü	1
	Tornacı	1
	Mekanik	1
	Turizm Elemanı	1
	Terzi	2
	Kuyumcu	1
	Halı Tamircisi	1
	Tüccar	1
	İşçi	1
	Manav	1
	Veteriner	1

“Babanızın mesleği nedir?” sorusuna verilen cevaplara bakıldığı zaman ise 15 emekli, 15 serbest meslek, 3 özel sektör çalışanı, 6 memur, 3 öğretmen, 3 şoför, 1 yazar ve tiyatrocu, 1 subay, 1 bankacı, 1 doktor, 4 işletme sahibi, 1 inşaat mühendisi, 2 elektrik mühendisi, 1 ilk yardım özel ambulans müdürü, 1 tornacı, 1 mekanik, 1 turizm elemanı, 1 terzi, 1 kuyumcu, 1 halı tamircisi, 1 tüccar, 1 işçi, 1 manav, 1 veteriner cevabı kayıt altına alınmıştır. İki kişi bir cevap belirtmemiştir. 2 kişi ise babasının vefat ettiğini belirtmiştir. Bunların yanında iki işte birden çalışanlar olduğu için iki iş ayrı ayrı meslekler olarak kabul edilmiştir. Dolayısıyla cevap sayısı soru yöneltlen kişi sayısından fazladır.

Tablo 25

Üniversite Öğrencilerinin Kardeş Sayıları

Kardeş Sayıları	Tespit Edilen Kardeş Sayıları	<i>f</i>
	Tek Çocuk	6
	İki Kardeş	34
	Üç Kardeş	25
	Dört Kardeş	6
	Beş Kardeş	3
	Altı Kardeş	2

Tabloya göre katılımcı üniversite öğrencilerinin 6’sı tek kardeş, 34’ü iki kardeş, 25’i üç kardeş, 6’sı dört kardeş, 3’ü beş kardeş, 2’si de altı kardeşdir.

Yukarıdaki tablolarda öğrencilerin şahsî, ailevî ve meslekî bilgileri gösterilip analiz edilmiştir

Tablo 26

Üniversite Öğrencilerinin Türkçeyi Öğrenme Nedenleri

No	Kod	f
1	Türkiye Türkçesini seviyorum ve bu alanda kendimi geliştirmek istiyorum.	37
2	Yabancı dilleri öğrenmeyi seviyorum.	11
3	Ana dilim Türkçe olduğu için Türkçeyi çok iyi öğrenmek istiyorum. Böylelikle ana dilimi, tarihimi ve edebiyatımı öğreneceğim.	11
4	Türkiye sınır komşumuzdur ve kültürlerimiz birbirine çok yakın olduğu için Türkçeyi öğrenmek istiyorum.	5
5	Türk edebiyatını seviyorum ve bu alandaki eserleri merak ediyorum.	5
6	Üniversite sınavından aldığım puanla bu bölümü tercih edebiliyordum ve boşta kalmamak için bu bölümü tercih ettim.	4
7	Türkiye'ye gidip orada çalışmak ve yaşamımı orada sürdürmek istiyorum.	4
8	İran'da Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunlarının iş bulma olanaklarının iyi olması etkili oldu.	3
9	Türk kültürünü sevdiğim için öğreniyorum.	2
10	Türk kültürü üzerine çalışmalar yapmak için öğreniyorum.	2
11	Türk kültürünü tanıyıp İranlılara tanıtmak için öğreniyorum.	1
12	Türkçe konuşmayı çok seviyorum.	1
13	Türkçenin derin ve güzel bir dil olduğunu düşünüyorum.	1
14	Çevirmen ve öğretmen olmak için öğreniyorum.	1
15	Artık istemiyorum.	1

Üniversite öğrencilerine yöneltilen “*Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?*” sorusuna verilen cevaplardan 15 kod çıkarılmıştır. Bu kodlardan en fazla yinelenen “Türkiye Türkçesini seviyorum ve bu alanda kendimi geliştirmek istiyorum.” olmuştur. 37 öğrenci bu koda uygun içerikli cevaplar vermiştir. Daha sonrasında ise “Yabancı dilleri öğrenmeyi seviyorum.” ve “Ana dilim Türkçe olduğu için bu dili çok iyi öğrenmek istiyorum. Böylelikle ana dilimi, tarihimi ve edebiyatımı da öğreneceğim.” cevapları gelmektedir. Kodlamaların ikisini de kapsayan cevaplar olmuştur. Bu durumlarda ikisi de kabul edilmiştir. Öğrencilerin ikisi bu soruya cevap vermemiştir.

“Türk dili hakkındaki her şeye merakım var. Türkiye Türkçesi bence ilginç bir dildir.”
(ÜÖ61)

“Güzel ve yalın bir dildir e bu dili öğrenmeyi seviyorum.” (ÜÖ18)

“Ben Türkçe dilini küçüklüğümünden beri çok seviyorum. Türkçe müzik dinlerdim ve Türkçe diziler izlerdim.” (ÜÖ)

“Yabancı dilleri öğrenmeyi seviyorum.” (ÜÖ27)

“Dünya dillerini öğrenmek istiyorum. Türkçe de sevdiğim dillerden birisidir.” (ÜÖ35)

“Kendi dilimizi, yani baba ve anne dilimizi daha geniş ölçüde öğrenmek ve başkalarına bu dili tanıtmak için okuyorum. Türkiye Türkçesi Türk dillerinin içinde olduğu için onu öğrenmek istiyorum.” (ÜÖ51)

Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde lisans eğitimlerine devam etmekte olan öğrencilere kaç dil bildikleri, daha önce Türkiye’ye gidip gitmedikleri, eğer gittilerse ne amaçla gittikleri, Türkçe ile Farsça arasında benzerlikler olup olmadığı ve Türk kültürü ile Fars kültürünün benzerlikleri konularında sorular yöneltilmiştir. Bu soruların cevapları analiz edilerek tablolar halinde sunulmuştur:

Tablo 27

Üniversite Öğrencilerinin Farsça Dışında Bildikleri Diller

No	Kod	f
1	Türkiye Türkçesi	76
2	Azerbaycan Türkçesi	40
3	İngilizce	46
4	Almanca	4
5	Korece	2
6	Arapça	4
7	Lehçe	1
8	Fransızca	2
9	Kürtçe	2

“Farsça dışında kaç dil biliyorsunuz?” sorusuna katılımcı üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 9 kod çıkarılmıştır. En çok tekrarlanan kod “Türkiye Türkçesi” olmuştur. “Türkiye Türkçesi” kodlamasının frekansı 76’dır ve en yüksek değere sahiptir. Araştırmaya katılan bütün üniversite öğrencileri Türkiye Türkçesi bilmektedir. Bundan sonra “İngilizce” gelmektedir. İran genelinde yabancı dil eğitimine büyük önem verilmektedir. Küçük yaşlardan itibaren ikinci dil eğitimine başlamaktadırlar. Öte yandan

İran halkının önemli bir kısmı iki dillidir. Bu bağlamda üçüncü sırada yer alan “Azerbaycan Türkçesi”nin frekans değeri 40’tır.

Tablo 28

Üniversite Öğrencilerinin İran Dışında Bulundukları Ülkeler

No	Kod	f
1	Türkiye’ye gittim.	12
2	Azerbaycan’a gittim.	4
3	Kazakistan’a gittim.	1
4	Dubai’ye gittim.	3
5	Irak’a gittim.	1
6	Almanya’ya gittim.	1
7	Çin’e gittim.	1
8	Arabistan’a gittim.	1
9	Yurt dışında daha önce hiç bulunmadım.	49

“İran dışında başka ülkelerde bulundunuz mu? Bulunduysanız nerede bulundunuz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 9 kod çıkarılmıştır. En çok tekrarlanan kod “Türkiye’ye gittim.” olmuştur. Bu kodlamanın frekansı 12’dir. İki kişi bu soruya cevap vermemiştir. Farklı zamanlarda birkaç ülkeye giden öğrenciler olmuştur. Farklı ülkeler ayrı ayrı değerlendirilmiştir.

“Hayır... Bulunmadım şimdiye kadar...” (ÜÖ70)

“Evet... 1 ay Türkiye’de kaldım; Afyonkarahisar, Bursa, Konya, Denizli, Ankara, İstanbul’u gezdim.” (ÜÖ56)

Tablo 29

Üniversite Öğrencilerinin Daha Önce Türkiye’ye Gidip, Gitmeme Durumları

No	Kod	f
1	Evet, Turistlik amaçlı gittim.	11
2	Hayır, gitmedim.	38
3	Evet, dil eğitimi için gittim.	2
4	Evet, yaz okuluna gittim.	1
5	Gezmeye ve alışverişe gittim.	1
6	Daire almak için gittim.	1

“Daha önce Türkiye’ye gittiniz mi? Gittiyseniz hangi amaçla gittiniz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 6 kod çıkarılmıştır. En sık tekrarlanan “Hayır, gitmedim.” kodu olmuştur. Bu kodun frekans değeri 38’dir. Üniversite öğrencilerinin bir kısmı bu soruya cevap vermemiştir. Cevap verenlerin arasından 16 kişi Türkiye’ye gitmiştir. “Evet, gittim. Amacım Türk kültürüyle tanışmaktı.” (ÜÖ19)

Tablo 30

Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü Seçme Nedenleri

No	Kod	f
1	Türk diline ve edebiyatına ilgili olduğum için bu bölümü seçtim. Bu alanda bilgimi arttırmak istiyorum.	24
2	Yeni diller öğrenmeyi seviyorum. Türkçe ilgimi daha çok çekti.	15
3	Türkçe güzel ve yalın bir dil. Bu dili seviyorum.	11
4	Ana dilim Azerbaycan Türkçesidir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü beni kökenime yakınlştırıyor.	7
5	Bu bölümü kazandığım için okumaya başladım fakat okuduktan sonra ilgim arttı	4
6	Türkiye’de yaşamak istediğim için bu bölümü seçtim	3
7	Bir sebebim yok	2
8	Türk kültürü yaşama tarzı İran’a yakın olduğu için seçtim	2
9	Bölümün iş imkânları iyi olduğu için seçtim.	1
10	Genç ve tecrübesiz olduğum için seçtim.	1
11	Ailem bu bölümü seçmem için zorladı	1
12	Burs almak için seçtim.	1
13	Karşılaştırmalı edebiyat için bu bölümü seçtim.	1
14	Türk dilini, edebiyatını ve kültürünü İranlılara tanıtmak için seçtim.	1

“Neden Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü seçtiniz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 14 kod çıkarılmıştır. En çok tekrarlanan kod “Türk diline ve edebiyatına ilgili olduğum için bu bölümü seçtim. Bu alanda bilgimi arttırmak istiyorum.” olmuştur. Bu kodun frekansı 25’tir. İkinci sırada ise “Yeni diller öğrenmeyi seviyorum. Türkçe ilgimi daha çok çekti.” kodu yer almaktadır. Bu kodun frekansı 15’tir. Dört kişi bu soruyu cevaplamamıştır. Soruyu cevaplayan öğrencilerden bazıları iki kodu da kapsayan cevaplar vermiştir. Bu durumlarda iki kod da kabul edilmiştir. Bu sebeple frekans değerleri ile öğrenci sayısı farklıdır.

“Türk dilini seven bu dilin zengin edebiyatını da öğrenmelidir.” (ÜÖ73)

“Kökenim Azerbaycan Türk’üymüş. O yüzden bu dil beni biraz kökenime yakınlaştırıyor.”
(ÜÖ24)

“Aslında kendim bu bölümü seçmedim. Şans ile bu bölümü kazandım. İlk haftada Türkçeye âşık olmaya başladım. Şimdi de herkes ona âşık olsun diye Türkçeyi başkalarına öğretiyorum.” (ÜÖ19)

Tablo 31

Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden Mezun Olunca Yapmayı Planladıkları Şeyler

No	Kod	f
1	Öğretmenlik yapmak istiyorum.	21
2	Çevirmen (tercüman) olmak istiyorum.	21
3	Türkiye’ye gidip eğitimime devam etmek istiyorum.	15
4	Türkiye’ye gidip orada iş bulup yaşamak istiyorum.	12
5	Planım yok, henüz bir karar vermedim.	6
6	Akademisyen olmak istiyorum	5
7	Edebi eserler vermek istiyorum	5
8	Bir turizm şirketinde çalışmak istiyorum.	2
9	Çalışmak istiyorum	3
10	Uluslararası taşımacılık şirketlerinde çalışmak istiyorum	1
11	Yurtdışında yaşamak istiyorum.	1
12	Türk dili üzerinde yoğunlaşmak ve bu alanda bilimsel çalışmalar yapmak istiyorum.	1

“Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olunca ne yapmayı planlıyorsunuz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplar arasında *“Öğretmenlik yapmak istiyorum.”* ve *“Çevirmen (tercüman) olmak istiyorum.”* Kodlarının her ikisinin de frekansı 21’dir. Bir kişi bu soruyu cevaplamamıştır. Cevaplayanlar arasında iki-üç kodu birlikte söyleyenler vardır. Bir kişi için birden fazla kod kabul edilmiştir.

“İlk önce lisansüstü eğitimime YTB bursuyla devam etmek isterim. Ama eğer bu mümkün olmazsa bir çevirmen olarak çalışacağım.” (ÜÖ76)

“Yüksek lisans eğitimimi Yabancılar Türkçe Öğretimi alanında yapmak istiyorum. Burs kazandığım takdirde bunu gerçekleştirmek istiyorum.” (ÜÖ15)

“Belki kendi ülkemde bir çevirmen olurum. Belki de öğretmen olurum. Çünkü öğretmenliği çok seviyorum.” (ÜÖ33)

Tablo 32

Üniversite Öğrencilerinin Lisans Eğitiminden Sonra Türk Dili ve Edebiyatı Alanında Lisansüstü Eğitime Devam Etme Durumları

No	Kod	f
1	Evet	54
2	Hayır	16
3	Kararsızım	2

“Lisans Eğitiminden sonra Türk Dili ve Edebiyatı alanında lisansüstü eğitime devam etmek istiyor musunuz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 3 kod çıkarılmıştır. En çok tekrarlanan kod “Evet” olmuştur. Bu kodlamanın frekansı 54’tür. Bir kişi bu soruya cevap vermemiştir. Tablodan da anlaşıldığı gibi, büyük bir çoğunluk lisansüstü eğitimi almak istemektedir. Fakat İran’da Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün yüksek lisans programı bulunmamaktadır. Bu sebeple lisansüstü eğitimlerine Türkiye’de devam etmek istemektedirler. Bu da çoğu zaman aileleri maddi anlamda zorlamaktadır. Özellikle kur farkından dolayı maddi bir külfet oluşmaktadır. Bu sebeple lisansüstü eğitim almak isteyen öğrencilerin birçoğu burs ile gelmeye çalışmaktadır. Ayrıca bunun için ayrılan kontenjanlar da çok azdır.

“Evet istiyorum. Fakat lisansüstü eğitime Türkiye’de devam edebilmek kendi maddi koşullarımıza bağlıdır.” (ÜÖ16)

Tablo 33

Üniversite Öğrencilerinin Türkçe Dört Dil Becerisinden (Okuma, Yazma, Dinleme, Konuşma) Kendisini Başarılı ve Başarısız Buldukları Beceri

No	Başarılı Oldukları Dört Dil Becerisi	f
1	Okuma başarılı buluyorum	25
2	Yazmada başarılı buluyorum	24
3	Dinlemede başarılı buluyorum.	15
4	Konuşmada başarılı buluyorum	17
5	Hepsinde başarılı buluyorum.	12
No	Başarısız Oldukları Dört Dil Becerisi	f
1	Okuma başarısız buluyorum	10
2	Yazmada başarısız buluyorum	8
3	Dinlemede başarısız buluyorum.	16
4	Konuşmada başarısız buluyorum	17
5	Hepsinde başarısız buluyorum.	1

“Türkçe dört dil becerisinden (okuma, yazma, dinleme, konuşma) hangisinde kendinizi başarılı ve hangisinde kendinizi başarısız buluyorsunuz? Neden?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 10 tane kod çıkarılmıştır. Üniversite öğrencileri dört dil becerisinden kendilerini en başarılı bulduğu beceri olarak en çok okuma becerisini; en başarısız buldukları dil becerisine de en çok konuşma becerisini belirtmişlerdir. Cevapları değerlendirildiğinde, öğrencilerden çoğunluğu kendilerini okuma ve yazmada başarılı bulurken, konuşma ve dinlemede başarısız bulmaktadırlar. Okuma ve yazmada iyi seviyede olmalarının sebebini okulda ve evde pratik yapma imkânı bulmaları olarak belirtmişlerdir. Konuşma ve yazmadaki başarısızlıklarını ise bu becerilerini daha az kullanmalarına bağlamaktadırlar. Türkiye Türkçesini konuşma imkânı bulamayanlar da vardır. Bunlar konuşma becerisinde kendilerini başarısız bulmaktadır.

“Okumada kendimi en başarılı hissediyorum ve konuşmada kendimi başarısız buluyorum. Çünkü bu ülkede kimse Türkiye Türkçesi konuşmuyor, ailem de bu dili bilmiyor. Sadece üniversitede bu dili konuşabiliyorum ve bu da yeterli olmuyor.” (ÜÖ32)

Tablo 34

Üniversite Öğrencilerinin Üniversitede Aldıkları Dersler Arasında En Sevdiği Ders

No	Kod	f
1	Eski Metinler	1
2	Grammer Dersi	7
3	Edebi Eleştiri Dersi	1
4	Şiir Tahlilleri Dersi	3
5	Dilbilim	1
6	Söz Dizimi	2
7	Klasik Türk Edebiyat	14
8	Yeni Türk Edebiyatı	4
9	Çeviri Dersi	5
10	Dinleme	4
11	Konuşma	13
12	Dil Bilgisi	5
13	Lehçeler	1
14	Tanzimat Edebiyatı	4
15	Osmanlı Türkçesi	6
16	Halk Edebiyatı	7
17	Yaratıcı Yazarlık	8
18	Metin Tahlili	2
19	Okuma	7
20	Türk Dil Tarihi	4
21	Edebi Metinler	5
22	Edebi Akımlar	1

“Üniversitede aldığınız dersler arasında en sevdiğiniz ders hangisidir?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 22 kod çıkarılmıştır. Klasik Türk Edebiyatı kodlamasının frekans değeri 14’tür ve en yüksek değere sahiptir. Klasik Türk Edebiyatını sevmelerinin sebebi bu dersin içeriğindeki konuları İran Edebiyatına daha yakın bulmalarıdır. Bu durum onları bu derse yakınlaştırmaktadır. Öğrenciler arasında birden fazla ders ismi söyleyenler olmuştur. Her ders kabul edilip ayrı ayrı değerlendirmeye alınmıştır.

Seçmeli olarak verilen Türkçe dersini tercih eden öğrencilerden on beş kişilik bir grubu uygulama yapılmıştır. Üniversite içerisinde Türkçe seçmeli dersi verilen iki sınıf bulunmaktadır. İki sınıfın ders günleri farklıdır. İki sınıfta toplamda 28 öğrenci vardır. Uygulamamızda bu 28 öğrenciden 15’ine ulaşılmıştır. Kişisel bilgiler ve eğitim durumları ile ilgili sorulan soruların cevapları araştırmanın çalışma grubu bölümündeki tablolarda verilmiştir. İkinci olarak “Öğrencilik dışında başka bir uğraşınız var mı?” sorusu

sorulmuştur ve bu soruya öğrencilerin hepsi başka bir uğraşlarının olmadığını ifade eden cevaplar vermiştir.

Tablo 35

Üniversite Öğrencilerinin Ana Dili Özellikleri

	Kod	<i>f</i>
Öğrencilerin Ana Dilleri	Azerbaycan Türkçesi	4
	Farsça	8
	Azerbaycan Türkçesi- Farsça	1
	Kürtçe	2

Seçmeli ders olarak Türkçe dersi alan üniversite öğrencilerine sorulan “*Ana diliniz nedir?*” sorusuna verilen cevaplara bakıldığında en yüksek frekans değeri Farsçaya aittir. 8 öğrenci ana dilinin Farsça olduğunu ifade etmiştir. 4 kişi ise ana dilinin Azerbaycan Türkçesi olduğunu söylemiştir.

Tablo 36

Üniversite Öğrencilerinin Günlük Hayatta Kullandıkları Diller

	Kod	<i>f</i>
Öğrencilerin günlük hayatta kullandıkları diller	Farsça	11
	Farsça-Azerbaycan Türkçesi	3
	Kürtçe- Farsça	1

Üniversite öğrencilerinin günlük hayatlarında kullandıkları dillerin tablosuna bakıldığında en çok kullanılan dil Farsçadır frekans değeri 11’dir.

Tablo 37

Üniversite Öğrencilerinin Annelerinin Meslekleri

	Kod	F
Üniversite Öğrencilerinin Annelerinin Meslekleri	Ev Hanımı	12
	Memur	1
	Akademisyen	1
	Hemşire	1

“Annenizin mesleği nedir?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 4 kod çıkarılmıştır. En sık tekrarlanan “Ev Hanımı” kodu olmuştur. Frekans değeri 12’dir. Bundan İran’da kadınların çalışma oranının düşük olduğu sonucu çıkarılabilir.

Tablo 38

Üniversite Öğrencilerinin Babalarının Meslekleri

	Kod	f
Üniversite Öğrencilerinin Babalarının Meslekleri	Memur	3
	Akademisyen	3
	Emekli	4
	Serbest Meslek	2
	Beslenme Uzmanı	1
	Öğretmen	1
	Vefat etmiş	1

“Babanızın mesleği nedir?” sorusuna üniversite öğrencilerin verdikleri cevaplardan 7 tane kod çıkmıştır. En sık tekrarlanan “Emekli” kodu olmuştur. Frekans değeri 4’dir. Fakat diğer değerler ile arasında büyük bir fark olmadığı için baba meslekleri için eşit dağılım söz konusudur. Baba meslekleri açısından bakıldığında homojen bir gruptur.

Tablo 39

Üniversite Öğrencilerinin Kardeş Sayıları

	Kardeş Sayıları	<i>f</i>
Üniversite Öğrencilerinin Kardeş Sayıları	Tek Çocuk	4
	İki Kardeş	6
	Üç Kardeş	2
	Dört Kardeş	2
	Beş Kardeş	1

Tabloya bakıldığı zaman tek çocuk ve iki çocuğun frekans aralığının daha yüksek olduğunu görülmektedir. Bu durum toplumda çok çocuklu bir yapının olmadığını göstermektedir.

Edinilen genel bilgilerin ardından seçmeli olarak Türkçe dersini alan öğrencilerin bu dersi neden seçtiklerine dair bilgi toplanmıştır ve Türkçe dil becerilerinin ne seviyede olduğu hakkında öğrencilere sorular yöneltilmiştir. Bu çalışmanın içeriğinde seviye tespiti çalışması yoktur. Sadece durum tespit etme amaçlanmıştır. Bu sebeple öğrencilerin ve dersi veren hocaların değerlendirmesinden yola çıkılarak bilgiler elde edilmiştir. Öğrencilerin Türkçe öğrenirken ne tür zorluklarla karşılaştıkları ve öğrenme durumları tespit edilmeye çalışılmıştır. Bunların haricinde yurtdışı gezileri yapıp yapmadıkları ve Türkiye'ye gidip gitmediklerine dair sorular yöneltilmiştir. Dil öğretiminde öğrenilen dilin konuşulduğu ortamlarda bulunmak isteklerini ve öğrenme düzeyini artıran özelliklerdendir. Öğrencilerin neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istediklerini kendilerine soruldu ve alınan cevaplardan aşağıdaki tabloyu oluşturuldu:

Tablo 40

Üniversite Öğrencilerinin Türkiye Türkçesi Öğrenme Nedenleri

	Kod	<i>f</i>
Türkiye Türkçesi Öğrenme Nedenleri	Türkiye Türkçesini seviyorum.	6
	Seçmeli derslerin arasında olduğu için aldım.	1
	Ana dilim Azerbaycan Türkçesi bu sebeple Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorum.	4
	Kolay bir dil olduğu için öğrenmek istiyorum.	2
	Farklı bir dil olduğu için ilgimi çekiyor.	1
	Türkçe konuşmayı biliyordum ve bunu geliştirmek istedim.	1
	Türkçe bilen biri için iş olanakları var.	1

“Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?” sorusuna katılımcı üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 7 kod çıkarılmıştır. Bu kodların içinde “Türkiye Türkçesini seviyorum.” kodunun frekans değeri 6’dır ve en yüksek değere sahiptir. İran’da Türkiye Türkçesine olan ilgi fazladır. Özellikle Türk televizyon kanallarının yayınları sayesinde her geçen gün artan bir Türkiye Türkçesi öğrenme isteği vardır. Türk soylu olanlarda da olmayanlarda da bu istek görülmektedir.

Tablo 41

Üniversite Öğrencilerinin Türkçe Dört Dil Becerisinden Kendisini Başarılı ve Başarısız Bulduğu Beceriler

No	Başarılı Oldukları Dört Dil Becerisi	f
1	Okuma başarılı buluyorum.	5
2	Yazmada başarılı buluyorum.	2
3	Dinlemede başarılı buluyorum.	14
4	Konuşmada başarılı buluyorum.	7
No	Başarısız Oldukları Dört Dil Becerisi	f
1	Okuma başarısız buluyorum.	4
2	Yazmada başarısız buluyorum.	11
3	Konuşmada başarısız buluyorum.	3

“Türkçe dört dil becerisinden (okuma, yazma, dinleme, konuşma) hangisinde kendinizi en başarılı buluyorsunuz ve hangisinde kendinizi başarısız buluyorsunuz?” sorusuna katılımcı üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 7 kod çıkarılmıştır. Kendilerini başarılı buldukları dil becerilerinden frekans değeri en yüksek olan “Dinlemede başarılı buluyorum.” kodudur ve frekans değeri 14’tür. Katılımcı üniversite öğrencilerinin tamamına yakını kendilerini dinleme becerisinde başarılı bulmaktadır. Kendilerini başarısız buldukları dil becerisinde ise frekans değeri en yüksek olan “Yazmada başarısız buluyorum.” kodudur ve frekans değeri 11’dir. Ders sürelerinin kısıtlı olması yazma etkinlikleri için daha az vakit ayrılmasına neden olmaktadır.

Tablo 42

Üniversite Öğrencilerin Bildikleri Dil Özellikleri

	Kod	<i>f</i>
Öğrencilerin Bilddiği Diller	Türkçe	8
	İngilizce	12
	Fransızca	2
	Rusça	2
	İspanyolca	4
	İtalyanca	1
	Almanca	1
	Portekizce	1
	Çince	1
	Urduca	1
	Hintçe	1
	Kürtçe	1

“Kaç dil biliyorsunuz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 12 kod çıkarılmıştır. Seçme dersi alan öğrencilerin Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesindeki çeşitli dil bölümlerinin öğrencileri olduklarından dolayı çok farklı cevaplar ortaya çıkmıştır ve genelde bu bölümlere üniversite sınavındaki dil puanı ile yerleştikleri için tamamına yakını İngilizce bilmektedir. Bununla birlikte İngilizceden sonra frekans değeri en yüksek olan dil Türkçedir. Bu da Türk soyluların çok olması ve Türkçeye karşı ilginin fazla olmasının bir sonucudur.

Öğrenci bölümünde İran’da bulunan üç üniversitede eğitim ve öğretimlerine devam eden öğrencilerden bilgiler toplanmıştır. Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri ile Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesindeki çeşitli dil bölümlerine devam eden öğrenci gruplarına ulaşılmıştır. Öğrencilerin Türkçeye olan ilgisinin altında yatan sebebi araştırmak üzere ilk önce öğrencilerin genel bilgilerine ulaşılmıştır. Meslekleri, ana dilleri, günlük hayatta kullandıkları diller, anne ve baba meslekleri, kardeş sayıları, kaç dil bildikleri konularında bilgiler toplanmıştır. Toplanan bilgilere bakıldığı zaman bazı frekans değerlerinin arasında büyük farklar görülmüştür. Bu da Türkçe öğrenen öğrencilerin arasında ortak özelliklerin fazla olduğunu göstermektedir. Örneğin, Ana dili Azerbaycan Türkçesi olanların Türkiye Türkçesine ilgisi daha fazladır. Bunun yanında seçmeli olarak Türkçe dersini seçmelerinin sebepleri arasında Azerbaycan Türkçesini bilmelerinin Türkiye Türkçesi öğrenirken kolaylık sağlayacağı düşüncesi bulunmaktadır. Türkiye’nin İran’da olumlu bir imajı vardır bu durum alışveriş, ticaret, turizm, eğitim gibi nedenlerle İranlıların Türkiye’ye gelmesine

olanak sağlamaktadır ve bunun sonucunda da Türkçe bilenlere çeşitli iş imkânları doğmaktadır. Bu durum Türkiye Türkçesi öğrenimini olumlu yönde etkilemektedir.

Tahran Yunus Emre Enstitüsü içerisinde Türkçe sınıflarına katılan kursiyerlerle görüşme yapıldı. Bu bölümün kursiyerlerinin neden Türkçe öğrenmek istedikleri araştırıldı. Enstitü bünyesinde Türkçe eğitimi veren hali hazırda 20 sınıf vardır. 1/A, 1/B, 1/C; 2/A, 2/B, 2/C; 3/A, 3/B; 4/A, 4/B; 5/A, 5/B; 6/A; 7/A, 7/B; 8/A, 8/B; 9/A, 10/A; 12/A sınıfları bulunmaktadır. 11. Sınıf açılmamıştır. Birinci ve ikinci sınıfı bitirenler A1 düzeyini, üçüncü ve dördüncü sınıfı bitirenler A2 düzeyini, beşinci ve altıncı sınıfı bitirenler B1 düzeyini, yedinci ve sekizinci sınıfı bitirenler B2 düzeyini, dokuzuncu ve onuncu sınıfı bitirenler C1 düzeyini, on birinci ve on ikinci sınıfı bitirenler ise C2 düzeyini tamamlamış olmaktadır. Bu doğrultuda her kur iki düzeyden oluşmaktadır. Öğrenci yoğunluğuna göre düzeylerdeki sınıf sayısı artırılabilir. Düzeyler arasındaki geçişte ara sınav ve sonrasında iki düzey tamamlanınca diğer kura geçmek için kur atlama sınavı yapılmaktadır. Sınıflar içerisinde açılan kur ve düzeylerin tamamına ulaşmak için 16 sınıfta uygulama yapıldı. Bütün düzeylere ulaşıldı. 1/B sınıfından 5 kişi, 2/A sınıfından 11 kişi, 2/B sınıfından 14 kişi, 3/A sınıfından 6 kişi, 3/B sınıfından 11 kişi, 4/A sınıfından 13 kişi, 5/A sınıfından 5 kişi, 5/B sınıfından 15 kişi, 6/A sınıfından 12 kişi, 7/A sınıfından 12 kişi, 8/A sınıfından 8 kişi, 8/B sınıfından 8 kişi, 9/A sınıfından 4 kişi, 10/A sınıfından 8 kişi, 12/A sınıfından 6 kişi ile görüşme yapılmıştır. Bu görüşmelerin sonucunda aşağıdaki bilgilere ulaşıldı.

Tahran Yunus Emre Enstitüsü kursiyerleri ile yapılan uygulamanın sonucunda kursiyerlerin günlük hayatta kullandıkları dil, eğitim durumları, meslekleri hakkında bilgiler toplanılmıştır. Bu bölümde bu bilgilerin analizini ve Türkçe öğretmenlerinin öğrenciler hakkında verdikleri bilgilerin analizi bulunmaktadır.

Tablo 43

Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Günlük Hayatlarında Kullandıkları Diller

	Kod	f
Kursiyerlerin günlük hayatta kullandıkları diller	Farsça	128
	Türkiye Türkçe	21
	Azerbaycan Türkçesi	18
	İngilizce	15
	Almanca	4
	Fransızca	3

Kursiyerlerin günlük hayatta en sık kullandıkları dil Farsçadır ve frekans değeri yüz yirmi sekizdir. Farsça ülkenin resmi dilidir. İkinci olarak en çok konuşulan dil Türkiye Türkçesidir ve frekans değeri on sekizdir. Günlük hayatında iki veya üç dili de kullanan kursiyerler bulunmaktadır. İş hayatında resmi dil olan Farsça konuşurken evde, aile içinde Azerbaycan Türkçesi ve Türkiyeli arkadaşları ile Türkiye Türkçesi konuşulmaktadır. Bu sebeple Frekans değerleri toplamaları öğrenci sayısından fazladır.

Tablo 44

Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Eğitim Durumları

	Kod	<i>f</i>
Kursiyerlerin Eğitim Durumları	Orta Okul	1
	Lise	4
	Lisans	87
	Yüksek Lisans	35
	Doktora	1

“Eğitim Durumunuz Nedir?” sorusuna 128 kursiyer cevap vermiştir. Cevaplardan beş kodlama çıkmıştır. En çok tekrar edilen kodlama “lisans” olmuştur ve frekans değeri seksen yedidir. Katılımcıların büyük bir çoğunluğu yükseköğretim düzeyinde eğitim almıştır.

Tablo 45

Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Meslekleri

	No	Kod	f
Kursiyerlerin Meslekleri	1	Avukat	2
	2	Elektrik Mühendisi	1
	3	Mimar	3
	4	Tekstil	1
	5	Ev hanımı	14
	6	Öğretmen	10
	7	Emekli	7
	8	Gazeteci	2
	9	Doktor	2
	10	Muhasebeci	4
	11	Cam Mühendisi	1
	12	Herhangi Bir İşte Çalışmayan	18
	13	Uluslar Arası Taşımacılık	1
	14	Yatırımcı	1
	15	Teknisyen	1
	16	Mühendis	3
	17	Ressam	2
	18	Tiyatro oyuncusu	1
	19	Sanat Hocası	1
	20	Öğrenci	11
	21	Serbest	3
	22	Sigorta Uzmanı	2
	23	Memur	6
	24	İşletmeci	7
	25	Hemşire	1
	26	Kurum Yönetici	7
	27	Tercüman	2
	28	Moda Tasarımcısı	3
	29	İnşaat Mühendisi	2
	30	Spor Hocası	2
	31	Matbaacı	1
	32	Grafik Tasarımcısı	1
	33	Genetik Mühendisi	1
	34	İnşaat Sektörü	1
	35	Akademisyen	1
	36	Web Tasarımcısı	1
	37	Sanatçı	1
	38	Borsacı	1
	39	Sekreter	1
	40	İhracat Uzmanı	1
	41	Kuaför	1
	42	Terzi	1

“*Mesleğiniz Nedir?*” sorusuna 133 kursiyer cevap vermiştir. Bu cevaplardan kırk iki farklı kod çıkarılmıştır. En çok tekrar edilen kod “Herhangi bir işte çalışmayan” olmuştur. Frekans değeri on sekizdir. Daha sonrasında “Ev hanımı” kodu gelmektedir ve frekans değeri on dördür. Kursiyerlerin çok farklı mesleklerle uğraştıkları görülmektedir. Buradan da sadece meslekleri için değil farklı amaçlarla Türkçe öğrenmek istedikleri sonucuna varılabilir. Türkçe öğrenme durumlarını etkileyen faktörler bir sonraki başlıkta ele alınmaktadır.

Tahran Yunus Emre Enstitüsü kursiyerlerinin neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istedikleri, kendilerine yöneltilen bir soru ile tespit edilmeye çalışılmıştır. Kurum, kursiyerlerinin çeşitliliği göz önüne alınırsa, İran için bizi tümevarıma götürebilecek bir çalışma alanına sahiptir. Kursiyerlere “*Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?*” sorusu soruldu. Soruların cevaplarından kodlar çıkarıldı ve tablo olarak işlendi:

Tablo 46

Yunus Emre Enstitüsü Kursiyerlerinin Türkçeyi Öğrenme Nedenleri

	Kod	f
Türkiye Türkçesi Öğrenme Nedenleri	Türkiye’yi, Türkiye Türkçesini ve Türk edebiyatını seviyorum.	50
	Türkiye seyahatlerimde kullanmak için öğreniyorum.	12
	Ana dilim Azerbaycan Türkçesi olduğu için Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorum.	7
	İş hayatında avantaj sağlayacağı için öğrenmek istiyorum.	14
	Türk arkadaşlarımla Türkçe konuşarak iletişim kurmak istiyorum.	4
	Türkiye’de iş bulup orada yaşamak istiyorum.	33
	Türkiye’de yatırımlarım var o yüzden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorum.	3
	Türkiye’de yükseköğretime devam etmek istiyorum.	13
	Eşim Türk olduğu için Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorum.	2
	Hafızamı geliştirmek için öğrenmek istiyorum.	1
	Tercümanlık yapmak istiyorum.	5
	Yeni bir dil öğrenmek için Türkiye Türkçesini seçtim.	10
	Biraz biliyordum daha da geliştirmek istedim.	1
	Türk dizilerini daha iyi anlamak için öğrenmek istedim.	2
	Türkiye üniversitelerinde akademisyen olmak için öğrenmek istiyorum.	1

“*Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?*” sorusuna Yunus Emre Enstitüsü kursiyerlerinin verdikleri cevaplardan on beş tane kod çıkarılmıştır. Bu kodların içerisinde “Türkiye’yi, Türkiye Türkçesini ve Türk edebiyatını seviyorum.” en sık tekrarlanan kod olmuştur. Frekans değeri ellidir. İran’da çeşitli sebeplerle Türkçe öğrenme isteği vardır. Özellikle televizyon yayınları sayesinde her geçen gün artan bir Türkiye Türkçesi ilgisi vardır. Türk soylu olanlarda da olmayanlarda da bu istek görülmektedir. Çok farklı sahalarda

kendini geliştirmiş ve hatta üniversitelerde profesör unvanlarına sahip kişiler yurtdışı çalışmalarını Türkiye’de yapmak istemektedirler. Türkiye açısından değerdendirilmesi gereken bir fırsattır. Alanında kendini yetiştirmiş elamanlara her zaman ihtiyaç vardır.

Öğrencilerden alınan bilgilerden sonra öğretmenlere, öğrencilerin başarılı olduğu ve zorluk çektikleri konular ve dört dil becerisinin hangisinde daha iyi oldukları soruldu. Alınan bilgiler analiz edilerek aşağıda verildi:

Öğrencilerin başarılı olduğu konular hangileridir?” sorusunu öğretmenlere yöneltildi ve şu cevapları alındı: “Başlangıç seviyesinde şimdiki zamanı ve gelecek zamanı çok iyi kavrayabiliyorlar. Ama geçmiş zamanda zorlanıyorlar; biraz fazla ek var.” (YÖ1) “Dinleme ve konuşmada başarılılar. “ (YÖ2) “Zamanlarda problem yaşamıyorlar.” (YÖ3) “Ortak atasözleri ve deyimleri çok hızlı öğreniyorlar ve hemen Farsça karşılıklarını bulmaya çalışıyorlar.” (YÖ4) “İsmin hal eklerini daha kolay öğreniyor.” (YÖ5) aldığımız cevaplara göre öğrencilerin Türkçedeki zamanları öğrenmeleri diğder konulara nispetle daha kolay olmaktadır. Bunun yanında Farsça ve Türkiye Türkçesi arasında ortak olan atasözleri de öğrenmeyi kolaylaştıran bir diğder unsur olarak görölmektedir. Farsçada da var olan hal ekleri, karşılaştırma yaparak öğrenme imkânı sağlamaktadır. Diğder taraftan öğrencileri zorlayan konular da vardır.

Öğrencilerin Türkiye Türkçesini öğrenirken hangi konularda zorluk çektiğini öğrenmek amacıyla öğretmenlere, *“Öğrenciler hangi konularda zorluk çekiyor?”* sorusu yöneltildi. Öğretmenlerin verdiğı cevaplar şu şekilde oldu: *“Şart kipi ve yeterlilik konusunda zorluk çekiyorlar.” (YÖ1) “Zorlandıkları konu fiilimsiler; özellikle zarf fiilleridir. Daha da zorlandıkları konu ise edilgen ve etken yapılarıdır. Çünkü bunların karşılıkları Farsçada yoktur. Farsçada edilgen yapılar vardır ama bunlar da belli başlı yüz fiille yapılmaktadır.” (YÖ1) “Fiilimsilerde zorlanıyorlar.” (YÖ1) “Farsça eklemeli bir dil değıl; o yüzden Türkçe eklerde zorlanıyorlar. Hem okumada hem de yazmada zorluk yaşıyorlar ve bazı harflerin telaffuzunda zorluk yaşıyorlar; özellikle de Farslar...” (YÖ1) “İsim tamlamalarında zorlanıyorlar. Noktalı ünlülerde sıkıntı yaşıyorlar. ‘ı’ ve ‘i’ harflerini ayırt etmekte zorluk çekiyorlar. Bu diğderleri için de geçerli; ‘u’, ‘ü’, ‘o’ ve ‘ö’...” (YÖ1) Cevaplara bakıldığında kursiyerlerin fiilimsiler ve fiilde çatı konusunda daha çok zorlandıkları görölmektedir.*

Dört dil beceri içerisinde kursiyerlerin başarılı olduğu beceriyi ve başarısız olduğu beceriyi öğrenmek için öğretmenlere, *“Dört dil becerisi (konuşma, dinleme, yazma ve okuma)*

arasında öğrencilerin en başarılı ve en başarısız olduğu beceriler hangisidir?” sorusunu soruldu ve aşağıdaki yanıtları alındı:

“Yazmada çok sıkıntı çekiyorlar. Sözlük kullanma oranları çok düşük. Bu yüzden imlada çok sıkıntı çekiyorlar. Yazıya nasıl giriş yapacaklar ve yazıyı nasıl sonuçlandıracaklar pek bilmiyorlar. Farsça düşünüp yazıyorlar. Bu sebeple cümle kurmada hata yapıyorlar. En başarılı oldukları beceri ise konuşmadır.” (YÖ1)

“En çok konuşma başarılılardır. Konuşma anlamında Türk soylulardan sonra en iyi Türkçe konuşan ülke İran’dır. Dinlemede de başarılılar... Ama yazmada başarısızlardır. Bunun da nedeni İran eğitim sisteminde yazma öğretilmemesi, sadece imla öğretilmesidir. Bizde kompozisyon ve imla dersi vardır. Kompozisyon dersinde hoca imla yanlışlarının altını çizer ve bunları düzelttirir.” (YÖ2)

“Dinlemede iyiler dolayısıyla konuşmada da iyiler... En zorlandıkları beceri ise yazma...” (YÖ3)

“Okumaları iyi ama yazmada sıkıntı yaşıyorlar.” (YÖ4)

“En başarılı konuşma, en başarısız oldukları da yazma...” (YÖ5)

Öğretmenlerin verdikleri cevaplara göre öğrencilerin dört dil becerisi arasında en başarılı oldukları becerinin konuşma, en başarısız oldukları becerinin ise yazma olduğu sonucu çıkmaktadır. Konuşmada başarılı olmalarında dinleme becerisinin etkilidir. Çünkü birçok medya aracı yoluyla dinleme yapmaktadırlar. Duydukları kelimeleri ve gramer yapılarını konuşma yaparak pekiştirmektedirler. Fakat konuşma sırasında bazı harflerin telaffuz etmede zorluklar yaşanmaktadır. Yazma ise biraz daha geri planda kalıyor. Bu beceri için daha az etkinlik yapılmaktadır. Bunun yanında alfabenin farklı olması da yazmanın daha yavaş gelişmesine neden olmaktadır.

Özel dil eğitim merkezleri kursiyerleri ve Türkçe öğretmenlerine çeşitli sorular sorularak kursiyerler hakkında bilgiler toplanmıştır. Kursiyerlerin günlük hayatta kullandıkları dile, eğitim durumlarına, mesleklerine, Türkçe öğrenirken zorlandıkları konulara ve dört dil becerisi gelişim durumlarına yönelik sorular sorulmuştur. Toplanan bilgiler analiz edilerek işlenmiştir.

Tablo 47

Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Günlük Hayatlarında Kullandıkları Diller

	Kod	f
Özel Dil Merkezi Kursiyerlerinin Günlük Hayatta Kullandıkları Diller	Farsça	67
	Türkiye Türkçe	14
	Azerbaycan Türkçesi	114
	Kürtçe	5
	İngilizce	1

Kursiyerlerin çoğunun günlük hayatta kullandıkları dil Azerbaycan Türkçesidir. Frekans değeri yüz on dördttür. İkinci olarak en çok konuşulan dil Farsçadır. Frekans değeri atmış yedidir. Günlük hayatında iki ve üç dili aynı anda kullanan kursiyerler bulunmaktadır. İş hayatında resmi dil olan Farsça konuşurken evde, aile içinde Azerbaycan Türkçesi ve Türkçe kursu saatlerinde Türkiye Türkçesi konuşmaktadır. Bu soruya kursiyerlerin birden çok cevap verdiğinden dolayı frekans değerleri toplamaları öğrenci sayısından fazladır.

Tablo 48

Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Eğitim Durumları

	Kod	f
Özel Dil Merkezi Kursiyerlerinin Eğitim Durumları	İlkokul	2
	Ortaokul	2
	Lise	75
	Ön Lisans	2
	Lisans	79
	Yüksek Lisans	11
	Doktora	3

“Eğitim Durumunuz Nedir?” sorusuna 174 kursiyer cevap vermiştir. Cevaplardan yedi kodlama çıkmıştır. En çok tekrar edilen kodlama “Lisans” olmuştur, frekans değeri 79’dur. Daha sonrasında en çok tekrarlanan “Lise” olmuştur, frekans değeri 75’tir. İki kodun frekans değerleri birbirine yakındır. Eğitim durumları için katılımcı kursiyerlerin lise ve lisans eğitim düzeylerinde daha çok Türkçe öğrendikleri yorumu yapılabilmektedir. Bunu yanında özel dil merkezlerinin eğitim verdikleri kesimin geniş olduğu görülmektedir. İlkokuldan doktora seviyesine kadar her eğitim kademesine hitap eden özel dil kursları bulunmaktadır.

Tablo 49

Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Meslekleri

	No	Kod	f
Kursiyerlerin Meslekleri	1	Öğretmen	7
	2	Öğrenci	80
	3	Ticaret	3
	4	Çalışmıyor	25
	5	Serbest Meslek	4
	6	Özel Sektör	5
	7	Muhasebe	4
	8	Memur	3
	9	Kurum Yöneticisi	3
	10	Anestezi Uzmanı	1
	11	Mühendis	1
	12	Optikçi	1
	13	Türkçe Öğretmeni	2
	14	Ev Hanımı	2
	15	Tasarımcı	1
	16	Elektrikçi	1
	17	Usta	1
	18	Sağlıkçı	1
	19	Galerici	1
	20	Bilgisayar Programcısı	1
	21	İşçi	1
	22	Avukat	1
	23	Diş Hekimi	1
	24	Mimar	1
	25	Çevirmen	1
	26	Spor Eğitmeni	1

“*Mesleğiniz nedir?*” sorusuna yüz elli üç kursiyer cevap vermiştir. Bu cevaplardan yirmi altı farklı kod çıkarılmıştır. En çok tekrar edilen kod “öğrenci” olmuştur. Frekans değeri seksendir. Sonrasında “çalışmıyor” kodu gelmektedir ve frekans değeri yirmi beştir. Kursiyerlerin, eğitimlerine Türkiye’de devam etmek amacıyla Türkçe kurslarına katıldıkları görülmektedir.

Özel Dil eğitim merkezi kursiyerlerinin neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istediklerini öğrenmek amacıyla onlara “*Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?*” sorusu soruldu. Soruların cevaplarından kodlar çıkarılmış ve bunlar tablolarda gösterilmiştir.

Tablo 50

Özel Dil Eğitim Merkezleri Kursiyerlerinin Türkçeyi Öğrenme Nedenleri

	Kod	f
Türkiye Türkçesi Öğrenme Nedenleri	Türkiye’yi, Türkiye Türkçesini ve Türk edebiyatını seviyorum.	31
	Türkiye seyahatlerimde kullanmak için öğreniyorum.	6
	Ana dilim Azerbaycan Türkçesi bu sebeple Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorum.	24
	İş hayatında avantaj sağlayacağı için öğrenmek istiyorum.	1
	Türkçe öğretmeni olmak istiyorum.	1
	Türkiye’de iş bulup orada yaşamak istiyorum.	28
	Türkiye’de yatırımlarım var o yüzden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorum.	1
	Türkiye’de yükseköğretime devam etmek istiyorum.	45
	Babam Türkçeyi sevdiği için benim Türkçe öğrenmemi istiyor.	1
	Daha önce Türkiye’de yaşadım ve Türkçe bilmediğim için zorlandım. Bu yüzden öğrenmek istedim.	1
	Yeni bir dil öğrenmek için Türkiye Türkçesini seçtim.	2
	Türk dizilerini daha iyi anlamak için öğrenmek istedim.	1

“Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?” sorusuna Özel dil eğitim merkezleri kursiyerlerinin verdikleri cevaplardan on iki kod çıkarılmıştır. Bu kodların içerisinde “Türkiye’de yükseköğretime devam etmek istiyorum.” en sık tekrarlanan kod olmuştur. Frekans değeri kırk beştir. Özel dil eğitim merkezlerinin genel hedefleri incelendiği zaman büyük bir kısmının amacı, öğrencileri Türkiye üniversitelerine yerleştirmek olduğu görülmektedir. Kendi reklamlarını yaparken bir önceki yıl kaç öğrenciyi Türkiye üniversitelerine yerleştirdikleri ve yerleşenlerin bilgileri ön plana çıkarılmaktadır. Dil öğretimi ikinci planda kalmaktadır. İlk hedef Türkiye’de üniversite eğitime hak kazanmak için gerekli olan yabancı uyruklu öğrenci sınavından kursiyerlerin iyi bir puan almasıdır. Daha sonrasında ise Türkçe dil bilgi ve becerilerini geliştirmek gelmektedir. Bu doğrultuda kursiyerlerin büyük bir çoğunluğunun dil öğrenme amacının, Türkiye’de yükseköğretime devam etmek olması kursların amacı ile doğru orantılıdır.

Tablo 51

Özel Dil Eğitim Merkezleri Türkçe Öğretmenleri Göre Kursiyerlerin Başarılı Olduğu Konular ve Zorlandığı Konular

Kursiyerlerin Başarılı Olduğu Konular	f	Kursiyerlerin Zorlandığı Konular	f
Televizyon sayesinde dinlemede başarılılar.	2	Birleşik zamanlı fiilleri zor anlıyorlar.	6
Zamanları daha kolay öğreniyorlar.	6	Konuşma ortamı olmadığı için konuşmada zorlanıyorlar.	4
Kelimeleri hızlı ezberliyorlar.	6	İncelik ve kalınlık uyumunda zorluk yaşıyorlar.	2
Kendilerini tanıtmada başarılılar.	1	Ortaçlar ve bağlaçları anlamakta zorluk yaşıyorlar.	2
Alfabeyi hızlı öğreniyorlar.	1	Birleşik fiilleri anlamakta zorluk çekiyorlar.	1

“Kursiyerlerin başarılı olduğu konular ve zorlandığı konular nelerdir?” sorusuna Özel dil eğitim merkezi Türkçe öğretmenlerinin verdiği cevaplardan, kursiyerlerin başarılı oldukları konular için altı kod çıkarılmıştır. Bunların içinden “Zamanları daha kolay öğreniyorlar.” ve “Kelimeleri hızlı ezberliyorlar.” kodları en sık tekrarlanan kodlar olmuştur ve frekans değerleri altıdır. Kursiyerlerin zorlandığı konular için de altı kod çıkarılmıştır. Bunların içinden “Birleşik zamanlı fiilleri zor anlıyorlar.” kodu en sık tekrar edilen kod olmuştur ve frekans değeri altıdır.

Öğretmenlerin cevaplarına göre dört temel dil becerisi içinde kursiyerlerin başarılı oldukları beceri dinleme becerisidir. Günlük hayatta Türkçeyi işitme yoluyla kullanmalarını sağlayan televizyon ve internet bu beceriyi geliştirmelerini sağlamıştır. Fakat konuşma becerisi konusunda aynı durum geçerli değildir. Konuşma becerisinin geliştirilmesi için daha çok pratik yapılması gerekmektedir. Fakat pratik yapacak sınırlı ortamları vardır. Bunun yanında yazma becerisinde de bazı sıkıntılar yaşanmaktadır. Bazı öğretmenlere göre bu konuda kursiyerler başarılıdır. Ama bazı öğretmenler için ise bu konuda kursiyerler zorlanmaktadırlar. Bazı sesleri, özellikle Farsçada olmayan sesleri yazmakta zorluk yaşamaktadırlar. Bunun yanında İngilizceyi küçük yaşlardan itibaren öğrendikleri için Latin alfabesini öğrenmekte zorluk çekmemekte; fakat seslerin İngilizce alfabedeki karşılıkları ile Türkçe yazma eğilimine girmekte ve dolayısıyla yazma ile ilgili problem yaşamaktadırlar. Örneğin “ş” sesinin karşılığı olarak “sh”, “ç” sesinin karşılığı olarak “ch” yazanlar

olmaktadır. Konuşma ve yazmadaki problemlerin ortadan kalkması için daha çok pratik yapmalarına ihtiyaç vardır.

Özel Dil eğitim merkezlerine Türkçe öğrenmek amacıyla gelen kursiyerlerin büyük bir bölümünün lisans mezunu olduğu görülmektedir. İş, eğitim, alışveriş gibi çeşitli nedenlerle Türkçe öğrenmek istemektedirler. Özellikle lisans ve lisansüstü eğitim amacıyla Türkiye'ye gelme düşüncesi vardır.

4.4. Ders Materyaline Yönelik Bulgular ve Yorum

Allame Tabatabai ve Urmiye Üniversiteleri Türk Dili ve Edebiyatı Bölümlerinde kullanılan ders materyali hakkında bilgilere ilk olarak öğretim elemanlarına daha sonrada bölümde eğitim ve öğretime devam öğrencilerine sorulan sorularla ulaşıldı.

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün önemli problemlerinden biri Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili temel kaynaklara ulaşımında sorun yaşanmasıdır. Bölümün mütevazı bir ihtisas kütüphanesi vardır ve bu kütüphanede temel kaynaklar mevcuttur. Bu temel kaynakların birçoğu Türkiye devleti vasıtasıyla bölüm kütüphanesine kazandırılmıştır. Fakat bu kaynaklar sınırlı sayıdadır. Kitapları bölüm dışında İran'da bulma imkânı yoktur. Maddi durumu daha iyi olan öğrenciler Türkiye'den getirme imkânı bulabilmektedir. Türkiye'den getirilen kitaplar çoğu zaman İran devleti tarafından gümrük kontrolü sırasında muhafaza edilmektedir. Kitapları geri almak aylar sürebilmekte; bazen de geri almak mümkün olamamaktadır. Bu engeller öğrencilerin kendilerine ait bir ihtisas kütüphanesi oluşturmalarını engellemektedir. Bölümün akademisyenlerine derslerde hangi kaynakları kullandıklarını soruldu ve aşağıdaki cevapları alındı:

“Çeviri derslerine ben giriyorum. Bu derslerde genellikle Türk Dili ve Edebiyatı için önemli olan kitapları öğrencilerle ile çeviriyoruz. Bu yaptığımız çalışmalar ile Türkoloji'nin temel kitaplarının çevirisini yaptık. Bahattin Ögel, Nihat Sami Banarlı, Ahmet Bican Ercilasun, Özkul Çobanoğlu, Öcal Oğuz gibi isimlerin eserlerinin çevirisini yaptık. Bunlar hazır bekliyor. Basılması için her türlü desteğe açığız.” (A1)

“Şiir Tahlili, Modern Türk Şiiri, Klasik Türk Şiiri, Türk Lehçeleri gibi derslere giriyorum. Girdiğimiz derslerde Orhun Yazıtlarından, Karahanlı Türkçesinden, Kutadgu Bilig'den metinler okutturuyoruz. Harezmi Türkçesinden, Çağatay Türkçesinden metinler okutturuyoruz. İkinci dönem öğrenciler tarihi dönemlerle, metinlerle tanışıyorlar. İlgilerini

çekiyor aynı zamanda da şaşıyorlar. Çünkü Türkoloji bölümüne gelmeden önce aldıkları eğitim sürecinde hiçbir şekilde Türk dili ile ilgili bir eğitim almamışlar.

Gramer kitabı olarak Gazi TÖMER'in öğretim setini kullanıyoruz. Hitit kitaplarında bazen ilk derslerde karmaşık konuları görüyoruz, o yüzden benim anlatımına uymuyor, ben basitten zora doğru anlatıyorum. Gramer derslerinde Farsça bilmenin çok büyük katkısı oluyor. Eklerin Farsça karşılıklarını söyleyince anlamaları daha kolay oluyor. “ (A2)

“Ahmet Hamdi Tanpınar'ın 19. Yüzyıl Türk Tarihi var onu okutturuyoruz. Çeşitli makaleler okutturuyorum. Tek bir kaynak ile sınırlı kalmıyoruz. Öğrenciler sunumlar yapıyor. Osmanlı Türkçesi dersinde genel kuralları verdikten sonra dil bilgisi kurallarını okuma yaptığımız metinler üzerinden veriyorum. Önce matbu ile başlıyoruz, okutuyoruz. Geçen sene iki dönemdi; bir dönem matbu çalışıyorduk, ikinci dönem el yazısı çalışıyorduk. Fakat bu sene tek dönem yaptılar dersi; o yüzden el yazısına sadece dersimizin son haftalarında vakit ayırabiliyoruz. İngilizce kaynaklardan da yararlanıyoruz. Öğrencilerin yüzde sekseni doksanı İngilizceyi çok iyi seviyede biliyor, hatta farklı kurumlarda İngilizce öğretmenliği yapanlar var. Yaratıcı yazarlık için Can Akkiriş hocanın Yaratıcı Yazarlık kitabını kullanıyorum, ikinci dönem ise daha çok piyesler üzerinden dersi işliyorum. Dünya şaheserlerini okutturuyoruz, tahlil ettiriyoruz.” (A3)

“Bizim kaynaklarımızın hepsi Türkiye'den gelen kaynaklardır. Bizim uygulamamıza göre Türkiye üniversitelerinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde hangi kaynaklar kullanılıyorsa onları biz de burada kullanmaya çalışıyoruz.” (A4)

“Ben genellikle ilk derse girdiğimde kaynakları tanıtırım. Ama burada kaynak sıkıntımız var. Sadece bazı öğrenciler Türkiye'ye gidiyor ve orada temin ediyorlar. Ya da en alt katta, kütüphanede, Türkçe bölümü var, oradan söylediğim kaynaklardan yararlanabiliyorlar. Söz Dizimi adlı dersimizde Leyla Karahan'ın kitabını okutturuyoruz.” (A2)

Bölümde öğretim elemanlarının hepsinin ayrı ayrı odaları bulunmamaktadır. Dört kadrolu akademisyenin ve ders ücreti karşılığı çalışan okutmanların ortak kullandıkları bir oda vardır. Oda içerisinde iki adet masa ve bir bilgisayarın yanında temel kaynaklarının olduğu bir kütüphane yer almaktadır. Akademisyenler kaynak ihtiyaçlarını buradaki kütüphaneden ve şahsi kütüphanelerinden karşılamaktadır. Fakülte kütüphanesinde ise sınırlı sayıda Türkçe ders ve kaynak kitapları yer almaktadır. Öğrencilere derslerde akademisyenlerin kullandığı kaynakların ilgili kısımlarını fotokopi yoluyla elde etme imkânı tanınmaktadır.

Öğretim elemanlarından elde edilen bilgilerin yanına öğrencilerin Türkçe öğrenirken kullandıkları materyallerini öğrenmek adına onlara çeşitli sorular soruldu. Bu yolla hem materyaller hakkında genel bilgi almayı hem de öğrencilerin ilgisini çeken ders materyalleri tespit edilmiştir.

Tablo 52

Üniversite Öğrencilerinin Sevdiğiniz Türk Şair ve Yazarlar

No	Kod	f	No	Kod	f
1	Fuzuli	13	16	Yaşar Kemal	4
2	Yunus Emre	6	17	Abdürrahim Karakoç	1
3	Namık Kemal	6	18	Özdemir Asaf	5
4	Nazım Hikmet	17	19	Cahit Sıtkı Tarancı	1
5	Aziz Nesin	8	20	Bâki	1
6	Mehmet Akif Ersoy	4	21	Orhan Veli	2
7	Ahmet Akif Tanpınar	3	22	Zülfî Livaneli	1
8	Ahmet Ümit	1	23	Şeyhî	2
9	Mustafa Kutlu	1	24	Cemal Süreyya	5
10	Elif Şafak	12	25	Sabahattin ali	4
11	Mevlana	3	26	Necip Fazıl Kısakürek	3
12	Sait Faik Abası Yanık	3	27	Atilla İlhan	3
13	Orhan Pamuk	21	28	Ali Şîr Nevaî	1
14	Hüseyin Rahmi Gürpınar	1	29	Şehriyar	1
15	Bahattin Karakoç	1	30	Türk Edebiyatını henüz tanımiyorum.	9

“Sevdiğiniz Türk şair ve yazarlar var mıdır? Varsa kimlerdir? Birkaç örnek verir misiniz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 30 kod çıkarılmıştır. Frekans değerlerine bakıldığında en yüksek değer 21’le Orhan Pamuk kodudur. En sık tekrarlanan yazar ismi Orhan Pamuk olmuştur. Orhan Pamuk’un neredeyse tüm kitaplarının Farsçaya çevrilmiş olması ve İran’da tanınması bu sonuçta etkilidir.

“Orhan Pamuk, Aziz Nesin...” (ÜÖ24)

“Yunus Emre, Fuzûlî, Cemal Süreyya, Nazım Hikmet...” (ÜÖ69)

“Yazarların arasında Livaneli adında bir yazarı pek beğeniyorum. Şairler hakkında da yeni şairleri çok seviyorum; Orhan Veli gibi...” (ÜÖ14)

Tablo 53

Üniversite Öğrencilerinin Okudukları Türkçe Kitaplar

No	Kod	f	No	Kod	f
1	Kar	4	21	Beyaz Leke	1
2	Aşk	12	22	Masumiyet Müzesi	1
3	Sokakta	1	23	Anka'nın Yükselişi ve Düşüşü	1
4	Yeni Hayat	1	24	Kayıp Çocuk	1
5	Kırmızı Saçlı Kadın	2	25	Kismet	1
6	Aşk-ı Memnu	3	26	Bu İşte Bir Yalnızlık Var	1
7	Kiralık Konak	1	27	Değirmen	1
8	Katre-i Matem	1	28	Kırlangıçlar	1
9	Kumarbaz	1	29	Yeşil Kiraz	1
10	Yedi İklim	1	30	Tehlikeli Aşk	1
11	İçimdeki Tuhaflik	1	31	Küçük Prens	3
12	Kaçak	1	32	Aşkın Göz Yaşları	1
13	Kara Kitap	3	33	Araba Sevdası	1
14	Benim Adım Kırmızı	3	34	İçimizdeki Şeytan	1
15	İnce Memed	1	34	Köroğlan Destanı	2
16	Araba Sevdası	1	36	Sevseydi Gitmezdi	1
17	Pandorima	1	37	Beni Neden Sevmedin	1
18	Huzur	2	38	Aşk ve Ceza	1
19	Aşk Köpekliktir	1	39	Fi	1
20	Mavi Saçlı Kız	2	40	Kitap Okumadım	7

“Okuduğunuz Türkçe kitaplar var mı? Varsa birkaç örnek verir misiniz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 40 kod çıkarılmıştır. Frekans değerlerine bakıldığında en yüksek değer 12 ile Elif Şafak’ın Aşk isimli romanına aittir. Elif Şafak’ın da eserlerinin birçoğu Farsçaya çevrilmiştir. Bu sonuçta bu durumun da etkisi vardır. Sorunun cevabında birden çok kitap adı söyleyenler olmuştur. Bütün cevaplar ayrı ayrı değerlendirilmeye alınmıştır.

“İran’da kitap olmadığı için internetten iyi metinler bulup okuyorum.” (ÜÖ68)

“Genelde kitap okumam; daha çok internetten şiir parçaları okurum.” (ÜÖ69)

Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde Seçmeli Türkçe dersi materyali olarak Hitit Türkçe Öğretim Setinin birinci kitabı kullanılmaktadır. Dersler Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesinin laboratuvarında yapılmaktadır. Derslerde bilgisayar ve yansıtma zaman aldığı için kullanılmamaktadır. Dersler düz anlatım ile tahta kullanılarak yapılmaktadır.

Ders materyali olarak kullanılan ders kitaplarının olumlu ve olumsuz yanları sorulduğunda A5, ilmi olarak Yabancılar Türkçe Öğretimine dair başka kitaplar incelemeyi, fakat İngilizce, Fransızca ve Farsça Öğretim kitaplarını incelemeyi söylemiştir. Bu kitaplarla karşılaştırıldığında Türkçe Öğretim kitaplarının yetersizliklerinin ortaya çıktığını ifade etmektedir. İlk derslerde içinde ulaçların olduğu metinlerin olmaması gerektiğini ve seviyelere göre hikâyelerin yapılması gerektiğini söylemiştir.

“Hitit’i kullanıyorum. İlmi olarak başka bir Türkçe Öğretim kitabı incelemedim. Ama Fransızca İngilizce ve Farsça ders kitapları bitirdim. Bütün bunlarla karşılaştırdığım zaman bizim yapacak çok işlerimiz var. Örnek şarkılar tespit edilmesi gerekiyor. Neden daha birinci derste içinde ulaçlar olan metinler var? En basit hikâyelerde bile çok sayıda birleşik fiil var ya da ulaç var. Yabancılar yönelik ve seviye seviye hikâye kitaplarının yazılması gerekiyor.” (A5)

Seçmeli olan Türkçe dersinin Hitit Türkçe Öğretim seti dışında Türkçe müzikler, diziler ve filmler gibi ders materyali vardır. Dersin amaçları arasında ilk önce Türkçeye olan ilgiyi artırmak vardır. Bu sebeple öğrencilerin eğlenerek Türkçe öğreneceği yollar tercih edilmektedir.

Türkçe ders materyali bulmada İran’da sorunlar yaşanmaktadır. Özellikle Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin okuduğu kitaplara bakıldığında çoğunluğunun son dönem yazarlar ile sınırlı kaldığını görülmektedir. Ve yine okunan kitapların aynı zamanda Farsça çevirisi olan kitaplar olduğu görülmektedir. Dil öğretimi sırasında okunacak kısa hikâye kitaplarının alanda eksik olduğu görülmektedir.

Ders materyali olarak Yunus Emre Enstitüsünün kendi kitapları olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti kullanılmaktadır. Yine ders içerisinde Yunus Emre Enstitüsünün uygulaması olan “Zenginleştirilmiş Kitap” (Z kitap) da kullanılmaktadır.

Öğretmenlere, ders anlatırken kullandıkları materyalleri neler olduğu soruldu ve özellikle kullandıkları kitapların olumlu ve olumsuz eleştirilerini yapmaları istenildi. Bu amaçlar doğrultusunda ilk olarak, *“Ders anlatırken hangi materyalleri kullanıyorsunuz (kitap, ek kitap, şarkı, video vb.)?”* sorusu soruldu ve aşağıdaki yanıtlar alındı:

“Ders anlatırken Yedi İklim Ders Kitabını ve kendim hazırladığım materyalleri kullanıyorum. Çeşitli testler buluyorum, müzik dinliyoruz, şiir okuyoruz, deneme, masal, hikâye bunlardan faydalaniyorum.” (YÖ1)

“Ben edebiyattan çok yararlanıyorum. Şiirlerden, hikâyelerden... Ayrıca videolardan da yararlanıyorum.” (YÖ3)

“Resimler, videolar, kısa filmler, belgeseller, şarkılar, çocuk şarkıları, tekerlemeler, masallar, hikâyeler kullanıyorum. Sınıfın seviyesine göre hepsinden yararlanıyorum.” (YÖ5)

“Olumlu yönü daha fazladır. Bizimki biraz daha konuşma odaklı bir kitaptı. Yalnız daha fazla metin olsa daha iyi olabilirdi.” (YÖ1)

“Olumsuz yönü, kitapta birçok yazım hatası mevcuttur. Gramer sıralaması olarak yanlışlar vardır. Birinci kurda üç tane zaman öğretiyoruz: Şimdiki zaman, belirli geçmiş zaman ve gelecek zaman. Birinci kur çok dolu geçiyor; ama ikinci kurda gramer olarak neredeyse hiçbir şey yok. En azından gelecek zaman ikinci kurda verilebilirdi. Yeterlilik konusunu biz dördüncü kurda öğretiyoruz. Ama bu birinci kurda ihtiyaç duyulan bir konudur. Kelime seçimi olarak da sıkıntılar var. Birinci kurda ‘jokey’ gibi bir kelimeyi öğretiyoruz. ‘Çelimsiz’ vardı, o kelimeyi çıkardılar. Şimdiki zamanla ilgili bir metnimiz var; çocuk görüp zamana alışacak, spiker basketbol maçını anlatıyor... Siz öğrenciye şimdiki zamanı öğretiniz. İlk metin basketbol maçı olur mu? Alakasız olduğunu düşünüyorum. Olumlu olarak, kitap eğlenceli... Farsça eğitim setleri ile kıyaslarsak resimler var, Farsçada resimler yok. Tarih kitabı gibi resimler öğretime yardımcı oluyor. Gramer ile boğmuyoruz öğrencileri... Biraz da hissettirerek öğretiyoruz. Çalışma kitabının ise ders kitabından hiçbir farkı yok. Orada da metinler ve metin altı sorular var. Çalışma kitabında biraz daha gramer ağırlıklı etkinlikler olabilirdi.” (YÖ2)

“Öğrenciler daha çok dil bilgisi görmek istiyorlar, ben anlatmadan önden çalışıp gelmek istiyorlar. O yüzden keşke ayrı bir dil bilgisi kitabı olsaydı; daha ilgi çekici olabilirdi.” (YÖ3)

“Bazı yerlerde basım hataları vardır. Mesela konu ‘çanak-çömlek’ ama fotoğrafta ‘bakır’ var. Bir konuda ‘kuaför’ geçiyordu ama fotoğrafta ‘berber’ vardı. Bunlar öğrencilerin kafasının karışmasına neden oluyor.” (YÖ4)

“Ders kitabımızda gramer kutucukları yok, grameri açıklayıcı bir bölüm yok. Öğrenciler kendilerinin de çalışabileceği bir kitap olsun istiyorlar. Bazı metinler çok zor oluyor. Bazı metinler de gereğinden uzun olabiliyor. Çalışma kitaplarına bakıldığında ise ileri kurlarda

hem ders kitabında okuma metinleri var hem de çalışma kitabında okuma metinleri var. Çalışma kitabında daha fazla gramer örneği olsa daha iyi olacak.” (YÖ5)

Yedi İklim kitabının olumlu ve olumsuz yönlerine bakarken ilk göze çarpan basım hatalarının olmasıdır. İlk basımda bazı küçük hataların olması kabul edilebilir fakat daha sonraki basımlarda hataların tespit edilip düzeltilmesi gerekmektedir. Çanak-çömleğin anlatıldığı metne bakır fotoğrafı koymak görseller üzerinden yanlış öğrenmelere zemin hazırlamaktadır. İlk kurda zamanlar konusunun uzun olması öğrencileri ve öğretmenleri yormaktadır. Daha eşit bir konu dağılımı yapılabilir. Ama bu küçük hataların yanında olumlu yönlerinin daha fazla olduğu ders kitabını kullanan öğretmenler tarafından belirtilmiştir.

Özel dil eğitim merkezleri öğretmenlerden ders anlatırken kullandıkları materyallerin neler olduğu ve Türkçe ders kitaplarının olumlu ve olumsuz yönlerinin neler olduğu hakkında görüş bildirmeleri istendi. Bu doğrultuda ilk olarak ders “*Ders anlatırken hangi materyalli (Türkçe öğretim setini) kullanıyorsunuz?*” sorusu soruldu ve bu soruya on altı öğretmenin on dördünün cevabı Hitit Türkçe Öğretim Setini kullandıkları yönünde olmuştur. Diğer iki öğretmenden birisi kendi Türkçe öğretim kitabını yazmıştır ve derslerinde de onu kullanmaktadır. Diğer öğretmen ise Hitit Türkçe Öğretim Setini kullanmakla beraber farklı kurumlarda çalıştığı ve buralardaki öğrenci yaşlarının daha küçük olduğu için farklı kitaplar da kullanmaktadır. Bunun yanında özel ders için gelenlerin elinde bazen farklı kitaplar olmaktadır ve o kitaplardan ders almak istemektedirler. Öğretmenler böyle durumlarda da öğrencinin istemiş olduğu kitaptan Türkçe öğretmektedir.

Öğretmenlerin çoğunluğunun kullandığı Türkçe ders kitapları Hitit Türkçe Öğretim Seti olduğu için “*Hitit ders kitaplarının size göre olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?*” sorusunu öğretmenlere sorduk ve aşağıda yer alan tablodaki yanıtları aldık:

Tablo 54

Özel Dil Eğitim Merkezleri Türkçe Öğretmenlerine Göre Hitit Türkçe Öğretim Setinin Olumlu ve Olumsuz Yönleri

Hitit Türkçe Öğretim Setinin Olumlu Yönleri		Hitit Türkçe Öğretim Setinin Olumsuz Yönleri	
Kod	F	Kod	f
Öğrenciler için eğlenceli bir kitap.	1	Metinleri her yeni basımda kısaltmaları.	1
Cümle seçimleri çok iyi, kelime hazinesini güçlendirecek yönde.	1	Bir öğrencinin, öğretmen olmadan kitabı anlaması zor.	1
Metinlerde günlük hayatta kullanılan cümlelere yer vermiştir.	2	Her yıl yeniden basılmasına rağmen imla hataları ve diğer hatalar düzelmiyor.	3
Her konunun bitiminde o konuyla ilgili alıştırmalara bol miktarda yer verilmiş.	1	Alıştırmaların biraz daha artması lazım özellikle ilk konulardaki.	1
Konuşma, dinleme, yazma ve okuma etkinlikleri orantılı dağıtılmış.	1	Her metnin anlamı bilinmeyen kelimeleri kitabın sonunda bir bölümde verilebilir.	1

“Hitit Türkçe Öğretim Setinin olumlu ve olumsuz yönleri nelerdir?” sorusun Özel dil eğitim merkezi Türkçe öğretmenlerinin bazıları sadece olumlu yönünü, bazıları sadece olumsuz yönünü, bazıları da hem olumlu hem olumsuz yönlerini söylemiştir. Bu sebeple frekans değerleri ile öğretmenlerin sayıları eşit çıkmamaktadır. Olumlu ve olumsuz yönlerle ilgili beş kod çıkarılmıştır. Olumlu yönünü belirten kodların içinde “Metinlerde günlük hayatta kullanılan cümlelere yer vermiştir.” kodunun frekans değeri ikidir ve en sık tekrar edilen kod olmuştur. Kitapların olumsuz yönlerini belirten kodların içinden “Her yıl yeniden basılmasına rağmen imla hataları ve diğer hatalar düzelmiyor.” kodu en sık tekrar edilen kod olmuştur ve frekans değeri üçtür.

Özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe öğretmenliği yapan öğretmenlerin görüşlerinden yola çıkılarak ders materyalleri incelenmiştir. Ders materyali olarak özel kurumlarda çok çeşitli kaynak olmadığı ve uzun süredir tek bir materyal üzerinden derslere devam edildiği görülmüştür. Bu soruna bir çözüm bulmaya çalışan öğretmenlerin kitap yazma teşebbüsleri bulunmaktadır. Kaynakların çeşitlendirilmesi dil öğretimi kalitesinin artması etkileyecektir.

Yunus Emre Enstitüsü Türkçe kurslarında kaynak kitap olarak Yedi İklim Türkçe Öğretim Setini kullanılmaktadır. Bu setin içinde ders kitapları, çalışma kitapları, öğretmen kılavuz

kitabı, dinleme metinleri kitapçıkları ve CD'ler vardır. Kitaplar Yunus Emre Enstitüsüne bağlı Eğitim Müdürlüğü tarafından hazırlanmıştır. Kitaplar küçük yaş gruplarına uygun değildir. Kaynak kitabın yanında öğretmenler, Türk edebiyatından da faydalanmaktadır. Şiirler, hikâyeler, masallar, romanlar vb. ile materyalleri genişletmektedirler. Kursiyerlerin ilgisini artırmak için şarkılardan, filmlerden de yararlanılmaktadır. Özel dil eğitim merkezlerinde ise genellikle Hitit Türkçe Öğretim setinin kullanıldığı bilgisine ulaşılmıştır. Aynı kitabı kullanan kurumların ders programlarında benzerlik olmadığı dikkati çekmiştir. Her kurum aynı kitap üzerinden kendi içlerinde belirlenen farklı ders planları ile Türkçe derslerine devam ettirmektedir.

4.5. Öğrenme Ortamına Yönelik Bulgular ve Yorum

Bölümde eğitim almanın bazı zorlukları vardır. Bunun yanında Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunları Tahran'da diğer dil bölümlerine göre hatırı sayılır bir iş imkânı ile karşı karşıya bulunmaktadır. Bu gözlem doğrultusunda akademisyenlere *“Bölüm mezunlarının Tahran'da hangi iş imkânları var?”* sorusu yöneltildi. Soruya verilen akademisyen cevapları aşağıdadır:

“Tahran'da öğrenciler iş konusunda çok şanslılar, imkânlar çok fazla. Türkçeyi çok iyi bilen bir kişi işsiz kalmaz. Ben öğrencileri lisansüstü eğitim görmeleri konusunda teşvik ediyorum; işten ziyade bunu önemsiyorum.” (A2)

“Haber ajanlarında çalışabiliyorlar... Dışişleri Bakanlığı da her yıl dört beş kişi alıyor... Tercüme bürosu açabiliyorlar... Dershanelerde çalışma ortamı var... İkinci sınıftan itibaren çalışmaya başlıyorlar. Türk firmalarında çalışabiliyorlar, hatta bazen buraya geliyorlar, bize soruyorlar ‘çok iyi Türkçe bilen eleman arıyoruz’ diye... Yani Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün iş imkânları diğer bölümlere göre şu anda baya iyi durumdadır. Bunun dışında Akademisyen olmayı düşünen birçok öğrencimiz var. Burs alıp Türkiye'ye gidiyorlar ve yüksek lisans ve doktorayı bitirip geri geliyorlar.” (A3)

“Genellikle öğrencilerimizin çalışma şartları diğer bölümlere oranla daha iyi. Bizim öğrencilerimiz ikinci sınıftan itibaren çalışmaya başlıyorlar ve yüzde sekseni çalışıyor. Türk şirketlerinde, turizm sektöründe, dershanelerde, dil kurslarında, radyo-televizyonda, Türk Hava Yollarında çalışma alanları var.” (A4)

Bölümün öğretim elemanları öğrencilere Türk Dilini ve Edebiyatını öğretirken bir yandan da mezun olduktan sonraki hayata onları hazırlamaya çalışmaktadırlar. Yukarıda sayılan iş

imkânları göz önüne alınarak daha öğrencilik dönemlerinde bu alanlarda bilgi sahibi olmalarını sağlayacak çalıştaylar hazırlıyorlar:

“Geçen dönem itibarıyla sayın bölüm başkanımızın teşvikleriyle 36 saatlik turizm rehberliği diye bir panel çalışması yaptık. Türkiye turizmi ve bunun dışında anlık çeviri bilgilendirilmesi yapıldı. Bir de hukuk, eski metinlerin çevirisi, ekonomi alanındaki yazıların, sözleşme, anlaşma gibi metinlerin çevirisini ve ekonomi metinlerini anlatan Türkiyeli hocamız geldi ve bu konular hakkında öğrencilerimize bilgi verdi. Panelin Türkiye’de turizm bölümünde ben konuşmacıydım. Türkiye’nin turizm yörelerini ve bu yörelerdeki turist çeken değerlerini öğrencilere aktarmaya çalıştım. Nevruz tatilinden sonra bu panelin ikincisini düzenlemeyi düşünüyoruz. Belki geçen döneme ek olarak hukuk terimlerini kapsayan bir bölüm de eklenebilir.” (A3)

Daha ilk kez yapılmış olan bu panelin olumlu etkilerini gören bölüm başkanı ve diğer öğretim elemanları bunun devamını getirmeyi istemekteler ve programı daha çeşitlendirerek her bölüm için Türkiye’den alanında uzman kişileri davet etmeyi düşünmekteler. Öğretim elemanları hem bölüm adına hem de kendi akademik gelecekleri için planladıkları farklı düşünceleri vardır. Bu planları paylaşımları için öğretim elemanlarına soru yöneltildi. Sorulara sırasıyla aşağıdaki cevapları verdiler.

“Öykü Yazarlık ve Kompozisyon derslerimizde öğrencilerimizin yazdıkları metinleri bir kitap haline dönüştürmek ve Türkçe bir yayın çıkarmak istiyorum. Öğrencinin seviyesini göstermek adına çok iyi olacağını düşünüyorum. Öğrencilerimizin çoğu Türkçe bilmeden başlıyor bölüme... Böyle bir şeye cesaret etmek bile takdire şayan olduğunu düşünüyorum.” (A1)

“İran’da Elif Şafak’ın ve Orhan Pamuk’un kitaplarının çoğu Farsçaya çevrildi. Ama bunların dışında Türk edebiyatı için temel sayılabilecek önemli romanların çevirisi hala yapılmadı. Bu konularda büyük eksiklik olduğunu görüyorum. Bu alanda çeviri yapılacak bir ekip oluşturup bu eksikliği gidermek isterim.” (A2)

“Ali Şir Nevai adında bir tercüme projesi yapmak istiyoruz. Türkçeden Farsçaya, Farsçadan Türkçeye yeni tercüme kazandırmak istiyoruz. Bunu ilk İran’da başlatacağız kısmet olursa... İran, Türkiye, Afganistan, Tacikistan, Azerbaycan gibi başka ülkeleri de ekleyebiliriz. Mayıs ayında büyükelçilikte İran-Türkiye Edebi İlişkileri diye bir panel düzenleyeceğiz ve bu projeyi ilk kez orada başlatacağız. Türk dilinin en büyük sözlüğü Ferheng-i Türki’nin dörtte birini çalıştım. Onu basmaya çalışacağım. Metin Hamdi hocanın Türk Tiyatro Tarihi adlı kitabının çevirisini yapmak istiyorum. Farslara Türkçe öğretme

projesi hazırlıyorum. Yunus Emre Enstitüsü destek verirse –biraz zor ama- hayata geçirebiliriz. Türkçenin İran’da dil atlasını çıkarmak amacıyla ayda, üç ayda bir alan araştırmasına gidiyoruz.” (A3)

“Bu bölüm için arzu ettiğim şey, Türkiye üniversitelerinden birkaçı ile anlaşma yaparak ortak bir lisans programı hatta ortak yüksek lisans programı yapmaktır. Böylelikle öğrencilerin kalitesi çok yükselecektir. Biz bunu küçük olarak uyguluyoruz. Bu dönem bizim altı öğrencimizin üçü Hacettepe’ye, üçü İstanbul Üniversitesine misafir olarak gittiler. Bir dönem derslerini alacaklar. Biz en azından lisans seviyesinde iki dönem olmasını istiyoruz. Yüksek lisans programını da bizim burada hoca sıkıntımız olduğu için ortak olarak açarsak, bir sene burada bir sene Türkiye’de almak şartıyla açılırsa, hem öğrenci kalitesi açısından hem de öğrencilerin motivasyonu açısından çok olumlu olacak.” (A4)

Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü 2015 yılında kurulmuştur. Bölüme başlangıçta dokuz öğrenci kaydını yaptırmıştır. Yeni kurulan bir bölüm olmasının yanında zaten hâlihazırda Türkoloji uzmanlarının İran’da çok az yetişiyor olması nedeniyle birtakım eksikliklerle eğitime başlanılmıştır. İlk kayıt yaptıran dokuz kişinin beşi daha ilk sınıfta bölümü bırakmıştır. İlk mezunlarını 2018-2019 yılında verecek olan bölümün şu anda son sınıfta dört öğrencisi vardır. İkinci sınıfta on dört öğrencisi, üçüncü sınıfta ise on bir öğrencisi mevcuttur.

“Bölüm dört yıl önce kuruldu. Bölüm kurulduktan bir yıl sonra beni aradılar, ‘biz bölümü açtık bize yardım eder misin?’ diye sordular. Ben de ‘tamam’ dedim. Daha sonra iki hoca daha buldum. Ve başladık... İlk yıl dokuz tane öğrenci vardı. Daha sonra hoca eksikliğinden ve bölümün düzeni oturmadiğı için yarısından çoğu bıraktı. Ben söz verdiğim gibi iki haftada bir gelecektim. İki hafta sonra geldiğimde dört öğrenci kaldığını gördüm. Bu öğrencilerle oturdum konuştum ve moral verdim ve bunlar kaldı, hala devam etmekte. Şu an ilk mezunlarımız olacaklar.

İkinci yıl yine öğrenci alımı yapılmış fakat yine aynı şey tekrarlanmış. Kayıt yaptıranların çoğu kaydını dondurmuş. Ben seminer şeklinde dersimi verdiğim için ben geldiğimde 12-13 kişi kalmıştı. Yine ben konuştum onlarla. Bu bölümde kalmalarını sağladım. Ama şimdi acaba hata mı yaptım diye düşünüyorum. Boşuna bir ümit mi verdim acaba? Üçüncü sene de ben geldiğimde 15 öğrenci vardı, 14’ü hala devam ediyor.” (A5)

Bölümün geleceğı ile ilgili olumsuz düşünceler hem derse giren akademisyenleri hem de öğrencileri etkilemektedir. Bu olumsuz düşünceleri kuvvetlendiren olaylardan biri de bu yıl

birinci sınıfa hiç öğrenci alınmamasıdır. Bölüme kontenjan açılmadığı için öğrenci tercih yapamamıştır.

Bölümde, ifade ettiğimiz üzere, akademisyen eksikliği vardır. Öyle ki kadrolu olarak çalışan akademisyen yoktur. Ders ücreti karşılığı görev yapanlar en fazla 12 kredi ders verebilmektedir. Bu sebeple ders ücreti karşılığı çalışanların çoğunun başka bir işi daha vardır. Ücretlerin düşük olması sebebiyle İran genelinde ikinci ve bazen de üçüncü bir iş yapan kesimin oranı bir hayli fazladır.

“Ben Tahran’da girdiğim derslere burada da devam ediyorum. Benim alanım çeviri bilimidir, dilbilimidir. Halk Edebiyatı dersine her iki üniversitede de ben giriyorum. Dil öğretimiyle ilgili ne varsa; Konuşma, Dinleme, Kompozisyon dersi vb. hangisi olursa... Sözleşmeli hocalar 12 krediden fazla ders alamıyorlar bu yüzden açıkta kalan dersleri alıyorum.” (A5)

Bölümde kadrolu öğretim elemanları olmadığı için farklı bölümden bir öğretim elemanları bölüm başkanı olarak görev yapmaktadır. Bu durum bazı olumsuz sonuçlara neden olmaktadır. Bölümü, ihtiyaçları, öğrenci ve öğretim elemanı isteklerini bilemeyen bir bölüm başkanı vardır. Bölümün bir kütüphanesi bulunmamaktadır. Bölümün öğrencilerinin ders kaynaklarını temin edeceği herhangi bir yer de yoktur:

“Bölümle ilgili ciddi bir heves var. Tahran’da bölümü beğendirme sıkıntısı var, burada öyle bir sıkıntı yok. Burada kaynak sıkıntısı var. Ben birkaç tane kitap getirttim, sadece onlar var. Yunus Emre Enstitüsü gibi bir kurum var; öğrenciler eksiklerini oradan giderebilseler çok güzel olur. Öğrenci hangi amaçla geldiğini bazen bilemiyor. Hocalar kadrolu olmadığı için onlar da ayrı bir sıkıntı çekiyor. Burada öğrenci olmak çok zor. Derdini anlatacak kimse yok, bölüm başkanı aynı zamanda dekandır, ama o Türkiye Türkçesi bilmiyor. Öğrenciler öksüz gibi ortaya bırakılmış. Belki öğrenciler beni ondan daha çok seviyorlar, ben sahip çıktım, ama elimde bir imkân yok. Ben Tahran’da üniversitede kadrolu olduğumdan dolayı onlara kucak açabiliyorum. Ama diğer hocalarda bu imkân yok. Aslında onlarda da böyle bir imkân olsa daha iyi olur çünkü onlar hep buradalar.” (A5)

Üniversitede Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü tercih eden öğrencilerin yaşlarına baktığımızda hatırı sayılır sayıda öğrencinin yaşlarının kırkın üstünde olduğu görülmektedir. Emeklilikten sonra üniversiteye gelip Türk Dili ve Edebiyatı bölümü okumaya çalışan öğrencileri görülmektedir. Bu öğrencilerle konuşulduğu zaman, bölümü tercih etme sebeplerinin Türkçeye olan ilgileri olduğunu söylemektedirler. Buradaki öğrencilerin bir

diğer farkı ise Türkçe dil becerilerinin ileri olmasıdır. Bunun sebebi Türkçenin daha çok konuşulduğu bir sosyal ortam ve yapıdan gelmeleridir. Fakat yeterli kaynaklara ulaşamaması, derslerin verimlilik seviyesinin düşük olması istenilen seviyeye ulaşılmayı engellemektedir:

“Ayda bir kere gelip dersleri toplu şekilde vermek çok verimli olmuyor. Bu kadar istekli bir öğrenci ile seminer şeklinde ders yapmak yanlışır. Öğrencilerin sadece dil bilgisine ihtiyacı yok. Türkoloji’nin derinlerine inmeleri gerekiyor. Bunlar artık puan düşünmüyorlar, Türkoloji adına bilim düşünüyorlar. Bu isteklerine tam anlamıyla bir karşılık alamıyorlar. Ben geliyorum, sabahtan akşama kadar konuşmak bir hoca için çok basit değil. Ama karşımda yaşları benden daha büyük, hevesli insanları görünce bazı zorluklar katlanılabilecek bir hal alıyor. Bunları farklı bir açıdan değerlendirmek gerekir ve Türkiye’nin bunlara sahip çıkması gerekir. Bence bu bölümün asla kapanmaması gerekir. Siyasetçilerin oturup konuşması gerekir. Türkiye’den hoca gelmesi gerekir. O zaman öğrenci daha moralli olur.” (A5)

Bir de bu eğitim sürecinin psikolojik boyutu kendini göstermektedir. Her şeyden önce gelecek kaygısı öğrencilerin derse ilgisinin azalmasına neden olmaktadır. Kendini, bölümü, dersleri ve öğretim elemanları sorgulamaya başlamaktadır. Öğrencide oluşan, severek ve isteyerek başladığı Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün mezun olduktan sonra ona hayatını devam ettirmesini sağlayacak maddi olanakları sağlayamayacağı düşüncesi onun kendi içinde çelişkiye düşmesine neden olmaktadır:

“Öğrencilerin çoğu genç ve sevgi ile okuyorlar. Ama dört yılın sonunda bu sevginin karşılığını alamazlarsa büyük sıkıntı yaşayacaklar. Güzel bir iş imkânı bulunmazlarsa bu sevginin yerini nefret alacak. Öğrenci gözünü açtığında kırk yaşında hala işsiz, ama ondan daha zayıf ve daha az çalışan biri güzel işlerde çalışıyor; bu kesinlikle iyi sonuçlar vermez. Her iki ülke bunu düşünmeli. Az öğrenci olsun ama onların geleceği garanti altında olsun. Bütün öğrenciler olmasa bile dörtte bir öğrencinin geleceği garanti altına alınabilse rekabet ortamı olur ve bizler de öğrencileri derslere daha çok motive edebiliriz. Dershanelerde her ders saatine çok cüzi bir miktar kazanılıyor. Kim çalışmak ister ki bu paraya? Hadi istedi diyelim ne kadar dershane var ki... Çocuk, ‘Osmanlı Türkçesi benim ne işime yarayacak, Yeni Türk Edebiyatı, Eski Türk Edebiyatı benim ne işime yarayacak’ diyor. Çocukların kafasında ben ‘Türkçe öğrenip dershane çalışacaksam zaten biliyorum, diğerleri bizim işimize yaramayacak’ düşüncesi var. Bu yüzden derslere bazen ilgisizlikle yaklaşabiliyorlar.

Bu durum bir tek benim değil tüm hocaların derslerini etkiliyor. Buna bir çözüm bulmak gerekiyor.” (A5)

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ve Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün ortak ihtiyaçlarından biri lisansüstü eğitimidir. Lisansüstü eğitim akademisyen ihtiyacının giderilmesinde de etkili olacaktır ve Türkoloji bilimini İran sahasında güçlendirecektir. Bunun yanında mevcut öğretim elemanlarının maddi gelirlerine etki etmesi açısından da önemli olacaktır. Çünkü İran’da akademisyenlik mesleğini seçenlerin ikinci bir işi daha olmaktadır. Sadece akademisyenlik ücretleri maddi ihtiyaçları karşılayacak durumda değildir. Ders ücreti karşılığı çalışanların ise daha da düşük gelirleri vardır. Akademisyenlerin genellikle ikinci iş olarak tercümanlık büroları ya da yayınevleri işletmektedirler. Bu durum da akademisyenlik mesleğine yoğunlaşmalarını engellemektedir: *“Bir başka tarafına gelelim; İran’da bir üniversite hocasının maaşının yanında maaşı kadar gelir kazanabileceği bir başka alan da yüksek lisans ve doktora öğrencileridir. Bizim bölüme bakıldığında böyle bir imkân yoktur. Hocalarımızın maaşı sıradan bir memurdan azdır. Bunu kendi adıma söylemiyorum çünkü benim başka gelirlerim de var. Ama ben hocalık maaşımla geçiniyor olsaydım başka bir iş kurmama gerek kalmazdı ve enerjimi sadece bu işe verirdim. Diğer arkadaşlarım içinde bu geçerli.” (A5)*

Türkiye’de altı şehirde Fars Dili ve Edebiyatı bölümü mevcuttur. Bunların dört tanesi Türkiye’nin en köklü üniversitelerindedir. Bunun yanında bölümlerde gözle görülür bir öğretim elemanı eksikliği yoktur. İran’daki Türk Dili ve Edebiyatı bölümleriyle karşılaştırma yapıldığında aradaki fark görülebilmektedir:

“Türkiye’deki Fars Dili ve Edebiyatı bölümleri İran’dan ne kadar destek alıyor? İran’daki Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri Türkiye’den ne kadar destek alıyor? Her türlü projelere açığız. Özellikle çeviri işlerinde doğrudan muhatap da alınabiliriz. Ben Türkoloji’nin temel kitaplarının çevirisini yaptım. Bahattin Ögel, Nihat Sami Banarlı, Ahmet Bican Ercilasun, Özkul Çobanoğlu, Öcal Oğuz gibi isimlerin eserlerinin çevirisini yaptık. Bunlar hazır bekliyor. Bunları proje olarak vermek istiyorum.” (A5)

Öğretim elemanlarından alınan bilgilerin analizleri yukarıda verilmiştir. Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin öğrenme ortamları hakkında verdikleri bilgilerin analizleri aşağıda yapılmıştır:

Tablo 55

Üniversite Öğrencilerinin Farsça ve Türkçe Arasındaki Benzerliklere ve Farklılıklara İlişkin Görüşleri

	No	Kod	f
İki Dil Arasındaki Benzerlikler	1	İki dil arasızında benzerlik yok tamamen farklılar.	11
	2	İki dil arasında ortak kelimeler çok fazla	23
	3	İki dilde de fiil cümle sonunda yer alır.	2
	4	Klasik Türk edebiyatında Farsça kelimeler çok fazla	2
	5	İki dilde Arapçadan etkilenmiş iki dilde de Arapça kelimeler çok fazla	5
	6	İki dilinde ortak tarihi vardır.	3
	7	Benzerlikler İslamiyet’le başlamış edebiyatla devam etmiştir.	1
	8	Farsça ve eski Türkçe arasında birçok benzerlik var ama yeni Türkçe de bu benzerlik azalmıştır.	1
	9	Ortak deyim ve atasözlerinde vardır.	2
İki Dil Arasındaki Farklılıklar	10	Alfabeleri farklıdır	2
	11	Ekleri farklıdır	2
	12	İki dil de farklı dil ailelerinden gelmektedir	2
	13	Türkçe sondan eklemeli bir dildir	3
	14	Gramerler kuralları çok farklıdır	6

“Farsça ve Türkçe arasında ne tür benzerlikler ve farklılıklar vardır?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevapları iki ayrı kategoride değerlendirildi. Birincisi iki dil arasındaki benzerlikler, ikincisi ise iki dil arasındaki farklılıklardır. İki dil arasında benzerlikleri 9 kodda toplandı. Bu dokuz kodun içinden “İki dil arasında ortak kelimeler çok fazla.” en sık tekrarlanan koddur. Frekans değeri 23’tür. İki dil arasındaki farklılıklar da 5 kodda toplanmıştır. “Gramerler kuralları çok farklıdır.” kodu en sık tekrarlanan kod olmuştur. Üniversite öğrencilerinin bir bölümü bu soruyu cevaplamıştır. Cevaplayanların arasından bir değerlendirme yapılmıştır.

İran üniversiteleri bünyesinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri öğrencilerinin gelecek planlarına, isteklerine ve bölümün yetersiz kaldığı hususlara ilişkin görüşlerini almak için Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunlarının İran’da çalışma alanları, bölümde karşılaşılan zorluklar ve eksiklikler ve ilgili alanda neler yapmak istedikleri hakkında sorular soruldu. Alınan cevaplar kodlara çevrilerek aşağıdaki tablolarla gösterildi.

Tablo 56

Üniversite Öğrencilerinin Göre Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Mezunlarının İran'da Çalışma Alanları

No	Kod	f
1	Türkçe öğretmenliği yapmak	47
2	Tercümanlık	52
3	Özel turizm firmalarında çalışmak	6
4	Akademisyenlik	6
5	Radyo televizyonda çalışmak	4
6	Havaalanlarında çalışmak	1
7	Türk fabrikalarında ve şirketlerinde çalışmak	4
8	Dış İşleri Bakanlığına bağlı Türkiye'deki kurumlarda çalışmak	4
9	Yazarlık	3
10	Bu konuda bilgim yok	5

“Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunlarının İran'da çalışma alanları nelerdir?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan doğrultusunda 10 kod çıkarılmıştır. Kodların içinde en yüksek frekans değerine sahip olan 52 ile “Tercümanlık”tır. Sonrasında 47 frekans değeri ile “Türkçe öğretmenliği” gelmektedir.

“İran'da çok az imkân bulunmaktadır. Çevirmenlik, ticari işler, devlet memuru ve radyo-televizyonda çalışmak imkânı vardır.” (ÜÖ52)

“Daha çok yabancı dil kursları ve çevirmenlik alanındadır.” (ÜÖ53)

“Nakliye şirketlerinde, dil öğretim merkezlerinde çalışılabilir” (ÜÖ46)

Tablo 57

Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü Okurken Karşılaştığı Zorluklar

No	Kod	f
1	Dersler bizi çok zorluyor	7
2	Özellikle uzun ve bilimsel Türkçe cümleleri anlamakta zorlanıyorum.	1
3	Türkiye’den gelen bir hocadan ders alma imkânımızın olmaması.	10
4	Kaynak kitapların İran’da satışının olmaması.	23
5	Mevcut hocalarımızın sayı olarak yetersiz olması	13
6	Alan derslerimizin sayısının ve içeriğinin yetersiz olması	3
7	Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün değerinin diğer dil bölümlerine göre daha düşük durumda olması	4
8	Türkiye’nin İran’daki Türk ve Dili Edebiyatı bölümlerinden gelecek olan burslu öğrencilere az kontenjan ayırması	1
9	Bazı akademisyenlerin bölüm için yetersiz kalması	5
10	Diğer dil bölümleri gibi ikinci bir dil okuma imkânının olmaması	1
11	Konuşma pratiği yapabileceğimiz bir ortam olmadığı için konuşmada eksikliğimiz var.	7
12	İran’da lisansüstü eğitimin olmaması	3
14	Tarih derslerinin sıkıcı olması	1
15	Herhangi bir sorunum yok.	14

“Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü okurken karşılaştığınız zorluklar ve eksiklikler nelerdir?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 15 kod çıkarılmıştır. En çok tekrarlanan kod “Kaynak kitapların İran’da satışının olmaması.” olmuştur. Bu kodlamanın frekansı 23’tür. Üç kişi bu soruya cevap vermemiştir.

“Türkçe yazılan kitapları bulmamız çok zor... Özellikle de bilimsel kitapları... Birkaç hocadan başka bilimsel insan bulmak zor... Türkiye hocalarından fayda alamadık. Yabancı dil öğrencisi olarak üniversite etkinliklerinden bir şey göremedik.” (ÜÖ52)

“Kendi öğrenci arkadaşlarımız arasında bile bu bölümü çok basit gören ve çok ciddiye almayan kişiler var.” (ÜÖ70)

“Etrafımda Türkiye Türkçe bilen kimse yok. Bu yüzden dinleme ve konuşma benim için zor.” (ÜÖ70)

Tablo 58

Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili Alanında Yapmak İstedikleri Şeyler

No	Kod	f
1	Eğitim-öğretim alanında çalışmak isterim.	1
2	Yazar olmak isterim.	6
3	Nakliye firmalarında yönetici olmak isterim.	1
4	Makaleler yazmak isterim.	1
5	Yaşadığım Türk köyündeki gelenekleri kayda geçirmek isterim.	1
6	Tur lideri olmak isterim.	1
7	Bir dil enstitüsü açmak isterim.	1
8	İran’da Türkçe mütercim-tercümanlık bölümü açmak isterim.	1
9	Dil bilgisi öğretimini kolaylaştırmak isterim.	1
10	Arkeolojik kazılar yapmak isterim.	1
11	Bu alanda uzmanlaşmak isterim.	1
12	Türk bölgeleri üzerinde çalışmalar yaparak bir dergi çıkarmak isterdim.	1
13	Türk dilinin güzel eserlerini çevirip Farslara tanıtmak isterim.	2
14	Öğrencilerimi Türkiye’ye götürmek isterim.	2
15	Türkçeyi sevenlerin bir araya gelebileceği bir dernek kurmak isterdim.	1

“Türk dili alanında imkânınız olsa daha neler yapmak isterdiniz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 15 kod çıkarılmıştır. Bu kodların içerisinde en sık tekrarlanan “Yazar olmak isterim.” kodu olmuştur. Frekans değeri 6’dır. Fakat bu soru tüm öğrenciler tarafından cevaplanmamıştır.

“Türklerin tarihini ve zaman içinde nasıl değişime uğradıklarını araştırmayı, edebiyat ve tarih yazarlarını araştırmayı ve öğretmenlik yapmayı isterim.” (ÜÖ65)

“Edebiyat alanlarını çok sevdiğim için Türk dilinden Farsçaya çeviriler yapmak isterdim. Özellikle Modern Türk Edebiyatından eserleri Farsçaya çevirmek isterim.” (ÜÖ41)

Üniversite öğrencilerine “son olarak eklemek istediğiniz bir şey var mı” sorusu yöneltilmiştir. Soruya öğrencilerin bir bölümü “Yok” demiştir. Bir bölümü ise “Geldiğiniz için teşekkür ederim.” demiştir. Bir kısmı ise çalışmamıza ışık tutacak isteklerini ya da fikirlerini yazmıştır. Bu cevaplar aşağıdadır:

“Türkiye devletinin bu bölümü İran’da daha çok desteklemesi ve bu bölümde çalışanlara daha çok önem göstermesi lazım. Biz bu bölümün Urmiye’de ayakta kalmasını istiyoruz. (ÜÖ76)

“Türkiye’yi çok sevdiğim için oraya taşınmak ve yaşamak istiyorum.” (ÜÖ58)

“Bu bölüm özellikle İran’da Türkiye tarafından daha çok desteklenirse bence harika sonuçlar verebilir.” (ÜÖ69)

“Türkçe sadece bir dil sayılmaz; bir dünyadır. Bu alanda çalışanların gözü açık olmalıdır.” (ÜÖ52)

“İran’da Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün yüksek lisans programının olmasını tüm Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencileri olarak istiyor ve arzuluyoruz.” (ÜÖ53)

Yukardaki cevaplar öğrencilerin Türkiye’den birtakım beklentilerinin olduğunu göstermektedir. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencileri bölümün geleceği ile ilgili kaygı duymaktadırlar. Yeni eğitim-öğretim yılında birinci sınıfa öğrenci alınmaması bu durumu daha da güçlendirmiştir. Bölümün kapanmaması için öğrenciler Türkiye devletinden destek beklemektedirler.

Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi Bünyesinde Seçmeli Türkçe Dersi Öğrenme Ortamı hakkında bilgi edinmek amacıyla ilk olarak Seçmeli Türkçe dersini seçen öğrencilere bakıldığı zaman çoğunluğunun Türk soylu olduğu görülmektedir. Bu durum ilk bakışta Türkçe öğretmenin kolay tarafı gibi görünse de birtakım yanlışları ve telaffuzları düzeltmek oldukça zor olmaktadır. Bununla birlikte İran’da Türk medyasına, dizilerine, televizyon programlarına, şarkıcılarına ve sinema filmlerine olan ilgi nedeniyle birçok evde uydu sistemi vardır. Bu sistemi kullanmak devlet tarafından yasaklansa da sistem özellikle Türk soyluların evinde çoğunlukla bulunmaktadır. Bu sayede yeni yetişen nesillerin Türkiye Türkçesi ile tanışması daha küçük yaşlarda olmaktadır. Bu da Türkiye Türkçesi öğrenmelerine hız vermektedir. Bunun yanında zorlandıkları taraflar da vardır. Özellikle Farsçada bulunmayan “ı, ö, ü” seslerini çıkarmakta zorluklar yaşanmaktadır.

“Kolay tarafı burada büyük bir Azerbaycan Türkü kitlesi var ve bu insanların dili Türkçedir. İlk başlangıçta bu bir avantaj gibi görünüyor; sizi iyi-kötü anlıyorlar. Diğer öğrencilerden üç sıfır önce başlıyor; ama telaffuzlarını değiştiremiyorlar ve bu çok ciddi bir problem oluşturuyor. Fakat şu anda birçok aile Türk dizilerini izliyorlar ve şarkıları dinliyorlar. Yeni neslin telaffuzu çok iyi... Zor tarafları, Farsçada Türkçede olan üç tane sesli harf yok. “ı, ö, ü” seslerini çıkarmak çok ciddi bir dinleme gerektiriyor. Sonra gramer öğretiminde bazı zorluklar var. Şimdiki zamanı öğretiyorsun ama “-yor” ekinin önündeki ünlü harfleri çok zor öğreniyorlar.” (A5)

Farsça ile birçok ortak kelimenin olması kelime öğrenimini olumlu yönde etkilemiştir. Seçmeli dersi alan öğrencilerin seviyeleri birbirinden farklıdır. Bir de Türkçe ve Farsçanın farklı alfabelerle yazılması Türkçe öğrenmeye çalışanları etkilemiştir. Çok küçük yaşlardan itibaren İngilizce öğrendikleri için Latin alfabesine aşinadırlar. Fakat okumada ve yazmada İngilizce alfabe ile Türkçe alfabeyi karıştıranlar olmaktadır. “c” sesini “si” okumaları, “ç” sesinin karşılığı olarak “ch” yazmaları bunun belirgin örnekleridir. Sınıflarda kız öğrencilerin sayısı daha fazladır. A5, kız öğrencilerin öğrenmelerinin erkek öğrencilere göre daha hızlı olduğunu belirtmiştir. Ayrıca öğrencilerin dört dil becerisinden genelde başarısız oldukları becerinin yazma, genelde başarılı oldukları becerinin de anlama olduğunu söylemiştir. Öğrenciler derslerde Türkçe konuşmaya çekinmektedirler. Bazı gramer kuralları Farsça ve Türkçe arasında benzerlik göstermektedir. Şahıs ve iyelik eklerinin kullanımları iki dilde de aynıdır. Ayrıca fiiller her iki dilde de cümlelerin sonunda kullanılmaktadır. Bu ortak noktalar dört dil becerisi üzerinde olumlu pekiştirme yapmaktadır.

İran ve Türkiye sınır komşusudur. Bu durum iki ülkeyi birbirine yakınlaştırmıştır. Yakınlaşmanın temelinde ise sınır komşuluğunun yanında ortak tarih olgusunun da etkisinin görüldüğünü söyleyebiliriz. İran’da Türk nüfusunun varlığı da kültürel yakınlığı beraberinde getirmektedir. *“İran kültürünün ve Türk Kültürünün benzeyen yönlerine örnek verir misiniz?”* sorusuna A5’in verdiği cevap aşağıdaki gibi olmuştur:

“Dini ritüellere ve gün içerisinde selamlaşmalarına bakarsak hiç benzemiyor. Türkiye’de buradaki gibi bir nevrüz kutlanmaz ama nevrüz İran’ın her şeyidir. Ramazan ve Kurban Bayramı ise Türkiye’nin her şeyidir. Ama İran’da Kurban bayramında sadece hacılar kurban kesiyor. Şimdi biraz daha büyük perdeden bakarsak iki ülkenin de Müslüman olması ile oluşan bir benzerlik var. Bir de İran’da çok sayıda Türk yaşadığı için bazı âdetler, gelenekler benziyor.” (A5)

Kültürel yakınlıklar İran’da yaşayan birçok gencin eğitim için Türkiye’yi seçmek istemesine zemin hazırlamaktadır. Bu sebeple Türkçe öğrenmek isteyen öğrenci sayısı hayli fazladır. Özellikle lisans ve lisansüstü eğitim için özel dil eğitim merkezlerinin Türkçe kursları haricinde özel olarak Türkçe ders almak isteyen öğrenciler de olmaktadır. A5’e göre önemli sorunlardan biri materyal eksikliğidir ve özel kursların desteğe ihtiyacı vardır. Sorunun çözümü için Yunus Emre Enstitüsünün özel kurslara danışmanlık ve yol göstericilik yapabileceğini belirtmiştir.

“Yurt dışında yabancılara Türkçe öğretimini üstlenen Yunus Emre Enstitüsü özel kurslara bir şekilde danışmanlık yapabilir.” (A5)

Tahran Üniversitesinde Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi Bünyesinde seçmeli olarak Türkçe dersi veren akademisyenle yapılan görüşmeden de anlaşılacağı üzere, İran’da Türkçe öğretimi alanındaki sorunların bir bölümünün kurum ayırt etmeksizin ortak olduğunu görmekteyiz. Bu ortak soruna en belirgin örnek olarak materyal eksikliği diyebiliriz. Bunun dışında öğrenciler zaman zaman seçmeli derslerin seçimi sırasında Türkçe dersini seçememe gibi zorluklarla karşı karşıya da kalmaktadır.

Bu bilgi doğrultusunda öğrencilerin Türkçe öğrenirken zorlandığı başka şeylerin olup olmadığını öğrenmek adına *“Türkçe Öğrenirken Karşılaştığınız Zorluklar Nelerdir?”* sorusu yöneltildi ve öğrenme ortamları hakkında öğrencilerin görüşlerine ulaşmak için diğer sorular soruldu. Soruların cevapları ve frekans dağılımları aşağıda verilmiştir.

Tablo 59

Üniversite Öğrencilerinin Türkçe Öğrenirken Karşılaştığı Zorluklara İlişkin Kod ve Frekans Dağılımı

	Kod	f
Türkçe Öğrenirken Karşılaşılan Zorluklar	“ö, ü” seslerini çıkarmakta zorluk çekiyorum.	5
	Konuşmakta zorlanıyorum.	3
	Türk dilinin gramerini öğrenmekte zorlanıyorum.	5
	Kelimeleri ve sesleri telaffuz etmede zorlanıyorum.	4
	“ı, ö, ü” seslerini çıkarmakta zorluk çekiyorum.	4
	Yazmada zorlanıyorum.	1
	Dinlemede zorlanıyorum.	1
	Kullandığımız Hitit ders kitapları beni zorluyor.	1

“Türkçe öğrenirken karşılaştığınız zorluklar nelerdir?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 8 kod çıkarılmıştır. Türkçe öğrenirken bazı sesleri çıkarmakta ve yazmakta zorlandıkları görülmektedir. Bunun nedeni ise bu seslerin Farsçada olmamasıdır. Frekans değerlerine bakıldığı zaman katılımcı öğrencilerin sayısından daha fazla değer vardır. Bunun nedeni bir öğrencinin birden fazla kodu kapsayan yanıtlar vermesidir.

Tablo 60

Üniversite Öğrencilerinin İran Dışında Başka Ülkede Bulunma Durumları

No	Kod	f
1	Türkiye'ye gittim.	3
2	Dubai'ye gittim.	2
3	Irak'a gittim.	1
4	Avusturya'ya gittim.	1
5	Arabistan'a gittim.	1
6	Yurtdışında daha önce hiç bulunmadım.	11

“İran dışında başka ülkede bulundunuz mu? Eğer bulunduysanız nerede bulundunuz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 6 kod çıkarılmıştır. Yurt dışına gitmeyenlerin sayısı 11’dir. Yurt dışına çıkıp farklı ülkelere gidenlerin sayısı ise 4’tür. Bu dört kişiden 3’ü Türkiye’ye gitmiştir. Gitme sebepleri sorulduğunda turistik amaçlı gittiklerini söylemişlerdir.

Tablo 61

Üniversite Öğrencilerine Göre Farsça ve Türkçe Arasında Benzerlikler ve Farklılıklar

	No	Kod	f
İki Dil Arasındaki Benzerlikler	1	İki dil arasında ortak kelimeler çok fazladır.	9
	2	İki dil de Arapçadan etkilenmiş iki dilde de Arapça kelimeler çok fazladır.	3
	3	İki dilde de iyelik eki vardır.	2
İki Dil Arasındaki Farklılıklar	4	Cümle yapıları farklıdır.	2
	5	Ekleri farklıdır	2
	6	Türkçe sondan eklemeli bir dildir.	2

“Farsça ve Türkçe arasında ne tür benzerlikler ve farklılıklar vardır?” sorusuna üniversite öğrencilerin verdikleri cevapları iki ayrı kategoride değerlendirildi birincisi iki dil arasındaki benzerlikler ikincisi ise iki dil arasındaki farklılıklardır. İki dil arasında benzerlikleri 3 kodda toplandı. Bu üç kodun içinden “İki dil arasında ortak kelimeler çok fazladır.” en sık tekrarlanan koddur. Frekans değeri 9’tür. İki dil arasındaki farklılıklar da 3 kodda toplanmıştır. “Cümle yapıları farklıdır.” ve “Ekleri farklıdır.” kodu en sık tekrarlanan kod olmuştur. Öğrencilerin bir kısmı sadece benzerlikleri yazmıştır.

Tablo 62

Üniversite Öğrencilerinin Türk Dili Alanında Yapmak İstedikleri Şeyler

No	Kod	f
1	Türk müziklerini daha çok dinlemek isterdim.	8
2	Türk sinema filmlerini ve dizilerini daha çok izlemek isterim.	5
3	Tercüme çalışmaları yapmak isterim.	2
4	Türkçe bilgimi geliştirip kitap okumak isterdim.	1
5	Daha çok dinleme çalışması yapmak isterim.	1
6	Türkçe öğretmenliği yapmak isterim.	1
7	Dinlemeyi geliştirici küçük videolar çekmek isterim.	1

“Türk dili alanında imkânınız olsa daha neler yapmak isterdiniz?” sorusuna üniversite öğrencilerinin verdikleri cevaplardan 7 kod çıkarılmıştır. Bu kodların içerisinde en sık tekrarlanan “Türk müziklerini daha çok dinlemek isterdim.” kodu olmuştur. Frekans değeri 8’dir. Seçmeli olarak Türkçe dersini seçen Tahran Üniversitesi öğrencileri Türk dilini öğrenmeyi hobi olarak görmektedirler. Daha çok kendilerini geliştirmek ve güzel zaman geçirmek için aldıkları bir derstir. İçlerinden bazılarının mesleki olarak Türkçe öğrenme istekleri vardır.

Öğretim Elemanlarından aldığımız cevaplar, öğrenci görüşmelerinden edindiğimiz bilgiler ve gözlemlerimiz gösteriyor ki Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü tercih eden öğrencilerin özellikle Tahran’da geniş bir çalışma ortamı vardır. Daha öğrencilik aşamalarında özel kurumlarda Türkçe öğretmenliği yapmaya başlıyorlar; öğretmenliği kendine meslek olarak seçmek isteyenler Türkçe öğretmenliğinin yanında İngilizce dil bilgi ve becerisini de geliştirmeye çalışıyorlar, böylelikle çalıştıkları kurumlarda hem Türkçe öğretmenliği hem de İngilizce öğretmenliği yapabiliyorlar. Bunun başlıca nedeni özel kurumlar öğretmene girdiği ders saatine göre ücret ödemektedir. İran genelinde özel kurslara bakıldığında İngilizce ve Türkçe dillerinin öğretiminin diğer dillere nazaran daha yaygın olduğunu görülmektedir. Lisans eğitimini tamamlayan mezunları öğretmenlik haricinde farklı mesleklerde de görmek mümkündür. Eğitime devam etmek isteyenler kendi imkânları ile Türkiye’ye gidip yüksek lisans ve doktora eğitimi alabiliyorlar. Bunun yanında lisansüstü eğitim almak isteyen fakat maddi olarak bunu karşılayamayacak durumda olanlar için Türkiye’nin verdiği yüksek lisans ve doktora bursları bir kapı aralamaktadır. Yüksek lisans ve doktorasını tamamlayanların bir kısmı İran’a dönmektedir. Bir kısmı da Türkiye’de kalıp farklı kurumlarda kendilerine istihdam olanakları verilmektedir. Lisansüstü eğitime devam

etmeyip İran’da kalanlar için farklı sektörlerde iş imkânları vardır. Haber ajansları, radyo-televizyon, Dışişleri Bakanlığı, İran’la iş yapan Türk firmalarında istihdam ve turizm rehberliği bu iş imkânlarından bazılarıdır. Bunların yanında kendine ait tercüme büroları açma imkânı da Adalet Bakanlığı tarafından verilmektedir.

Bu iş imkânlarının yanında Türk Dili ve Edebiyatı İran sahasında zorlu şartlarda kendine yaşam alanı bulmaya çalışmaktadır. Kaynak ve ders kitabı ile akademisyen ihtiyacı başlıca problemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun çözümünde Tahran Yunus Emre Enstitüsü elindeki olanakları kullanabilir. İkinci dereceden ihtiyaç ise yeni iş sahaları olanaklarıdır. Bunların çözümünde kişi ve kurumların çabalarının ötesinde devletlerin politikaları temel rol oynayacaktır.

Yunus Emre Enstitüsü Tahran’ın işlek meydanlarından birine yakın bir konumda üç katlı bir binadadır. Binanın içerisinde dersliklerden başka kantin, kütüphane, seminer salonu, sergi salonu, öğretmenler odası, müdür odası ve idari işlemlerin yürütüldüğü sekreter odası bulunmaktadır.

Tahran Yunus Emre Enstitüsünde A1, A2, B1, B2, C1, C2 düzeylerinde Türkçe kursları bulunmaktadır. Bir seviye 144 saatte verilmektedir ve bu 144 saat A1-1, A1-2 olmak suretiyle iki kurdur. Bu iki kur tamamlandıktan sonra sınava girilmekte ve kursiyer sınavdan geçer puanı alırsa A1 sertifikası verilmektedir. Diğer düzeyler için de süreç aynıdır. Bütün düzeyleri hiç ara vermeden başarıyla tamamlayan, bütün sınavlardan geçer puanı alan bir kursiyer kursun tüm seviyelerini dört yılda tamamlayabilmektedir. Dört yıl uzun bir süredir ve maliyetlidir. Bu sebeple bazı kursiyerler tamamlayamamaktadır. 2019 Mart ayında kurumda 284 kayıtlı öğrenci bulunmaktadır. Kurslar üç dönem olarak verilmektedir. İlk dönem eylülde başlamakta ve aralıkta ara tatile girilmektedir. İkinci dönem ocakta başlamakta ve mayısta bitmektedir. Yaz aylarında hızlandırılmış Türkçe kursları verilmektedir. Ayrıca Tahran Yunus Emre Enstitüsünde uluslararası geçerliliği olan “Türkçe Yeterlilik Sınavı” yılda üç kez yapılmaktadır.

Türkçe dil öğretiminin yanında Türk kültürünü, tarihini, sanatını, müziğini ve sinemasını tanıtan birçok etkinlikler yapılmaktadır. Tahran Yunus Emre Enstitüsünün İran’da üstlendiği vizyonu kurum yönetici şu cümlelerle ifade etmiştir:

“Türkiye’nin medeniyet birikimini, dilini, kültürünü ve sanatını tanıtmak; Türkiye’nin kültürel diplomasi vizyonuna katkıda bulunmak için açılmıştır.”

Öğretmenlere sorulan sorularla Tahran Yunus Emre enstitüsü öğrenme ortamları hakkında bilgiler toplanmıştır. Sorular analiz edilip tablolar şeklinde verilmiştir.

Tablo 63

Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Sınıflardaki Ortalama Öğrenci Sayısı

NO	Sınıflarda Bulunan Öğrenci Sayısı
YÖ1	16
YÖ2	13-16
YÖ3	15
YÖ4	10-15
YÖ5	15-16

Sınıflarda ortalama öğrenci sayısı öğretmenlerden aldığımız cevaplardan edindiğimiz sonuçlara göre en az 10 en fazla 16’dır.

“İlk kurda 15 kişi oluyor ve sonuna kadar geliyorlar. Ama üst kurlarda 15 kişi başlıyor, sona doğru 10 kişi civarı kalıyor.” (YÖ4)

Tablo 64

Yunus Emre Enstitüsü Öğretmenlerinin Sınıflarındaki Öğrenci Seviyeleri

NO	Başlangıç Seviyesi	Orta Seviyesi	İleri Seviye	Bütün Seviyeler
YÖ1	✓	✓		
YÖ2	✓	✓		
YÖ3				✓
YÖ4		✓		
YÖ5				✓

YÖ1, YÖ2 başlangıç ve orta seviyedeki, YÖ4 orta seviyedeki kurlarının dersine girmektedir. YÖ3 ve YÖ5 ise tüm seviyelerdeki kurların derslerine girmektedir. Ders dağılımı yapılırken kurumda göreve yeni başlayanlara üst kurlarda ders verilmemeye dikkat edilmektedir. Bu durum bir kural olmamakla birlikte kurumun inisiyatifine kalmıştır.

Öğretmenlere “İran’da Türkçe öğretimin kolay tarafları ve zor tarafları nelerdir?” sorusu yöneltildi ve aşağıdaki cevaplar alındı:

“Kolay tarafı, Türkçe ve Farsça arasında çok ortak kelimeler var. Tamlamalar birbirine benziyor, sadece sıralanışı farklı; bir de Azerbaycan Türkleri var, bunlar zaten doğduğundan itibaren Türk diline maruz kaldığı için, öğrenmeleri daha kolay oluyor. Zor tarafı, Azerbaycan Türkçesi ile karıştırılmasıdır.” (YÖ1)

“Bizim öğrencilerimiz genellikle dili yaşıyorlar. Akşamları evde Türkçe program izliyorlar, Türkiye’ye alışveriş için gidiyorlar. O yüzden Türkçeyi öğrenmekte zorlanmıyorlar.” (YÖ2)

“Kolay tarafları, genelde Türk soylu öğrencilerimiz olduğu için Türkçeyi daha rahat öğreniyorlar. Ve küçük yaşlardan itibaren Türkçe konuşuyorlar, Türkçe filmler izliyorlar. Bu bizim işimizi kolaylaştırıyor. Bir de aynı durumun olumsuz bir yanı var: Azerbaycan Türkçesi bildikleri için bazı yanlışlarını fark etmiyorlar. Bunun dışında olumlu yönleri daha fazladır.” (YÖ3)

“Kolay tarafı, ortak kelimelerin çok fazla olmasıdır. Öğretirken ilk kurlarda zorlanmıyorsun, öğrenciler hızlı anlıyor. Ama bunun yanında Türkçe sondan eklemeli bir dil olduğu için öğrenciler zorlanıyorlar. Türkçenin gramer kuralları Farsçanın tam tersidir.” (YÖ4)

“Ortak kelimeler ve Azerbaycan Türklerinin burada olması kolaylaştırıyor. Diğer taraftan Türkçedeki Farsça kelimelerle, o kelimelerin Farsça aslının anlamının farklı olması özellikle Farsları zorluyor. İlerleyen kurlarda ise Azerbaycan Türklerinin yanlışlarını düzeltmekte zorluk çektiklerini görüyoruz. -ile eki yerine -nan ekini kullanıyorlar ve bunlardan çok zor vazgeçiyorlar. ‘Araba ile’ değil de ‘arabaynan’ diyorlar. Benzerlikten kaynaklanan zorluklar çıkmaya başlıyor.” (YÖ5)

Alınan cevaplardan yola çıkılarak kolay taraflarını oluşturan unsurların başında Azerbaycan Türklerinin sınıflarda oranının yüksek olması gelmektedir. Diğer taraftan kolaylaştırmanın yanında sınıf içinde hem ana dili Azerbaycan Türkçesi olanların hem de Farsça olanların bir arada olması bazı zorlukları da beraberinde getirmektedir. Her ne kadar seviye sınavları ile kurlara yerleştirme yapılsa da ilk seviyeler için ana dili Azerbaycan Türkçesi olanlar ile Farsça olanların farklı sınıflara alınmaları daha uygun olabilir. İlk kurlarda Azerbaycan Türkçesi bilenlerin oranının yüksek olması kolaylaştırıcı bir unsur teşkil ederken ilerleyen seviyelerde ise zorluk olarak ortaya çıkmaktadır. Küçük gibi görünen yanlışların

düzeltilmesi bir kuralı yeniden öğrenmekten daha zor olmuştur. Ortak kelimelerin olması dil öğretimine olumlu etki ederken bazı ortak kelimelerin anlamlarının iki dilde de farklı olmasının olumsuz etkisi olmuştur.

Cinsiyetinde yabancı dil öğrenme üzerinde etki edebileceği hususundaki araştırmalardan yola çıkarak Sınıf içindeki dil öğrenme düzeylerindeki farklılıklar göz önünde tutulduğunda, öğretmenlerin cinsiyet faktörü hakkında ne düşündüğünü öğrenmek için onlara, “*Dil öğrenirken cinsiyetin öğrenme düzeyine etki ettiğini düşünüyor musunuz, neden?*” sorusu soruldu. Soruya şu yanıtlar alındı. “*Aslında etkili olduğunu düşünmüyorum. Ama Lübnan’da da İran’da gördüm ki kadınlar daha istekli, daha çalışkan; bir de tıp öğrencileri daha başarılı...*” (YÖ1) “*İran’ı ele alırsak etkili... Sınıflarımızda kız öğrenci sayıda daha fazladır. Kızların motivasyonu daha yüksek; ama erkekler daha hızlı öğreniyor.*” (YÖ1) “*Kadınlar daha hızlı öğreniyor. Bu bilimsel olarak da kanıtlanmıştır. Ders içerisinde kadınlar konuşmaya daha hevesli ve konuştukları için daha hızlı öğreniyorlar.*” (YÖ1) “*Cinsiyetin değil de yaşın daha etkili olduğunu düşünüyorum. Yetmiş yaş üstü öğrenciler daha zor öğreniyor.*” (YÖ1) “*Cinsiyet etki etmiyor ama yaş ve ihtiyaç etkili oluyor. Erkekler daha az geliyor; ama öğrenme arzuları daha fazla... Öğrenmeye ihtiyaçları var; ama zamanları fazla yok... Orta yaş üstü kadınlar geliyor, alışveriş yapmak için öğrenmek istiyorlar; ama yaşları, biraz öğrenme düzeylerini etkiliyor.*” (YÖ1) Öğretmelerin verdiği cevaplardan kadınların dil öğrenme konusunda daha başarılı olduğu sonucu çıkmaktadır. Bunun nedeni olarak derslere daha düzenli devam etmeleri ve dil öğrenmeye daha istekli olmaları gösterilmektedir. Bunun yanında erkeklerin daha hızlı öğrendiğini söyleyen öğretmenler de vardır. Fakat erkek öğrencilerin motivasyonunun daha düşük olmasından dolayı odaklanmada problem yaşadıklarını da eklemektedirler. Dil öğretimi sadece öğrenci ile sınırlı değildir. Bunun yanında öğretici, öğrenme ortamı ve materyal de öğrenme üzerinde etkilidir.

İran’da Yunus Emre Enstitüsünün yanında birçok özel kursta Türkiye Türkçesi öğretimi yapılmaktadır. Ve pek çok öğretici vardır. Öğreticilerle ilgili bilgi alabilmek için uzun süredir İran’da yaşamakta olan Yunus Emre Enstitüsü öğretmenlerine “*Diğer Türkçe öğretmenliği yapan öğreticileri bu alanda yeterli buluyor musunuz, neden?*” sorusunu soruldu ve şu cevaplar alındı:

“*Kurumumuzdakiler yeterli ama dışarıdakiler İranlı oldukları için Türkiye Türkçesini kendi dilleri ya da lehçeleri ile karıştırıyorlar.*” (YÖ1)

“Kurum dışı için yorum yapıyorum: Dil öğretim yaklaşımlarından haberi olmayan ve Türkçe öğretmeye çalışan birçok kişi var. Türkçeye hâkimiyet konusunda da öğreticilerin sıkıntıları var. Hatta bir kuruma iş için gitmiştim. Kurumda zümre başkanı ile konuşacaktım. Bana ‘sizin adın ne mi’ diye bir soru sordu. Ben de yanıt olarak ‘Benim adım ... mi?’ dedim. Daha sonra bana Farsça olarak ‘o mu yanlış olmadı mı, ben sana soru sordum sen cevapta da - mı ekini kullandın’ dedi. Ben de ‘hoşça kalın’ dedim, çıktım. Bu seviyede dil öğretenler var. Hatta İran’da bizim şu anda kursiyerimiz olan dördüncü kurda, beşinci kurda, onuncu kurda olan öğrencilerimiz dışarda Türkçe öğretiyor.” (YÖ2)

“Hepsini bulmuyorum. Türkçe, Türkçe bilen herkesin öğretebileceği bir dil değildir. Bunun yeterlilikleri olması lazım. Karşınızda yabancı dil öğrenen insanlar var. Bunların dikkatini her açıdan çekmek lazım. Sadece kitaba bağlı kalınarak bunu başarmaya çalışanlar bence yetersizdir.” (YÖ3)

“İran’da çok yeterli bulmuyorum. Benim sınıf arkadaşlarım vardı ve Türkçesi yeterli değildi. Ama kurumlarda öğretmenlik yapmaya başladılar. Hatta bir tanesi haber ajansında çalışmaya başladı. Bu kişinin tercümelerine biz yardım ediyorduk.” (YÖ4)

Öğretmenlerin cevaplarına bakıldığında dil eğitim kurumlarında öğretmenlik yapanların çoğunun Türkçe öğretmenliği alanında yeterli olmadığını anlaşılmaktadır. Birçoğu bu alanda eğitim almamışlardır. Ama bu durum sadece Türkiye Türkçesi için geçerli değildir. Türkiye Türkçesinin yanında aynı kişi İngilizce öğretmenliği de yapmaktadır ve herhangi bir lisans diploması ya da sertifikası yoktur. Bu sonuçlara bakıldığında Yunus Emre Enstitüsü İran’da Türkiye Türkçesinin profesyonel olarak öğretildiği yerlerin başında gelmektedir. Sadece Türkçeyi öğretmekle kalmamakta, ayrıca kursiyerlerin Türkiye’ye ve Türkçeye olan ilgisini artırmak için etkinlikler de düzenlemektedir.

Bu etkinlikler hakkında bilgi almak için öğretmenlere, “Öğrencilerinize Türkçeyi sevdirmek için Türkçe dersleri dışında başka etkinlikler yapıyor musunuz?” sorusunu yöneltildi ve aşağıdaki cevaplar alındı:

“Görüşebildiklerimle derslerin dışında da görüşüyorum, sohbet ediyoruz. Kitap tavsiyesi istiyorlar, yardım ediyorum. Ayrıca internet üzerinden şiir yolluyorum, şarkı yolluyorum, onlar üzerinde konuşuyoruz.” (YÖ1)

“Kurumsal olarak aldığımız kararlar doğrultusunda öğrencilerle dışarda fazla vakit geçirmiyoruz.” (YÖ2)

“Bizim bu ülkede böyle bir şeye ihtiyacımız yok. Zaten öğrenciler Türkçeyi seviyorlar. Bunun dışında şiir ezberliyorlar, hikâyelerin üzerinde çalışıyorlar ya da mesela türkülerin hikâyelerini araştırıyorlar ve sunum yapıyorlar.” (YÖ3)

“Okuma etkinliğimiz var, sinema günleri yapıyoruz ama ülke şartlarından dolayı şarkı ve dans etkinliklerini pek yapamıyoruz.” (YÖ5)

Yunus Emre Enstitüsünde çalışan öğretmenlerin özel ders vermesi ya da bir başka kurumda da çalışması kurum etiğine aykırıdır. Bununla birlikte öğrencilerle zaman zaman kurum dışında sosyal etkinlikler yapan öğretmenler vardır. Kurum içinde ise Türkçeyi ve Türk kültürünü tanıtmak için çeşitli etkinlikler düzenlenmektedir. Kitap okuma saatleri, sergiler, Türk sanatları kursları, Türk müziği kursları, çocuk korusu, milli bayram kutlamaları gibi birçok etkinlik düzenlenmektedir. Kursiyerler bu etkinliklerin de vesilesiyle birçok Türk yazarı ve şairi hakkında bilgi sahibi olmakta ve hikâye ve şiirleri kendi istekleri ile okumaya başlamaktadırlar. Bu durumlar kursiyerlerin dile daha çok maruz kalmalarını sağlamakta ve Türkçe yeterliliğini arttırmaktadır. Bunun dışında günlük hayatta Türkiye Türkçesi kullanma oranları da Türkçe beceri üzerinde etkili olmaktadır.

Her öğrenci günlük hayatlarında Türkçe konuşma imkânı bulamayabiliyor. Bu konuda öğretmenlerin görüşlerini almak için onlara, *“Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma alanları var mı?”* sorusunu soruldu ve aşağıdaki yanıtlar alındı:

“Türkiye’den arkadaşları var onlarla konuşuyorlar” (YÖ1)

“Bizim birçok öğrencimizin Türkiye ile alakası vardır. Bazısı alışveriş için çok sık gidip geliyor, bazısının orada evi var, bazısı Türk firmalarıyla çalışıyor... Televizyondaki birçok Türk dizilerini takip ediyorlar. Azerbaycan Türkleri zaten Türk kanallarını izliyorlar. Bunun yanında Farşlar da izliyor. Bir dönem Türk dizilerini Farşça dublajla izleme furyası başlamıştı. Bunun bir sonucu olarak birçok kişi ‘Türkçe öğreneyim de filmleri kendi dilinde izleyeyim’ diye düşündü ve Türkçe öğrenmeye başladı.” (YÖ2)

“Dizi, film izliyor; şarkı dinliyorlar.” (YÖ3)

“Bazılarının Türkiye’den arkadaşları var. Gün içerisinde sosyal medyadan yazışma imkânları oluyor ve bu olumlu etkiliyor.” (YÖ4)

“Çok yok... Türk arkadaşları olanlar kullanıyor. Bunun yanında Azerbaycan Türkçesi kullanıyorlar ama televizyondan Türkiye kanallarını izliyorlar.” (YÖ5)

Günlük hayatta öğrencilerin Türkçe kullanma alanlarına bakıldığı zaman ilk sırada televizyon ve sosyal medya gelmektedir. İran'ın genelinde Türk dizilerine ve filmlerine büyük ilgi vardır. Azerbaycan Türkleri evlerinde genellikle Türk kanallarını izlemekte ve bunun yanında Farsların da Türk dizilerine ve filmlerine karşı ilgileri fazladır. Ayrıca imkânı olan herkes Türkiye'ye alışveriş ve turistik amaçlı gelmektedir ve kendilerine Türkiyeli arkadaşlar edinmişlerdir. Hem Türkiye'de oldukları süre içerisinde hem de daha sonrasında Türk arkadaşları ile Türkiye Türkçesi konuşma imkânı bulmaktadırlar. Türkiye Türkçesinin konuşulduğu ortamlarda bulunulması dört dil becerisini olumlu yönde etkilemektedir. Ama dört dil becerisini aynı anda geliştirmek her zaman mümkün olmamaktadır.

Farsça ile Türkçenin ilk göze çarpan farklarından birisi alfabelerinin farklı olmasıdır. Farsçada Arap alfabesi kullanılırken Türkiye Türkçesinde Latin alfabesi kullanılmaktadır. İran'da yapılan Türkçe öğretiminde bu farkın etkisi olmaktadır. Bunun yanında öğrenciler İngilizce eğitimlerinden dolayı Latin alfabesine aşinadır. Bu durumu göz önünde tutarak öğretmenlere *“Alfabenin farklı olmasının olumlu ve olumsuz etkileri var mı?”* sorusu sorulmuştur ve aşağıdaki cevaplar alınmıştır:

“Arap alfabesi kullandıkları için bazen ‘s’ ile mi ya da ‘z’ ile mi yazacağız?’ diye soruyorlar. Seslilerde çok sıkıntı çekiyorlar. Noktalı harflere ya noktayı koymuyorlar ya da fazlasıyla koyuyorlar. ‘e’ mi ‘i’ mi karıştırıyorlar; ‘o’ mu ‘ö’ mü karıştırıyorlar.” (YÖ1)

“Alfabenin farklı olmasının hiçbir olumsuz yönü yok. Çünkü İranlılar Latin alfabesini zaten biliyor. Bir iki kere umutsuz vakalarımız oldu. 70 yaşında bir teyze hayatında hiç Latin alfabesini görmemiş... Bununla beraber yazmada birçok sorunlar var. On ikinci kura kadar sıkıntılar devam ediyor. ‘ı, i, o, ö, u, ü’ harflerini ayırt edip yazmada büyük sıkıntı yaşıyorlar” (YÖ2)

“Latin harflerini bilmeselerdi olumsuz etkileri olurdu. Yazarken bütün sesli harflere nokta koyma eğilimindeler.” (YÖ3)

“Olumlu yönde etkileri var. Öğrencilerden ‘iyi ki Türkçe Latin alfabesi ile yazılıyor, yoksa biz bu ünlüleri ne yapardık’ gibi tepkiler alıyorum.” (YÖ4)

“Yazma konusunda sıkıntı çıkıyor. Ünlü harflerde nokta koyup koymamada sıkıntı çekiyorlar. Latin harflerini İngilizceden öğrendikleri için sesleri bazen İngiliz alfabesindeki gibi çıkartabiliyorlar. Mesela ‘c’ harfine ‘s’ sesi verebiliyor.” (YÖ5)

Türkiye Türkçesi öğrenen İranlılar yazmada, alfabenin İran'da geçerli olan dilin alfabesinden farklı olmasından dolayı sıkıntı yaşamaktadırlar. Özellikle sesli harfleri ayırt etmekte zorlanmaktadırlar. Sesli harflerden “ı, i, o, ö, u, ü” harflerini son kurlara kadar birbirine karıştırma eğilimindedirler.

İran Türkiye arasındaki bağların temeline bakıldığında zaman tarihi ve coğrafi yakınlık kendini göstermektedir. Uzun bir süre İran'da Türkler hâkimiyet kurmuştur. Gazneli ve Büyük Selçuklu devletlerinden başlamak suretiyle Pehleviler dönemine gelinceye kadar birçok Türk hanedanı İran toprakları üzerinde hüküm sürmüştür. Ortak tarihin yanında halkın çoğunluğunun aynı dine mensup olması da yakınlaşmayı sağlamıştır. Özellikle İran'da yaşayan Türk soyluların Türkçeye karşı yoğun ilgisi vardır. Farısların da ilgisi azımsanamaz. İran topraklarında Farsça ve Türkçe uzun yıllar bir arada yaşamış ve hala yaşamaktadır. Bu ortak yaşayış dillerin birbirinden etkilenmesine neden olmuştur. Bu etkinin sonucunda birçok benzerlikler dillere yerleşmiştir. Bu benzerlikleri öğrenmek için öğretmenlere “İki dil arasında benzer yönler var mı? Varsa bunlara birkaç örnek verebilir misiniz?” sorusu soruldu ve şu cevaplar alındı:

“Var... Ortak kelimeler çok fazla... Mesela ‘oda’ Farsçada ‘otag’dır. Kelimenin kökeni Türkçedir. Aslında onlar kelimenin aslını kullanıyorlar. İki dil gramer olarak da benziyor.” (YÖ1)

“Birçok benzer yön vardır. Birçok atasözümüz ortaktır. Neredeyse bütün atasözlerinin Farsça karşılığı aynıdır. Mantık olarak da iki dil çok benziyor. Belirtme hal eki iki dilde de vardır. Birçok ortak kelime vardır.” (YÖ2)

“Ortak kelimelerimiz çoktur. Farsçada da özne başta, yüklem sonda gelir. Ama konuşurken bu düzenin tam tersini yapıyorlar.” (YÖ3)

“Kelimeler, atasözleri ve deyimlerde aynı olanlar var ama gramer olarak çok farklılar.” (YÖ4)

Çok sayıda kelimenin ortak olması göze çarpan en belirgin benzerliktir. Daha sonrasında ise atasözleri ve deyimlerin benzerliği gelmektedir. Birçok atasözü ve deyimın Farsça karşılığı aynıdır. Bu durum aynı zamanda kültürel ortaklığın da bir göstergesidir. Kurumda çalışan bütün öğretmenler iki ülkenin kültürlerinin birbirine yakın olduğunu söylemektedir. Öyle ki öğretmenlere, “Eğer kültürleri benzer buluyorsanız bunlara birkaç örnek verir misiniz?” sorusu yöneltildi ve öğretmenler aşağıdaki cevapları verdiler:

“Mesela bayramlarda yapılan şeyler aynıdır.” (YÖ2)

“Yeme alışkanlıklarımız çok yakındır: Kebaplar. Aile yapısı olarak her ikisi de ataerkil toplumdur. Her ikisi de Batılılaşma yolunda bir geçiş dönemi yaşıyor. Türkiye biraz daha ilerdedir. Bazı şakalarımız bile aynıdır. Hatta bir örnek vereyim: “Evde kalan kızlar gerçekten çok şanlısınız; dışarısı çok soğuk...” Belki bu şakanın Amerika’da anlamı olmayabilir.” (YÖ2)

“Yaşam tarzlarımız, aile ilişkilerimiz, misafirperverliklerimiz, büyüklere saygı, öğretmene saygı gibi konularda benziyorlar.” (YÖ2)

“Düğünlerimiz ve yaslarımız gibi birçok geleneklerimiz birbirimize benziyor. Bu yüzden Avrupa ülkelerine gidince kendilerini tam anlamıyla gurbette hissedeceklerini ama Türkiye’de bu hissin az olacağını söylüyorlar.” (YÖ2)

Kültürlerin benzer olmasının birçok etkeni vardır. Kültürlerin benzer olmasının sonuçlarına bakıldığı zaman ise İran’da Türkiye’ye ve Türkçeye karşı belirgin bir ilgi olduğu görülmektedir. Batılılaşma yolunda Türkiye İran’da yaşayanlar için bir örnek teşkil etmektedir. Hayalleri Türkiye’ye gelmek süslemektedir. Türkçeye karşı olan ilgi İran’da birçok özel kurumun Türkçe dersleri vermesine zemin hazırlamaktadır. Fakat bu durum bazen olumsuzlukları da beraberinde getirmektedir. Çünkü Türkçe dil bilgi ve becerisi yetersiz olan kişiler, Türkçe öğretmeni olarak çalışmakta ve birtakım yanlış öğrenmelere bile sebep olmaktadır. Türkiye’ye gelerek iş bulup yaşamak isteyen ya da eğitimine Türkiye’de devam etmek isteyen kişiler bazen dolandırıcı firmalar tarafından kandırılmaktadır. Üniversite gibi resmi kurumlarda çalışanlar kişilere, bu konularda dikkatli olmaları için İran devleti uyarı yazıları göndermektedir.

İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi sadece Yunus Emre Enstitüsü ile sınırlı değildir. Üniversitelerde Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri, yine üniversitelerde seçmeli Türkçe dersleri ve birçok Özel dil eğitim merkezleri vardır. Bu kurumların yaşadığı pek çok sorun bulunmaktadır. Bu sorunları bu alanda çalışanlardan öğrenmek için öğretmenlere, *“İran’da Türkçe öğretiminin sorunları var mıdır varsa nelerdir?”* sorusunu soruldu ve aşağıdaki cevaplar alındı:

“Bazı kurumlarda yanlış öğretimler oluyor. Lisans ya da yüksek lisans düzeyinde Türkçe eğitimi almamış kişilerin Türkçe öğretmesi yanlış bilgilerin öğrenilmesine neden oluyor.” (YÖ1)

“İranlılar Türk edebiyatını sadece bir lobinin elinde olan çeviri kitaplarından öğreniyorlar. Türk tarihi ile ilgili 7-8 tane kitap çevrilmiş, bunlardan altısı terör örgütleri propagandası yapan kitaplardır. Türkiye’nin bu duruma bir el atması gerekiyor. Osmanlı tarihini, Ermeni olaylarını anlatan kitaplar da hep problemli kitaplar çevirilmiş.” (YÖ2)

“Sorunlar var tabii ki... Bazen Azerbaycan Türkçesi bilenler de Türkçe öğretmeye kalkıyor; sözlük yazıyor, gramer kitabı yazıyor ve bunların içinde birçok yanlışlıklar bulunuyor. Hatta o kitapları buraya getiriyorlar, burada reklamını yapmak istiyorlar, biz kabul etmiyoruz.” (YÖ4)

“Bizim kurumun en önemli sorunu, fiziki şartlarıdır. Daha çok öğrenci almak istiyoruz ama yer olmadığı için alamıyoruz. Daha büyük bir binaya taşınmaya da İran devleti izin vermiyor. Biz sadece Türkçe öğretimi yapmadığımız için hızlandırılmış kurslar veremiyoruz. Bütün kurları tamamlamak için üç-dört sene devam gerekiyor. Bu da herkese uygun olmuyor. Diğer kurslarda ise Azerbaycan Türkleri ders veriyor ve bazı şeyleri yanlış öğretiyorlar.” (YÖ5)

Alanın en önemli sorunlarından birisinin özellikle Özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe derslerinin alan uzmanları tarafından verilmemesi sebebiyle yanlış öğrenmelere neden olması görülmektedir. Bunun yanında belki etkisini hemen göstermeyen ama ileride gösterebilecek olması muhtemel olan, Türkçeden Farsçaya çevrilen kitapların yanlış bir politika ile seçilmiş olmasıdır; Türkiye tarihini ve edebiyatını yanlış tanıtan ya da eksik tanıtan kitapların çevirilerinin yapılmasıdır. Roman yazarlarından sadece belirli kişilerin kitaplarının çevirilerinin yapılması Türk edebiyatının eksik tanıtılmasına ve öğrenilmesine zemin hazırlamaktadır. Kurum olarak ise öğrenci kapasitesinin artırılması için daha geniş bir alana ihtiyaç vardır; ama dış etkenlerden dolayı yer değişimi yapılamamaktadır. Bu sorunların giderilmesinde birinci olarak Türk devletine bazı sorumluluklar düşmektedir. Bu sorumlulukların neler olabileceğine dair öğretmenlere “Türkiye’den İran’da Türkiye Türkçesi öğretimine yönelik bir talebiniz var mı?” sorusu yöneltildi ve şu cevaplar alındı:

“İran’da Azerbaycan Türklerinin en yoğun olduğu yer Tebriz’dir. Ayrıca Kümbet şehrinde de Türkmenler yaşamaktadır. Bu iki şehirde de bizim kurumun şubesi açılmalıdır.” (YÖ1)

“Kitaplarımızın daha iyi hale getirilmesi, bunu da yaparken sahada çalışanlardan yardım alınması...” (YÖ3)

“Özel kurslarda durum çok iyi değil. Bunun kontrol altına alınması gerekiyor. Bunun için bir şeyler yapılabilir.” (YÖ4)

“Farklı materyallerimiz olsa, soru kitaplarımız ya da oyun kitaplarımız olsa... Planlı bir materyal seti hazırlanabilir.” (YÖ5)

Öğretmenler ilk olarak kitapların sorunlarının giderilmesini dile getirmektelerdir. Bu sorunların çözümü yapılırken alanda çalışan öğretmenlerin fikirlerine önem verilmesi gerekmektedir. Materyallerin biraz daha çeşitlenmesi faydalı olacaktır. İran, Türk soylu nüfusun fazla olduğu bir ülkedir. Bu sebeple Türkçeye ilgi çok fazladır. Özellikle Türklerin yoğun olarak yaşadığı bölgelere Yunus Emre Enstitüsünün şubeleri açılabilir. Bunların sağlanabilmesi tamamen devletlerarası münasebetlere ve siyasi şartlara bağlı olduğu unutulmamalıdır.

Son olarak da öğretmenlere, *“Türk dili alanında imkânınız olsa daha neler yapmak istersiniz?”* diye soruldu ve aşağıdaki cevapları alındı:

“Türkçenin lehçeleri üzerine çalışmak isterdim. İran’da Azerbaycan Türkleri ve Kaşkay Türkleri var. O lehçeler üzerine çalışmak isterdim.” (YÖ1)

“Çeviri yapmak isterim.” (YÖ2)

“Edebiyatı çok seviyorum. İlerde bir roman ya da bir senaryo yazmak istiyorum.” (YÖ3)

“Seviyelere göre hikâye kitaplarının, romanların ve bunların güzel bir sesle okunmuş CD’lerinin olmasını çok isterdim.” (YÖ4)

Öğretmenlerin düşünceleri alanın eksiklerinin giderilmesi için çalışmalara yön verecek yapıdadır. Seviyelere göre hikâyeler yazılması ve hikâyelerin sesli CD’lerinin olması alan açısından değerlendirilmesi gereken bir öneridir.

Özel dil eğitim merkezi öğrenme ortamlarını araştırmak amacıyla dört farklı şehirde on dört farklı kurumda uygulama yapılmıştır ve on dört kurum yöneticisi ile görüşülmüştür. Bu kurumların altısı Tebriz’de, altısı Tahran’da, biri Zencan’da ve biri de Urmiye’dedir. Kurum yöneticilerinin çoğunluğu demografik bilgilerini paylaşmak istememişlerdir. Bu sebeple yöneticilerin demografik bilgi tablosu oluşturulmamıştır. Yöneticiler, onlara sorulan araştırma kapsamındaki diğer sorulara cevap vermiştir. Bu sorular kursun amacına, kursun yönelik olduğu kesimlere, öğretmen seçme sürecine, kursiyere verilecek sertifikaya, kursiyer

sayısına, öğretmen sayısına, kursun başlama- bitiş tarihlerine ve kursta verilen başka bir dil eğitimi olup olmadığına yöneliktir.

Öğretmenlerin Türkçe öğretimi yaparken karşılaştıkları; öğrenciye, kuruma, materyale ya da diğer nedenlere bağlı sorunlar saptanmıştır. Bu doğrultuda öğretmene ilk sorulan soru *“İran’da Türkçe öğretiminin kolay tarafları ve zor tarafları nelerdir?”* olmuştur. Soruya verilen cevaplara bakıldığı zaman kolay tarafı olarak sınıflarda Azerbaycan Türk’ünün çoğunlukta olması verilen cevaplardan biridir. Azerbaycan Türkçesi ve Türkiye Türkçesi arasında birçok yönden benzerlikler bulunmaktadır. Farslara Türkçe öğretirken Farsçada bulunmayan “ı, ö, ü” sesli harflerinin telaffuzunda zorluk yaşanmaktadır. Bu sorun kendini konuşmada ve yazmada göstermektedir. Türkiye kanalları yoluyla ya da internet vasıtasıyla ulaşılan filmlerinin ve dizilerinin Türkçe öğrenimine katkısı olurken, bazı yanlış öğrenmeleri de beraberinde getirmektedir. Bir de kaynak kitaplara ulaşım problemi yaşanmaktadır. Ulaşılan kitaplar da çok pahalıdır. Bu durum bu alanda çalışan, Türk dili üzerine bir eğitimi olan-olmayan birçok insanı kitap yazmaya itmiştir. Kitaplara bakıldığı zaman eksik ve hatalı bölümlerin olduğu görülmektedir:

“Azerbaycan Türkçesinden dolayı öğrencilerin belli bir alt yapıları var. Birçok kelime ortak, sadece söylenişlerden doğan farklılıklar var. O yüzden metinler yardımıyla çocuklara yeni bir dil değil de kullandıkları dilin bir lehçesini öğrendiklerini kavratmak işimizi kolaylaştırıyor. Bundan dolayı Ankara TÖMER sistemini seçtim. Gazi TÖMER kitabı biraz daha gramer ağırlıktadır. Dili hiç bilmeyen birine daha uygundur. Ana dili Azerbaycan Türkçesi olanlarda kitabı elli beş derste bitirirken, ana dili Farsça olanlarda yetmiş derste bitiriyoruz.” (Ö2)

“Tebriz genelinde herkesin Azerbaycan Türkçesi bilmesi, Türkiye Türkçesi öğretimini kolaylaştırıyor. Bunun dışında herkes Türk televizyon kanallarını izliyor ve Türk müziklerini dinliyor. Bunun hem olumlu hem de olumsuz tarafları var. Türkçeyi kitle iletişim araçlarından ve sanal ortamlardan öğrenmek yanlış bilgileri de yanında getiriyor.” (Ö3)

“Kolay tarafı, burada büyük bir Azerbaycan Türkü kitlesi var ve bu insanların dili Türkçedir. Başlangıçta kolay gibi görünüyör; sizi iyi kötü anlıyorlar. Diğer öğrencilerden üç-sıfır önde başlıyorlar ama telaffuzlarını değiştiremiyorlar ve bu çok ciddi bir problem oluyor. Fakat şu anda birçok aile Türk dizilerini izliyor ve Türk şarkılarını dinliyorlar. Yeni neslin telaffuzu çok iyi. Zor tarafı, Farsçada Türkçedeki üç sesli harf yok: “ı, ö, ü”. Bu

sesleri çıkarmak çok ciddi dinleme gerektiriyor. Sonra gramerde bazı zorluklar var. Şimdiki zamanı öğretiyorsun ama “-yor” ekinin önündeki ünlü harfleri çok zor öğreniyorlar.” (Ö13)

Tablo 65

Özel Dil Eğitim Merkezlerinde Türkçe Dil Eğitimi Verilmesinin Nedenleri

Kod	f
Lisans veya Lisansüstü eğitimlerini Türkiye’de tamamlamak isteyen kursiyerleri, Türkiye üniversitelerinin düzenlemiş olduğu Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavına (YÖS) hazırlamak ve bu sınavda başarılarını artırmak amacıyla açılmıştır.	6
Kursiyerleri sınava hazırlamanın yanında sınav başvuru sürecinden başlayarak Türkiye’deki üniversitelere kayıt sürecine kadarki zamanda ulaşım, konaklama, yeme-içme ve resmi işlemlerin tamamlanması gibi hususlarda kursiyerlere danışmanlık hizmeti vermektir.	4
İş bulmak için ya da Türkiye’ye yaşamak için gitmek isteyenlerin Türkçe öğrenme istekleri nedeniyle Türkçe dil eğitimi verilmektedir.	2
İranlılara Türkiye’yi ve Türkçeyi tanıtmak ve sevdirmek amacıyla açılmıştır.	1
İnsanlara uluslararası dilleri öğretmek amacıyla açılmıştır. Gelen taleplere göre yeni diller eklenmektedir.	1

“Kurumda neden Türkçe dil eğitimi verilmektedir?” sorusuna Özel dil eğitim merkezi yöneticilerinin verdikleri cevaplardan beş kod çıkarılmıştır. Bu kodların içinden “Lisans veya lisansüstü eğitimlerini Türkiye’de tamamlamak isteyen kursiyerleri, Türkiye üniversitelerinin düzenlemiş olduğu Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavına (YÖS) hazırlamak ve bu sınavda başarılarını artırmak amacıyla açılmıştır.” kodu en sık tekrar edilen kod olmuştur. Frekans değeri altıdır. On dört kurumun içinden altısının öncelikli amacı Türkiye üniversitelerine kursiyerlerini yerleştirmektir.

Tablo 66

Türkçe Kurslarının Yönelik Olduğu Öğrenci Grubu

	Kod	F
Kursun		
Hedef	Türkiye üniversitelerinde eğitim almak isteyenlere yöneliktir.	7
Kitlesi	18 yaş üstü kursiyerlere yöneliktir.	1
	Bütün yaş gruplarına yönelik sınıflarımız vardır.	6

“Türkçe kursları hangi öğrenci grubuna yöneliktir?” sorusuna Özel dil eğitim merkezi yöneticilerinin verdikleri cevaplardan üç kod çıkarılmıştır. Bunların içinden “Türkiye üniversitelerinde eğitim almak isteyenlere yöneliktir.” kodu en sık tekrarlanandır. Frekans değeri yedidir. Birçok kurs sadece kursiyerlerini sınava hazırlamakla kalmamaktadır. Kurs yetkilileri kursiyerleri İran’dan Türkiye’ye sınavlara getirmekte; bir aylık bir süre boyunca onlarla birlikte kalmakta ve birçok üniversitenin Yabancı Uyruklu Öğrenci Sınavına kursiyerlerin girmelerini sağlamaktadırlar.

Tablo 67

Kurumlara Türkçe Öğretmenlerini Seçilirken Dikkat Edilen Özellikler

	Kod	f
Kurslara	Öğretmenin TÖMER sertifikası olmasına dikkat ediyorum.	4
Türkçe	İlk önce yazlı sınav yapıyoruz daha sonra da sözlü sınavda başarılı olursa alıyoruz.	3
Öğretmeni	Deneme süreci yapıyoruz ve bu süre içerisinde sınıf hâkimiyetine ve öğrencilerle iletişimine bakıyoruz.	5
Alınırken	Türkiye’de eğitim almasına bakıyoruz.	1
Dikkat Edilen	Bir örnek ders anlattırıyoruz. Bu ders esnasında konuşması başarılı ise ilk aşamayı geçiyor. İkinci aşamada gramer bilgisini test ediyoruz. Eğer gramerde eksiği varsa kurum içerisinde 15-20 saatlik bir seminer ile bu açığı kapatıyoruz.	1
Özellikler	Kurumumuz çocuklara yönelik olduğu için ilk olarak çocuklarla iletişimine bakıyoruz.	1

“Türkçe öğretmenlerini seçerken nelere dikkat ediyorsunuz?” sorusuna Özel dil eğitim merkezi yöneticilerinin verdikleri cevaplardan altı kod çıkarılmıştır. Bunların içinden “Deneme süreci yapıyoruz ve bu süre içerisinde sınıf hâkimiyetine ve öğrencilerle iletişimine bakıyoruz.” kodu en sık tekrarlanan kod olmuştur ve frekans değeri beştir. Bazı yöneticiler birden çok kodu kapsayan uygulamalar yaptıklarını belirtmiştir. Bu sebeple bunların hepsi

kabul edilmiştir. Bunun bir sonucu olarak frekans değerleri toplamı ile yönetici sayısı farklılık göstermektedir.

Tablo 68

Kurs Sonunda Kursiyerlere Sertifika Veren Özel Dil Eğitim Merkezleri

Kurs Sertifikası	Kod	f
	Kaç saatlik ders aldığını belirten bir sertifika veriliyor.	5
	Herhangi bir sertifika verilmiyor.	9

“Kurs sonunda kursiyerlere sertifika veriliyor mu?” sorusuna Özel dil eğitim merkezi yöneticilerinin verdikleri cevaplarından iki kod çıkarılmıştır. Bunların içinden “Herhangi bir sertifika verilmiyor.” kodu en sık tekrarlanan kod olmuştur ve frekans değeri dokuzdur.

Tablo 69

Özel Dil Eğitim Merkezi Genelinde Türkçe Dersi Veren Kaç Öğretmen, Türkçe Dersi Alan Kaç Öğrenci Sayısı Kod ve Frekans Dağılımı

Öğretmen Sayısı	f	Öğrenci Sayısı	F
1 öğretmenli kurumlar	8	10-15 arası öğrencisi olan kurumlar	2
2 öğretmenli kurumlar	1	20-60 arası öğrencisi olan kurumlar	5
3 öğretmenli kurumlar	3	100-150 arası öğrencisi olan kurumlar	3
5 öğretmenli kurumlar	1	160-200 arası öğrencisi olan kurumlar	3
7 öğretmenli kurumlar	1	280 öğrencisi olan kurumlar	1

Kurumların öğretmen sayılarına göre frekans dağılımına bakıldığında zaman bir öğretmenli kurumların frekans değeri sekizdir ve en yüksek değerdir. Öğrenci sayılarına bakıldığında zaman 20-60 arası öğrencisi bulunan kurumların frekans değeri beştir ve en yüksek değerdir. Bu sonuçlara göre İran’da Türkçe öğretimi yapan özel kurslar genelde tek öğretmenlidir ve 20-60 arasında değişen öğrencisi vardır. Bir sınıftaki öğrenci sayısı ise 15-20 arasındadır.

Kurumların ders başlama-bitiş tarihlerine bakıldığında zaman birçok kurum YÖS’e göre tarihlerini belirlemiştir. Temmuz-Ağustos aylarında başlayan kurslar Nisan-Mayıs aylarında sona ermektedir. Farklı uygulamaları olan kurumlar da vardır. Bunların bazıları şöyledir:

Sınıflara yapılan kayıtlarda yeterli çoğunluk sağlandığı zaman sınıf Türkçe dersine başlamakta ve iki buçuk ay sonra birinci dönemi bitmektedir. Bazı kurumlar ise resmi tatillere göre dönemi başlatmakta, bir yıl içinde altı dönemi tamamlayarak kursu bitirmektedir. Kurumlarda farklı zaman uygulamaları olduğu görülmektedir. Ders saatleri ve bu saatlere ödenen miktar bu husus üzerinde etkilidir.

Araştırma yapılan özel dil eğitim merkezlerinde Türkçenin yanında İngilizce, Almanca, Fransızca, Rusça gibi dillerin eğitimleri de yapılmaktadır. Sadece Türkçe dersi veren kurslar da vardır. Araştırma yapılan özel dil eğitim merkezlerinin kaç yıldır dil eğitim hizmeti yaptıklarına bakıldığında en yenisinin bir yıldır, en köklüsünün ise kırk yıldır dil eğitimi verdiği görülmektedir.

Sonuçta bakıldığı zaman Yunus Emre Enstitüsü ve dil öğretim merkezleri ortamları arasında bazı Türkçe eğitimi adına önemli farkların olduğu görünmektedir. Bunların içinde en belirgin olanları şu şekildedir: Türkçe öğretimi alımı kriterlerine bakıldığı zaman Yunus Emre Enstitüsünde genelde atamaların Türkiye Devleti tarafından yapıldığı görülmektedir ve Türk dili alanında lisans ve lisansüstü eğitimi almış kişiler eğitim vermektedir. Aynı şekilde yerli okutman alımında da aynı özellik aranmaktadır. Kurumda çalışan iki yerli öğretmenin de lisans mezuniyetleri Türk Dili ve Edebiyatı bölümüdür. Diğer özel dil eğitim merkezlerindeki öğretim alımlarına bakıldığı zaman kurum yöneticisinin istekleri doğrultusunda belirlenmiş bazı özellikler vardır ama bu özelliklerin arasında lisans veya lisansüstü eğitimi Türk Dili alanında yapmış olma koşulu yoktur. Onun yerine bazı kurum yöneticileri lisans ya da lisansüstü eğitimi Türkiye’de yapmasını yeterli görmüştür, bazı kurumlar ise sadece TÖMER sertifikası bulunmasını yeterli görmektedir. Bunların yanında hiçbir eğitimi olmayan Türkçe bildiğini yöneticiye kanıtlayanlar da bazı kurumlarda görev yapmaktadır. Yunus Emre Enstitüsü kapasitesi bakımından oldukça büyük bir kitleye Türkçe öğretmektedir yine de yine de bütün talepleri karşılayamamaktadır. Küçük yaş guruplarına ve özel alan Türkçesine yönelik kurslara ihtiyaç vardır.

Tahran’da Büyükelçiliği yerleşkesinde yer alan okula ziyaret gerçekleştirildi ve okul müdürü ile görüşme yapıldı. Okul Müdürü Eyyup Demir (Kişisel görüşme, 19 Mart 2019) ile yapılan görüşme doğrultusunda okulun tarihi ve mevcut durumu hakkında bilgiler edinildi. Büyükelçilikle aynı bahçede yer olan okula girebilmek için okul müdüründen randevu alındı ve güvenlik noktasından geçerek, üzerinde herhangi bir cihaz bulundurmamak şartıyla içeri alınıldık. Okulun büyükelçilik binası ile aynı bahçede olması güvenlik tedbirlerinin daha üst

seviyelerde olmasına zemin oluşturmuştur. Aldığımız bilgiler doğrultusunda kapıdaki kontrollerin doğal olarak her sabah tüm öğrencilere ve öğretmenlere uygulanıldığını öğğrenildi.

Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu teşkil edilmeden önce, büyükelçilik bünyesinde bir kültür merkezi yer almaktaydı. Bu merkezin görevi gelenlere bilgi vermektir. Gelenlerin bilgi almak için nedenlerine bakıldığında Türkiye’de çocuğunu okutmak, Türkiye’de yaşamak veya ticaret yapmak gibi istekleri olduğu görölmekteydi. Kültür merkezi bünyesinde bu kişilere genel bilgiler verilirken Türkçeye karşı ilgi olduğunu tespit edilmiş ve orada bir Türkçe sınıfı açıldı. Başlangıçta bir öğretmen bulunmaktaydı. Daha sonra ikinci ve sonra üçüncü öğretmen görevlendirildi ve öğrenci sayısı da giderek arttı. Böylelikle İran’da Türkçe öğretimi de resmi olarak Türkiye Cumhuriyeti devleti tarafından başlatılmış oldu. Yunus Emre Enstitüsünün kurulması ile kültür merkezinin işlevi son buldu. Kültür merkezi binası da Türk vatandaşlarının çocukları için Tahran Büyükelçiliği bünyesinde ilköğretim okulu olarak işlev görmeye başladı.

Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu dokuz yıldan beri hizmet vermektedir. Görüşme yapılan müdür burada görev yapan dördüncü müdürdür. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibariyle okulda on öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenlerden dördü sınıf öğretmeni olup aynı zamanda okul müdürünün de branşı sınıf öğretmenliğidir. Onunla birlikte okulda beş sınıf öğretmeni vardır. Bir Türkçe öğretmeni, bir Matematik öğretmeni, bir Fen Bilgisi öğretmeni, bir İngilizce öğretmeni ve bir Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni okulda görev yapmaktadır. Her öğretmen ortalama 24 saat derse girmektedir. Okul genelinde 56 öğrenci ve 1.-8. sınıflar arasında her seviyede bir sınıf ve ana sınıfı olmak toplamda 9 sınıf vardır. Okul bu yıl ilk defa 8. sınıftan öğrenci mezun edecektir. 8. sınıfı bitiren öğrenciler için lise ihtiyacı vardır. Bu konuda 2019 yılı içinde ataması yapılan Türkiye Cumhuriyeti Tahran Eğitim Müşavirinden çalışmalar beklenilmektedir. Okulda bir kütüphane ve bir konferans salonu bulunmaktadır. Okul binasının ve bahçenin yetersiz olmasından dolayı okulda 70 öğrenci kapasitesinin üstüne çıkılamamaktadır. Bina, kültür merkezinden okula çevrilmiştir. Bu sebeple fiziki imkânları yetersizdir. Başta bahçe olmak üzere öğrencilerin teneffüs ve oyun alanları sınırlıdır.

İran Türk Okulu, İran okullarına veya uluslararası eğitim veren kurumlara giden Türk öğrencilerin, uyum sorunları yaşamaları ve ana dillerini sağlıklı bir şekilde edinmemeleri üzerine açılmıştır. Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu aynı zamanda bakanlık tarafından

açık öğretim ortaokulu ve lisesi sınav merkezi olarak da işlev görmektedir (İnan, 2013, s. 73). Öte yandan İran'ın ise Türkiye'de ilk, orta ve lise düzeylerinde üç okulu bulunmaktadır ve bu okullarda toplamda 60'a yakın öğretmen görev yapmaktadır

Okulda Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen müfredat uygulanmaktadır. Önemli günler ve haftaların anma törenleri ve kutlamaları öğrencinin kültürüne bağlılığını artırmak amacıyla daha özenli bir şekilde yapılmaktadır. Ayrıca öğrenciler için kültür gezileri düzenlenmektedir. Okulun açılma amaçlarından biri olan farklı nedenlerde İran'da yaşayan Türkiye Cumhuriyeti vatandaşlarının çocuklarının dilini ve kültürünü unutmaması gayesi derslerin haricinde çeşitli kültürel etkinlikler yapılarak da desteklenmektedir.

BÖLÜM 5

SONUÇ, TARTIŞMA VE ÖNERİLER

5.1. Sonuç ve Tartışma

Sonuç ve tartışma bölümü, “Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmeni”, “Öğretim Programı”, “Öğrenci”, “Ders Materyali”, “Öğrenme Ortamları” olmak üzere beş boyutta ele alınmıştır.

5.1.1. Öğretim Elemanı ve Türkçe Öğretmeni

İran’da iki üniversite bünyesinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümü bulunmaktadır. Bunlardan ilki Allame Tabatabai Üniversitesi Fars Edebiyatı ve Yabancı Diller Fakültesi bünyesinde yer alan Türk Dili ve Edebiyatı bölümüdür. Ülkenin başkenti olan Tahran’da bulunmaktadır. Üniversite İran’da beşeri ve sosyal bilimler eğitimi ve araştırmalarıyla öne çıkan en önemli devlet üniversitesidir. Böyle köklü bir üniversite bünyesinde Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün olması bölüm açısından bir avantajdır. 2003 yılında açılan bölüm 16 yıldır eğitim ve öğretime devam etmektedir. Bölümün kadrolu dört öğretim elemanı vardır. Öğretim elemanından ikisi farklı dönemlerde bölüm başkanlığı yapmıştır. 2018-2019 eğitim-öğretim yılında dört akademisyenin içinden daha önce bu görevi yapmamış olan bir diğer akademisyen görevi devralmıştır. Kadrolu akademisyenlerin yanında Türk Dili ve Edebiyatı bölümünden mezun olmuş ve Türkiye’ye giderek yüksek lisans eğitimini tamamlayıp hâlen doktorasına devam eden ya da doktorasını tamamlamış olan uzmanlar da dönem dönem ders ücreti karşılığında derslere girmektedirler. Bu durumdan da anlaşılacağı gibi, bölümde öğretim elemanı ihtiyacı vardır. Öte yandan, akademik kadrodaki yaşanan hızlı değişimler bölümün eğitiminin istikrarını da olumsuz etkilemektedir. Bu değişimin temel sebebi ise

alanda yetişmiş uzman sayısının az olmasıdır ve Türkiye’den gelen öğretim elemanlarının az bir süre kalarak geri dönmesi de bu durumu etkilemektedir. Bununla beraber son yıllarda bir uzmanlaşma görülmeye başlanmıştır. Bölümde kadrolu olarak çalışan dört öğretim elemanlarından ikisinin lisans eğitimi de dâhil olmak üzere yüksek lisans ve doktora eğitimi Türk Dili ve Edebiyatı üzerinedir. Öğretim elemanlarının bir kısmı doktora eğitimlerini bir kısmı ise hem doktora hem de yüksek lisans eğitimlerini Türkiye’de tamamlamışlardır. Bu durum akademik kadronun Türk Dili ve Edebiyatı alanında donanımlarını artırmalarını sağlamıştır ve yavaş yavaş da olsa bölümde oluşan uzmanlaşmanın bir göstergesidir.

İran’da Türk Dili ve Edebiyatı bölümü bulunan diğer üniversite Urmiye Üniversitesidir. Bölümün dört öğretim elemanı vardır. Mevcut öğretim elemanları kadrolu değildir. Hepsi ders ücreti karşılığı Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünde derslere girmektedirler. Bölümün öğretim elemanların kadrosunun ücret karşılığı çalışanlardan ibaret olması bölümü olumsuz etkilemiştir. Üniversite içinde, öğrencilerde ve öğretim elemanlarında da bu ruh hâli hissedilmektedir. Öğretim elemanı ihtiyacı olan bölüme alım yapmak için aranan şartlara bakıldığında zaman ise hiç öğretim elemanı olmayan bir bölüm için bu şartların biraz daha esnek olmasının daha yararlı olacağı düşünülmektedir. Doktorası devam eden öğretim elemanlarının kadroya alınması hiç öğretim elemanı olmamasından daha faydalı olacaktır.

Gelecek kaygısı bölümün öğrencilerini ve öğretim elemanlarını da etkilemektedir. Çünkü İran’da öğretim elemanlığı mesleğini seçenlerin ikinci bir işi daha olmak zorundadır. Sadece üniversiteden aldıkları ücretler maddi ihtiyaçlarını karşılamaya yetecek kadar değildir. Ders ücreti karşılığı çalışanların ise daha da düşük gelirleri vardır. Öğretim elemanları genellikle ikinci iş olarak tercümanlık büroları ya da yayınevleri işletmektedirler. Bu durum da mesleklerine yoğunlaşmalarını engellemektedir. İran devletinin bu konuda bir düzenlemeye gitmesi gerekmektedir.

İran’da üniversiteler içinde Türkçe öğretimi yapılan bir diğer kurum da Tahran Üniversitesidir. Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde beş yıldır seçmeli Türkçe dersi verilmektedir. Seçmeli Türkçe dersi için Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından öğretici görevlendirilmektedir. Şimdiye kadar iki öğretim elemanı görevlendirilmiştir. Son gelen öğretim elemanı dört yıldır eğitime devam etmektedir. Uzun süredir burada görevli olmasının ders devamlılığı açısından olumlu dönütleri vardır. Sadece ders kayıt dönemlerinde üniversiteden kaynaklı bazı küçük sorunlar

yaşanmaktadır. Seçmeli Türkçe dersinin Tahran Üniversitesinde olduğu gibi özellikle Türk nüfusun fazla olduğu Tebriz Üniversitesinde de ve başka istek olan diğer üniversitelerde de olması gerekmektedir.

Türkçe eğitiminin yapıldığı dil eğitim merkezlerinin ilki Tahran Yunus Emre Enstitüsüdür. Kurumda 2019 yılı içerisinde beş Türkçe öğretmeni bulunmaktadır. Öğretmenlerin hepsi yönetici de dâhil olmak üzere lisans eğitimlerini Türk dili üzerine almışlardır. Profesyonel biçimde yabancı dil eğitimi yapan kurumların hepsinde olması gereken bir özellik olan bu durum İran için farklıdır. Yabancı dil öğretmenlerinin eğitimlerine bakıldığı zaman öğrettiği dil üzerine eğitim alan öğrencileri pek bulunmamaktadır. Özellikle Türkçe öğretmenlerinin birçoğunun Türk dili alanında eğitimleri yoktur.

İran'da özel dil eğitim merkezlerinde Türkçe öğretmenliği yapan öğretmenlerin aslında Türkçe alanında eğitim almadığı görülmektedir. Farklı lisans ve lisansüstü eğitimleri olmasına rağmen kendini Türk dili alanında yetiştirerek bu alanda çalışmaktadırlar. Özel dil eğitim merkezleri idarecileri de öğretmenlerin Türkçe alanında aldıkları eğitimlerinden çok kursiyerlere verdikleri eğitim ile ilgilenmektedir. Türkiye'de lisans ya da lisansüstü eğitim alması, dil öğretim merkezlerine Türkçe öğretmeni olarak girmeye yeterli görülmektedir. Bunun yanında İran'da bulunan Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine devam eden öğrenciler de birinci sınıf itibarıyla özel dil eğitim merkezlerinde öğretmenlik yapmaya başlamaktadırlar.

Son olarak, İran'da Türkçe eğitiminin yapıldığı bir diğer kurumda Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okuludur. Okul dokuz yıldan beri hizmet vermektedir. Görüşme yapılan okul yöneticisi burada görev yapan dördüncü müdürdür. 2018-2019 eğitim-öğretim yılı itibarıyla okulda on öğretmen bulunmaktadır. Bu öğretmenlerden dördü sınıf öğretmeni olup aynı zamanda okul müdürünün de branşı sınıf öğretmenliğidir. Onunla birlikte okulda beş sınıf öğretmeni vardır. Bir Türkçe öğretmeni, bir Matematik öğretmeni, bir Fen Bilgisi öğretmeni, bir İngilizce öğretmeni ve bir Din Kültürü ve Ahlak Bilgisi öğretmeni okulda görev yapmaktadır. Her öğretmen ortalama 24 saat derse girmektedir.

İran'da yapılan Türkçe öğretiminde görevli öğretim elemanı ve Türkçe öğretmeni durumuyla ilgili şu sonuçlar elde edilmiştir: Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde alanında uzmanlaşmış akademik kadro eksikliği vardır. Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine gerek kadrolu gerekse ders ücreti karşılığı öğretim elemanı istihdam şartları mevcut durum göz önüne alındığında ağırdır. Üniversitelerdeki öğretim elemanlarının ve özel dil eğitim

merkezlerindeki Türkçe öğretmenlerinin gelirleri, statülerine nazaran asgari bir yaşam standardı ölçüsü düşünüldüğünde düşüktür. Özel dil eğitim merkezlerindeki Türkçe öğretmenlerinin neredeyse tamamına yakını Türk dili veya Türkçe öğretimi alanında eğitim almamıştır. Öğretmenlerin Türk dili alanında eğitimlerinin ve öğretici formasyonlarının olmamasına rağmen Türk soylu olmaları ve Azerbaycan Türkçesi bilmeleri çoğu zaman bu mesleği yapmaları için yeterli görülmektedir. Bu da çoğu durumda yanlış öğrenmeleri beraberinde getirmektedir. Bu konu Tahran Yunus Emre Enstitüsü ile özel dil eğitimi merkezleri arasında da bir çatışma yaratmaktadır.

5.1.2. Öğretim Programı

Allama Tabatabai Üniversitesi ve Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğretim programına bakıldığında zaman sık sık değişen bir program vardır. Bu durum üzerinde bölüm içinde alınan kararlar etkili olduğu gibi İran Bilim, Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı tarafından da değişiklikler yapılmaktadır. Bölüm derslerine bakıldığında derslerin Türkiye üniversitelerinde verilen Türkçe eğitimi ile paralellik gösterdiği görülmektedir.

İran'da Türkçe öğretim programına sahip çok az kurum vardır. Bunlardan biri Türk Dili ve Edebiyatı bölümleridir. Özellikle özel dil eğitim merkezleri öğretim programında üniversitelerdeki gibi sistematik ve planlı bir düzen bulunmamaktadır.

Öğretim programı olan diğer bir kurum da Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okuludur. Okulda Türkiye Cumhuriyeti Millî Eğitim Bakanlığı tarafından belirlenen öğretim programı uygulanmaktadır. Okulun eğitim dili Türkçedir.

Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı eksikliği sadece İran sahasında bulunan bir sorun değildir. Türkiye için de geçerlidir. Türkiye'de de birçok üniversitenin kendi içinde yabancılara Türkçe öğretimi yapılmakta ve her üniversitenin kendine ait bir öğretim programı bulunmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminin standart bir düzene oturup gelişmesi için ortak bir programın izlenmesi gerekmektedir. Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı ortak bir program arayışına çözüm olacak bir kaynaktır.

İran'da Türkiye Türkçesi öğretiminin yapıldığı kurumlar arasında Üniversitelerdeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde ve Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim

Okulunda öğretim programı vardır. Özel dil eğitim merkezlerinde sistematik ve planlı bir öğretim programı bulunmamaktadır.

5.1.3. Öğrenci

Tahran'da bulunan Allame Tabatabai Üniversitesi ve Urmiye'de bulunan Urmiye Üniversitesinde yer yalan Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri öğrencilerinin genel profillerine bakıldığı zaman hem Türk soylu ve ana dili Türkçe olan hem de Fars ve ana dili Farsça olan öğrencilerin bölümde eğitim aldıkları görülmektedir. Bölümde öğrenci olmanın haricinde başka mesleklerle uğraşanlar da bulunmaktadır fakat bu oran azdır. Öğrencilerin bölümü tercih etmelerinin başlıca sebebi Türkiye'ye duyulan ilgidir. Bu ilginin sebeplerinden biri coğrafi yakınlıkla beraber kültür ve din bakımlarından benzerliklerdir. Öte yandan, yurtdışına seyahat etmek, yurtdışında eğitim almak ya da yurtdışında kalıp yerleşmek için cazip bir ülke olarak Türkiye görülmektedir. Bununla birlikte ülkeler arasındaki ticarî faaliyetler yeni iş kolları sunmaktadır. Bu durumlar İran'da Türkçeye giderek artan bir ilginin olmasını sağlamaktadır. Yaşam standartları, özgürlükler ve sosyal hayat bakımından Türkiye'yi daha yaşanılabilir bir ülke olarak görmeleri belki de asıl sebebi teşkil etmektedir.

Bu doğrultuda öğrencilerin birçoğunun hedefi Türkiye'ye gidip çalışmak ya da eğitimine Türkiye'de devam etmektir. Türk romanlarına ve Türk yazarlarına ilgileri vardır. Fakat tanıdıkları Türkiye çoğu zaman televizyon dizilerinde ve filmlerindeki Türkiye olmaktadır. Bu durum Türkiye'nin gerçek yapısını ve şartlarını anlamalarını engellemektedir.

İlk sınıflarda sınıf içerisinde bazı seviye farkları olmaktadır. Türk soyluların Türkiye Türkçesi öğrenmesi daha kolay olurken Farsların ve ana dili Türkçe olmayanların bu konuda zorluk çektikleri görülmektedir. Bu konunun çözüme kavuşması için bölümün eğitiminin ilk yıl hazırlık olmak suretiyle beş yıl olabilir. Türkiye Türkçesi bilgi ve becerisine sahip olan öğrenciler için hazırlık sınıflarını atlamalarını sağlayan muafiyet sınavları yapılması sınıfların daha eşit düzeylerde olmasını sağlayabilir. Ancak böyle bir uygulamaya geçmek mevcut şartlar göz önüne alındığında şimdilik oldukça zor görülmektedir.

İran'da Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü seçen öğrencilerin çoğunluğu bölümünü sevmekte ve bu alanda kendine gelecek planları yapmaktadır. Bu konuda öğrencilerin önlerinin açılması gerekmektedir. Tahran'da bulunan iş imkânların Urmiye için de sağlanabilir ve Urmiye'de bulunan Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün öğrencileri teşvik edilebilir.

Üniversitelerdeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinden sonra seçmeli Türkçe dersini seçen üniversite öğrencilerine bakıldığı zaman çoğunluğunun Türk soylu olduğu görülmektedir. Türkçe dersini seçme sebepleri günlük hayatta kullandıkları bir dil olan Azerbaycan Türkçesi ile Türkiye Türkçesi arasındaki benzerliklerin olması dolayısıyla öğrenmesinin daha kolay olmasından ve Türkçeye karşı ilgi duymalarındandır. İran’da Türk soyluların evlerinde genellikle televizyonda Türkiye kanalları izlenmektedir. Bu durum Türkiye Türkçesi bilgi ve becerilerinin gelişmesine katkı sağlamaktadır.

Ana dili Farsça olanlar için de Türkçe öğrenirken bazı olumlu aktarmalar bulunmaktadır. Farsça ile birçok ortak kelimenin olması kelime öğrenimini olumlu yönde etkilemiştir. Bazı gramer kuralları Farsça ve Türkçe arasında benzerlik göstermektedir. Şahıs ve iyelik eklerinin kullanımları iki dilde de aynıdır. Ayrıca fiiller her iki dilde de cümlelerin sonunda kullanılmaktadır. Bu ortak noktalar dört dil becerisi üzerinde olumlu pekiştirme yapmaktadır.

İran’da Türkçe öğrenmek isteyenlerin talepleri doğrultusunda birçok özel dil eğitim merkezleri Türkiye Türkçesi dersleri uzun yıllardır verilmektedir. Bunun yanında lisans veya lisansüstü eğitim almak için Türkiye’ye gitmek isteyen öğrenciler genellikle YÖS’e hazırlayan kurslara katılıp burada hem Türkçe dersi almakta hem de YÖS’e yönelik derslere katılmaktadır.

Lisans ve lisansüstü eğitim almak istemenin yanında İran’da Türkçe öğrenmenin başka sebepleri de vardır: Seyahat amaçlı ziyaretlerde zorluk çekmemek, Türkiye’de yaşamak ve çalışmak, ticaret yapmak, İran’da Türkçe bilenlerin çalıştığı kurumlarda çalışmak, Türk film ve dizilerini alt yazısız anlamak vb. Özel dil eğitim merkezlerinde tespit edilen önemli bir nokta kursiyerlerin Türkiye ve Türkçe hayranlığıdır. Bu hayranlık Türkiye tarafından da fark edilip teşvik edilebilir ve bu potansiyel değerlendirilebilir. İran’da Türkiye’yi tanıyan ve seven bir kitlenin varlığından Türk halkının haberdar olması gerekmektedir.

Sonuç olarak Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri öğrencilerinin çoğunluğu Türk soyludur. Bu durum sadece üniversite öğrencileri ile sınırlı değildir. Türkçe öğretiminin yapıldığı birçok kurumda Türk soylu öğrencilerin oranı fazladır. Türk bölgelerinde bu oran daha da artmaktadır. Bunun yanında Farsların ve ülkede yaşayan diğer etnik grupların da Türkçeye ilgisi oldukça fazladır. Ülkede İngilizceden sonra ikinci sırada öğretilen yabancı dil Türkiye Türkçesidir denilebilir. Türk soylu öğrencilerin Türkiye Türkçesi öğrenme süreçleri daha hızlı olmaktadır. Fakat ilerleyen seviyelerde soru eki kullanımında, telaffuzlarda ve fiil

köklerinin aynı olmasına rağmen özellikle zaman eklerinde yaşanan sorunların düzeltilme süreci yeni öğrenenlere nazaran daha uzun sürmektedir. Tarihsel süreçte birlikte yaşamının verdiği ortak bir hafızanın ürünü olan müşterek atasözleri ve deyimlerin varlığı, cümle öğelerinin dizilişinin benzerliği, Türkçe ve Farsçada altı bin civarında ortak kelime ve ortak ekler gibi hususlar Fars öğrencilerde de anlamayı ve öğrenmeyi hızlandırmakta; Türkçe öğrenme süreçlerini olumlu yönde etkilemektedir. Üniversite öğrencilerinin Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü tercih etmelerinin ve kursiyerlerin de Türkçe öğrenmelerinin başlıca sebebi Türklüğe ve Türkiye'ye duyulan ilgi ve hayranlıktır. Bu ilginin sebeplerinden biri coğrafi yakınlıkla beraber kültür ve din bakımlarından benzerliklerdir. Öte yandan, yurtdışına seyahat etmek, yurtdışında eğitim almak ya da yurtdışında kalıp yerleşmek için cazip bir ülke olarak Türkiye'yi görmektedirler. Yaşam standartları, özgürlükler ve sosyal hayat bakımlarından Türkiye'yi daha yaşanılabilir bir ülke olarak görmeleri belki de asıl sebebi teşkil etmektedir

5.1.4. Ders Materyali

Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün önemli problemlerinden biri Türk Dili ve Edebiyatı ile ilgili temel kaynaklara ulaşmada sorun yaşanmasıdır. Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün mütevazı bir ihtisas kütüphanesi vardır ve bu kütüphanede temel kaynaklar mevcuttur. Bu temel kaynakların birçoğu Türkiye devleti vasıtasıyla bölüm kütüphanesine kazandırılmıştır. Fakat bu kaynaklar sınırlı sayıdadır. Kitapları bölüm dışında İran'da bulma imkânı yoktur. Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü için ise durum biraz daha zorludur. Üniversitesi içinde bölüme ait bir kütüphane yoktur. Hatta bölüm için ayrılmış sınıflar bile mevcut değildir. Öğrenciler öğretim elemanlarının onlara ulaştırdıkları materyaller ve kendi imkânları ile ulaştıkları materyallerle yetinmektedirler. Türkiye Devleti materyal ihtiyacı konusunda Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümüne yardım etmelidir.

Ders materyali olarak Yunus Emre Enstitüsünün kendi kitapları olan Yedi İklim Türkçe Öğretim Seti kullanılmaktadır. Yine ders içerisinde Yunus Emre Enstitüsünün uygulaması olan “Zenginleştirilmiş Kitap” (Z kitap) da kullanılmaktadır. Tahran Yunus Emre Enstitüsünde A1, A2, B1, B2, C1, C2 düzeylerinde Türkçe kursları bulunmaktadır. İran'da Türkiye Türkçesinin profesyonel bir şekilde öğretildiği bir kurumdur. Ders materyalleri, kur sistemleri ve öğretmen kadrosu ile başarılı bir eğitim verilmektedir. Fakat bütün kurları

tamamlamak dört yıl gibi bir süreyi almaktadır. Bu durum dil öğretimi için uzun bir süredir. Kurum İran’da Türkçe öğretiminin yapıldığı başta Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri olmak üzere materyal talep eden kurumlara yardım ve destek sağlayabilir. Türkiye ve İran’daki Türkçe eğitimi veren kurumlar arasında köprü vazifesi görebilir; onlara yol gösterici olabilir.

Özel dil eğitim merkezlerinde ders materyali olarak çoğunlukla Hitit Türkçe Öğretim Seti kullanılmaktadır. Özel kurumlarda çok çeşitli kaynak olmadığı ve uzun süredir tek bir materyal üzerinden derslere devam edildiği görülmüştür. Kaynak çeşitliliğinin az olması özel dil eğitim merkezlerinin Türkçe öğretmenlerini ve kursiyerlerini olumsuz etkilemiştir. Kursiyerler Türk hikâye ve romanlarını okumak istemekte fakat bunlara ulaşamamaktadır.

Materyal ihtiyacı İran’da Türkçe öğretimi sahasında oldukça fazladır. Üniversiteden başlayarak en küçük kurumlara kadar materyale ihtiyaç vardır. Tek tip kitaplarla eğitim sürmektedir. Alanda çalışılan sözlükler ise ihtiyacı tam olarak karşılamamaktadır. Özellikle Türkçe ve Farsça sözlük geliştirilmesi ihtiyaca bir ölçüde cevap verebilir. Bunun yanında dil seviyelerine yönelik hikâye kitabı çalışmaları da yapılması gerekmektedir.

İran’da Türkçe öğretime ait ders ve çalışma kitapları, sözlükler, CD’ler, kelime kartları, cep kitapları, hikaye ve roman gibi materyalin yayını ve satışı oldukça sınırlıdır. Var olan materyaller de oldukça pahalıdır. Öğrenciler istedikleri veya gerek duydukları materyale her zaman kolayca ulaşamamaktadır. Türkiye’den getirilen materyallerin ise ülkeye girişinde türlü sorunlar ve engellemeler yaşanmaktadır.

5.1.5. Öğrenme Ortamı

Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün öğretim elemanı ihtiyacı, materyal ihtiyacı konularında yaşadıkları sıkıntıların yanında Türk Dili ve Edebiyatı bölümü mezunları Tahran’da diğer dil bölümlerine göre hatırı sayılır bir iş imkânı ile karşı karşıya bulunmaktadır. Bu durum Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün cazibesini artırmaktadır.

Urmiye Üniversitesi bünyesindeki Türk Dili ve Edebiyatı bölümü 2015 yılında kurulmuştur. İlk mezunlarını 2018-2019 eğitim-öğretim yılı sonunda dört öğrenci ile vermiştir. İkinci sınıfta on dört öğrencisi, üçüncü sınıfta ise on bir öğrencisi bulunmaktadır. Birinci sınıfa bu yıl öğrenci alınmamıştır. Bölüme kontenjan ayrılmadığı için öğrenci tercih yapamamıştır. Bu durumdan bölümün kapatılmak istendiği mesajı olarak da alınabilir. Bölümün bir özelliği bölüm öğrencilerinin tamamına yakını Azerbaycan Türk’ü olmasıdır. Bu bölümü seçme

amaçları yıllardır konuştukları dili yazmada problem yaşamaları ve tam olarak dile hâkim olmadıklarını bilmeleridir. Ana dilleri hakkında daha çok bilgi sahibi olma arzusuyla farklı yaş grupları tarafından bölüm tercih edilmiştir. Fakat bölüme güzel bir gelecek hayaliyle gelen öğrencilerin sayısı da hiç az değildir. Bu durum bazen öğrencileri olumsuz etkilemektedir. Her şeyden önce gelecek kaygısı öğrencilerin derse ilgilerinin azalmasına neden olmaktadır. Kendini, bölümü, dersleri ve akademisyenleri sorgulamaya başlamaktadır. Öğrencide oluşan, severek ve isteyerek başladığı Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün mezun olduktan sonra ona hayatını devam ettirmesini sağlayacak maddi olanakları sağlayamayacağı düşüncesi onun kendi içinde çelişkiye düşmesine neden olmaktadır.

Türk Dili ve Edebiyatı İran sahasında zorlu şartlarda kendine yaşam alanı bulmaya çalışmaktadır. Kaynak ve ders kitabı ile akademisyen ihtiyacı başlıca problemler olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu sorunun çözümünde Tahran Yunus Emre Enstitüsü elindeki olanakları kullanabilir. İkinci dereceden ihtiyaç ise yeni iş sahaları olanaklarıdır. Bunların çözümünde kişi ve kurumların çabalarının ötesinde devletlerin politikaları temel rol oynayacaktır.

Türkçenin öğretildiği diğer bir ortam ise Tahran Üniversitesinde verilen seçmeli Türkçe dersidir. Seçmeli Türkçe dersi üç dönem olarak alınmaktadır. Ders bazen bir sınıf, bazen iki sınıf, bazı dönemlerde ise üç sınıf olarak açılmaktadır. Sınıf mevcudu 15-20 öğrenci arasında olmaktadır. İran'da yaşayan ve eğitim alan öğrencilerin yabancı dile karşı büyük bir ilgisi vardır. Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde verilen Türkçe dersi bu sebeple de ilgi görmektedir. Seçmeli olarak verilen Türkçe dersinin başka üniversitelerde de verilmesi üniversite öğrencileri için yararlı olacaktır. Ayrıca Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçisi Prof. Dr. Derya Örs'ün çabaları ile Tahran Üniversitesi bünyesinde bir Türk Dili ve Edebiyatı bölümü açılması kararı alınmıştır. Bu gerçekleşirse İran'da Türk Dili ve Edebiyatı Bölümü üç farklı üniversitede eğitim ve öğretim faaliyetlerini sürdürebilecektir.

Tahran Yunus Emre Enstitüsü 2012 yılında açılmıştır. Daha öncesinde Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği bünyesinde olan kültür merkezinin faaliyetleri artık Yunus Emre Enstitüsü tarafından yürütülmektedir. Bir taraftan Türkçe öğretimi yapmakta bir taraftan da kültürel faaliyetlerde bulunmaktadır. Tahran Yunus Emre Enstitüsünde aralık ayı itibariyle 1 kurum yönetici, 5 öğretmen ve 284 kursiyer bulunmaktadır. Kuruma talep fazladır ama

kurum binasının belirli bir kapasitesi olduğu için daha çok kursiyer alamamaktadır. Türkçe öğretmenin yanında kültür aktarımı da yapan kurum hem kursiyerler hem de İran’da yaşayan diğer insanlar için Türkiye’nin ve Türk kültürünün bir temsilci konumundadır. Bu durum kurumdan beklentinin artmasına neden olmaktadır. En başta İran’da bulunan Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri ve sonrasında özel dil eğitim merkezleri, Yunus Emre Enstitüsünden beklenti içerisindedir. Üniversiteler yeni projeler üretmekte ve bunun için Yunus Emre Enstitüsü vasıtasıyla Türkiye devleti himayesinde projelerini başlatmak istemekte; bunun yanında kütüphane ve kaynak ihtiyaçları için yardım talep etmektedirler. Özel dil eğitim merkezlerinin ise zaman zaman yaşadıkları sorunların dile getirilip çözüme kavuşması için rehberliğe ihtiyacı vardır. Bu rehberliği de Yunus Emre Enstitüsünün yapmasını beklemektedirler.

İran Türkçe eğitim verildiği son kurum Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okuludur. İran okullarına veya uluslararası eğitim veren kurumlara giden Türk öğrencilerin, uyum sorunları yaşamaları ve ana dillerini sağlıklı bir şekilde edinmemeleri üzerine açılmıştır. Okul çeşitli nedenlerle İran’a çalışmaya gitmiş Türkiye Cumhuriyeti vatandaşı olan ailelerin çocuklarına Türkçe eğitim vermesi açısından önemlidir. Fakat lise düzeyine eğitim veren bir kurumun olmaması bir eksikliktir.

Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinden mezun olanların özellikle Tahran’da diğer dil bölümlerine göre daha geniş iş imkânları vardır. Fakat Urmiye şehri için bu durum söz konusu değildir. İş imkânları kısıtlı olmasının yanı sıra bölümün geleceği ile ilgili sıkıntılar yaşanmaktadır. Türk Dili ve Edebiyatı bölümleri öğrencilerinin Türk dili alanındaki gelecek planlarına bakıldığı zaman sosyo-psikolojik güdüden kaynaklanan bir Türklük ve Türkçülük fikriyatı kendini göstermektedir. Mesela öğrencilerin “yazar olmak”, “Türkçe eserleri Farslara tanıtmak”, “Türkçeyi sevenlerin bir araya gelebileceği bir dernek kurmak” gibi fikirlerinin altında yatan gerçek neden bastırılmış Türkçe konuşma ve yazma eyleminin yansması olmalıdır.

Özel dil eğitim merkezleri kursiyerlerinin birbirlerine benzer bir sosyal tabakaya mensup olduğu ve Türkçe öğrenme amaçları bakımından birçoğunun aynı noktada kesiştiği görülmüştür. Mesela öğrencilerin büyük bir çoğunluğu “Türkiye’de eğitim almak”, “Türkiye’de iş bulmak”, “Türkiye’de yaşamak” gibi nedenlerle Türkçe öğrenmektedir. Aynı durum üniversitelerde seçmeli Türkçe dersi alan öğrenciler içinde geçerlidir. Onlarda genellikle “Türk müziklerini daha çok dinlemek ve daha iyi anlamak”, “Türk dizi ve

filmlerini daha çok izlemek ve daha iyi anlamak” gibi sebeplerden dolayı Türkçe dersini seçmektedirler. Birçok yasak ve cezaya rağmen İran’da Türk medyasına, dizilerine, filmlerine, televizyon programlarına, şarkıcılarına ve aktörlerine olan büyük ilgi Türkçe öğrenme isteğini de beraberinde getirmektedir. Bu olumlu yönle birlikte diğer taraftan da İranlıların tanıdıkları Türkiye çoğu zaman televizyon dizi ve filmlerindeki Türkiye olmaktadır. Bu durum Türkiye’nin gerçek yapısını ve şartlarını anlamalarını engelleyerek Türkiye’yi yanlış veya eksik tanımalarına yol açmaktadır. Türkçeye karşı olan ilgi İran’da büyük bir sektör oluşturmuştur. Bu sektörün en çok kazananı özel dil eğitim merkezi sahipleri olmuştur. Kursların yanında yürüttükleri danışmanlık hizmetleri sayesinde Türkiye’ye çeşitli nedenlerle gitmek ve orada hayatlarını devam ettirmek isteyenlerden hatırı sayılır kazançlar elde etmektedirler. Hatta bu kazançların yüksek olması bazı dolandırıcıları harekete geçirmiştir. Devlet halkın dolandırılmaması için önlem olarak resmi kurumlara uyarı yazısı göndermeye başlamıştır.

İran’daki Türk dili eğitim-öğretim faaliyetleri ile Türkiye’deki Fars dili eğitim-öğretim faaliyetleri mukayese edildiğinde; İran devletinin Türkiye’deki imkân ve olanakları daha iyi kullandığı görülmüştür. Türkiye’de altı üniversitede Fars Dili ve Edebiyatı bölümü mevcuttur. Bunların dört tanesi Türkiye’nin en köklü üniversitelerindedir. Bunun yanında bölümlerde gözle görülür bir akademisyen eksikliği yoktur. Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği İlköğretim Okulu, Büyükelçilik bahçesinde kültür merkezinden okula çevrilen bir binada faaliyet göstermekte olup; 10 öğretmeni bulunmaktadır. İran’ın ise Türkiye’de ilk, orta ve lise düzeylerinde üç okulu bulunmakta olup; bu okullarda toplamda 60’a yakın öğretmen görev yapmaktadır

5.2. Öneriler

- İran’da Türkiye ve Türkçe hayranlığı vardır. Bu hayranlık Türkiye tarafından da fark edilip olumlu yönde teşvik edilebilir. Bu ülkedeki öğrenciler, akademisyenler ve diğer çok sayıda meslek erbabı ve yetişmiş insan Türkiye’ye gelmek, Türkiye’de çalışmak ve araştırmalarda bulunmak, işbirliği yapmak istemektedir. Bu potansiyel göz ardı edilmemeli ve gereken destek verilmelidir.
- İran üniversiteleri bünyesinde bulunan Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinin akademisyen ihtiyaçlarını gidermek ve Türkiye’deki akademisyenlerin alanda

uzmanlıklarını artırmak için İran'a Türkiye'den daha çok sayıda akademisyenler görevlendirilebilir.

- Allame Tabatabai Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümü ve Urmiye Üniversitesi Türk Dili ve Edebiyatı bölümünün ortak ihtiyaçlarından biri lisansüstü eğitimidir. Lisansüstü eğitim akademisyen ihtiyacının giderilmesinde de etkili olacaktır ve Türkoloji İran sahasında güçlendirecektir. Lisansüstü eğitim için Türkiye'nin İran'daki Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerine akademisyen görevlendirmesi ya da üniversitelerle ortak program oluşturması gerekmektedir.
- İran ve Türkiye üniversiteleri arasında Fars Dili ve Edebiyatı ile Türk Dili ve Edebiyatı bölümlerinde lisans düzeyinde öğrenci değişim programları ihdas edilebilir. Hem İran'da eğitimine devam etmekte olan Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin, hem de Türkiye'de eğitim alan Fars Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin kalitesini artırmak için böyle bir program geliştirilebilir ve uygulanabilir.
- Türk Dili ve Edebiyatı bölümü öğrencilerinin Türkçe dil bilgi ve becerisi bakımından farklı seviyelerde bölüme başlamalarını engellemek için ilk yılı hazırlık olmak suretiyle bölümün eğitimi beş yıllık olabilir. Belirli bir seviyede Türkiye Türkçesi bilgi ve becerisine sahip olan öğrenciler için hazırlık sınıflarını atlamalarını sağlayan muafiyet sınavları yapılması sınıfların daha eşit düzeylerde olmasını sağlayabilir.
- Tahran Üniversitesi Yabancı Diller ve Edebiyatları Fakültesi bünyesinde verilen seçmeli Türkçe dersinin İran'daki diğer büyük üniversitelerde de verilmesi öğrenciler için faydalı olabilir.
- İran, Türk soylu nüfusun fazla olduğu bir ülkedir. Bu sebeple Türkçeye ilgi çok fazladır. Tahran Yunus Emre Enstitüsünden başka, özellikle Meşhed, Isfahan gibi büyük şehirlerde ve Tebriz gibi Türklerin yoğun olarak yaşadığı şehirlerde Yunus Emre Enstitüsünün şubeleri açılabilir.
- Tahran Yunus Emre Enstitüsü koordinatörlüğünde özel dil eğitim merkezlerinin ihtiyaçlarına yönelik çalışmalar yapılabilir, öğreticilere eğitim verilebilir, materyal desteği sağlanabilir ve Türk Tarihi, kültürü, sanatı, müziği, sineması vb. hakkında programlar düzenlenebilir.

- Yunus Emre Enstitüsü İran’da Türkçe alanında çalışanları birleştirmek için seminerler düzenleyebilir. Özellikle özel dil eğitim merkezlerindeki Türkçe öğretmenlerinin alanda verilecek eğitimlere ihtiyaçları vardır.
- Yabancı dil olarak Türkçe öğretim programı eksikliği sadece İran sahasında bulunan bir sorun değildir. Türkiye için de geçerlidir. Türkiye’de de birçok üniversite kendi bünyesinde yabancılara Türkçe öğretimi yapmakta ve her üniversitenin kendine ait bir öğretim programı bulunmaktadır. Yabancılara Türkçe öğretiminin standart bir düzene oturup gelişmesi için ortak bir programın izlenmesi gerekmektedir. Türkiye Maarif Vakfı tarafından hazırlanan Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı ortak bir program arayışına çözüm olacak bir kaynaktır

KAYNAKLAR

- Akpınar, Y. (2001). Son dönem İran Türkçesinde Türkiye Türkçesinin etkileri. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 17, 39-52.
- Algar, H. (2000). İran/Dini hayat ve dini kurumlar. *İslam Ansiklopedisi* içinde (c. 22, ss. 409-413). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Arhan, S. (2007). *Öğretmen görüşlerine göre ilköğretim okulları ikinci kademedeki konuşma eğitimi (Ankara ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Arıkan, R. (2011). *Araştırma yöntem ve teknikleri*. Ankara: Nobel Kitap.
- Arslanoğlu, İ. (2016). *Bilimsel yöntem ve araştırma teknikleri*. Ankara: Gazi Kitabevi.
- Akkaya, D. (2009). *2006 okulöncesi eğitim programının uygulanmasında öğretmen görüşlerinin değerlendirilmesi (Kayseri ili örneği)*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Atalay, İ. (2011). *Resimli ve haritalı dünya coğrafyası*. İstanbul: İnkılâp.
- Ayverdi, İ. (2011). *Misalli büyük Türkçe sözlük*. İstanbul: Kubbealtı.
- Balcı, A. (2018). *Sosyal bilimlerde araştırma yöntem, teknik ve ilkeler*. Ankara: Pegem Akademi.
- Barın, E. & Başar, U. (2016). Yabancı Dil Olarak Türkçe öğretiminde ölçme değerlendirme süreci: Türkçe yeterlik sınavı (TYS) İran örneği. *Route Educational and Social Science Journal*, 3(2), 45-56.
- Başar, U. & Boylu E. (2015). Yurt dışında Türkiye Türkçesi öğrenen Türk dillilerin yazılı anlatım hataları: İran örneği. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 2(5), 324-33.

- Başar, U. & Boylu, E. (2015). Televizyondan yabancı dil olarak Türkçe öğrenimine ilişkin bir durum tespiti çalışması: İran örneği. *International Journal of Language Academy*, 3(4), 401-414.
- Başar, U. & Coşgun, G. (2015). İranlılara yabancı dil olarak Türkiye Türkçesi öğretiminde önemli bir sorun: yalancı eşdeğerlikler. *Uluslararası Eğitim Bilimleri Dergisi*, 4, 497-512.
- Başar, U. (2017). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlılar için dil bilgisi konularının sıralanmasına yönelik bir öneri. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 9(1), 233-253.
- Başar, U. (2019). *İran'da yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. (Doktora tezi). <http://www.openaccess.hacettepe.edu.tr:8080/xmlui/bitstream/handle/11655/7239/10247396.pdf?sequence=1&isAllowed=y> adresinden erişilmiştir.
- Bekbabayi, B., Mazjin, S. R. & Suri, F. (2017). İran'da Türkoloji eğitiminin karşılaştığı engeller ve zorluklar. *II. Uluslararası Türk Dili ve Edebiyatları Öğretimi Sempozyumu Bildirileri* (İ. Çetin-H. Çeltik, Ed.), ss. 147-156.
- Berg, B. L. & Lune, H. (2015). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri* (H. Aydın, Çev. Ed.). Konya: Eğitim.
- Boylu, E. & Başar, U. (2018). Yabancı dil olarak Türkçe öğretiminin kültürel boyutu: Türkçe kalıp sözlerin Farslara öğretimi. *Türklük Bilimi Araştırmaları*, 23(43), 31-52.
- Boylu, E. & Çangal, Ö. (2014). Yabancılarla Türkçe öğretiminde dil ihtiyaç analizi: İran örneği. *International Journal of Language Academy*, 4, 127-151.
- Boylu, E. (2014). Dil-kültür ilişkisi ve İran'da Türkçe öğretimine etkisi. *KMÜ Sosyal ve Ekonomik Araştırmalar Dergisi*, 16(Özel Sayı 2), 19-28.
- Boylu, E. (2014). Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen temel seviyedeki İranlı öğrencilerin yazma problemleri. *Zeitschrift für die Welt der Türken Journal of World of Turks*, 6(2), 334-349.
- Çelik, N. (2018). *Türk kökenli öğrencilere yönelik İsveç'te verilen ana dili eğitimine dair öğrenci, öğretmen ve veli görüşleri*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.

- Demir, M. V. (1996). *Irak, İran ve Suriye eğitim sistemlerinin karşılaştırmalı olarak incelenmesi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Devlet, N. (1993). *Doğuştan günümüze büyük İslam tarihi* (ek cilt). İstanbul: Çağ.
- Dinçel, B. K. (2016). *Türkçe öğretmenlerinin anlama becerilerinde ölçme değerlendirmeye yönelik görüşleri*. (Doktora tezi). <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Doğu Anadolu Kalkınma Ajansı İran Masası (t.y.). *İran genel görünüm* (O. T. Görür, M. Bagheri, H. Y. Aslan, Haz.).
- Domazeti, R. (2018). *İran'da eğitim: Batı eğitim mirasından devrimci eğitime*. https://insamer.com/tr/iranda-egitim-bati-egitim-mirasindan-devrimciegitime_1597.html adresinden erişilmiştir.
- Garthwaite, G. R. (2011). *İran tarihi Pers İmparatorluğu'ndan günümüze* (F. Aytuna, Çev.). İstanbul: İnkılâp.
- Gökdağ, B. A. & Doğan, T. (2016). *İran'da Türkler ve Türkçe*. Ankara: Akçağ.
- Güzel, A. & Barın, E. (2016). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ.
- Güzel, A. (2014). *İki dilli Türk çocuklarına Türkçe öğretimi*. Ankara: Akçağ.
- Hourcade, B. (2000). İran/Fiziki ve beşeri coğrafya. *İslam Ansiklopedisi* içinde (c. 22, ss. 392-394). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- İnan, K. (2013). *Yabancı dil olarak Türkçe öğrenen İranlıların yazılı anlatımları üzerine bir inceleme*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- İran İslam Cumhuriyeti Bilim Araştırma ve Teknoloji Bakanlığı. (2019). <https://www.msrt.ir/en/page/20/statistics> adresinden erişilmiştir.
- Karasar, N. (2017). *Bilimsel araştırma yöntemi*. Ankara: Nobel.
- Karasar, N. (2018). *Araştırmalarda rapor hazırlama*. Ankara: Nobel.
- Kisai, N. (2000). İran/Eğitim ve öğretim. *İslam Ansiklopedisi* içinde (c. 22, ss. 427-429). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.
- Mertoğlu, M. S. (2007). Tabâtabâî, Muhammed Hüseyin, *İslam Ansiklopedisi* içinde, (c. 34, ss. 306-308). İstanbul: Türkiye Diyanet Vakfı.

- Muhsinpur, B. (1991) *İran'da eğitimin dünü ve bugünü* (M. Hilmi Baş, Çev.). <https://www.haksozhaber.net/okul/iranda-egitimin-dunu-ve-bugunu-3997yy.htm> adresinden erişilmiştir.
- Nadim, P. (1996). İran'da eğitim sistemi: Bir değerlendirme. *M. Ü. Atatürk Eğitim Fakültesi Eğitim Bilimleri Dergisi*, 96, 153-195.
- Özden, M. G., Boylu, E. & Başar, U. (2017). İran'da yabancı dil olarak Türkçe öğreten yerel öğretmenlerin dil öğretim tecrübelerine ilişkin bir durum tespiti çalışması. *Atatürk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Enstitüsü Dergisi*, 59, 595-613.
- Özlük, D. (2016). *İran ve Türkiye eğitim sistemlerinin yapı ve amaçlar açısından karşılaştırmalı analizi*. (Yüksek lisans tezi). <https://tez.yok.gov.tr> adresinden erişilmiştir.
- Semin, A. (2011). *İran eğitim sistemi ve Türkiye-İran eğitim işbirliğine etkileri*. <http://www.bilgesam.org/incele/1138/-iran-egitim-sistemi-ve-turkiye-iran-egitim-isbirligine%20etkileri/#.XTRw4-gzbIV>
- SESRIC/Organisation of Islamic Cooperation Statistical, Economic and Social Research and Training Centre for Islamic Countries (2019) http://www.sesric.org/oic-member-countries-infigures.php?c_code=25&cat_code=7 adresinden erişilmiştir.
- Sönmez, V. & Alacapınar, F. (2011). *Örneklendirilmiş bilimsel araştırma yöntemleri*. Ankara: Anı.
- Şen, Ü. & Boylu, E. (2015). Türkçeyi yabancı dil olarak öğrenen İranlı öğrencilerin konuşma kaygılarının değerlendirilmesi. *Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 12(30), 13-25.
- Şen, Ü. (2015). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi ve materyal tasarımı (Belçika örneği)*. Ankara: Edge Akademi.
- Şen, Ü. (Ed.). (2019). *Dil eğitiminin temel kavramları*. Ankara: Pegem Akademi.
- Şen, Ü. (Ed.). (2019). *Yabancı dil olarak Türkçe öğretimi*. Ankara: Pegem Akademi.
- Temizel, A. (2007). İran'da Türkçe öğretimi, *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 547-560.
- Temizel, A. (2007). İran'da Türkçe öğretimi. *Selçuk Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi*, 17, 547-560.

- Temizel, A. (2011). İran'da Türkiye Türkçesinin öğretimine yönelik çalışmalar. IV. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri*, c. II, ss. 187-196.
- Temizel, A. (2011). İran'da Türkiye Türkçesinin öğretimine yönelik çalışmalar. IV. *Uluslararası Dünya Dili Türkçe Sempozyumu Bildirileri*, c. II, ss. 187-196.
- Temizyürek, F. & Boylu, E. (2015). İran'da Türkçenin dünü ve bugünü. *Hacettepe Üniversitesi Yabancı Dil Olarak Türkçe Araştırmaları Dergisi*, 2, 95-106.
- The World Bank (2019) <https://data.worldbank.org/indicator/SE.XPD.TOTL.GD.ZS?locations=IR> adresinden alınmıştır.
- Türkiye Cumhuriyeti Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı (2019). <https://www.ailevecalisma.gov.tr/tr-tr/istatistikler/calisma-hayati-istatistikleri/resmi-istatistik-programi/calisma-hayati-istatistikleri-kitabi/> adresinden erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Aile, Çalışma ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı. (2017). *Çalışma hayatı istatistikleri*. https://www.ailevecalisma.gov.tr/media/3302/calisma_hayati_2017.pdf adresinden erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Milli Eğitim Bakanlığı. (2019). http://tahranturkokulu.meb.k12.tr/999/93/974663/okulumuz_hakkinda.html adresinden erişilmiştir.
- Türkiye Cumhuriyeti Tahran Büyükelçiliği. (2017). <http://tahran.be.mfa.gov.tr/Mission/ShowInfoNote/331807>
- Türkiye Cumhuriyeti Ticaret Bakanlığı. (2019). <https://www.ticaret.gov.tr/yurtdisi-teskilati/guney-asya/iran/ulke-profil/ekonomik-gorunum/genel-ekonomik-durum> adresinden erişilmiştir.
- Yabancı Dil Olarak Türkçe Öğretimi Programı*, Türkiye Maarif Vakfı, İstanbul 2019.
- Yıldırım, A. & Şimşek, H. (2008). *Sosyal bilimlerde nitel araştırma yöntemleri*, Ankara: Seçkin.
- Yıldız, C. (2012). *Yurt dışında yaşayan Türk çocuklarına Türkçe öğretimi (Almanya örneği)*. Ankara: Yurtdışı Türkler ve Akraba Topluluklar Başkanlığı.
- Yunus Emre Enstitüsü. (2019). <https://www.yee.org.tr/tr/kurumsal/yunus-emre-enstitusu> adresinden erişilmiştir.
- Yükseköğretim Kurulu. (2019). <https://istatistik.yok.gov.tr/> adresinden erişilmiştir.

EKLER

EK 1. Akademisyenlere Yönelik Görüşme Formu

“İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimine Yönelik Akademisyen” Görüşme Formu

Ben Mihriban Tarifci Gazi Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamın amacı İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapan resmi ve özel kurum ve kuruluşları belirleyip çok yönlü bir şekilde incelemektir.

Görüşme sorularının hepsine cevap vermek zorunlu değildir. Cevaplamak istemediğiniz soruları geçebilirsiniz. Görüşmemiz araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacaktır. Görüşmenin kaydedilmesi tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırma raporunda isminiz kesinlikle yer almayacaktır. İzniniz olursa görüşme sürecinde ses kaydınızı alabilir miyim? Görüşme 20-30 dakika sürmektedir. Görüşmeye başlıyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Mihriban Tarifci

Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Kaç yılında nerede doğdunuz?
2. Medeni haliniz?
3. Anadiliniz nedir?
4. Eğitim durumunuz nedir?
 - a) Hangi bölüm mezunusunuz?
 - b) Yüksek lisans var mı varsa konusu nedir?
 - c) Doktoranız var mı varsa konusu nedir? Hangi üniversite de kim danışmanlığında yaptınız?

5. Kaç yıldır bu mesleği yapıyorsunuz?
6. Hangi derslere girdiniz ve girmektesiniz?
7. Türkçe ile ilgili yayınlarınız var mı, varsa bunlar nelerdir?
8. Türkçe bölümünde yüksek lisans ve doktora yapan öğrencileriniz var mı, varsa hangi konuda çalışmaktalar biliyor musunuz?
9. Türkiye’de daha önce bulundunuz mu?
10. Dersleri anlatırken kullandığınız kaynaklar nelerdir?
11. Ders içerisinde çocuklara tavsiye ettiğiniz kitaplar, makaleler... Nelerdir?
12. Üniversite içerisinde misafir Türk akademisyenler var mı?
13. Bu bölümden mezun olduktan sonra çalışma alanları nelerdir?
14. Bölümde kaç öğrenci bulunmaktadır?
15. Bölümde kaç akademisyen bulunmaktadır?
16. Bölüm ne zaman kim tarafından kuruldu?

17. Bu güne kadar bölümde ne gibi çalışmalar yapıldı?
18. Bölümde Türkçe dergi ya da gazete çıkarılıyor mu?
19. Bu alanda yapmayı planladığınız çalışmalarınız var mı?
20. Son olarak sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 2. Üniversite Öğrencilerine Yönelik Anket Formu

“İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimine Yönelik Üniversite Öğrencisi Görüşleri” Anket Formu

Ben Mihriban Tarifci Gazi Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamın amacı İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapan resmi ve özel kurum ve kuruluşları belirleyip çok yönlü bir şekilde incelemektir.

Cevaplamak istemediğiniz soruları geçebilirsiniz. Sorulara verdiğiniz cevaplar araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacaktır. Araştırma raporunda isminiz kesinlikle yer almayacaktır. 20-30 dakika sürmektedir. Ankete başlıyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Mihriban Tarifci

Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Cinsiyet

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Yaş

☐ 20 ve altı

☐ 21-30

☐ 31-40

☐ 41 ve üstü

3. Doğum Yeri

4. Medeni Haliniz Nedir?

☐ Evli

☐ Bekâr

5. Eğitim Durumunuz Nedir?

Üniversite Adı:

Bölüm Adı:

Kaçıncı Sınıf:

6. Mesleğiniz nedir?

7. Anadiliniz nedir?

8. Günlük hayatınızda hangi dili konuşuyorsunuz?

9. Annenizin Mesleği Nedir?

10. Babanızın mesleği nedir?

11. Kaç kardeşsiniz?

12. Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?

13. Neden Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünü Seçtiniz?

14. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olunca ne yapmayı planlıyorsunuz?

15. Lisans Eğitiminden sonra Türk Dili ve Edebiyatı alanında Lisansüstü eğitime devam etmek istiyor musunuz?

16. Türkçe dört dil becerisinden (okuma, yazma, dinleme, konuşma) hangisinde kendini en başarılı hissediyorsun ve hangisinde kendini başarısız buluyorsunuz neden?

17. Üniversitede aldığınız dersler içinde en sevdiğiniz ders hangisidir?

19. Sevdiğiniz Türk şairler ve yazarlar kimlerdir?

20. Okuduğunuz Türkçe kitaplar var mı varsa birkaç örnek verir misiniz?

21. Türkiye’den gelmiş bir hocadan ders aldınız mı, aldıysanız kimden hangi dersi aldınız?

22. Türk Dili ve Edebiyatı Bölümünden mezun olanların İran’da çalışma alanları nelerdir?

23. Türk Dili ve Edebiyatı bölümünü okurken karşılaştığınız zorluklar nelerdir, bu sorunlara çözüm öneriniz var mı?

24. Kaç dil biliyorsunuz?

25. İran dışında başka ülkelerde bulundunuz mu bulunduysanız nerede, ne kadar süre bulundunuz?

26. Farsça ve Türkçe arasında ne tür benzerlikler ve farklılıklar vardır?

27. Türk Dili alanında imkânınız olsa neler yapmak isterdiniz?

28. Alanda örnek aldığınız biri var mı, varsa örnek alma sebebiniz nedir?

29. Daha önce Türkiye'ye gittiniz mi, gittiyseniz hangi amaçla gittiniz?

30. Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 3. Seçmeli Türkçe Dersi Alan Üniversite Öğrencilerine Yönelik Anket Formu

“İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimine Yönelik Seçmeli Türkçe Dersi Alan Üniversite Öğrencilerinin Görüşleri” Anket Formu

Ben Mihriban Tarifci Gazi Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamın amacı İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapan resmi ve özel kurum ve kuruluşları belirleyip çok yönlü bir şekilde incelemektir.

Cevaplamak istemediğiniz soruları geçebilirsiniz. Sorulara verdiğiniz cevaplar araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacaktır. Araştırma raporunda isminiz kesinlikle yer almayacaktır. 15-20 dakika sürmektedir. Ankete başlıyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Mihriban Tarifci

Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Cinsiyet

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Yaş

☐ 20 ve altı

☐ 21-30

☐ 31-40

☐ 41 ve üstü

3. Doğum Yeri

4. Medeni Haliniz Nedir?

☐ Evli

☐ Bekâr

5. Eğitim Durumunuz Nedir?

Üniversite Adı:

Bölüm Adı:

Kaçıncı Sınıf:

6. Mesleğiniz nedir?

7. Anadiliniz nedir?

8. Günlük hayatınızda hangi dili konuşuyorsunuz?

9. Annenizin mesleği nedir?

10. Babanızın mesleği nedir?

11. Kaç Kardeşsiniz?

12. Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?

13. Türkçe dört dil becerisinden (okuma, yazma, dinleme, konuşma) hangisinde kendini en başarılı hissediyorsun ve hangisinde kendini başarısız buluyorsun neden?

14. Türkiye’den gelmiş bir hocadan ders aldınız mı, aldıysanız kimden hangi dersi aldınız?

15. Türkçe öğrenirken karşılaştığınız zorluklar nelerdir, bu sorunlara çözüm öneriniz var mı?

16. Kaç dil biliyorsunuz?

17. İran dışında başka ülkelerde bulundunuz mu bulunduysanız nerede, ne kadar süre bulundunuz?

18. Farsça ve Türkçe arasında ne tür benzerlikler ve farklılıklar var?

19. Türk Dili alanında imkânınız olsa neler yapmak isterdiniz?

20. Daha önce Türkiye’ye gittiniz mi, gittiyseniz hangi amaçla gittiniz?

21. Sizin eklemek istediğiniz bir şey var mı?

EK 4. Türkçe Öğretmenlerine Yönelik Görüşme Formu

“İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimine Yönelik Türkçe Öğretmenlerinin Görüşleri” Görüş Formu

Ben Mihriban Tarifci Gazi Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamın amacı İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapan resmi ve özel kurum ve kuruluşları belirleyip çok yönlü bir şekilde incelemektir.

Görüşme sorularının hepsine cevap vermek zorunlu değildir. Cevaplamak istemediğiniz soruları geçebilirsiniz. Görüşmemiz araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacaktır. Görüşmenin kaydedilmesi tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırma raporunda isminiz kesinlikle yer almayacaktır. İzniniz olursa görüşme sürecinde ses kaydınızı alabilir miyim? Görüşme 20-30 dakika sürmektedir. Görüşmeye başlıyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Mihriban Tarifci

Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Cinsiyet

- ☐ Kadın
☐ Erkek

2. Yaş

- ☐ 20 ve altı ☐ 21-30
☐ 31-40 ☐ 41 ve üstü

3. Doğum Yeri

4. Medeni Haliniz Nedir?

☐ Evli

☐ Bekâr

5. Eğitim durumunuz nedir?

GÖRÜŞME

1. Ana diliniz nedir?

2. Neden Türkçe öğretmenliğini seçtiniz?

3. Nerede Türkçeyi öğrendiniz?

4. Ne kadar zamandır Türkçe öğretmenliği yapıyorsunuz?

5. Türkçeyi derslerin dışında günlük hayatta kullanıyor musunuz?

6. Kaç dil biliyorsunuz?

7. İran dışında başka ülkeler de bulundunuz mu?

8. Eğer bulunduysanız hangi ülkeler de ne kadar süre kaldınız?

9. İran’da Türkçe öğretimin kolay tarafları ve zor tarafları nelerdir?

10. Türkçe öğretirken nasıl bir yöntem kullanıyorsunuz?

- 11.Öğrencilerin başarılı olduğu konular hangileridir?
- 12.Öğrenciler hangi konularda zorluk çekiyor?
13. Ders anlatırken hangi materyalleri kullanıyorsunuz(Kitap, Ek kitap, Şarkı, Video...)?
14. Hangi seviyelerde öğrencilerin dersine giriyorsunuz(Başlangıç, Orta, İleri, Hepsi)?
15. Türkçe öğretirken hangi kitap setini kullanıyorsunuz?
16. Sınıflardaki ortalama öğrenci sayınız nedir?
17. İki dil arasında benzer yönler var mı? Varsa bunlara birkaç örnek verebilir misiniz?
18. İran kültürü ile Türk kültürünü benzer buluyor musunuz?
19. Eğer benzer buluyorsanız bunlara birkaç örnek verir misiniz?
20. Dil öğrenirken cinsiyetin öğrenme düzeyine etki ettiğini düşünüyor musunuz, neden?
21. Diğer Türkçe öğretmenliği yapan öğreticileri bu alanda yeterli buluyor musunuz, neden?
22. Türkçe dersleri dışında başka etkinlikler yapıyor musunuz, öğrencilerinize Türkçeyi sevdirmek için?

23. Kullandığınız ders kitaplarının size göre olumlu ve olumsuz yönlerini söyler misiniz?
24. Öğrencilerin günlük yaşamda Türkçeyi kullanma alanları var mı?
25. Alfabenin farklı olmasının olumlu ve olumsuz etkileri var mı?
26. Kurs dışında özel olarak Türkçe öğrettiğiniz öğrenciler var mı?
27. Dört dil becerisi (konuşma, dinleme, yazma ve okuma) alanında öğrencilerin en başarılı ve en başarısız olduğu beceriler hangisidir?
28. Kullandığınız bir plan ya da program var mı?
29. Türk dili alanında imkânın olsa daha neler yapmak istersiniz?
30. İran’da Türkçe öğretimi alanının sorunları var mıdır varsa nelerdir?
32. Sizin bu sorunlara yönelik çözüm önerileriniz var mı?

EK 5. Kurum Yöneticilerine Yönelik Görüşme Formu

“İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimine Yönelik Kurum Yöneticilerinin Görüşleri” Görüş Formu

Ben Mihriban Tarifci Gazi Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamın amacı İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapan resmi ve özel kurum ve kuruluşları belirleyip çok yönlü bir şekilde incelemektir.

Görüşme sorularının hepsine cevap vermek zorunlu değildir. Cevaplamak istemediğiniz soruları geçebilirsiniz. Görüşmemiz araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacaktır. Görüşmenin kaydedilmesi tamamen sizin isteğinize bağlıdır. Araştırma raporunda isminiz kesinlikle yer almayacaktır. İzniniz olursa görüşme sürecinde ses kaydınızı alabilir miyim? Görüşme 20-30 dakika sürmektedir. Görüşmeye başlıyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Mihriban Tarifci

Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1. Kursun/ bölümün/ okulun açılma sebebi nedir?
2. Kurs/ bölüm/ okul hangi öğrenci grubuna yöneliktir?
3. Öğretmenleri seçerken dikkat ettiğiniz özellikler nelerdir?
4. Kurs sonunda öğrencilere bir sertifika veriliyor mu?
5. Kurs genelinde kaç öğrenci var?
6. Kurs genelinde kaç Türkçe öğretmeni var?

7. Ders dönemi başlama ve bitiş tarihleri ne zamanlar?
8. Kurum kaç yıldır eğitim vermektedir?
9. Türkçe dışında başka bir dil eğitimi veriliyor mu?

EK 6. Dil Eğitim Merkezi Kursiyelerine Yönelik Anket Formu

“İran’da Türkiye Türkçesi Öğretimine Yönelik Dil Eğitim Merkezi Kursiyerlerin Görüşleri” Anket Formu

Ben Mihriban Tarifci Gazi Üniversitesi Yurt Dışındaki Türk Çocuklarına Türkçe Öğretimi bölümü yüksek lisans öğrencisiyim. Araştırmamın amacı İran’da Türkiye Türkçesi öğretimi yapan resmi ve özel kurum ve kuruluşları belirleyip çok yönlü bir şekilde incelemektir.

Cevaplamak istemediğiniz soruları geçebilirsiniz. Sorulara verdiğiniz cevaplar araştırma dışında başka bir yerde kullanılmayacaktır. Araştırma raporunda isminiz kesinlikle yer almayacaktır. 15-20 dakika sürmektedir. Ankete başlıyorum. Katkılarınız için teşekkür ederim.

Mihriban Tarifci

Gazi Üniversitesi Yüksek Lisans Öğrencisi

1.Cinsiyet

☐ Kadın

☐ Erkek

2. Yaş

☐ 20 ve altı

☐ 21-30

☐ 31-40

☐ 41 ve üstü

3. Doğum yeriniz neresidir?

4. Medeni haliniz nedir?

☐ Evli

☐ Bekâr

5. Eğitim durumunuz nedir? (Eğer Üniversite mezunuysanız mezun olduğunuz üniversite ve bölüm nedir?)

6. Mesleğiniz nedir?

7. Günlük hayatınızda hangi dili konuşuyorsunuz?

8. Annenizin mesleği nedir?

9. Babanızın mesleği nedir?

10. Kaç kardeşsiniz?

11. Neden Türkiye Türkçesi öğrenmek istiyorsunuz?

GAZİLİ OLMAK AYRICALIKTIR..